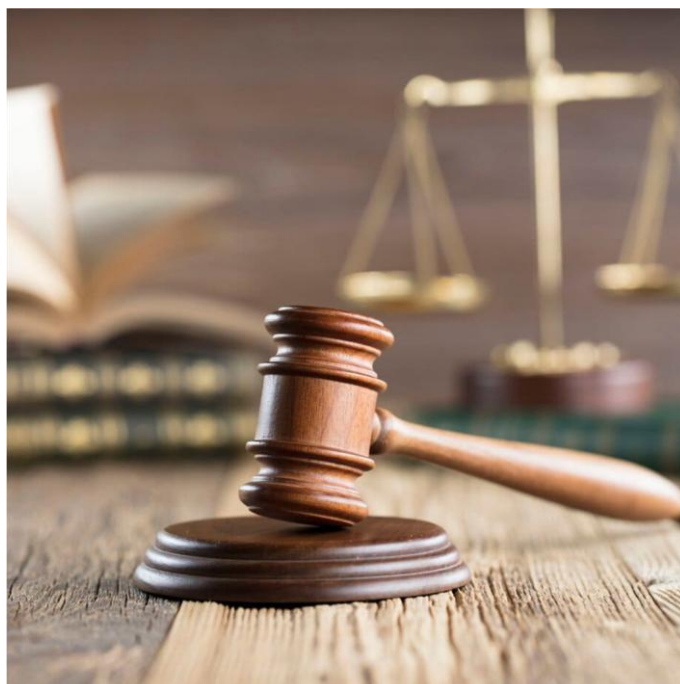

קורס דלתא המתמחה

מסכמת: רחלי פורסטר

מועד דצמבר 2025

דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני
מי אתה עתיד לתן דין וחשבון.

(פרקי אבות, פרק ג')

תוכן עניינים

שיעור 1	3
נושא: סד"א: סמכות עניינית בתחום האזרחי	3
שיעור 2	26
נושא: סד"א: סמכות עניינית בתחום האזרחי + בית משפט לעניינים מינהליים	26
שיעור 3	39
נושא: סד"א: ערעור אזרחי ומותבים	39
שיעור 4	57
נושא: סד"פ: סמכות עניינית, מקומית, מותבים, ערעורים	57
שיעור 5	72
נושא: סד"פ: בקשות ופעולות בשלבי ההליך הפלילי, עבירות וענישה בפלילי	72
שיעור 6	90
נושא: ראיות: במשפט הפלילי והאזרחי	90
שיעור 7	102
נושא: נושאים חמים 1	102
1. סקירת סעדים זמניים	102
2. סמכות מקומית (תקסד"א וכלכלי)	102
3. אישור תובענה ייצוגית	102
4. באילו מקרים בית משפט קמא יכול לתת רשות לערער בגוף ההחלטה	102
5. פגרה	102
שיעור 8	119
נושא: נושאים חמים 2	119
1. תקיפת פסק בורר	119
2. פסלות שופט	119
3. מאפיינים לתביעת גוף	119
4. השפעות על בעל דין שאינו מיוצג - ההליך האזרחי	119
5. מספרים בערכאות	119
6. סכומים ומספרים בתקסד"א	119
7. מועד להגשת כתבי טענות	119
שיעור 9	136
נושא: מיומנות מתקדם	136
שלבים:	
1. חקר חלופות	136
2. פיתוח גוף השאלה	136
3. תלוי בנסיבות	136
4. איתור מועמדת	136
5. שיטת ארגזים	136

148	שיעור 10
148	נושא: נושאים חמים 3
148	1. עדות מפי השמועה
148	2. ערעורים לשכת עורכי הדין
148	3. ערעורים וסמכויות בבית משפט לענייני משפחה
148	4. ערעור על בעלי תפקידים במרשם המקרקעין
161	שיעור 11
161	נושא: נושאים חמים 4
161	1. דיון מקדמי בעולם הפלילי
161	2. בית משפט קהילתי
161	3. התיישנות עבירות
161	4. סנקציות - תקנות סדר הדין האזרחי
175	שיעור 12
175	נושא: נושאים חמים 5
175	1. כשרות להעיד
175	2. ערעורים בעבודה
175	3. ענייני סמכויות בבית הדין לעבודה
175	4. הרוב הדרוש חוקי יסוד
188	שיעור 13
188	נושא: הוצאה לפועל
188	1. בהוצאה לפועל
188	2. סמכות מקומית בהוצאה לפועל
188	3. א(ע)רובה זה לא עסק רק של החייב
188	4. באילו מצבים רשאי רשם הוצאה לפועל לפעול מיוזמתו?
188	5. ענייני משכנתה
188	6. ערעורים בהוצאה לפועל
188	7. הוראות בענייני מחשבים - חתך השוואתי
188	8. סכומים חשובים בהוצאה לפועל

שיעור 1

נושא: סד"א: סמכות עניינית בתחום האזרחימרצה: ד"ר רן לוסטיגמן

שאלה: הגשת תביעה כספית לבית משפט השלום ברחובות. בכתב ההגנה טוען הנתבע לחוסר סמכות בשל תניית שיפוט ייחודית. על פי תניית השיפוט המוסכמת שנאמרה בעל פה, יש לפנות רק לבית המשפט המחוזי בחיפה במקרה של סכסוך בין הצדדים.

מה דין טענת הנתבע?

- א. טענתו תתקבל במלואה. משהוסכמה תניית שיפוט ייחודית, הרי שהתניה מחייבת.
- ב. טענתו תתקבל במלואה. משהוסכמה תניית שיפוט ייחודית או מקבילה, הרי שהתניה מחייבת.
- ג. טענתו תתקבל חלקית.
- ד. טענתו לא תתקבל כי תניית השיפוט סוכמה בע"פ.

בשאלה הזאת יש כמה דברים מעניינים. השאלה ממחישה את הפער בין לדעת את החומר ובין היישום שלו. התשובה הנכונה היא ג': טענתו תתקבל חלקית.

הטענה תתקבל חלקית. מכיוון שתניית שיפוט, בין אם בכתב, בין אם בעל פה, רלוונטית רק לסמכות מקומית. הדין הישראלי קובע, שלא ניתן להתנות על הסמכות העניינית. אם השאלה הייתה: "האם ניתן להתנות על הסמכות העניינית?" היינו עונים לא. זה נקרא לדעת את החומר. אבל השאלה לא שאלה את זה ב"דוך", אלא שאלה את זה במעטפת של סיפור, ונדרש ליישם את זה.

צריך לשים לב, שיש פה "עז" שהוכנסה בחלופות - חלופה ד', שתניית השיפוט נאמרה בעל פה. אנחנו לא זוכרים משהו כזה מהחומר, אבל, אנשים מתחילים לדמיין שאולי הם לא זוכרים את החומר כמו שצריך, ואז לא מעט אנשים בחרו ב-ד', שאין לה שחר: "הטענה לא תתקבל, כי תניית השיפוט סוכמה בעל פה." בשום מקום בדין הישראלי לא כתוב שתניית שיפוט חייבת להיות בכתב. תניית שיפוט יכולה להיות בכתב ויכולה להיות בע"פ.

שאר החלופות: א', ב', ד' - משדלות. הן מספקות נימוק למה לבחור בהן ולמה התשובה נכונה. ככלל כאשר יש חלופה שמנמקת את עצמה, זה לא אומר שהיא לא נכונה אבל אנחנו צריכים לחשוב.

סמכות עניינית

תחילה נדבר על מצב שבו התובע רוצה לתבוע סעד אחד ויחיד, ולאן הוא יגיש אותו. ולאחר מכן נדבר על מצב שבו התובע רוצה להגיש כמה סעדים, והאם הוא יכול להגיש אותם לבית משפט אחד או שהוא צריך לפצל לכמה בתי משפט? ומה קורה עם הנתבע ותביעה שכנגד.

המוקד שלנו הוא סמכות בית משפט השלום. כלומר, החומר הרב נמצא בבית משפט השלום, שהרי סמכותו של בית המשפט המחוזי היא סמכות שיורית. כלומר, המחוזי הוא כמו שואב אבק - כל מה שלא נכנס לשלום, הוא בולע. לכן נתמקד בבית משפט השלום.

תחילה נעסוק בנושא מקרקעין, לאחר מכן נדבר על תביעות כספיות ונצרף אליהם מצבים שבהם ניתן לשערך. כלומר, להעריך בכסף את שווי הסעד המבוקש, גם אם זה לא סעד כספי. ויש גם מצב של סעד שהוא לא זה ולא זה ונקרא סעד אחר.

ידוע, כי הסמכות העניינית נגזרת מהסעד שהתובע מנסח. כלומר, אם התובע ניסח סעד לא נכון, זה יכול לשנות את בית המשפט שמוסמך לדון בתיק.

סמכות עניינית במקרקעין

נניח שהשאלה עוסקת בסעד מקרקעין שהתובע רוצה להגיש. אם נשאל על סמכות עניינית במקרקעין, הדבר הראשון שצריך לבדוק והוא יחסית שולי אבל רבים מפספסים אותו: האם במקרה כתוב בשאלה **שאותם מקרקעין אינם רשומים בטאבו**? ברגע שמדובר במקרקעין שאינם רשומים בטאבו, מבחינת הדין הישראלי מדובר ב- לא מקרקעין - אלא מיטלטלין. כלומר, הדירה/הבית, במקרה שהמקרקעין אינם רשומים בטאבו = מכונית. ומה קורה כאשר מדובר במיטלטלין? הולכים על פי השווי (שווי המקרקעין שאינם רשומים בטאבו).

אם השווי הוא 2.5 מיליון ₪ ומטה, התביעה בעניין אותם מקרקעין תוגש לשלום. מעל 2.5 מיליון ₪, התביעה תוגש למחוזי.

לא רשום בטאבו

מקרקעין שאינם רשומים בטאבו = כמו מכונית. [חשוב: אין דרישת הכתב].

אחת השאלות עסקה בפירוק שיתוף בקרקע שלכאורה זה אמור להיות בבית משפט השלום. אבל כאשר המקרקעין אינם רשומים בטאבו, הולכים על פי השווי של החלק של כל אחד מהשותפים.

שאלה: נחום ושרי חוכרים במשותף חלקת קרקע רשומה ברשות מקרקעי ישראל ולא בלשכת רישום מקרקעין. בשל מצוקה כספית שאלה נקלע לאחרונה, מעוניין נחום לממש את חלקו במקרקעין, והוא תוהה אם יש באפשרותו להגיש תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין.

מה תשיבו לו?

- א. נחום יכול להגיש תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין. אם שווי החלק שלו במקרקעין עולה על 2.5 מיליון ₪, עליו להגיש תביעה לבית המשפט המחוזי. אם שווי החלק שלו במקרקעין אינו עולה על 2.5 מיליון ₪, עליו להגיש את התביעה לבית משפט השלום.
- ב. נחום יכול להגיש תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין. עליו להגיש את התביעה לבית משפט שלום, ללא קשר לשווי שלו בקרקע.
- ג. נחום יכול להגיש תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין. עליו להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי ללא קשר לשווי החלק שלו בקרקע.
- ד. מאחר שחלקת הקרקע אינה רשומה בלשכת רישום המקרקעין, נחום אינו יכול להגיש תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין.

חלקת הקרקע רשומה ברשות מקרקעי ישראל ולא בטאבו, וזאת נקודת המפתח. אם לא רשום לנו בשאלה שהמקרקעין רשומים בטאבו, אנחנו נניח שהם כן רשומים. ואז לא מעניין אותנו השווי. שווי המקרקעין מעניין אותנו, רק ורק כאשר הם לא רשומים בטאבו.

שלב 1: האם כתוב בשאלה שהמקרקעין אינם רשומים בטאבו? כן = נבחן מה השווי וכך הסמכות.

במידה ולא רשום נניח שהם רשומים בטאבו או שמצוין לנו שמדובר במקרקעין רשומים ועוברים לשלב 2.

שלב 2: מה הסעד המבוקש? (מתעלמים מהשווי)

אם הסעד הוא סעד "קל" = בית משפט השלום. סעד קנייני "כבד" יותר = בית המשפט המחוזי.

ספ ש"ח¹ - סילוק, פינוי שימוש, ח - חזקה; חלוקת שימוש; חלוקת מקרקעין.

חזקה - חזקה זה אומר מי רשאי להחזיק במקרקעין. אלה תביעות בדרך כלל שמדברות על פינוי, פינוי של אדם שנכנס כדין. למשל שוכר, ונגמר חוזה השכירות או פינוי של פולש. בפינוי ממקרקעין רגילים שרשומים בטאבו, זה לא מעניין אם מדובר במקרקעין בכפר שמריהו ששוויים מאה מיליון שקלים, או במקרקעין במקום נידח ששוויים חצי מיליון שקלים. פינוי = שלום, חזקה = שלום. הולכים על פי הסעד ולא על פי שווי המקרקעין כאשר המקרקעין רשומים בטאבו.

תביעות שימוש במקרקעין - כולל הריסת מבנה, מה טיב השימוש שניתן לעשות במקרקעין, האם ניתן להשתמש במקרקעין לצורך הקמת בית מסחר או לצורך אחר, וכל עוד זה מותר לפי תוכנית בניין עיר.

שימוש - שימוש קשור גם למטרד ליחיד. למשל, אני רוצה שהשכן מהווילה השכנה יפסיק לתופף בין שתיים לארבע בתופים שלו. זוהי תביעה לצו מניעה. אני רוצה למנוע ממנו להשתמש במקרקעין שלו. אז למעשה זאת תביעת שימוש במקרקעין והיא תוגש לבית משפט השלום.

הערה חשובה: כשאנו רואים בשאלה את המילים ולא רק במקרקעין: צו מניעה, סעד הצהרתי, תמיד נבדוק צו מניעה בנוגע למה? סעד הצהרתי בנוגע למה? כי אנשים נוטים לחשוב למשל סעד הצהרתי, הצהרתי-מחוזי, וזה לא נכון. אם מדובר בסעד הצהרתי, נבדוק הצהרה בנוגע למה? כנ"ל לגבי צו מניעה, מבקשים למנוע מה? אז ברגע שמבקשים למנוע שימוש במקרקעין, אז זו תביעת שימוש, ובסמכות השלום, חזקה-שלום, שימוש-שלום, הסגת גבול זה כמו חזקה-שלום, פינוי כמו חזקה-שלום, חלוקת מקרקעין-שלום, פירוק שיתוף במקרקעין-שלום, חלוקת שימוש-שלום (מה זה חלוקת שימוש? למשל, תביעה שמתבקש לקבוע שאני רשאי להשתמש במקרקעין בימים ראשון, שני, שלישי וחברי בימים רביעי, חמישי, שישי. תביעה כזאת בנוגע לחלוקת שימוש, זו תביעת שימוש-שלום), מטרד ליחיד-שלום.

הדברים הפשוטים יותר הם בסמכות השלום.

דוגמה נוספת: אכיפת חוזה שכירות ששווי 3 מיליון ₪ - איך זה יכול להיות שלום? זה נשמע מוזר, הרי 3 מיליון זה מעל 2.5 מיליון ואמור להיות מחוזי - אז לא! כשמבקשים לאכוף חוזה שכירות,

¹ ספ ש"ח - תביעות במקרקעין בסמכות בית משפט שלום. הרעיון בראשי תיבות שזה יזכיר לנו שהבסיס (הספ) הנדרש לכניסה לערכאה הראשונה במקרה של מקרקעין הוא ס"ף ש"ח.

למעשה מה שמבקשים, זו תביעת חזקה וגם שימוש. כי הרי אם אוכפים את חוזה השכירות, זה אומר שאני השוכר רשאי להיכנס למקרקעין ולהשתמש בהם. אז זו למעשה תביעת חזקה/תביעת שימוש, ולא מעניין אותנו השווי של החוזה השכירות או של המקרקעין.

כאשר התביעה היא במקרקעין ולא כתוב לי שאינם רשומים בטאבו, וזה: סף ש"ח - סילוק, פינוי שימוש, ח - חזקה; חלוקת שימוש; חלוקת מקרקעין - בסמכות השלום.

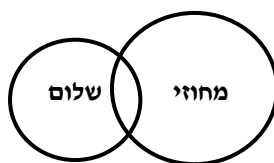
כל השאר בסמכות המחוזי. למשל, מימוש משכנתא, זכות קניינית, בעלות, אכיפת חוזה מכר (מוביל לבעלות), ביטול חוזה מכר, רישום הערה, מחיקת הערה. בקיצור, יש הרבה מאוד מקרים נוספים וזה בסמכות המחוזי (סמכות שיורית).

סמכות עניינית - כספי

עד 2.5 מיליון ₪ - בית משפט השלום

2.5 מיליון ₪ ומעלה - בית המשפט המחוזי

הערה: שופטת שלום יכולה לפסוק מעל 2.5 מיליון ₪ - למה? התביעה המקורית הוגשה בסכום 2.5 מיליון ₪ וחלפו 10 שנים והתווספו הצמדות וריביות ושכ"ט והתביעה עלתה מעל לסכום 2.5 מיליון ₪ ומלבד, שהתביעה המקורית הייתה עד 2.5 מיליון ₪ ביום הגשתה.

כלל: הגדול בולע קטן. בית המשפט הבכיר יותר, המחוזי, חודר לפעמים ולא תמיד, לתוך התחום של בית המשפט הזוטר יותר, השלום - הגדול בולע את הקטן.

תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים - כאשר יש מוסד שנקרא תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים, יש תנאים להגשת תביעה כזאת. זה מיועד למצבים שבהם מישהו עבר עבירה, הוגש נגדו כתב אישום. הוא גם הורשע בעבירה הזאת, ואז נפגע העבירה, למשל קורבן אונס וכו', רוצה להגיש נגדו תביעה אזרחית, ולא מעניין אותו שהוא יושב בכלא, הוא רוצה לקבל פיצוי על הנזק שנגרם לו. האם צריך לנהל פה שני משפטים נפרדים? משפט פלילי מהתחלה ועד הסוף ומשפט אזרחי מהתחלה ועד הסוף? לא. חבל, זה בזבוז משאבים. אם מגישים את התביעה אחרי ההרשעה בפלילים, אפשר להגיש תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים בתוך תשעים יום, ואז אותו בית משפט שהרשיע את הנאשם יכול גם לדון בתביעה הנגררת. הנקודה היא שאם כתב האישום הפלילי נגד אותו עברייין הוגש לבית המשפט המחוזי, אז גם אם התביעה הכספית האזרחית הנגררת היא על פחות מ-2.5 מיליון ₪, היא תוגש לבית המשפט המחוזי.

מקרים נוספים: מקרקעין ותביעה כספית; ביטול חוזה והשבה; תביעה שכנגד.

סמכות עניינית בעניין כלכלי אזרחי

בית המשפט המחוזי - עניינים כלכליים. נעסוק בעניינים כלכליים אזרחיים, ולא כלכלי פלילי.

כמה דברים חשובים לגבי עניינים כלכליים:

1. **כלכלי = מחוזי**

ברגע שעניין מסוים הוא עניין כלכלי, ותכף נגדיר מהו עניין כלכלי, הוא ידון בבית המשפט המחוזי, ולא רק בחיפה ובתל אביב. זו נקודה נוספת שרבים טועים בה. עם כל הכבוד לחיפה ותל אביב, עניינים כלכליים נידונים גם בנצרת וגם בבאר שבע וגם במחוזי מרכז ובירושלים, וגם כשאין באותם בתי משפט מחוזיים מחלקות כלכליות. יש לנו סה"כ שישה בתי משפט מחוזיים בארץ.

אם במקרה, על פי כללי הסמכות המקומית, התובענה הזו צריכה לידון במחוז חיפה או במחוז תל אביב, היא תידון במחלקה הכלכלית.

2. **לא משנה מה סכום התביעה**

כלכלי שווה מחוזי, ולא משנה מה סכום התביעה. גם אם היא תביעה על מאה אלף ₪, ברגע שהיא מסווגת כעניין כלכלי, היא תטופל במחוזי.

מה זה עניין כלכלי? רבים חושבים שעניין כלכלי קשור לכסף, ולאו דווקא. לא כל עניין כספי הוא עניין כלכלי. העניין בגדר כלכלי אזרחי כאשר מדובר בתביעה לפי כל אחד מהחוקים הללו:

חוק ניירות ערך, **חוק השקעות** משותפות בנאמנות (קרנות נאמנות), **חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות**, **חוק החברות** (החוק המרכזי), תובענה נזיקין בגין הפרת חובה חקוקה לפי כל אחד מהחיקוקים האלו, ועוד שני חיקוקים: **החוק לקידום התחרות** ולצמצום הריכוזיות במשק (שתפקידו לשבור מונופולים וקבוצות ריכוז) ו**פקודת השותפויות** (כשמדובר בשותפות מוגבלת ציבורית - שותפות מוגבלת ציבורית זה כמו חברה בע"מ, אז יש לנו גם שותפות בע"מ)

איך נזכור את זה? **רוב העניינים הכלכליים קשורים לשוק ההון**. כדי לדעת אם זו תביעה כלכלית או לא, נלך בגדול לפי שוק ההון.

למה הכוונה? ניתן לראות בהתאם לשמות החיקוקים שהם קשורים בשוק ההון. **חוק ניירות ערך**, **חוק השקעות** משותפות בנאמנות, גם קרנות נאמנות זה אפיק השקעה בשוק ההון, **חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות** גם קשור בשוק ההון.

אולי החוק הכי חשוב, אבל הוא חלקית קשור לשוק ההון, זה **חוק החברות**. כל העניינים שמוסדרים בחוק החברות הם עניינים כלכליים, כולל דברים שקשורים לשוק ההון, למשל חובות או זכויות של בעלי מניות. דוגמה: בעל מניות בחברה מסוימת שטוען שאמור לקבל דיבידנד בסך מאה אלף ₪, מאה אלף ₪ אמור להיות בשלום, אבל מכיוון שזה מכוח זכותו כמחזיק במניה, והחוק שמסדיר את החובות והזכויות של בעלי מניות הוא **חוק החברות**, ו**חוק החברות** הוא עניין כלכלי, אז אותה תביעה של מאה אלף ₪ תידון במחוזי (ואם יש במקרה מחלקה כלכלית באותו מחוז אז במחלקה הכלכלית).

סיכום: כאשר עניין מסוים הוא עניין כלכלי, לא אכפת לי מה הסכום שלו, הוא ידון במחוזי. האם רק במחוזי חיפה או תל אביב? לא. הוא יכול בכל אחד מששת בתי המשפט המחוזיים, לפי כללי הסמכות המקומית. אז להוציא מהראש שכלכלי זה רק במחוזי תל אביב או מחוזי חיפה.

טיפ: רוב העניינים שהם עניינים כלכליים קשורים איכשהו לעולם ההשקעות/אפיקי השקעה.

הערה: הרמת מסך - **תזכרו שהרמת מסך זה לא סעד!** והרי מה קובע את הסמכות העניינית? הסעד שניסח התובע בכתב התביעה הוא זה שקובע את הסמכות העניינית. כאשר מישו מבקש הרמת מסך, זה שלב בדרך לקבלת הסעד ולכן הוא רוצה להרים את המסך בין בעל המניות לתאגיד. אבל, זה לא הסעד עצמו, אלא בסופו של דבר לקבל פיצוי, לקבל סכום מסוים. **אז הרמת מסך אינה עניין כלכלי.** ולכן היא לאו דווקא תידון במחוזי. **להבדיל:** תביעה נגזרת - כן עניין כלכלי.

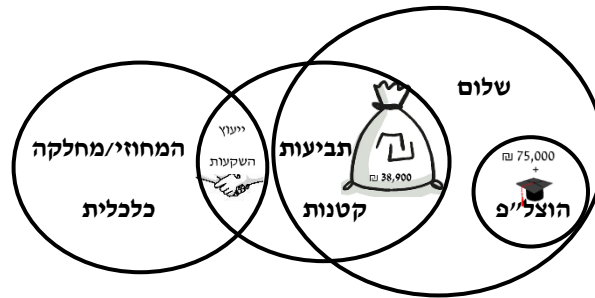
הערה נוספת: ענייני משפחה-תרם תרומה משמעותית לגיבוש עילת התביעה + בשילוב עניין כלכלי = בית משפט לענייני משפחה.

שאלה: הירושלמים ראובן ושמעון הם אחים וכל אחד מהם מחזיק ב-50% מהמניות בחברת "האחים כהן בע"מ". היחסים בין שני האחים מעורערים מזה שנים נוכח סכסוך שפרץ ביניהם על ירושת אביהם. כשראובן נסע לחו"ל קיבלה מועצת המנהלים של החברה – ביוזמתו של שמעון – החלטה, שלטענתו של ראובן מקפחת אותו כבעל מניות בחברה ופוגעת בזכויותיו בחברה. ראובן טוען שהחלטה התקבלה בניגוד לתקנון החברה על רקע הסכסוך, ולכן היא בטלה. **לאיזו ערכאה על ראובן לפנות בתובענה לסעד הצהרתי בדבר בטלות החלטה?**

- א. לבית המשפט המחוזי בירושלים שהוא הערכאה השיפוטית המוסמכת לדון בסכסוכים בתחום דיני החברות.
- ב. לבית המשפט לענייני משפחה בירושלים.
- ג. לבית משפט השלום בירושלים או לבית המשפט המחוזי בירושלים בהתאם לשווי הכלכלי של זכויותיו שנפגעו.
- ד. ראובן רשאי להגיש את התובענה הן לבית המשפט לענייני משפחה בירושלים והן לבית המשפט המחוזי בירושלים, לפי בחירתו.

תובענה אזרחית בין אדם לבין בן משפחתו שעילתה סכסוך בתוך המשפחה תידון בבית המשפט לענייני משפחה, יהא נושא או שוויה אשר יהא. לעניין זה, תביעה שעילתה סכסוך בתוך המשפחה היא תביעה שהסכסוך המשפחתי בה תרם תרומה משמעותית לגיבוש עילת התביעה.

אילו עילת התביעה לא הייתה מבוססת על סכסוך משפחתי, כי אז הייתה התביעה נחשבת לעניין כלכלי, ובית המשפט המוסמך לדון בה היה בית המשפט המחוזי (ובמחוז תל-אביב או חיפה - המחלקה הכלכלית).

סכומים נמוכים**בית משפט לתביעות קטנות**

סכומים נמוכים זה ברור שזה בבית משפט השלום עד 2.5 מיליון ₪, אבל יש לנו גם את בית המשפט לתביעות קטנות שעוסק בתביעות שמגישים יחידים ולא תאגידים. שסכומן או שווין עד 38,900 ₪ נכון להיום.

נקודות חפיפה בתי המשפט לתביעות קטנות:

1. קטנות-שלום: תביעות שסכומן או שווין עד 38,900 ₪ - סמכות מקבילה. הרי השלום זה עד 2.5 מיליון ₪, ולכן מתקיימת חפיפה בין העיגול של בית המשפט לתביעות קטנות לשלום.
2. קטנות-מחוזי: תביעות שמוגשות בענייני השקעות שסכומן או שווין עד 38,900 ₪ - הסמכות מקבילה למחוזי.

כמה כללים לגבי הקטנות:

1. **אין סמכות ייחודית** - לבית המשפט לתביעות קטנות לעולם אין סמכות ייחודית לטפל במשהו. כלומר, אין מצב שנענה בשאלה מסוימת שרק לבית המשפט לתביעות קטנות יש סמכות לטפל בתיק. אין מצב כזה. בית המשפט לתביעות קטנות תמיד אופציה לצד אופציה (בד"כ שלום).
2. **המעוז של האזרח הקטן** - רק אדם, האדם הפשוט יכול להגיש תביעה. נגד מי? נגד אדם אחר, נגד עירייה, נגד מדינת ישראל, נגד תאגיד (לרוב זה נגד תאגידים). ברגע שהוגשה תביעה נגד תאגיד, והכנסנו את התאגיד פנימה, הוא יכול "להשתולל" (הוא יכול להגיש כתב הגנה, להגיש תביעה שכנגד, הודעת צד ג', הוא כבר יכול לעשות הכול) חוץ מליזום את התביעה מלכתחילה.

שאלה: תביעה בסך 30,000 ₪ נטען כי הנתבעת השאירה בידיה את החזרי העמלות שלהם היו זכאים לקוחותיה בגין עסקאות שנערכו עבורם, למרות שלא קיבלה את הסכמת הלקוחות לכך במתכונת הנדרשת לפי סעיף 17(ב)(3) לחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות.

איזו מבין הערכאות הבאות מוסמכת לדון בתובענה?

- א. בית המשפט השלום
- ב. בית המשפט השלום או בית משפט לתביעות קטנות
- ג. **בית משפט לתביעות קטנות**
- ד. בית המשפט לעניינים מנהליים

ברגע שאנו רואים בנושא שאלה את חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, אנו מבינים זה עניין כלכלי, ועניין כלכלי זה למחוזי או אם זה סכום נמוך עד 38,900 ₪, ניתן להגיש את התביעה גם לבית משפט לתביעות קטנות.

התשובה שנראית יותר הגיונית זה ב' בגלל הסכום ושה מתחת ל-2.5 מיליון ₪, אבל לא! ברגע שזה לפי חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות זה הופך לעניין כלכלי. עניין כלכלי ברוב המקרים מטופל במחוזי, אבל בסכומים נמוכים זה מתאים גם לקטנות בהתאם לסכום עד 38,900 ₪.

רציונל: מדובר בחוק צרכני, והרבה פעמים אנשים שיש להם כמה אלפי/מאות שקלים, פונים לבנק/יועץ השקעות שפועלים לפעמים ברשלנות, וכדי לאפשר דיון מהיר יותר בעניינים האלה, אפשרו להגיש את התביעה כתביעה קטנה.

אם בחלופה ג' היה כתוב: בית משפט לתביעות קטנות או בית המשפט המחוזי זאת הייתה תשובה עוד יותר נכונה.

ענייני הוצאה לפועל

כמה כללים בנוגע להוצאה לפועל:

1. סכום עד 75,000 ₪

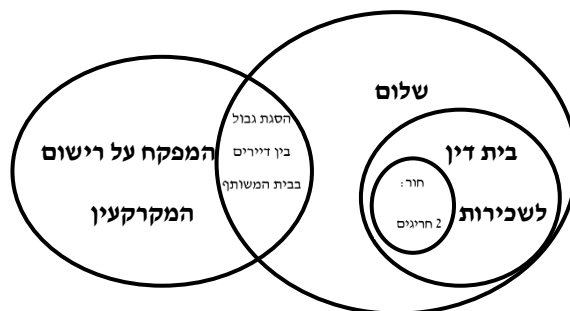
2. התביעה היא על סכום קצוב

המחוקק רצה לתמרץ אנשים להגיש תביעות של עד 75,000 ₪, לא לבית משפט שהוא מאוד עמוס, אלא להוצאה לפועל.

איך הוא עשה את זה? הוא אמר לאנשים: אם יש לכם תביעה בסכום של עד 75,000 ₪ (אלה רוב התביעות במדינת ישראל) והתביעה היא על סכום קצוב - כלומר, זה לא תביעה שנשמכת על חוות דעת וכו', אלא זה תביעה של חישוב מתמטי פשוט. למשל, לא שילמו חמישה חודשים דמי שכירות של 10,000 ₪, אז לא צריך להיות גאון גדול, זה $10,000 \times 5$ + הצמדה וריבית. זה הכול מתמטי. אין פה עניין של הערכה של בית המשפט. ומרגע שהתביעה היא לסכום קצוב והסכום שלה נמוך עד 75,000 ₪, אפשר להגיש אותה לבית משפט השלום, אבל אפשר גם להגיש אותה ישירות להוצאה לפועל.

איך מתמרצים את האזרח להגיש ישירות להוצאה לפועל? שאם נגיש את התביעה ישירות להוצאה לפועל ונזכה בתביעה, ייפסק לטובתנו שכר טרחת עורך דין.

לעומת זאת, אם בחרנו להגיש את אותה תביעה עד 75,000 ₪, סכום קצוב, לבית משפט השלום בדיון מהיר, וזכינו בתביעה, לא ייפסק לטובתנו שכר טרחת עורך דין, למרות שזכינו בתביעה. למה? כי היה ערוץ יעיל יותר להגיש את התביעה, ולא בחרנו בו.

ענייני דיוור**המפקח על רישום המקרקעין**

המפקח על רישום המקרקעין הוא מעין שופט שמוסמך לדון בעניינים משפטיים, אבל רק כאשר הסכסוך הוא בין דיירי דירות בבית משותף - במצב כזה, יש למפקח סמכות ייחודית.

הערה חשובה: לא מחייב שלדייר בבית משותף תהיה זכות קניינית, זה יכול להיות גם שוכר. במידה ובעל הדירה שאינו מתגורר בבית המשותף מסוכסך עם השוכר/הדייר, הסכסוך לא נחשב לסכסוך בין דיירים בבית משותף מכיוון שבעל הדירה/המשכיר לא מתגורר בבית המשותף.

בעקרון אין חפיפה בין הסמכות של המפקח לבית משפט השלום, הרי אמרנו שיש לו סמכות ייחודית, ובמידה וקיים סכסוך בין בעלי דירות בבית משותף יש להגיש אותו למפקח ולא לבית משפט אחר, אבל קיים חריג אחד: הסגת גבול.

נקודת חפיפה המפקח על רישום המקרקעין:

מפקח-שלום: בהתאם למעגלים לעיל ניתן לראות שקיימת חפיפה מסוימת בין בית משפט השלום למפקח על רישום המקרקעין, מה המקור לאותה חפיפה? **במקרה של תביעה בעניין הסגת גבול בבית משותף, יש סמכות גם לשלום וגם למפקח - סמכות מקבילה.** התובע יבחר איפה בא לו להגיש את התביעה.

מה זה הסגת הגבול? דוגמה: מצב שבו מישו מהדיירים בבית המשותף שם באופן קבוע שקית זבל בחנייה של דייר אחר או בשטח המשותף. אז כאשר מישו מבעלי הדירות בבית המשותף פולש לשטח המשותף או לשטחו של דייר אחר בבניין המשותף, זו הסגת גבול. ובנושא הזה, אם רוצים איזשהו סעד, אפשר להגיש אותו או למפקח או לשלום - הסמכות מקבילה.

אבל, אם אדם זר למשל, שהוא לא דייר בבית המשותף, משתלט נגיד על חנייה או פולש לחנייה זה רק בסמכות השלום. המפקח רלוונטי כאשר הסכסוך הוא בין תובע ונתבע ששניהם דיירים בבית המשותף.

שאלה: צוץ וצוצי גרים יחד בבית משותף בשתי דירות נפרדות. לשניים היסטוריה ארוכת שנים שהחלה בזוגיות ארוכה ומאוחר יותר בפרידה קשה. לצוצי מרפסת גדולה, וצוץ עדיין מחזיק במפתח לדירתה של צוצי, ולעיתים נכנס לביתה ועושה שימוש במרפסת הדירה. צוצי אינה מרוצה מההתנהגותו של צוץ ומתייעצת אתכם בנוגע להליך שעליה לנקוט כדי למנוע מצוץ להיכנס לדירתה.

מה הדין?

א. מכיוון שמדובר בדירה בבית משותף, צוצי תוכל להגיש תובענה לסילוק יד למפקח על רישום המקרקעין.

- ב. הסמכות לדון בתובענה נתונה לבית משפט שלום.
 ג. צוץ יכולה להגיש תובענה בבית משפט המחוזי לצו מניעה נגד צוץ.
 ד. צוץ יכולה להגיש תובענה לבית משפט השלום או למפקח על רישום המקרקעין לפי בחירתה.

דבר ראשון ראינו בשאלה "בית משותף" כלומר המפקח על רישום המקרקעין יכול להיות רלוונטי. יש לנו פה סכסוך בין בעלי דירות, גם אם הם שוכרים, זה לא משנה, הם נחשבים דיירים בבית משותף. ו-צוץ פולש לדירתה = מסיג גבול. בנושא הסגת גבול למדנו, יש סמכות מקבילה. כלומר, הסמכות לא ייחודית למפקח, אלא אפשר להגיש את התביעה למפקח או לבית משפט השלום, ולכן התשובה הנכונה היא ד'.

מיומנות: חלופה א' משדלת אותנו, זה לא אומר שהיא בוודאות לא נכונה, אבל רשום בחלופה: "מכיוון שהם גרים בדירה בבית משותף" למה שיזכירו לנו את זה? מאיפה טוב הלב הזה של הוועדה הבוחנת.

חלופה ב' טוענת שהסמכות נתונה לבית משפט השלום. זה לא נכון. אומנם מדובר בבית משותף, אבל יש פה סמכות מקבילה. בגדול, המפקח הוא המלך של הבתים המשותפים ולכן, זה מבלבל.

שאלה: מרשך משכיר דירה בראשון לציון על פי הסכם שכירות בלתי מוגנת (להלן: "ההסכם"). בהסכם נקבע כי **השוכר** ישלם את דמי האחזקה לנציגות הבית המשותף. השוכר לא שילם את חובו לוועד הבית, ולטובת מרשך נצבר חוב בסך 25,000 ₪. לאיזו ערכאה יוכל מרשך לפנות כדי להיפרע את חובו?

- א. בית הדין לשכירות בתל אביב.
 ב. המפקח על רישום המקרקעין ברחובות.
 ג. בית משפט השלום ברחובות.
 ד. למפקח על רישום המקרקעין ברחובות ולבית משפט השלום בראשון לציון יש סמכות שיפוט מקבילה בנושא זה.

שימו לב, התביעה היא בין: מרשך/המשכיר מול השוכר, והחוב הוא לוועד בית=נציגות הבית המשותף, והמשכיר מעוניין לתבוע את השוכר. המשכיר לא חי בבית המשותף ולכן המפקח לא קשור לעניין, לכן ניתן להגיש את התביעה או לבית משפט לתביעות קטנות או בית משפט שלום. חלופה ג' היא הנכונה ואם היה רשום בחלופה בימ"ש השלום או בתביעות קטנות זה היה נכון יותר.

הערה: רק במידה שוועד הבית בעצמו תובע את השוכר או דייר נגד דייר שגר בפועל בבית המשותף, הסמכות תהיה למפקח. צריך להבחין מי נגד מי כשמזכיר לנו בית משותף - מי בעלי הדין בתביעה.

בית הדין לשכירות

המעגל של בית הדין לשכירות הוא בתוך המעגל של בית משפט השלום. כלומר, הם חופפים לחלוטין בית הדין לשכירות לעולם אין לו סמכות ייחודית לטפל בשום דבר.

במה הוא עוסק? בית הדין לשכירות זו הממלכה של הדיירים המוגנים וזה קיים במעט מאוד מקרים. נוסף על כך, הוא לא באמת יכול לדון בכל עניין. כלומר, אפילו בממלכה שלו של הדיירות המוגנת, בית הדין לשכירות לא מטפל בכל העניינים.

במה הוא לא יכול לטפל?

1. **פינוי של דייר מוגן זה יוגש לבית משפט שלום.** פינוי למדנו זה תביעות חזקה=שלום.
2. **בירור בשאלה האם מדובר בדייר מוגן או לא** (אם אותו אדם זכאי למעמד של דייר מוגן? האם החוק חל במקרה הזה?) את זה מבררים בבית משפט השלום.

שאלה: חברת המספק בע"מ היא דיירת מוגנת מכוח הוראות חוק הגנת הדייר, בחנות גדולה ליהלומים ותכשיטים בתל אביב. דמי השכירות בגין הנכס הם 250 אלף ₪ לחודש. זה שנה שחברת המספק אינה משלמת דמי שכירות לבעלי הנכס וצברה חוב של 3 מיליון ₪. בעלי הנכס מעוניינים להגיש תביעה לפינוי וסילוק יד נגד המספק עם בקשה לפיצול סעדים להגשת תביעה כספית בהמשך בגין דמי השכירות עד למועד שבו תפנה המספק את הנכס ותסלק ידה ממנו.

להיכן תוגש התביעה?

- א. בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
- ב. בית המשפט לעניינים מינהליים בתל אביב-יפו
- ג. **בית משפט שלום בתל אביב-יפו**
- ד. בית הדין לשכירות בתל אביב-יפו

מכיוון שהסעד הוא סעד של פינוי, בית הדין לשכירות לא יכול להיות רלוונטי. בכל מקרה, גם אם הסעד לא היה פינוי, לעולם לא יכול להיות מצב שלבית הדין לשכירות יש סמכות ייחודית, כך שחלופה ד' לא נכונה.

הערה: בקשה לפיצול סעדים - בקשה לפיצול סעדים זה מצב שבו רוצים עכשיו לדון בסעד אחד ולבקש שבהמשך נגיש סעד נוסף בגין אותה עילה/סיפור. בשאלה לעיל, אין צורך להגיש פה בקשה לפיצול צעדים, מכיוון שהסעד הכספי הוא סעד של 3 מיליון ₪ ויוגש בנפרד למחוזי מכוח הדין הישראלי. כלומר, במקרה הזה יוגשו שתי תובענות. תביעת הפינוי שתוגש לשלום והתביעה הכספית על 3 מיליון ₪ או יותר, תוגש למחוזי.

תביעה כספית נגד גוף מנהלי

נניח ורוצים להגיש תביעה כספית נגד גוף מנהלי. דוגמאות: רשות מקומית, משרד ממשלתי.

בגדול, גוף מנהלי לא מעניין אותנו. הולכים לפי הסכום. אם התביעה נגד עיריית תל אביב והתביעה בסכום של עד 2.5 מיליון ₪ התביעה תוגש לשלום, מעל למחוזי. לא מעניין שזה נגד עיריית תל אביב. מתי זה כן יעניין ואז ייכנס בית המשפט לעניינים מנהליים? בשני מקרים מיוחדים שבהם ורק בהם מוגשת תובענה מנהלית.

תובענה מנהלית

תובענה מנהלית זה הליך מיוחד שמוגש לבית המשפט לעניינים מנהליים בעניינים כספיים, אבל רק בשני מקרים. בית המשפט לעניינים מנהליים הוא בית המשפט המחוזי בשיבתו כבית משפט לעניינים מנהליים. אבל זה שמדובר בית המשפט המחוזי, זה לא אומר שאפשר לתבוע שם רק מעל 2.5 מיליון ₪, אלא אפשר להגיש תובענה מנהלית גם על שקל אחד וגם על עשרה מיליארד. **תובענה מנהלית לא הולכת על פי הסכום, אלא על פי הנושא.**

שני מקרים מיוחדים שבהם ורק בהם מוגשת **תובענה מנהלית**:

1. **פיצויים שעילתם במכרז ציבורי** - פיצויים שעילתם במכרז ציבורי, לא כולל מכרז של תאגיד ציבורי. דוגמה: משרד ממשלתי; עיריית תל אביב פרסמה מכרז ציבורי (ברגע שרשות מנהלית פרסמה מכרז זה הופך להיות מכרז ציבורי) ואדם הפסיד מכרז, הוא בד"כ יגיש עתירה מנהלית, אבל אם אותו אדם תובע שנגרם לו נזק בעקבות ההתנהגות של וועדת המכרזים של העיריה והוא רוצה פיצוי בגין אותו נזק, אז ניתן להגיש תובענה מנהלית.

2. **בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד רשות שלטונית** - הסעד המבוקש הוא פיצוי או השבה של כסף שנגבה ביתר (מיסים, אגרות, היטלים).

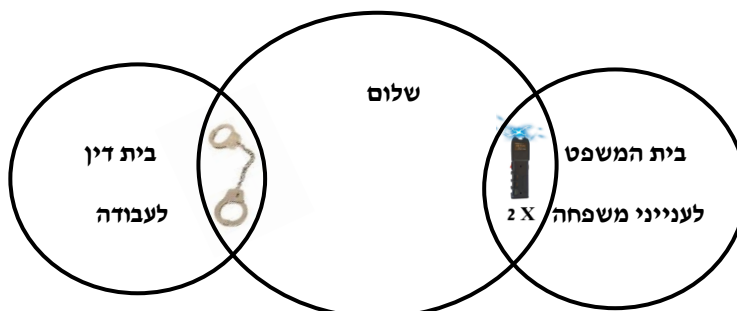
דוגמה להשבה: אדם תובע את עיריית תל אביב על כך שגבתה יותר ארנונה, ולא רק מהתובע, אלא מעוד מאה אלף תושבים. התובע רוצה "להנהיג" את אותם עשרת אלפים תושבים. במצב כזה מגישים בקשה לאישור תובענה ייצוגית.

דוגמה לפיצוי: מוגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית המוגשת נגד רשות מקומית לפיצוי בגין הפרת חובתה לפרסום גנים ציבוריים מונגשים; בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, המוגשות נגד רשויות מקומיות בגין הפרת חובת ההנגשה, וחובות שנגזרות ממנה לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

משני המצבים האלה בלבד, מדובר בתובענה מנהלית. בכל שאר המקרים שתובעים את מדינת ישראל על רשויותיה, זה כמו לתבוע אזרח, עד 2.5 מיליון ₪ בסמכות השלום, ומעל מחוץ.

הערה: תובענה ייצוגית נגד המל"ל (המוסד לביטוח לאומי) תוגש לבית הדין האזורי לעבודה. בכלל, ענייני ביטוח לאומי בדרך כלל ידונו בבית הדין לעבודה.

ערכאות מקצועיות: בית הדין לעבודה ובית משפט לענייני משפחה

בית הדין לעבודה

בית הדין לעבודה מנותק מבית משפט השלום. כלומר, יש להם סמכות ייחודית לכל אחד מהם ואין ביניהם קשר. אין סמכות מקבילה בכלל בתחום האזרחי. כלומר, כאשר תובעים כסף בגין הלנת שכר, זה רק בבית הדין לעבודה, אי אפשר להגיש את זה בבית משפט השלום, גם אם זה עד 2.5 מיליון ₪.

בתחום הפלילי, יש סמכות מקבילה מלאה. כלומר, בתחום הפלילי המעגל של העבודה והמעגל של השלום היו צריכים להיות חופפים. דוגמה: מצב של כתב אישום בתחום בדיני עבודה על אי פרסום תקנון למניעת הטרדה מינית במקום העבודה. מדובר בעבירה פלילית, ואפשר להגיש כתב אישום בגין זה או לבית הדין לעבודה (קשור למקום עבודה) או לבית משפט השלום.

בית המשפט לענייני משפחה

ככלל אין חפיפה בין בית משפט השלום לבית משפט לענייני משפחה. כלומר, לבית המשפט לענייני משפחה יש את העניינים שלו, ולבית משפט השלום יש את העניינים שלו, אין קשר ביניהם. כלומר, בבית המשפט לענייני משפחה אפשר להגיש תביעות כספיות גם מתחת 2.5 מיליון ₪ וגם מעל ולא חלים כללי הסמכות העניינית הרגילים.

נקודת חפיפה בית משפט לענייני משפחה:

שלום-משפחה: יש חפיפה קטנה בין בית משפט לענייני משפחה והשלום:

1. **צו לפי חוק למניעת אלימות במשפחה.**

2. **צו לפי החוק למניעת הטרדה מאיימת.**

כשרוצים לבקש צו לפי החוק למניעת אלימות במשפחה או לפי החוק למניעת הטרדה מאיימת, ניתן להגיש או לבית משפט לענייני משפחה או לשלום. כלומר, אם אני מבקש שיוציאו צו שימנע ממשהו להיכנס/להיות במרחק של מאה מטר ממני, אני יכול להגיש את זה לשלום, ואני יכול להגיש את זה למשפחה. החפיפה היא רק בשני המקרים האלה.

מתי לבית משפט לענייני משפחה יש סמכות? יש דברים שהם טבעיים, בין בני זוג וידועים בציבור **עד דודים, לא כולל דודים. כולל גיס, אבל לא כולל גיס לשעבר בעקבות גירוש.**

מהו סכסוך במשפחה? גם אם מדובר בבני משפחה בהתאם להגדרה לעיל, זה לא אומר שזה סכסוך משפחתי שידון במשפחה. צריך לראות שהסכסוך המשפחתי **תרם תרומה משמעותית לגיבוש עילת התביעה ולא תרומה שולית**. כלומר, העניין המשפחתי היה משמעותי מאוד בגיבוש עילת התביעה. זה כמובן עניין של פרשנות. כך שיש פה עוד שיקול לא רק מי הם בני משפחה שזה מה שקובע את הסמכות של בית המשפט למשפחה, אלא גם יש לבחון מה העוצמה ותרומה של הסכסוך לגיבוש עילת התביעה.

שאלה: משה מבקש להגיש תביעה אזרחית נגד מיכאל, בן דודו, שעילתה סכסוך בתוך המשפחה. סכום התביעה: 1.3 מיליון ₪. משה מתגורר בהרצליה. מיכאל מתגורר בכפר סבא.

לאיזו ערכאה תוגש התביעה?

- א. בית משפט השלום בהרצליה.
- ב. בית המשפט לענייני משפחה בתל אביב.
- ג. בית משפט השלום בכפר סבא.
- ד. בית המשפט לענייני משפחה בכפר סבא.

התביעה אינה בסמכות בית המשפט לענייני משפחה: מכיוון שבן דוד אינו "בן משפחה" לפי חוק בית המשפט לענייני משפחה, תתברר התביעה לפי כללי הסמכות הרגילים.

סמכות עניינית: התביעה היא בסמכות בית משפט השלום (תביעה כספית בסך 1.3 מיליון ₪).

סמכות מקומית: בקביעת הסמכות המקומית הולכים אחר מקום מגוריו של הנתבע (כפר סבא).

סמכות עניינת - סעד שניתן לשערך

כאשר הסעד הוא בעניין של משהו שניתן לשערך אותו אפילו באופן גס, אז הולכים על פי השווי שלו. נניח אתה תובע שמישהו יביא לך מכונית, תעריך כמה היא שווה. נניח והמכונית שווה עד 2.5 מיליון ₪. התביעה תוגש לשלום ומעל למחוזי, כנ"ל לגבי תמונה.

אם מדובר במיטלטלין - קודם כל מה זה מיטלטלין? החוק הישראלי מגדיר מיטלטלין שזה כל דבר שאיננו מקרקעין. אז מיטלטלין זה גם דברים שאפשר לטלטל כמו מכונית, מכונית כביסה או תמונה, אבל גם מניות זה סוג של מיטלטלין (מניות זה עניין כלכלי).

1. **מיטלטלין שניתן לשערך** - ברגע כשמדובר במיטלטלין ואפשר להעריך אותם אפילו באופן גס, והסכום וההערכה עד 2.5 מיליון ₪. התביעה בעניינם תוגש לשלום ומעל למחוזי.

דוגמה: אם התביעה היא לסעד כספי במקרקעין, למשל, אני רוצה פיצוי על כך שהפרו חוזה מכר במקרקעין, אז מדובר בתביעה לסעד כספי במקרקעין והולכים על פי השווי, ולא בטעות חושבים שזה חוזה מכר אז מדובר בבעלות וזה במחוזי - לא. בודקים מה הסעד המבוקש, ומבוקש פיצוי ולא בעלות.

2. **סעד הצהרתי או צו מניעה, כולל בקניין רוחני** - כאשר מבוקש צו הצהרתי או צו מניעה כולל קניין רוחני, עלינו לבחור בחלופה שלפיה הסמכות הולכת לפי השווי (אם יש אופציה כזאת בחלופות בשאלה).

דוגמה: דוד שרוצה להגיש תביעה לצו מניעה **קבוע**, לא סעד זמני/צו מניעה זמני, אלא סעד קבוע שתימנע העברה של מיליון ₪. מבנק לאומי לבנק הפועלים לאיזה בית משפט על דוד להגיש את תביעתו? לשלום. מדוע? כי בכל פעם שנראה את המילים צו מניעה או סעד הצהרתי, תמיד נמשיך לקרוא את המשפט, צו מניעה בנוגע למה? בנוגע למיליון ₪ = צו מניעה בשווי מיליון ₪, כלומר בסמכות השלום.

צו מניעה - צו מניעה שיורה לשכן להימנע מלתופף בתופים? מדובר בשכן, ולא בבית המשותף נניח בוויולה הסמוכה, וצו המניעה אמור למנוע ממנו לתופף בתופים. מדובר בצו מניעה בנושא שימוש במקרקעין, כלומר תביעת שימוש במקרקעין = שלום.

סעד הצהרתי - אם נרצה להגיש תביעה לסעד הצהרתי שאני לא חייב למישהו אלף ₪, התביעה הזאת תוגש לשלום. למה? כי זה סעד הצהרתי בשווי אלף ₪.

ברגע שניתן להעריך את השווי של ההצהרה או צו המניעה של המיטלטלין, הולכים על פי השווי. זה כמו תביעה כספית.

3. **שיורי: לא במקרקעין, לא כספי, לא ניתן לשערך** - רק אז ניכנס לסמכות השיורית של המחוזי. דוגמה: צו מניעה שלא ניתן להעריך את שוויו (צו מניעה להמשך שימוש בפטנט שלא ניתן לשערך). מצבים שלא ניתן לשערך בד"כ הסעד הוא צו מניעה.

שאלה: יורם מבקש להגיש נגד רשות מקרקעי ישראל תביעה לסעד הצהרתי, שלפיו הוא לא חייב לשלם לרשות את דמי ההיוון שהרשות דורשת ממנו.

לאיזה בבית משפט עליו להגיש את התביעה?

א. אם דמי ההיוון שדורשת הרשות אינם עולים על 2.5 מיליון ₪ - עליו להגיש את התביעה לבית משפט השלום. אם דמי ההיוון שדורשת הרשות עולים על 2.5 מיליון ₪ - עליו להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי.

- ב. עליו להגיש את התביעה לבית המשפט השלום, ללא קשר לגובה דמי היוון שדורשת הרשות.
 ג. עליו להגיש את התביעה לבית המשפט המחוזי, ללא קשר לגובה דמי היוון שדורשת הרשות.
 ד. עליו להגיש הליך לבית משפט לעניינים מינהליים.

יש פה תביעה שהיא לא במקרקעין הסעד לא קשור למקרקעין. זה שרשום לנו רשות מקרקעי ישראל זה לא אומר שמדובר בתביעה במקרקעין. השאלה עוסקת בסעד הצהרתי בנוגע לתשלום כסף, כך שהשאלה שתשאל זה האם ניתן לשערך שווי - כן? זה כמו תביעה כספית קלאסית. [ללא קשר, רשות (רמ"י) מעלה נורה אדומה שאולי מדובר במקרקעין לא רשומים, אבל זה לא קשור לשאלה הנוכחית]

סמכות עניינית - תביעה אחת עם מספר סעדים

תובע

שני ² הסעדים מאותו סוג				
הסעד הראשון והסעד השני שהתובע רוצה לתבוע הם מאותו סוג:				
הסעד	בית המשפט	+	בית המשפט	הסעד
מקרקעין	בית המשפט המחוזי		בית משפט השלום	מקרקעין
שני הסעדים במקרקעין - הולכים לפי הסעד העיקרי ה"חשוב" יותר. במקרה כזה חלה הלכת העיקר והטפל. הטפל הולך אחרי העיקר והתביעה תוגש כאחת עם שני סעדים: א' + ב'.				
דוגמה: פינוי ובעלות. התובע מגיש תביעה לבעלות במקרקעין, ומבקש לפנות את מי שנמצא בהם כעת. פינוי בסמכות השלום, ובעלות בסמכות המחוזי. לא צריך לפצל מכיוון שהתביעות הן מאותו סוג במקרקעין: פינוי ו-בעלות ומקרקעין, ותוגש תביעה אחת, והסעד הטפל שהוא הפינוי, יצורף לבית המשפט של הסעד העיקרי הבעלות=מחוזי.				
כספי	בית המשפט המחוזי	+	בית משפט השלום	כספי
תובע רוצה לתבוע כמה סעדים כספיים. הולכים לפי השווי הכולל של כל הסעדים .				
דוגמה: התובע רוצה לתבוע סעד אחד ששווי מיליון ₪, ועוד סעד באותו כתב תביעה של שני מיליון ₪. הסעד הראשון הוא בסמכות בית משפט השלום, הסעד השני, שני מיליון ₪ גם בסמכות בית משפט השלום. האם נגיש את שני הסעדים האלה לבית משפט השלום? לא! אנחנו נעשה מיליון + שני מיליון = שלושה מיליון ₪ וזה חצה את הרף של השלום, ולכן זה יוגש לבית המשפט המחוזי.				
זה עובד גם לכיוון ההפוך:				
אם התביעה על שני סעדים, אחד בסך 10 מיליון, ותביעה נוספת על מיליון, 10 מיליון היה אמור להיות במחוזי ולכן כל התביעה תוגש למחוזי.				
דוגמה נוספת: פיצוי על לשון הרע מיליון ₪ + פיצוי על תמונה (ניתן לשערך), שני הסעדים כספיים והסמכות לפי השווי ולא נפצל את התביעה.				
הערה: אם עולה מהשאלה שמדובר במספר צווי מניעה שלא ניתן לשערך אותם = מחוזי.				

² כשרשום שני סעדים, הכוונה לשני סעדים או יותר

שני הסעדים לא מאותו סוג				
מקרקעין	בית משפט השלום	+	בית משפט השלום	כספי
אם שני הסעדים למרות שהם לא מאותו סוג, הם בסמכות אותו בית משפט - לא נפצל.				
מקרקעין	בית משפט השלום	+	בית משפט המחוזי	כספי
שני הסעדים לא מאותו סוג, ולא אותה סמכות של אותו בית משפט - בעיה. נאלץ לפצל, על אותה עילה נפצל לשני כתבי בית דין.				
דוגמה: תובע פינוי ממקרקעין ופיצוי של 3 מיליון ₪, שזה בסמכות בית המשפט המחוזי, אני אאלץ על אותו סיפור, על אותה עילת תביעה לפצל לשתי תביעות, לשני כתבי בית דין נפרדים. תביעת הפינוי תוגש לשלום. התביעה הכספית על 3 מיליון ₪ תוגש למחוזי.				
חריגים:				
מקרקעין	בית משפט המחוזי	+	בית משפט השלום	כספי
תובע רוצה להגיש תביעה במקרקעין שהיא בסמכות המחוזי, למשל הצהרה על בעלותו במקרקעין + סעד כספי שבסמכות השלום נגיד מאה אלף ₪ פיצוי.				
במצב כזה שהסעד במקרקעין בסמכות המחוזי, ומאה אלף ₪ פיצוי בסמכות השלום, היינו אמורים לפצל. אבל, הכלל הגדול בולע את הקטן חל גם פה - הגדול בולע את הקטן. הפסיקה קבעה שהמחוזי יוכל לדון באותם מאה אלף ₪ למרות שבשגרה הוא לא יכול, כל עוד הסעד הכספי נובע מאותה עילה. כך שאם תוגש תביעה על בעלות במקרקעין = מחוזי + מאה אלף ₪ = שלום, אבל, אם הפיצוי לא קשור למקרקעין, נניח בגלל לשון הרע, אז אין קשר ולכן המחוזי לא "יבלע" את הפיצוי. המחוזי בולע את סעד הכספי רק כאשר מדובר בעילת תביעה אחת.				
אבל לא להפך, אם בית משפט השלום הוא שמטפל בסעד של המקרקעין, למשל פינוי, ובמחוזי בסעד הכספי אין פה בליעה, אלא יהיה פיצול לשני כתבי תביעה נפרדים.				
כספי	בית משפט השלום	+	בית משפט המחוזי	אחר (קניין רוחני)
דוגמה: קניין רוחני כמו פטנטים, כמו זכויות יוצרים, סימני מסחר ועוד, חוק העיצובים. בקניין רוחני הרבה פעמים, בעל הקניין הרוחני רוצה קודם כל, הדבר הכי חשוב לו, זה לא כסף, אלא לעצור את הצד שמפר את הקניין הרוחני שלו, שגוזל את הקניין הרוחני שלו. להוציא נגדו צו מניעה. זו המטרה הכי חשובה של בעל הקניין הרוחני, שמישהו מפר לטענתו את הקניין הרוחני שלו, ופוגע בו. נוסף על כך, הוא גם רוצה כסף. אז מכיוון שבתביעות קניין רוחני לרוב זה המצב שיש פה סעד של צו מניעה, שבדרך כלל לא ניתן לכמת בכסף, ואז זה מה שנקרא סעד אחר, הסמכות תהיה למחוזי והסעד כספי שיכול להיות מעל או פחות מ- 2.5 מיליון ₪ יצורף.				
כלל: בקניין רוחני שלא ניתן להערכה יש לנו כריכה. כלומר, מגישים לבית משפט המחוזי.				
מקרקעין	בית משפט השלום	+	בית משפט המחוזי	מיטלטלין
כאשר יש סעד במיטלטלין שכרוך בסעד במקרקעין, התביעה תוגש יחד בהתאם לסעד המבוקש במקרקעין.				
דוגמה (סעד במקרקעין לשלום והסעד מיטלטלין אמור להיות במחוזי): משכיר רוצה לפנות שוכר מבניין מגורים או בניין משרדים=פינוי בסמכות השלום + המשכיר לא רוצה שהשוכר ייקח איתו בזמן פינוי תמונה של מארק שאגל ששווה 10 מיליון ₪. כך שיש לנו פה סעד במקרקעין-פינוי				

וסעד של מיטלטלין-תמונה, התמונה ניתנת לשערוך 10 מיליון ₪, והם מסוגים שונים שגם הולכים לבתי משפט שונים, כך שהיינו אומרים לפצל את התביעה לשני כתבי תביעה נפרדים, אבל לא. הסעד של המיטלטלין זה שקשור לתמונה, כרוך בסעד של המקרקעין. למה הוא כרוך? מכיוון שאם בית המשפט לא יקבל את תביעת הפינוי, אז נופלת גם התביעה של התמונה ולכן התביעה תוגש לשלום.

הערה: במקרה ההפוך שהסעד במקרקעין שייך למחוזי, נניח בעלות, אז מכוח החריג שלעיל, כל עוד הסעד הכספי נובע מאותה עילה נגיש למחוזי.

למעשה היום נשארו מעט מאוד מקרים שבהם התשובה הנכונה תהיה לפצל.

שאלה: גיל שכר מאורי מבנה תעשייה לתקופה של חמש עשרה שנה. ברבות הימים, עוד בטרם הסתיים חוזה השכירות, נתגלתה מחלוקת בין הצדדים. אורי רוצה להגיש תביעה לפינוי של גיל, ובנוסף תביעה להשבת המכונות והציוד בשווי כולל של 5 מיליון ₪, שהושכרו **עם המבנה**.

איזו ערכאה מוסמכת לדון בתביעותיו של אורי?

- א. בית משפט שלום מוסמך לדון בשתי התביעות
- ב. בית משפט מחוזי מוסמך לדון בשתי התביעות
- ג. אין ברירה אלא לפצל את התביעות ולהגיש את התביעה לפינוי בבית משפט השלום ואת התביעה להשבת המכונות והציוד לבית משפט מחוזי.
- ד. הסמכות תיקבע על פי הלכת העיקר והטפל, כך שאם התביעה לפינוי היא העיקר תוגשנה תביעות לבית משפט שלום, ואילו אם התביעה להשבת המכונות והציוד היא העיקר התביעה תוגש לבית המשפט המחוזי.

נתון בשאלה שאורי רוצה לתבוע שני סעדים: פינוי מקרקעין=שלום + תביעה להשבת מכונות וציוד שהושכר עם המבנה בשווי כולל של 5 מיליון ₪, כלומר תביעה במיטלטלין. הם לא מאותו סוג אבל ניתן לשערוך, ומלכתחילה לא אמורים להיות באותו בית משפט. האם יהיה פה פיצול? לא. מדובר בסעד במיטלטלין שכרוך בסעד של מקרקעין. ופינוי מקרקעין בסמכות השלום ולכן למרות שהציוד והמכונות שווים 5 מיליון ₪, בית משפט השלום שמוסמך לדון בפינוי, יהיה מוסמך לדון גם בנושאי המכונות והציוד.

מיומנות: חלופה ג' - הניסוח שלה מאוד לא משפטי "אין ברירה אלא לפצל". חלופה ד' - יותר מדי עוזרת ומכניסה ידיעה וולונטרית של העיקר והטפל. למה שיעזרו?

ביטול חוזה=סמכות למחוזי גם להשבה (לא משנה מה הסכום) - בתביעה לביטול חוזה הנדונה בבית משפט המחוזי, מוסמך בית המשפט המחוזי לא רק בביטול אלא גם בהשבת התמורה הנובעת מביטול החוזה. כך שגם אם ההשבה שווה פחות מ 2.5 מיליון ₪, הגיוני שהבית משפט שמוסמך לדון בביטול החוזה יוכל גם להחליט בנוגע להשבה שנובעת מביטולו. ולכן המחוזי יוכל להכריז לא רק על בטלות החוזה, אלא גם על השבת סכומים, גם אם הסכום פחות מ 2.5 מיליון ₪.

נתבע

מה יכול לעשות נתבע כאשר חוץ מלרצות להתגונן מהתובע, יש לו גם טענות נוספות - דברים שהוא טוען שהוא מעוניין לתבוע בנוסף מהצד השני.

אפשרות אחת: לכלול את הטענות ולא טענות ההגנה, אלא טענות התביעה **במסגרת כתב ההגנה**, ושם יכולה לחול סמכות נגררת. אפשרות שנייה: **במסגרת תביעה שכנגד**.

הטענה הועלתה במסגרת כתב ההגנה				
הנתבע		נגד	התובע	
הסעד	בית המשפט		בית המשפט	הסעד
מקרקעין	בית המשפט המחוזי		בית משפט השלום	מקרקעין
תובע הגיש תביעת פינוי=סמכות שלום. הנתבע, בכתב ההגנה אומר מה פינוי? אני הבעלים! מישוהו מתבלבל פה. ברגע שמועלת טענת הבעלות בכתב הגנה בלבד. כלומר, לא מוגשת תביעת בעלות, והנתבע לא משלם אגרה בגין זה, אלא הוא מעלה את טענת הבעלות בכתב ההגנה, בית משפט השלום לכאורה היה אמור להיות תקוע, כי הוא לא מוסמך לטפל בבעלות, אבל בית משפט השלום צריך בסוף להכריע כן פינוי או לא פינוי, ובדרך העלו לו טענת בעלות שהוא חייב להכריע בה כדי לקבוע אם כן לפנות או לא, ואומר לו המחוקק, אין בעיה שתכריע בסוגיית הבעלות, למרות שבשגרה אתה לא יכול, אבל הכרעתך בסוגיית הבעלות אינה יוצרת מעשה בית דין.				
הטענה הועלתה במסגרת תביעה שכנגד				
מקרקעין	בית המשפט המחוזי	+	בית משפט השלום	מקרקעין
הנתבע מגיש כתב הגנה + תביעה שכנגד שם הוא מבקש שיצהירו שהוא הבעלים. במקרה כזה הוא משלם אגרה (מי שמגיש תביעה או תביעה שכנגד צריך לשלם אגרה) ברגע שהוא שילם אגרה, בית המשפט שידון בסוגיית הבעלות שעלתה בכתב התביעה (לא בכתב ההגנה שלו) הכרעתו של אותו בית משפט יוצרת מעשה בית דין. כי הסעד של הבעלות הוגש כסעד עיקרי ושולמה אגרה, אז נוצר מעשה בית דין.				

תביעות שכנגד

תביעה שכנגד היא אופציה ואינה חובה. כלומר, גם אם ניתן להגיש תביעה שכנגד לאותו בית משפט שהתובע תבע, יש אפשרות להגיש תביעה עצמאית.

מתי הנתבע יכול, חוץ מכתב הגנה, להשחיל תביעה שכנגד לאותו בית משפט? **שני שלבים**:

שלב 1: **היכן מטופלת התביעה של התובע?**

שלב 2: **מהו בית המשפט שאמור היה לטפל בתביעה שכנגד במידה והייתה מוגשת כתביעה רגילה?**

דוגמה: התובע הגיש תביעה בשל הפרת חוזה והוא רצה פיצוי של מיליון ₪ = שלום - שלב 1. הנתבע, חוץ מכתב הגנה שמכחיש + הוא מעוניין לתבוע את התובע על לשון הרע. ואין קשר בין הדברים או התביעות. הנתבע דורש מאה אלף ₪ פיצוי בגין לשון הרע = שלום - שלב 2.

בחנו את שני השלבים והתוצאה: שלב 1: תביעה של מיליון ₪ **בהפרת חוזה = שלום**; שלב 2: תביעה של מאה אלף ₪ **לשון הרע = שלום**.

מכיוון שהתוצאה זהה בסמכות, למרות שאין קשר בין הנושאים, מכיוון ששלב 1 שווה לשלב 2 = ניתן להגיש את התביעות לאותו בית משפט, ניתן לדרוש מאותה מהשופטת שדנה בהפרת החוזה, לדון גם בלשון הרע, למרות שאין שום קשר בין שני העניינים.

מה הדבר המיוחד? אם שלב 1 שונה משלב 2 - נניח והתביעה של התובע הוגשה לשלום, והתביעה שהנתבע רוצה להכניס היא תביעה שכנגד, שבסמכות המחוזי, או להפך - במקרה כזה המצב לא כזה פשוט, וצריך לברר פה כמה עניינים:

1. **התובע תבע תביעה בבית המשפט המחוזי - השער פתוח לכולם**. ברגע שהתביעה של התובע היא בבית המשפט המחוזי - ניתן להגיש כל תביעה שכנגד גם על 1 ₪, כי הגדול בולע את הקטן.
 2. **התובע תבע תביעה בערכאה מקצועית: בית משפט לתביעות קטנות, בית הדין לעבודה, ענייני משפחה - השער פתוח חלקית**. אם התובע הגיש תביעה לבית הדין לעבודה, הנתבע יכול להגיש תביעה שכנגד רק אם היא בסמכות בית הדין לעבודה, כך גם במשפחה. השער נעול לפני תביעות שכנגד מוזרות אחרות, לא מקצועיות.
 3. **בית משפט שלום, דיון מהיר, המחלקה הכלכלית - השער פתוח חלקית** - ניתן להגיש תביעה שכנגד לבתי המשפט האלה, כמו שלום ודיון מהיר וכלכלית, רק אם התביעה שכנגד החורגת הזאת היא באותו נושא או נובעת מאותן נסיבות.
- דוגמה: התובע הגיש תביעת פינוי לבית משפט שלום. והנתבע, חוץ מכתב הגנה, רוצה לטעון לבעלות באותם מקרקעין. אז יש זיקה נושאת והגיוני שאותו שופט, גם אם הוא שופט שלום זוטר יותר, יטפל כבר בעניין מכל צדדיו. אז במקרה הזה תביעת הבעלות של המחוזי תידון בבית משפט השלום ויוצרת מעשה בית דין כי בתביעה שכנגד משלמים אגרה.

סיכום: כאשר הנתבע רוצה להגיש תביעה נגד התובע, יש לו שתי אפשרויות: תביעה עצמאית או תביעה שכנגד שהרבה פעמים זה יותר יעיל. איך אנחנו יודעים אם הוא יכול להגיש את התביעה שכנגד זאת לבית המשפט שבו הוגשה התביעה העיקרית? אנחנו בודקים היכן הוגשה התביעה העיקרית, זה אחד. היכן אמורה להתברר התביעה שכנגד במצב רגיל, זה שניים. אם אחד שווה שניים = אפשר להגיש את התביעה שכנגד זאת בלי שום סייג. אם אחת לא שווה שניים, אז הולכים לפי הכללים: התביעה העיקרית הייתה במחוזי - הוא אוכל בגדול כל תביעה שכנגד. התביעה העיקרית היא בבית דין מיוחד, בית דין לעבודה, בית משפט למשפחה - אפשר להכניס רק תביעות שכנגד בתחומים הללו. כאשר התביעה העיקרית הוגשה לשלום או דיון מהיר, וגם למחלקה הכלכלית - כדי להכניס לאותו תיק קטן לכאורה תביעה שכנגד שהיא נגיד בסמכות המחוזי, אתה צריך להראות שזה יעיל, שזה באותו נושא או נסיבות.

שאלה: בעת שרומי ניסתה לצאת עם רכבה מהחנייה בחניון של הבית המשותף שבו היא גרה, פגעה בטעות במכונית החונה של נעמה שכנתה בבניין. לרכבה של נעמה נגרם נזק בגובה של 60 אלף ₪ והיא החליטה להגיש תביעה בדיון מהיר, כי זה עד 75,000 ₪. אם קבלה כתב התביעה, החליטה רומי הנתבעת, חוץ מכתב הגנה, להגיש תביעה שכנגד על עד 75,000 ₪ בגין קללות שקיללה נעמה את רומי לפני מספר חודשים בעת שילדיהם שיחקו בגן בשעשועים והחלו לריב.

מה הדין?

- א. רותי לא הייתה יכולה להגיש את התביעה שכנגד שכן היא אינה עוסקת באותו נושא של התביעה העיקרית או נובעת מאותן נסיבות.
- ב. רותי לא הייתה יכולה להגיש את התביעה שכנגד שכן סכום התביעה גבוה מסכום התביעה העיקרית.
- ג. נעמה לא הייתה יכולה להגיש את התביעה בדיון מהיר שכן מדובר בתביעה שעוסקת בתאונת דרכים.
- ד. נעמה ורותי היו יכולות להגיש את תביעותיהן ללא כל מניעה.

התשובה היא ד' ולא א'. מדוע? כי התביעה הראשונה הוגשה בדיון מהיר, והתביעה השנייה, שרוצים להכניס אותה בתביעה שכנגד, היא גם בדיון מהיר. אחד שווה שניים, ולכן אין שום מגבלה.

שאלה: ראובן הגיש לבית משפט שלום תביעה לסלק את ידו של שמעון מנכס בשווי של 3 מיליון ₪ בטענה שהנכס הוא בבעלותו. שמעון הגיש כתב הגנה, ובד בבד הגיש תביעה שכנגד ובה עתר לבית משפט השלום לסעד הצהרתי כי הוא הבעלים של הנכס.

מה הדין?

- א. שמעון לא היה רשאי להגיש תביעה שכנגד זו בבית משפט השלום הואיל והוא מבקש סעד הצהרתי של בעלות מקרקעין.
- ב. בית משפט השלום רשאי לדון בתביעתו של שמעון, אך החלטתו תהא טובה רק לצורך אותו עניין.
- ג. בית משפט השלום רשאי לדון בתביעתו של שמעון, והחלטתו תהא טובה לכל עניין.
- ד. התביעה של ראובן הייתה אמורה להיות מוגשת בבית המשפט המחוזי, ושם שמעון רשאי להגיש את תביעתו שכנגד.

תביעת הצהרה על בעלות היא תביעה שבסמכות המחוזי, וסילוק יד בסמכות השלום, אחת לא שווה שתיים. רוצים להכניס לבית משפט השלום, משהו גדול שאמור להיות במחוזי. צריך לבדוק אם זה מדובר באותו נושא או נובע מאותן נסיבות? במקרה הזה כן, מדובר באותו נכס מקרקעין וזה קשור. ולכן התשובה הנכונה היא ג'. וזה יוצר מעשה בית דין מכיוון ששמעון העלה את טענת הבעלות לא רק בכתב ההגנה, אלא שילם אגרה, ופתח תיק עצמאי כתביעה שכנגד.

שאלה: יותם הוא נטורופת. שי הוא מטופל של יותם. שי הלווה ליותם סכום של 3,000,000 ₪ לצורך רכישת דירה. יותם לא החזיר את ההלוואה ושי הגיש נגדו תביעה להחזרת ההלוואה לבית המשפט המחוזי. יותם, מצדו, מבקש לתבוע משי פיצויים בסך 1,000,000 ₪ בגין לשון הרע לאחר ששי פרסם בחשבון הפייסבוק שלו פוסט שבו כינה את יותם נוכל ושרלטן.

לאיזה בית משפט יגיש יותם את התביעה?

- א. לבית המשפט המחוזי בתביעה שכנגד.
- ב. לבית משפט השלום, שכן התביעה שכנגד אינה באותו הנושא או באותן הנסיבות של התביעה העיקרית.
- ג. לבית המשפט המחוזי בתביעה רגילה.

ד. לבית המשפט המחוזי בתביעה רגילה או – כפוף לרשות שתינתן על ידי סגן נשיא בית משפט השלום – לבית משפט השלום בתביעה רגילה.

מדינה זרה-תביעה שכנגד

מדינות זרות נרצה לשמור על הריבונות שלהן. לכן כשמדינה זרה מגישה תביעה אפשר להגיש תביעה שכנגד נגדה במגבלות:

1. רק אם היא קשורה לתביעה העיקרית - כלומר באותו נושא או אותן נסיבות.
 2. הסעד בתביעה של התביעה שכנגד **לא שונה** מהסעד המוגש בתביעה העיקרית או אינו עולה עליו. - זה מעין תביעת קיזוז.
- דוגמה: המדינה הזרה תבעה 10 מיליון ₪, והתביעה שכנגד היא לא יותר מ- 10 מיליון ₪ - ניתן להגיש. אבל אם סכום התביעה שכנגד מעל אי אפשר.

~~תובענה לפינוי מושכר-תביעה שכנגד~~

תובענה לפינוי מושכר מתנהלת בדיון מהיר. המטרה היא לנהל מושכר שחוק הגנת הדייר אינו חל עליו (זה לא שכירות מוגנת) והמטרה היא לנהל תביעות כאלה שרוצים "לזרוק" שוכרים שלא עומדים בחוזה שכירות או שהסתיים חוזה שכירות, והיא מתנהלת מהר והסעד הוא לפנות/לא לפנות, כי אחרת שוק השכירות לא יהיה יעיל. כדי לייעל את התהליכים האלה נקבע שאין מורכבות: כתב תביעה, תובענה לפינוי מושכר, כתב הגנה, דיון.

אין אפשרות להגיש פה תביעה שכנגד. השוכר לא יכול להגיש תביעה שכנגד נגד המשכיר, לא משנה על מה, גם אם הוא צודק. הוא רוצה שיגיש את זה בתביעה נפרדת. אבל שלא יעצור את המרוץ המהיר של התובענה לפינוי מושכר.

בית משפט לענייני משפחה-תביעה שכנגד

בבית המשפט לענייני משפחה משויך לערכאות המקצועיות. אמרנו שאם מישהו הגיש תביעה במשפחה, אז אין בעיה להגיש תביעה שכנגד שהיא מתאימה לסמכות בית המשפט לענייני משפחה (כמו בבית הדין לעבודה, אם תביעה שכנגד היא בסמכות בית הדין לעבודה אין בעיה).

אבל, **צריך לבקש רשות**. במשפחה, גם אם שלב1=שלב2, כלומר התביעה העיקרית בסמכות במשפחה, והתביעה השנייה גם היא בסמכות משפחה - צריך עדיין לבקש רשות מבית המשפט להגיש את התביעה שכנגד.

באילו מקרים מוסמך בית המשפט להעביר את שתי התביעות לבית משפט אחר?

1. אם הצדק והתועלת עולים על הפגיעה באדם אחר שהוא צד לתובענה, **רשאי בית המשפט המחוזי להעביר את התביעה המקורית והתביעה שכנגד לבית משפט לענייני משפחה**.
 2. **אם חלקו של העניין הכלכלי אינו משמעותי**, רשאי **שופט המחלקה הכלכלית להעביר את הדיון בתביעות לבית המשפט המוסמך**. בדומה לכך, **בית משפט שלום או מחוזי רשאים להעביר את הדיון בתביעות למחלקה הכלכלית**. בימ"ש שהועבר אליו הדיון לא יעברנו עוד.
- דוגמה: אם השופט חושב שבסופו של דבר רוב התיק בכלל לא קשור להשקעות ורוב התיק הזה הוא לא כלכלי, הוא יכול להעביר את זה לבית משפט אחר.

בדומה לכך, בית משפט שלום או מחוזי רשאי להעביר את הדיון למחלקה הכלכלית, כשהוא חושב שהעניין הכלכלי הוא יותר משמעותי. דוגמה: הגישו תביעה לבית משפט המחוזי ותביעה שכנגד שהיא כלכלית. יכול השופט המחוזי בתל אביב לקבוע כי נראה לו שהעניין הכלכלי יותר משמעותי פה והוא מעביר את זה לאחד משופטי המחלקה הכלכלית באותו בית משפט מחוזי בתל אביב.

דברים חשובים שעליי לזכור בשאלות על תביעה שכנגד

תביעות קטנות - תביעות קטנות אמרנו שאפשר להגיש תביעה שכנגד. גם אם הנתבע תאגיד, הוא יכול להגיש תביעה שכנגד. התביעה שכנגד היא עד 38,900 ₪. אם הסעד שהנתבע רוצה להגיש תביעה שכנגד הוא גבוה יותר 38,900 ₪, זה לא שאסור, זה מותר, פשוט התביעה שכנגד מתחלקת לשתי חתיכות: עד 38,900 ₪ כתביעה שכנגד, והיתרה בתביעה רגילה שמוגשת לבית המשפט המוסמך.

תביעות שסכומן 75,000 ₪ ומטה - כלומר, **בדיון מהיר או בתביעות קטנות**. הכלל הוא **אין בעלי דין חדשים בתביעה שכנגד, לא ניתן להוסיף בעלי דין חדשים**. אתה רוצה להגיש תביעה שכנגד ומותר לך? מעולה, אבל אל תכניס בעלי דין חדשים. מדוע? כי זה מסבך את התיק. וכל הרעיון בדיון מהיר, ותביעות קטנות שהדיון יהיה מהיר.

טיפ: דיון מהיר; קטנות - דק - אין מקום בתביעה שכנגד לבעלי דין חדשים.

הודעת צד ג' - דוגמה: א' תבע את ב'. הנתבע ב' רוצה לתבוע צד ג', כי הוא טוען שצד ג' גרם לו לנזקים והביא אותו למצב שנתבע. הודעת ל- צד ג' זה כמו תביעה נגד צד. צד ג' יכול להגיש כתב הגנה- זכותו והודעת לצד ד' ו- ה', **אבל, הוא לא יכול להגיש תביעה שכנגד**.

המועד להגשת כתב הגנה לתביעה שכנגד הוא כמו המועד הרגיל להגשת כתב הגנה.

שאלה: חברת המטייל שכרה ג'יפ מחברת השכרה. במהלך השימוש בג'יפ התגלה פגם ועקב כך נאלצה לבטל טיולים בזמן הטיפול בג'יפ. על כן, חברת המטייל הגישה תובענה כספית בדיון מהיר לפיצוי של 70 אלף ₪ נגד חברת ההשכרה. חברת ההשכרה היא הנתבעת וחוף מכתב הגנה, היא רוצה לתבוע בתביעה שכנגד 80 אלף ₪ כנגד חברת המטייל וכנגד מנהלה.

האם היא תוכל להגיש את התביעה שכנגד?

- א. חברת ההשכרה תוכל להגיש את התביעה שכנגד רק כנגד חברת המטייל.
- ב. כן, אם התביעה העיקרית והתביעה שכנגד הן באותו נושא או נובעות מאותן נסיבות.
- ג. לא ניתן להגיש בנסיבות העניין את התביעה שכנגד.
- ד. ד. חברת ההשכרה תוכל להגיש את התביעה שכנגד רק כנגד חברת המטייל ובלבד שהתביעה העיקרית והתביעה שכנגד הוא באותו נושא ואותן נסיבות.

התביעה שכנגד היא על סכום של 80 אלף ₪, וזה לא בדיון מהיר. אם רוצים להכניס משהו "גדול" למשהו "קטן" זה בתנאי שזה נובע מאותו נושא או אותן נסיבות. אבל, לא ניתן להכניס בעלי דין חדשים.

סיכום : אם השאלה עוסקת בתביעה שכנגד?

בשלב ראשון, נבדוק אם בכלל קיימת מניעה. האם בכלל מונעים מאיתנו להגיש את התביעה שכנגד? למשל, בתביעה לפינוי מושכר אין דבר כזה תביעה שכנגד, צד ג' לא יכול להגיש תביעה שכנגד, או בתביעה שכנגד נגד מדינה זרה, שאז ניתן להגיש נגד המדינה הזרה תביעה שכנגד רק אם היא קשורה לתביעה העיקרית, או שהסעד המבוקש בתביעה שכנגד אינו עולה על הסעד בתביעה העיקרית (קיוו). אז תחילה **נבדוק האם קיימת מניעה**.

בשלב השני, לבדוק האם המניעות היא בגלל שיש בעלי דין חדשים - זה בתיקים של עד 75,000 ₪ לא ניתן להכניס בעלי דין חדשים (דיון מהיר, תביעות קטנות).

בשלב השלישי, אם אין מניעה, והתביעה העיקרית בסמכות המחוזי, אז **המחוזי "בולע" כל תביעה שכנגד, למעט במצב שבו התביעה שכנגד היא כלכלית**, ואז צריך לבדוק אם זה באותו נושא או נסיבות.

לעומת זאת, אם התביעה העיקרית היא לא במחוזי, נבדוק האם אחד שווה שניים. אם התביעה שכנגד היא באותו בית משפט של התביעה העיקרית, אין בעיה להגיש את התביעה שכנגד, למעט במשפחה שצריך לקבל רשות. אם התביעה שכנגד היא לא בסמכות של התיק העיקרי, לא ניתן להגיש תביעות שכנגד אם זה לא נובע מאותו נושא או אותן נסיבות. בתיקים מיוחדים בבתי המשפט המקצועיים = לא ניתן להגיש אם זה לא בסמכות הייחודית. בבית משפט לתביעות קטנות ניתן להגיש תביעה שכנגד עד גבול 38,900 ₪.

שיעור 2

נושא: סד"א: סמכות עניינית בתחום האזרחי + בית משפט לעניינים מינהליים

מרצה: ד"ר רן לוסטיגמן

הודעה לצד שלישי

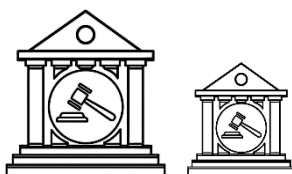
מה זה הודעה לצד שלישי/צד ג'? זה כתב תביעה שמגיש הנתבע נגד גורם מסוים, לפעמים צד חדש, ולפעמים הודעה צד ג' יכולה להיות נגד התובע עצמו או נגד אחד מהתובעים/נתבעים, כך שהודעה לצד ג' לא בהכרח צריכה להיות מול גורם חדש.

המטרה של הודעה צד ג' היא שהנתבע טוען שהוא לא קשור לאירוע ולא צריך לשלם דבר. אבל, אין לדעת מה ילד יום, ובמידה וביהמ"ש יחליט כי אני חב כלפי התובע אז אני מבקש מצד ג' לשפות אותי כי יש לו אחריות כלפי. אולי הוא זה שהביא אותי לסיטואציה שהתובע הגיש תביעה נגדי.

האם צריך לבקש רשות מבית המשפט לשלוח הודעה לצד ג'?

כלל: צריך לבקש רשות (אתה מסבך את העניינים ומכניס עוד צד לסיפור)

למעט שני מקרים שבהם ניתן להגיש בזכות:

1. תביעה רגילה (דוגמה: לא דיון מהיר, מעל 75,000 ₪)

2. תביעה קטנה³

שאלה: מה מהבאים איננו מצריך קבלת רשות?

Ⓐ הגשת הודעה לצד שלישי בתביעה המתנהלת בבית המשפט המחוזי כאשר לפי שוויה הכספי של

ההודעה, היא בסמכותו העניינית של בית משפט השלום.

ב. הגשת תביעה שכנגד בבית המשפט לענייני משפחה.

ג. הגשת הודעה לצד שלישי בתובענה ייצוגית.

ד. הגשת הודעה לצד שלישי בהליך של דיון מהיר.

תובענה לפינוי מושכר - מתנהלת בדרך של דיון מהיר, ואסור להגיש הודעה לצד ג' ותביעה שכנגד.

הודעה לצד ג' זה לא כתב תביעה עצמאי - זו תביעה על תנאי.

אם התביעה בין התובע לנתבע קורסת, התביעה לצד ג' קורסת גם היא.

צד ג' יכול להגיש כתב הגנה, ומניין הימים זהה לנתבע להגשת כתב הגנה (60 ימים). צד ג'

בכתב הגנתו צד ג' יכול לתקוף את כולם ולטעון טענות כלפי כולם. כלפי הנתבע וכלפי התובע ולהגיש הודעה לצדדים נוספים (צד ד' ו-ה') אבל, הוא לא יכול להגיש תביעה שכנגד נגד כל גורם.

מתי מתבררת ההודעה לצד ג'? מתי שביהמ"ש רוצה. לביהמ"ש יש שיקול דעת רחב מתי הוא ידון בהודעה של צד ג'.

³ דרך לזכור את התביעה הקטנה: מאפשרים גם לאחות הקטנה להגיש בזכות הודעת צד ג' כדי לא תרגיש מקופחת שרק "לגדולה"/רגילה נותנים רשות חופשי.

שאלה: הגשת תביעה כספית נגד ראובן בגין נזקי גוף שנגרמו לך לטענתך עת שנפלת כשהיית בבית העסק שלו. ראובן שלח הודעת צד שלישי לשמעון, שזמן קצר קודם לביקורך, ניקה את בית העסק של ראובן בחומרי ניקוי מסוכנים. בית המשפט, לאחר שמיעת הראיות, הגיע למסקנה שראובן אינו אחראי לנפילתך, אך שמעון אחראי לכך, שכן, השתמש בחומרי ניקוי מסוכנים שאין לעשות בהם שימוש בבתי עסק.

מהי תוצאת ממצאים אלה של בית המשפט ?

- Ⓐ. בית המשפט ידחה את התביעה נגד ראובן וכן את הודעת צד שלישי נגד שמעון.
 ב. בית המשפט ידחה את התביעה נגד ראובן ויקבל את הודעת צד שלישי נגד שמעון.
 ג. בית המשפט יקבל את התביעה נגד ראובן ויקבל את הודעת צד שלישי נגד שמעון.
 ד. בית המשפט יקבל את התביעה נגד ראובן וידחה את הודעת צד שלישי נגד שמעון.

הודעת צד ג' נספחת לתביעה העיקרית והיא מעין תביעה על-תנאי: הנתבע יהיה זכאי להשתתפות או לשיפוי מהצד השלישי/צד ג', רק אם התובע זכה בתביעתו נגד הנתבע, כולה או מקצת. מכאן שלאחר דחיית התביעה העיקרית, הודעת צד ג' אינה יכולה לעמוד עוד.

דברים חשובים שעליי לזכור בשאלות צד ג'

1. **בית משפט מחוזי** - בית המשפט המחוזי מוסמך לדון בהודעה לצד ג' גם אם סכום התביעה מצוי בסמכות בית משפט שלום.

דוגמה: התובע הגיש תביעה על סך 10 מיליון ₪ למחוזי. הנתבע הגיש כתב הגנה + הודעה לצד ג' על סך מיליון ₪. מיליון ₪ זה בסמכות שלום, אבל יעיל יותר שביהמ"ש המחוזי ידון בתביעה. [מדובר באחד המקרים הנקובים שהגדול בולע את הקטן. מקרים נוספים: תביעה אזרחית נגררת להרשעה בפלילים; מקרקעין ותביעה כספית; ביטול חוזה והשבה; תביעה שכנגד]

2. **תובענה ייצוגית** - אם הוגשה תובענה ייצוגית נגד גוף פרטי, אותו נתבע רשאי לבקש מביהמ"ש להגיש הודעה צד ג' נגד רשות שלטונית (הכלל שתמיד מבקשים רשות להגיש הודעה לצד ג' למעט שני חריגים). והרשות השלטונית לא תוכל להסתמך על ההגנות העומדות לה כנתבעת כרשות שלטונית.

הטבות שניתנות לרשויות השלטון בתובענה ייצוגית:

- (1) 24 חודשים רטרואקטיבית - תובענה ייצוגית להשבת סכומים שהרשות גבתה ביתר (אגרות, היטלים, מיסים) – התיישנות עד 24 חודשים.
 (2) הודעת חדילה - בתובענה ייצוגית נגד רשות, הרשות יכולה תוך 90 ימים מרגע שהוגשה הבקשה שהיא חדלה מלגבות, והתביעה קורסת.

רשות לא תוכל להסתמך על ההגנות - אחרת זה לא הוגן. כי לאותו גורם פרטי אין את אותן הטבות, ובמידה הרשות השלטונית היא זאת שגרמה לגורם הפרטי להיות במצב שתבעו אותו בייצוגית, ולא הגיוני שלאותו גורם פרטי לא תהיה אפשרות להיפרע מהרשות השלטונית באופן מלא מהנזק שנגרם לה בעקבות הרשות השלטונית.

דיון נוסף

כאשר ניתן פסק דין בבית משפט העליון ב- 3 או 5 שופטים (אבל לא דן יחיד), ובעל דין לא מרוצה מהתוצאה, הוא לא יכול להגיש ערעור. עקרון סופיות הדיון לכאורה סותר את הגולל. מה אותו בעל דין יכול לעשות? הוא יכול לעתור לדיון נוסף בבית המשפט העליון אחרי שכבר היה בו דיון, בהרכב מורחב יותר בהתאם להוראות הנשיא או שופט שמינה לכך.

אותו בעל דין שמבקש את הדיון הנוסף צריך לשכנע:

לא שפסק הדין לא צודק - זאת טענת ערעור, ואין ערעור על ביהמ"ש העליון, אלא הוא צריך לשכנע שההלכה שנקבעה באותו פס"ד ע"י 3 או 5 שופטים היא הלכה בעייתית/קשה/חדשה/מיוחדת/סותרת הלכה קודמת - משהו בהלכה בעייתי ושווה לחזור ולדוש בה. כלומר, מי שמפסיד ביהמ"ש העליון לא יכול לטעון שפס"ד שגוי, אלא אם הוא רוצה שיתקיים דיון נוסף, ושאוכלי יביא גם לשינוי בתוצאה של ההליך שלו, הוא צריך למקד את הטענות שלו בקביעה העקרונית השיפוטית, בהלכה. **הערה:** רוב פסקי הדין בעליון לא קובעים הלכה.

במידה וביהמ"ש העליון מורה על דיון נוסף, יתקיים דיון נוסף בהרכב מורחב שידון ויבדוק את ההלכה שנקבעה, ואחרי בדיקת ההלכה, אם הלכה משתנה, לאחר מכן יבחנו את המקרה הפרטני בהתאם להלכה החדשה שנקבעה בדיון הנוסף. הרעיון של הדיון הנוסף הוא למען הכלל ולא למקרה פרטני.

דיון נוסף הוא חריג לעקרון סופיות הדיון, ולכן נקבע בדיון חלון מאוד קצר של זמנים כדי לבקש את הדיון הנוסף - **15 ימים בלבד ממועד מתן פסק הדין** ולא המצאתו של פסק הדין.

בג"ץ

בג"ץ הוא ביהמ"ש העליון בשבתו כביהמ"ש הגבוה לצדק. בימי המנדט זה היה הגורם שאליו ניתן היה לפנות בכדי לתקוף את החלטותיו של השלטון.

בשנת 2000 הגיע ביהמ"ש העליון לקריסה (בעקבות עומסים), ונקבע שהרבה מאוד דברים שהיו נידונים בעבר בבג"ץ, ידונו מעכשיו בביהמ"ש לעניינים מנהליים (דרגה נמוכה יותר-במחוז).

בבג"ץ יש כמה סוגים של החלטות:

1. צו ביניים (מקביל לסעד זמני בסד"א). דוגמה: צו מניעה שימנע מהמדינה לגרש מישהו - צו מניעה עד שיתקיים הדיון "הגדול". במקרים נדירים, הצו ביניים הוא צו עשה זמני.
2. צו על תנאי
3. צו מוחלט

הדיון בבג"ץ הוא דו שלבי (רוב הדיונים), כאשר מישהו מגיש עתירה לבג"ץ, בכתב בי-דין הכותרת תהיה: עתירה למתן צו על תנאי. אף על פי שהעותר לא רוצה את הצו על תנאי, אלא את הצו הסופי = צו מוחלט.

צו על תנאי - מעין כרטיס צהוב למדינה. ברגע שמוגשת העתירה, המדינה מגישה תגובה מקדמית, תגובה שמטרתה שביהמ"ש ידחה את העתירה על הסף בטענות טכניות יותר: שיהוי, מיצוי הליכים, העתירה המנהלית מתאימה למחוזי. אבל, אם התגובה המקדמית לא עוזרת בג"ץ יוציא צו על תנאי,

או שיתקיים דיון ואז יוציא צו על תנאי. הצו על תנאי הוא אמירה למדינה שהוגשה עתירה שיש בה ממש ויש סיכוי שתתקבל, ואני בג"ץ לא מסתפק בתגובה המקדמית, ואני רוצה תשובה "אמיתית", והתשובה של המדינה צריכה להיות מגובה בתצהיר של הגורם שקיבל את ההחלטה בכיר ככול שיהיה.

בעקבות הצו על תנאי מתקיים דיון שבעקבותיו מחליטים השופטים: לדחות את העתירה או שהצו על תנאי יהפוך לצו מוחלט.

זה בית משפט עליון זה גבוה צריך להיזהר:

הגשת עתירה _____ צו מוחלט=קבלה או דחייה

צו ביניים בבג"ץ זה עניין כבד

בין לבין יש מקום רק ל- שופט ודבר אחד

צו מוחלט - מעין כרטיס אדום. בג"ץ קיבל את העתירה.

כמה שופטים צריכים לקבל את ההחלטה?

אם רוצים לקבל את העתירה = צו מוחלט צריך 3 שופטים

אם רוצים לדחות את העתירה = צריך 3 שופטים.

אבל כל שלב שהוא לא קבלה או דחייה של העתירה = שופט אחד (צו ביניים).

הערה: שופט יחיד לא יכול לתת צו על תנאי על חלק של העילות. כי אם הוא נתן צו על תנאי על חלק מהעילות זה אומר שעל שאר הדברים הוא לא נתן צו על תנאי, כלומר, הוא דחה חלק מהעתירה, ודחיית עתירה יכולה לעשות רק בידי 3 שופטים (כמובן ש- 3 שופטים יכולים גם לתת צו ביניים).

בית משפט לעניינים מינהליים

בית משפט לעניינים מינהליים ההרכב הוא הרכב של דן יחיד. וזאת מכיוון שבית המשפט לעניינים מינהליים הוא בית המשפט המחוזי בשבתו כבית המשפט לעניינים מינהליים וההרכב בבית המשפט המחוזי הוא ככלל דן יחיד, רק במקרים מיוחדים ההרכב הוא 3 שופטים וזה במקרים פליליים.

האם הדיון התקיים בבג"ץ או בבית משפט לעניינים מינהליים?

בית המשפט לעניינים מינהליים מפרט מאות מקרים ולכן עדיף שנזכור את מעט המקרים שנותרו בסמכות בג"ץ.

מה נותר בבג"ץ וכל היתר למינהלי:

פוליטיקה - מילת המפתח בבג"ץ זה פוליטיקה. החלטות של הדרג הפוליטי, או החלטות שהן רגישות מאוד פוליטית יתקפו בבג"ץ.

משפט זיכרון לעניינים שנותרו בבג"ץ: "שר החינוך תיקן הפקעה מחוזית של רב קודקוד מאיו"ש"

- **שר⁴** - החלטה ישירה של שר (למעט חריגים מעטים) או החלטת ממשלה (אין חריגים).

חריגים⁵:

☒ החלטת שר בענייני אזרחות וכניסה לישראל. רציונל: יש המון החלטות כאלה והרעיון להוריד עומס.

☒ החלטת שר הפנים או האוצר לפטור מארנונה מוסדות **מסוימים** לשירות הציבור. רציונל: אילו שר האוצר ושר הפנים היו מפרסמים קריטריונים לפטור מארנונה זה יותקף בבג"ץ, כי מדובר בהוראה כללית ולכן היא תיתקף בבג"ץ. אבל, כאשר פונים כל מיני מוסדות ציבור מסוימים בבקשה מיוחדת לפטור אותם מארנונה, מדובר בהמון החלטות ספציפיות, וקיים פוטנציאל להרבה עתירות ולכן העבירו למינהלי למרות שזה שר.

☒ החלטה פרטנית לעניין מתן תמיכות למוסד ציבורי. וכן החלטת שר האוצר להפחית סכומי תמיכה למוסד ציבורי. גם כאן קיים פוטנציאל להרבה עתירות ולכן העבירו למינהלי למרות שזה שר.

- **החינוך** - החלטות בעלות תכולה מגזרית או ארצית תיתקפנה בבג"ץ.

☒ החלטות בנושא כסף

☒ תוכניות לימוד

☒ הכשרת עובדי הוראת

דוגמאות: החלטה להתנות תקציב בלימודי ליבה; להכליל נושא בתוכנית לימוד, והכשרת עובדי הוראה מתבססת בד"כ על תוכניות לימוד.

- **תיקן** - כאשר רוצים לתקוף תקנות שהותקנו או לחייב שר להתקין תקנות. דוגמאות: שר האוצר התקין תקנה ונטען שהיא מפלה; שר הבריאות לא מתקין תקנות, נעתור לבג"ץ בניסיון לחייב אותו להתקין תקנות.

הערה: אם שר התקין תקנה, אבל רשות מקומית לא מבצעת את האמור בתקנה בשטחה ולא אוכפת אותה, כאן לא תוגש עתירה לבג"ץ, כי התקיפה היא על אופן הביצוע וכאן תוגש עתירה מינהלית.

[לא נתון היכן תוקפים חוק של הכנסת, זו שאלה במחלוקות, ככול הנראה גם בבג"ץ בהתאם להיגיון הפשוט. אבל, קיימים מקרים שתקפו סעיף בפקודת מס הכנסה בבית משפט השלום].

- **הפקעה** - חוקיות הפקעת מקרקעין תיתקף בבג"ץ. דוגמה: אם אדם טוען שההפקעה אינה חוקית, העתירה תוגש לבג"ץ. אבל, אם מדובר בגובה הפיצויים זה יהיה ברמת המחוז/מינהלי.

- **מחוזית⁶** - כאשר תוקפים תוכנית מתאר מחוזית (תמ"מ) או ארצית (תמ"א) זה יעשה בבג"ץ. **הערה:** אם נתון לנו בשאלה שמדובר שתוכנית מתאר מקומית - זה לא בג"ץ. או אם אומרים לנו שעיריית תל אביב לא מיישמת או מיישמת חלקית את תמ"א בשטחה, זה לא בג"ץ, זה ברמה המינהלית. בג"ץ תוקף את הדבר עצמו ולא את היישום.

⁴ אם החלטת שר בסמכות בג"ץ בוודאי שגם החלטת ממשלה.

⁵ חריגים להחלטת שר: "תמיכת מ"מ בפטור מארנונה לאזרח זר": מ"מ פטור מארנונה - פטור מארנונה למ"מ (מוסד מסוים); אזרח זר - ענייני כניסה לישראל; תמיכת מ"מ בפטור - מתן והפחתה של סיוע מוסד ציבורי.

⁶ המילה שנבחרה היא מחוזית, כדי שנסיק קל וחומר, שאם תוכנית מחוזית נתקפת בבג"ץ, כך גם הארצית.

- **רב** - החלטת רב מקומי.
 - **קודקוד** - החלטה בנושא מינוי קודקודים בשירותי הביטחון בישראל:
 - ☒ מינוי מפכ"ל
 - ☒ מינוי נציב שב"ס
 - ☒ מינוי נציב כבאות והצלה ראשי
 - ☒ החלטת רמטכ"ל בנושא התגוננות אזרחית
 - הערה:** ברור זה ידון בבג"ץ מכיוון שהמינויים הללו נעשו ע"י שרים או הממשלה עצמה.
 - **מאיו"ש** - יהודה ושומרון (איילת שקד דיללה מאוד את הנושאים):
 - ☒ החלטת מפקד איו"ש בנושא תכנון ובניה
 - ☒ תקיפת תוכנית אזורית או מתארית (בדומה לתקיפה תוכנית מחוזית או ארצית)
 - ☒ החלטה של מועצת התיכנון העליונה
 - ☒ החלטה כללית בנושא כניסה לאיו"ש ויציאה ממנו. דוגמה: החלטה להטיל סגר כללי על השטחים. אבל, אם נתון בשאלה שהוחלט כי אדם מסוים היכנס או לא היכנס, זה לא בבג"ץ.
 - ☒ בקשת הרשות הפלסטינית לרישיון ביקור לאדם זר.
- סיכום: רוב ההחלטות השלטוניות נתקפות בעתירה מינהלית, ויחסית מעט החלטות נשארו בסמכות בג"ץ. בגדול מדובר בהחלטות של הדרג הפוליטי או החלטות רגישות פוליטית.
- שאלה:** לאורי חווה חקלאית שבה מועסקים כמה עובדים זרים. לאחרונה החליטה הממשלה לצמצם את מכסת העובדים הזרים לחקלאות, ואורי חושש שהדבר ישפיע על מספר העובדים שהוא רשאי להעסיק בחוותו. כמו כן, החליטה הרשות המוסמכת למתן רישיונות לכלי ירייה, שלא לחדש את רישיון הנשק שלו. אורי מבקש לבטל את שתי ההחלטות.

מה הדין?

- א. על אורי להגיש עתירה לבג"ץ נגד שתי ההחלטות. מותב תלתא יכריע בעתירה.
- ב. על אורי להגיש עתירה לבג"ץ נגד ההחלטה בעניין העובדים הזרים. מותב תלתא מוסמך לקבל את העתירה, אך כדי לדחותה די בדין יחיד. על אורי להגיש עתירה מינהלית לבית המשפט לעניינים מינהליים נגד ההחלטה בעניין רישיון הנשק. דן יחיד יכריע בעתירה.
- ג. על אורי להגיש עתירה מינהלית לבית המשפט לעניינים מינהליים נגד שתי ההחלטות. דן יחיד יכריע בשתי העתירות.
- ד. על אורי להגיש עתירה לבג"ץ נגד ההחלטה בעניין העובדים הזרים. מותב תלתא מוסמך לקבל את העתירה או לדחותה. על אורי להגיש עתירה מינהלית לבית המשפט לעניינים מינהליים נגד ההחלטה בעניין רישיון הנשק. דן יחיד יכריע בעתירה.

במקרה הראשון: מילת המפתח "החליטה הממשלה" - החלטת ממשלה = בג"ץ.

במקרה השני: נעבור על המשפט: **שר החינוך תיקן הפקעה מחוזית של רב קודקוד מאיו"ש** - לא נתון שמדובר בהחלטה ישירה של שר, אלא רשות וזה גם לא מתאים לשאר המקרים. לכן מדובר במקרה מינהלי. רציונל: עוסק באדם פרטי/מקרה פרטני, בג"ץ לא מתערב ב"זוטי דברים".

כך שההחלטות היא בין חלופה ב' או ד' - למדנו שבבג"ץ יכול לקבל או לדחות עתירה רק במושב של 3 שופטים (תלתא), ולכן חלופה ד' הנכונה.

שאלה: עימאד, תושב רמאללה, הגיש בקשה להיתר יציאה מאזור יהודה ושומרון במטרה לנסוע לנצרת ולחגוג את נצחוננו של עלי סלאם בבחירות לראשות העיר. הרשות הרלוונטית בישראל שקלה את בקשתו של עימאד והחליטה לדחותה. במקביל, הרשות הפלסטינית הגישה בקשה לאישור רישיון כניסה ליהודה ושומרון עבור נור, אזרחית אמריקאית, אך הרשות הרלוונטית בישראל דחתה את בקשתה. עימאד והרשות הפלסטינית מבקשים להשיג על ההחלטות האמורות.

מה הדין?

- א. עימאד והרשות הפלסטינית רשאים להגיש עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים נגד ההחלטות שניתנו בעניינם.
 - ב. עימאד רשאי להגיש עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים נגד ההחלטה שניתנה בעניינו; הרשות הפלסטינית רשאית להגיש עתירה לבג"ץ נגד ההחלטה שניתנה בעניינה.
 - ג. עימאד רשאי להגיש עתירה לבג"ץ נגד ההחלטה שניתנה בעניינו; הרשות הפלסטינית רשאית להגיש עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים נגד ההחלטה שניתנה בעניינה.
 - ד. עימאד והרשות הפלסטינית רשאים שניהם להגיש עתירה לבג"ץ נגד ההחלטות שניתנו בעניינם.
- במקרה ראשון: בית משפט לעניינים מינהליים מוסמך לדון בעתירה נגד החלטה פרטנית בעניין מתן היתר כניסה ויציאה מאיו"ש שניתנה על-ידי רשות. רציונל: אדם פרטי.
- במקרה שני: החלטה בבקשת הרשות הפלסטינית לאישור רישיון ביקור לאדם זר באיו"ש תידון בפני בג"ץ. רציונל: יש פה רגישות דיפלומטית, פוליטית - הרשות הפלסטינית.

ערעורים

עקרונות כלליים בערעורים:

שלב 1: על מה מגישים ערעור?

1. פסק דין
2. החלטה אחרת/החלטת ביניים

פסק דין: יש אחד, וכל ההחלטות לפניו ואחריו הן החלטות ביניים/אחרות.

פסק דין - הערעור הראשון בזכות.

שלב 2: לא פסק דין ← החלטת ביניים/אחרת: מי נתן את ההחלטה?

1. שופט - בר"ע. צריך לבקש רשות למעלה.
2. רשם - בזכות ופגימה (בזכות לשופט באותו בימ"ש שמכהן הרשם).

ערעורים מינהליים

בעולם המינהלי יש 3 סוגים של הליכים :

1. **תובענה מינהלית** - בשני מקרים יחידים (מכרז + תובענה ייצוגית - שני מקרים).
2. **ערעור מינהלי** - במקרים בהם ביהמ"ש לעניינים מינהליים מתפקד כערכאת ערעור על **גורם מקצועי** אחר בדין מינהלי או ועדת ערר.
3. **עתירה מינהלית** - רוב המקרים (שבעבר היו נידונים בבג"ץ).

פירוט :

1. **תובענה מינהלית** - מצב בו תוקפים את הרשות בשני מקרים (מפורט בשיעור 1):

(1)	פיצויים שעילתם במרכז ציבורי	{	תובענה=תן ת'קאש (כסף)
(2)	בקשה לתובענה ייצוגית מינהלית		
- הוראות סדר הדין האזרחי חלות על תובענה מינהלית באופן מלא (**תובענה=תקסד"א**). ההתיישנות תוך 7 שנים. ניתן לערער בזכות **בתוך 60 ימים** על פסק הדין למעלה : בית משפט עליון ; 3 שופטים.
2. **ערעור מינהלי** - במקרים בהם ביהמ"ש לעניינים מינהליים מתפקד כערכאת ערעור על גורם מקצועי אחר בדין מינהלי או ועדת ערר. (**מינהלי=מנהל/מקצועי**).
- ערעור מינהלי מוגש על מקרים שרשומים בתוספת השנייה לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים. מפורט אין ספור מקרים ולכן שתי מילות מפתח יעזרו :
- (1) **בית דין מינהלי**. דוגמאות : בית דין להתאחדות לכדורגל, בית הדין של ההסתדרות וכדו'
- (2) **ועדת ערר**. דוגמאות : ועדת ערר לענייני ארנונה, ועדת ערר לפי חוק רישוי בתי ספר וכדו'
- ערעור מינהלי מוגש **בתוך 60 ימים** מההחלטה למעלה : בית המשפט לעניינים מינהליים ; דן יחיד. במידה ורוצים להגיש ערעור על פסק הדין של בית המשפט לעניינים מינהליים, זה כבר גלגול שלישי ולכן יש להגיש ברי"ע בתוך 60 ימים לבית משפט עליון ; 3 שופטים.
3. **עתירה מינהלית** - כמו עתירה לבג"ץ, רק לא בנושאים : שר החינוך תיקן הפקעה מחוזית של רב קודקוד מאיו"ש. רשות שלטונית קיבלה החלטה ורוצים לתקוף את ההחלטה, תוגש עתירה מינהלית **בתוך 45 ימים בכפוף לשיהוי**. כלומר, מקסימום בתוך 45 ימים, על העותר לעשות מאמץ מירבי להגיש את העתירה כמה שיותר מהר ומבלי להשתהות. רציונל : החלטה בעניינו של העותר משפיעה לא רק עליו, אלא משפיע על הרשות ביחסיה עם גורמים נוספים כמו תושבים, ולכן כדי שתיווצר וודאות כמה שיותר מהר, על העותר להגיש את העתירה כה שיותר מהר.
- הערה** : ביהמ"ש לעניינים מינהליים יכול לדחות על הסף עתירה מחמת שיהוי, גם אם עתירה הוגשה בתוך 45 ימים [תוך כמה זמן תוגש עתירה לבג"ץ? אין מועד למעט שיהוי].
- במידה רוצים לערער על פס"ד, מדובר בגלגול שני ולכן הערעור יהיה בזכות **בתוך 60 ימים** למעלה לביהמ"ש העליון.

על מה מערערים:	תובענה מינהלית	עתירה מינהלית	ערעור מינהלי
1. פיצויים במרכז ציבורי 2. תובענה ייצוגית מינהלית	החלטת רשות (כל מה שלא בבג"ץ)	1. ביה"ד מינהלי 2. ועדת ערער	
ביהמ"ש עניינים מינהליים מועד: 60 ימים מותב: דן יחיד	ביהמ"ש עניינים מינהליים מועד: 45 ימים בכפוף לשיהוי מותב: דן יחיד	טריבונל מינהלי	
ערעור ראשון בזכות	ביהמ"ש העליון מועד: 60 ימים מותב: 3 שופטים	ביהמ"ש העליון מועד: 60 ימים מותב: 3 שופטים	ביהמ"ש עניינים מינהליים מועד: 60 ימים מותב: דן יחיד
ערעור שני ברשות	-	-	ביהמ"ש העליון מועד: 60 ימים מותב: 3 שופטים הרשות תינתן מבימ"ש עליון

חריג: עתירה על החלטה של וועדת השחרורים (ועדת השליש) - תפקידה לבחון אם לנכות 1/3 מתקופת מעצרו של אסיר. בראש הוועדה יושב שופט בדימוס ולצידו גורמים נוספים מקצועיים, והוועדה מתנהלת כמו בית משפט בתוך בית הכלא עם פרוטוקול. נניח והוועדה החליטה שלא לנכות 1/3 מתקופת מאסרו של האסיר והוא מעוניין לעתור על החלטת ועדת השחרורים. הגשת העתירה תהיה לביהמ"ש לעניינים מינהליים (סמכות מקומית לפי מיקום בית הכלא. דוגמה: מעשיהו-מחוז מרכז, ביהמ"ש המחוזי לוד בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים). העתירה תוגש בזכות בתוך 30 ימים (לא כפוף לשיהוי) ותידון בפני 3 שופטים. במידה ורוצים לערער על החלטה שביהמ"ש לעניינים מינהליים, גלגול שלישי יהיה ברשות בתוך 30 ימים.

הערה: ועדת שחרורים/שליש - שלושים; שלושה שופטים.

עניינים כלכליים מינהליים

עניינים כלכליים מינהליים מפורט בהרחבה בשיעור 1 (תזכורת: שוק ההון). כאשר רשות שלטונית נותנת החלטה בעניין כלכלי אז מגישים עתירה בתוך 45 ימים בכפוף לשיהוי לבית משפט לעניינים מינהליים. אבל, העתירה הזאת חייבת להיות מוגשת לבית משפט אחד ויחיד: **בית המשפט המחוזי בתל אביב בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים למחלקה הכלכלית**. דוגמה: על החלטת רשם החברות (חוק החברות=עניין כלכלי) העתירה תוגש למחלקת הכלכלית בתל אביב בלבד. כנ"ל לגבי המחלקה של הרשות לניירות ערך.

ערעור על החלטת המחלקה הכלכלית בתוך 60 ימים בזכות לעליון; 3 שופטים.

שאלה: הרשות לניירות ערך החליטה לדחות את בקשתו של מני, המתגורר בעכו, לקבל רישיון לעסוק ביעוץ השקעות, בשל עברו הפלילי. מני מעוניין להשיג על ההחלטה.

מה הדין?

- א. מני רשאי להגיש עתירה מינהלית לבית המשפט לעניינים מינהליים בבית המשפט המחוזי בחיפה.
- ב. מני רשאי להגיש עתירה מינהלית למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בחיפה או בתל-אביב.
- ג. מני רשאי להגיש עתירה מינהלית למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בחיפה.
- ד. מני רשאי להגיש עתירה מינהלית למחלקה הכלכלית שבבית המשפט המחוזי בתל-אביב.

עניין כלכלי מינהלי: החלטה של **הרשות לניירות ערך** היא עניין כלכלי-מינהלי.

סמכות מקומית: עניין כלכלי-מינהלי יידון תמיד בפני המחלקה הכלכלית שבבית המשפט המחוזי בתל"א, גם אם לפי כללי הסמכות המקומית הוא היה צריך להידון במחוז אחר.

הערה: יש להבחין לעניין הסמכות המקומית בין עניין כלכלי-מינהלי לבין עניין כלכלי-אזרחי. עניין כלכלי-אזרחי יידון בפני בית המשפט המחוזי המוסמך לדון בו לפי כללי הסמכות המקומית; ואם הסמכות המקומית נתונה לבית המשפט המחוזי בתל"א או בחיפה - העניין יידון בפני המחלקה הכלכלית שבבית משפט אלה.

החלטות אחרות בהליך המינהלי

החלטות אחרות זה כל ההחלטות שבדרך לפסק הדין. החלטה אחרת זה לא פסק דין ולא בטוח בכלל שמאפשרים לערער על זה וגם אם כן, הרוב יהיה במתן רשות=בר"ע (בקשת רשות ערעור).

מבט על החלטות אחרות בעולם המשפטים:

תביעות קטנות	דין משמעתי	עניינים מינהליים	סד"פ	סד"א	החלטות המפקח על רישום המקרקעין
↓	↓	↓	↓	↓	↓
לא ניתן לערער	ככלל, לא ניתן לערער* למעט על סגירת דלתיים	לא ניתן לערער למעט רשימה סגורה	תלוי בסוג ההחלטה* *בירור אשמה (תיק עיקרי) - אין ערעור	ניתן לערער למעט רשימה סגורה	ניתן לערער

החלטות אחרות - עניינים מינהליים

על החלטות אחרות בעניינים מינהליים - **לא ניתן** לערער **למעט** רשימה סגורה.

ערעור על החלטה אחרת של רשם - בזכות פנימה, בתוך 20 ימים.

ערעור על החלטה אחרת של שופט - ברשות למעלה, בתוך 30 ימים.⁷

שאלה: באין הוראה אחרת איזה מועד מבין המועדים הבאים הוא **הקצר ביותר**?

- א. המועד להגשת בקשת רשות ערעור על פסק דין בערעור מינהלי.
- ב. המועד להגשת כתב תשובה לעתירה מינהלית אם הורה בית המשפט על כך.
- ג. המועד להגשת עתירה מינהלית, כשאין הוראה אחרת בדין.
- ד. המועד להגשת בקשת רשות ערעור על פסק דין של בית המשפט לעניינים מינהליים שדן בעתירה מינהלית של אסיר על החלטת ועדת השחרורים בעניין קיצור עונשו.

חלופה א' ו ב' הן 60 ימים (בחלופה ב' רשום כתב תשובה וזה יכול לבלבל מסד"א, אבל הכתב תשובה הוא בעצם כתב הגנה) בחלופה ג' המועד הוא 45 ימים בכפוף לשיהוי, ואילו בחלופה ד' המועד הוא 30 ימים.

כפי שצינו לעיל, בעולם המינהלי אסור לערער על החלטות אחרות למעט רשימה סגורה של מספר החלטות.

החלטה של **רשם** מינהלי - על רשם מינהלי ניתן **תמיד** לערער **בזכות**, בתוך 20 ימים - פנימה.

החלטה של שופט מינהלי - רק על רשימה **סגורה**, **ברשות** בתוך 30 ימים למעלה (ביהמ"ש העליון).

רשימה סגורה⁸:

כדי שנזכור את הרשימה כדאי להבין את הרציונל: במינהלי אין ערעור על החלטות ביניים למעט החלטות ביניים שפוגעות בגיעה קשה בבעל דין. דוגמה: גישה לערכאות. או החלטות שעלולות להביא לבזבוז זמן שיפוטי יקר.

1. **דחיית בקשה להארכת מועד.**

דוגמה: מישהו פספס את 45 ימים להגשת עתירה מינהלית, ודחו את בקשתו להארכת מועד. לכאורה מדובר בהחלטה טכנית, אבל ההחלטה הטכנית פירושה שהדלת נסגרת וההחלטה דרמטית [מדובר בהחלטת ביניים ולא פס"ד מכיוון שאין עדיין תיק].

2. **ענייני כספים שאינם הוצאות.** בין כך ובין כך (בין אם התקבלה הבקשה ובין שלא התקבלה). דוגמה: החלטה לפטור מאגרה, ערבון, ערובה. החלטה שלא לתת פטור מאגרה יכולה להביא לכך שלא תוגש עתירה.

3. **דחיית בקשה לעיכוב הליכים.**

דוגמה: הוגשה עתירה ובעל דין טוען שיש הסכם בוררות.

⁷ במינהלי לערער על החלטה (1) זה מיוסד מכיוון שבעולם המינהלי בד"כ לא ניתן לערער על החלטות אחרות: רשם 3 אותיות - 1 = 2, שופט 4 אותיות - 1 = 3 (20 ימים, 30 ימים).

⁸ בתובענה פירט המומחה בכתב טענותיו, שמינהלית דחו את הארכת מועד ולא עוכבו הליכים, כי זמנית הוסיפו צדדים חסויים בסמכות ענייני כספים.

רק תובענה: מומחה, כתב טענות + שאר מינהלי: דחיית בקשה ל- עיכוב הליכים ו- הארכת מועד + סעד זמני, הוספת צדדים, חיסיון, סמכות עניינית, ענייני כספים.

4. **סמכות עניינית. בין כך ובין כך.**

דוגמה: ביהמ"ש לעניינים מינהליים קבע שיש לו סמכות לדון בעניין מסוים ולא בג"ץ, והוא דן בפועל בתיק. אם לא היו מאפשרים בר"ע על ההחלטה שקובעת שיש סמכות עניינית, אז במועד הגשת ערעור על פס"ד היה נטען בין השאר שלמינהלי אין סמכות עניינית, ובמידה וביהמ"ש העליון מקבל את הטענה, זה בזבוז זמן שיפוטי יקר.

5. **צו ביניים (סעד זמני). בין כך ובין כך.** [מדובר בפגיעה קשה

6. **חיסיון. בין כך ובין כך.** לפעמים לא ניתן להשיב את המצב לקדמותו.

7. **הוספת צדדים בתיק. בין כך ובין כך.**

דוגמה: דחיית בקשה להוספת צד להליך. רוצים לנהל את התיק כמו שצריך. שלא יקרה מצב שאחד הצדדים הרלוונטיים לא היה בתיק ונגרם ובכך בזבוז זמן שיפוטי יקר.

הערה: ניתן להגיש בר"ע על החלטות שניתנו לאחר מתן פסק הדין ואינן נבלעות בו. דוגמה: עיכוב ביצוע.

ניתן להגיש בר"ע לעליון על ההחלטות שלעיל בתוך 30 ימים.

תובענות מינהליות?

1. פיצויים שעילתם במכרז

2. בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד רשות שלטונית

נוסף לרשימה לעיל (7 בקשות) מצטרפות ההחלטות הבאות:

8. **החלטות שקשורות למומחים.**

דוגמה: מינו מומחה, פסילת מומחה.

9. **החלטות שקשורות לכתבי טענות.**

דוגמה: החלטה בנושא התיישנות. ביהמ"ש לעניינים מינהליים קבע שהתובענה המינהלית התיישנה - מדובר בפס"ד ועל זה יש ערעור בזכות. אבל, כאשר ביהמ"ש לעניינים מינהליים קובע שהתובענה לא התיישנה - על זה ניתן להגיש בר"ע לעליון בתוך 30 ימים, כי מדובר בהחלטה אחרת. דוגמאות נוספות: תיקון כתב טענות; אישור תובענה ייצוגית; דחיית בקשה על הסף מחמת מעשה בית דין.

שאלה: הגשת עתירה לבית המשפט לעניינים מינהליים. המשיבה טענה כי הסמכות לדון בעתירה נתונה לבג"ץ. בית המשפט קבע שיש לו הסמכות העניינית לדון בעתירה.

מהן האפשרויות העומדות בפני המשיבה?

א. באפשרות המשיבה להגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה לבית המשפט העליון. הבקשה תוגש בתוך 30 ימים. אם תינתן הרשות הערעור יידון בדן יחיד.

⁹ בתובענה פירט המומחה בכתב טענותיו, שמינהלית דחו את הארכת מועד ולא עוכבו הליכים, כי זמנית הוסיפו צדדים חסויים בסמכות ענייני כספים.

רק תובענה: מומחה, כתב טענות + מינהלי: דחיית בקשה ל- עיכוב הליכים ו- הארכת מועד + סעד זמני, הוספת צדדים, חיסיון, סמכות עניינית, ענייני כספים.

- ב. באפשרות המשיבה להגיש בקשת רשות ערעור על החלטה לבית המשפט העליון. הבקשה תוגש בתוך 30 ימים, ואם תינתן רשות, עליה להגיש את הערעור בתוך 30 ימים נוספים. הערעור יידון במושב תלתא.
- ג. באפשרות המשיבה להגיש ערעור בזכות על החלטה לבית המשפט העליון שכן מדובר בהחלטה שמסיימת את ההליך בבית המשפט לעניינים מינהליים. הערעור יוגש בתוך 60 ימים ויידון בדן יחיד.
- ד. אמנם, מדובר בהחלטה אחרת שניתנה תוך כדי הליך מינהלי, אך אין מדובר בהחלטה אחרת שעליה ניתן להגיש בקשת רשות ערעור, ועל כן תוכל המשיבה לערער עליה רק בתום ההליך.
- סיכום: בשאלת ערעורים תמיד נבדוק האם זה פסק דין או החלטה אחרת. החלטה שלבית המשפט יש סמכות עניינית לא סוגרת את התיק, זו החלטה אחרת קלאסית, של שופט מינהלי (לא רשם) מינהלי אין ערעורים על החלטות אחרות למעט רשימה.

שיעור 3

נושא: סד"א: ערעור אזרחי ומותבים**מרצה: ד"ר רן לוסטיגמן**

נקודת המוצא בשאלה על הגשת ערעור: האם מדובר בפסק דין או בהחלטה אחרת?

פסק דין - כאשר מדובר על פסק דין אזרחי, זה פשוט: הערעור בזכות לבית המשפט למעלה (תביעות קטנות זה לא סד"א וזה ברשות לבית המשפט המחוזי).

החלטה אחרת:

1. החלטת רשם - אם מדובר בהחלטה אחרת של רשם, הערעור הוא בזכות פנימה (לשופט באותו בית משפט שמכהן הרשם).
2. החלטת רשם בכיר או שופט - ברשות למעלה.

לכן החלטה האם מדובר בפסק דין או החלטה אחרת שעליהם מערערים היא החלטה קריטית, וזו התחנה הראשונה, את מה אנחנו תוקפים? פסק דין או החלטה אחרת.

פירוט:

פסק דין

פסק דין כשמו כן הוא, הוא מפסיק את הדיון, ולכן קוראים לו פסק-דין. פסק דין יש אחד ויחיד, והוא עומד בראש ההר. בעקבות פסק הדין, התיק עובר לארכיון "מת".

החלטות אחרות

כל החלטה שהיא לא פסק דין היא החלטה אחרת/החלטת ביניים. החלטה אחרת היא החלטה שבעקבותיה התיק ממשיך. כל ההחלטות שהם לפני מתן פסק דין הן החלטות אחרות. אם ניתנות החלטות לאחר מתן פסק הדין, גם הן החלטות אחרות (מכיוון שלא יכולים להיות שני פסקי דין באותו תיק). קיימות החלטות האחרות שניתן להגיש עליהן ערעור, וקיימות החלטות אחרות שלא ניתן להגיש עליהן ערעור מכיוון שהדין קובע שלא ניתן לערער עליהן.

פסק דין חלקי

פסק דין חלקי הוא מצב של החלטה סופית, לכן זה פסק דין חלקי, אבל לא על כל התיק, אלא לגבי חלק מהצדדים או חלק מהעילות או חלק מהסעדים.

דוגמה: הוגשה תביעה לבית משפט שלום על שני סעדים. פינוי מקרקעין+פיצוי של 100 אלף ₪, שני הסעדים בסמכות השלום ואין שום מניעה לצרף אותם יחד לאותו כתב תביעה. בית משפט השלום הכריע קודם כל בפינוי באופן סופי, אבל בסוגיית הפיצוי הוא ממשיך לדון. התוצאה שלגבי הפינוי יש לנו פסק דין חלקי.

דוגמה נוספת: הוגשה תביעת נזיקין כנגד שני נתבעים, ובית המשפט קבע שנתבע אחד אינו חב בנזיקין כלפי התובע ואין לו אחריות, ואילו נתבע שתיים אחראי בנזיקין. זו הייתה החלטתו לפני שקבע מה גובה הנזק. הנתבע שנקבע שהוא לא חב בנזיקין, ההחלטה בעניינו היא פסק דין חלקי.

הסיבה לכך זה שהוא יצא מהמשוואה, העניין הסתיים בעניינו לחלוטין. לעומת זאת, הנתבע השני, אומנם נקבע שהוא חב בנזיקין אבל לא נקבע כמה הוא חב כלפי התובע והתיק בעניינו ממשיך ולכן ההחלטה לגביו היא החלטה אחרת.

החלטות אחרות לאחר מתן פסק דין

לאחר פסק דין יכול ותהיינה החלטות והן החלטות אחרות. למעט שני חריגים:

1. **החלטה לתקן פסק דין** - החלטה מתקנת פסק דין (היה ליקוי בפסק הדין המקורי ואחד הצדדים ביקש לתקנו). החלטה כזאת מייצרת לנו ביום התיקון פסק דין חדש.
2. **החלטה שמבהירה פסק דין** - לפי חוק הוצל"פ, רשם הוצל"פ יכול לבקש מביהמ"ש שנתן את פסק הדין להבהיר את פסק דינו כי הרשם שאמור להוציא את פסק הדין לפועל לא מבין מה הוא צריך להוציא לפועל ומבקש הבהרה בנוגע לכך. אם השופט מבהיר את פסק דינו, ההחלטה נחשבת לפסק דין.

דוגמאות: האם ההחלטות הבאות הן החלטה אחרת או פסק דין:

- (1) החלטה לתת סעד זמני - החלטה אחרת. הסבר: סעד זמני הוא לא לב התיק. בעקבות ההחלטה התיק ממשיך ולא מסתיים ההליך (החלטה בבקשה לתשלום תכופ=החלטה אחרת).
- (2) החלטה שלא לתת סעד זמני - החלטה אחרת (המילה זמני רומזת לנו שמדובר בהחלטה אחרת).
- (3) החלטה למתן עיכוב ההליכים בתובענה בשל תניית שיפוט זר - פסק דין. הסבר: החלטה לעכב את ההליכים בתובענה בשל תניית השיפוט הזר סיימה את ההתדיינות בישראל.
- (4) החלטה לאשר בקשה להגשת תובענה ייצוגית - החלטה אחרת. הסבר: בנקודת זמן הזאת, כשביהמ"ש אישר את התובענה כייצוגית, התובע לא מקבל דבר, אלא בזה הרגע התביעה של 100 נהפכה ל- 100 מיליון ₪, ועכשיו מתחיל הדיון בתובענה הייצוגית.
- (5) החלטה לדחות את הבקשה לייצוגית - פסק דין. הסבר: התיק הייצוגי קרס. נכון שהוא יוכל להגיש את התיק שוב על 100 ₪ אבל מדובר בתיק חדש ובד"כ גם בבימ"ש שונה.
- (6) החלטה לדחות את ההתנגדות לביצוע שטר - פסק דין. הסבר: שטר זה בד"כ שיק. כלל יסוד שטר=פסק דין. כשנותנים שיק זה כאילו נתתי נגד עצמי פסק דין על סכום השיק. במידה ומגישים התנגדות לביצוע השטר להוצל"פ, אז התיק עובר מהוצל"פ לבית המשפט שמוסמך להחליט אם לקבל את ההתנגדות או שלא. אם בית משפט דחה את ההתנגדות נשארו עם פס"ד. ברגע שביהמ"ש דחה את ההתנגדות התיק בבית המשפט גמור והוא חוזר לביצוע בהוצל"פ.
- (7) החלטה לקבל התנגדות לביצוע שטר - החלטה אחרת. הסבר: כאשר ביהמ"ש מחליט לקבל התנגדות זה אומר שביהמ"ש דן בהתנגדות והתיק ממשיך בביהמ"ש.
- (8) ביהמ"ש החליט לדחות תביעה - פסק דין. הסבר: התיק הסתיים.
- (9) ביהמ"ש מחק תביעה - פסק דין. הסבר: התיק הנוכחי קרס והסתיים. אומנם זה לא יוצר מעשה בית דין, אבל בפועל נפתח תיק חדש עם מספר חדש באותו עניין.
- (10) הוגש ערעור באיחור על פסק דין ובית המשפט של הערעור מחק את הערעור בשל האיחור - החלטה אחרת.
- (11) ניתן פסק דין בהיעדר הגנה והוגשה בקשה לביטול וביהמ"ש ביטל את החלטתו - החלטה אחרת. הסבר: התיק ממשיך/מתחיל.

- 12) ניתן פסק דין בהיעדר הגנה והוגשה בקשה לביטול וביהמ"ש **לא ביטל** את החלטתו - החלטה אחרת. הסבר: מכיוון שפסק דין יש אחד יחיד ומיוחד, והחלטה לאחר מתן פסק דין היא החלטה אחרת.
- 13) החלטה לדחות מתן פטור מאגרה - החלטה אחרת. הסבר: כל עוד לא שולמה אגרה אין מספר תיק, ואם אין מספר תיק גם לא ניתן לסגור את התיק.
- 14) החלטה למתן פטור מאגרה - החלטה אחרת. הסבר: מדובר בעוד החלטה שלא מכריעה בתיק (לגבי המדינה מדובר בפסק דין כאשר המדינה היא לא אחד מבעלי הדין בתיק).

ערעור על פסק דין - סד"א

חוקי ברזל

1. **ערעור ראשון על פסק דין - בזכות.**
2. **ערעור שני על פסק דין - בר"ע.** בקשת רשות ערעור. ידון בפני 3 שופטים. מתן הרשות: ברגע שמגשים בר"ע, מספיק שופט אחד כדי להחליט אם לתת רשות ערעור או שלא. ברגע שאותו דן יחיד נתן רשות ערעור על פסק הדין וניתנה הרשות, שלב הדין לגופו של התיק: בפני 3 שופטים.
3. **ערעור על פסק דין מהמחוזי לעליון - 3 שופטים.**
4. **פסק דין של רשם = פסק דין של שופט - כמדובר בפסק דין, לא מעניין מי נתן את פסק הדין, אם מדובר בשופט או רשם בכיר או רשם רגיל שנתנו את פסק הדין. פסק דין הוא פסק דין בעניין ערעור עליו. דוגמה: שופטת בטבריה נתנה פסק דין, הערעור יהיה בזכות למחוזי נצרת. דוגמה נוספת: רשם מטבריה נתן פסק דין, הערעור בזכות למחוזי נצרת כי מדובר בפסק דין. **חריג: פסק דין של רשם עליון - ניתן לערער ופנימה. הסבר: על פסק דין של שופט עליון לא ניתן לערער. אבל על פסק דין של רשם עליון ניתן לערער בזכות פנימה לדן יחיד בביהמ"ש העליון.****
5. **ערעור על פסק דין של בית משפט שלום למחוזי - כאשר מדובר בכתב תביעה "לא חשוב" הערעור על פסק הדין יהיה בדן יחיד. המקרים שבהם יהיו 3 שופטים:**
 - 1) מ- 300,000 ₪ ומעלה¹⁰
 - 2) מקרקעין
 - 3) נזקי גוף
 - 4) משפחה

דרך לזכור: מה שחשוב לאדם: משפחה, בריאות, קורת הגג המקרקעין, כסף בסכום גבוה.

דוגמה: תביעה על מיליון ₪. בפסק הדין השופט פסק 100 אלף ₪ - הערעור הוא בזכות מהשלום למחוזי. כמה שופטים ישבו בערעור במחוזי? 3 שופטים. **מה שחשוב זה לא כמה בית המשפט פסק, אלא מה הסכום שהתבקש בתביעה.** הרציונל: אנחנו מערערים כי אנחנו חושבים שאולי ביהמ"ש טעה, ולכן בודקים את פוטנציאל התביעה, כך שתביעה שהוגשה על מיליון ₪ מגלמת פוטנציאל של מיליון ₪, ומכיוון שזה מעל 300,000 ₪ זה ידון בהרכב של 3 שופטים.

¹⁰ הדרך לזכור היא באמצעות הסכום: מעל 300,000 ₪ +3 = 3 שופטים

דוגמה נוספת: תביעה על מיליון ₪. לאחר מכן התובע ביקש לתקן את כתב התביעה ולהפחית את הסכום ל- 200 אלף ₪ וניתן פסק דין. כמה שופטים ישבו בערעור במחוזי? דן יחיד.

דוגמה נוספת: תיק נזקי גוף על סך 100 אלף ₪ וניתן פסק דין. כמה שופטים ישבו בערעור במחוזי? 3 שופטים.

הערה כללית על שאלות אמריקאיות: בשאלות אמריקאיות לא כדאי ישר להסתכל על החלופות כי זה יכול לבלבל אותנו וידע קודם לכל. לכן, תחילה ננסה לענות על השאלה מתוך ידע, ורק במידה ואנחנו לא יודעים ניגש להפעיל מיומנות.

שאלה: יעל שכרה דירה ממוטי. במסגרת חוזה השכירות חויבה יעל לתת למוטי שטר ביטחון למקרה שלא תשלם איזה מהתשלומים שהיא חייבת בהם במסגרת השכירות. יעל סיימה את תקופת השכירות אך מסרבת לשלם למוטי את דמי השכירות בגין החודש האחרון. מוטי הגיש ללשכת ההוצל"פ בקשה לביצוע השטר בסך 40,000 ש"ח. יעל הגישה התנגדות לביצוע השטר, אך בית המשפט דחה את התנגדותה. יעל שואלת אותך מה עליה לעשות כעת.

מה תאמרי לה ?

- א. יעל אינה יכולה לעשות דבר.
- ב. יעל יכולה להגיש ערעור בזכות לבית המשפט המחוזי. הערעור יידון בפני שלושה שופטים.
- ג. יעל יכולה להגיש ערעור בזכות לבית המשפט המחוזי. הערעור יידון בפני שופט אחד.
- ד. יעל יכולה להגיש בר"ע לבית המשפט המחוזי.

דבר ראשון המילה שקפצה זה "שטר". הדבר הראשון בשאלת ערעורים, אני שואלת את עצמי מה סוג ההחלטה? שטר=פסק דין. הוגשה התנגדות, ביהמ"ש דחה את ההתנגדות, נשאר לתובע שטר=פסק דין, ולכן הערעור הוא בזכות. בית המשפט השלום הוא זה שנתן את פסק הדין כי מדובר בסכום של 40 אלף ₪, ולכן הערעור בביהמ"ש המחוזי בדן יחיד כי זה 300 אלף ₪ ומטה.

הערות: לא מדובר במקרקעין. רשום במפורש "שטר": "התנגדות לביצוע שטר". בנוגע לחלופה א' שקובעת שיעל אינה יכולה לעשות דבר - יש להימנע מתשובות כאלה.

סוג ההחלטה	שאלה מקדמית	זהות החותם	זכות/ברשות	מועד
פסק דין	לא משנה מי נתן אותו	רשם/רשם בכיר/שופט	בזכות למעלה	בתוך 60 ימים
החלטה אחרת	מי נתן את ההחלטה?	רשם	בזכות פנימה	בתוך 60 ימים
		רשם בכיר/שופט	ברשות למעלה	בתוך 60 ימים

הרציונל בכך שתינתן זכות ערעור במקרה ורשם נתן את ההחלטה, זה מכיוון שבעל דין רצה לראות שופט, ונתנו לו את הרשם ולכן "מרגיעים" אותו בכך שתינתן לו זכות לראות שופט, את אותו הגורם שמלכתחילה ציפה לראות.

ערעור על החלטה אחרת

1. האם מדובר בהחלטה בקשר לסיווג עניין כלכלי או לא? החלטה היא החלטה אחרת כי היא לא מסיימת את התיק, היא רק קובעת להיכן נתייק אותו. דוגמה: הוגשה תביעה לביהמ"ש ואחד מבעלי הדין טוען שמדובר בתיק כלכלי וצריך להעביר אותו למחוזי או למחלקה הכלכלית בתל אביב או חיפה. או להיפך, תובע הגיש תביעה על סך 100 אלף ₪ לבית המשפט המחוזי כי הוא סבור שמדובר בעניין כלכלי והצד השני טוען שלא מדובר בעניין כלכלי.			
כן (מדובר בהחלטה בקשר לסיווג כלכלי) - מה החליט הגורם שנתן את ההחלטה?			
יידון במחוזי		יידון בשלום	
לא ניתן לערער כעת, אלא רק בסוף ההליך במסגרת פס"ד גם אם מדובר ברשם שנתן את ההחלטה*		ניתן לערער כעת בהתאם לכללים הרגילים	
		רשם	שופט
		בזכות-פנימה	בר"ע-למעלה
*רציונל: כל העניין בתיקים כלכליים זה לזרז את התיקים האלה, לסיים איתם כמה שיותר מהר כי שוק ההון צריך החלטות מהירות. לכן, אם משהו העלה טענה שמדובר בעניין כלכלי או להיפך, והוחלט להעביר למחוזי לא ניתן לערער עכשיו, אלא רק בסיום ההליך. מדוע? כי אנחנו לא רוצים לעכב את הדיון לגופו של עניין. לעומת זאת, אם החליטו שהתיק הוא לא עניין כלכלי ויועבר בהתאם לסכום לבימ"ש השלום, על ההחלטה ניתן לערער עכשיו, כי הורידו את התיק ל"דרגה נמוכה". דוגמה: הוגשה תביעה על סך 4 מיליון ₪ למחוזי וביקש שיסווג כעניין כלכלי, הנתבע טוען שלא מדובר בעניין כלכלי. ביהמ"ש החליט שהתיק לא כלכלי. האם אפשר לערער על זה עכשיו? לא. כי משמעות ההחלטה שהתיק ממילא נשאר במחוזי והוא לא "ירד בדרגה". במידה ובאותה דוגמה הוחלט שהתיק כן כלכלי, איפה הוא יטופל? מכיוון שהתיק נשאר במחוזי לא ניתן לערער ולא משנה אם רשם הוא זה שנתן את ההחלטה - מדובר במקרה היחיד שלא ניתן להגיש על החלטת רשם ערעור בזכות. דוגמה נוספת: הוגשה תביעה על מיליון ₪ למחלקה הכלכלית בתל אביב, כלכלי=מחוזי ולכן גם אם מדובר בתביעה מתחת ל- 2.5 מיליון ₪ אם התובע סבור שזה עניין כלכלי הוא מגיש אותה למחוזי. המחלקה הכלכלית בתל אביב קבעה שהתיק איננו כלכלי. מכיוון שמדובר בתביעה על סך מיליון ₪ התיק יועבר לשלום. מכיוון שהתיק "ירד דרגה" ניתן לערער על ההחלטה כעת. אם רשם נתן את ההחלטה זה בזכות פנימה ואם זה שופט ברשות למעלה. דוגמה נוספת: תביעה על סך מיליון ₪ שהוגשה בימ"ש שלום. הנתבע טוען שמדובר בתיק כלכלי והוא אמור לעבור למחוזי. בימ"ש שלום קובע שהתיק איננו כלכלי. האם ניתן לערער כעת על החלטת הסיווג שהתיק איננו כלכלי? כן. אומנם התיק לא "ירד בדרגה", אבל נקבע שהתיק יישאר בשלום. הקביעה שתיק הוא איננו כלכלי כשהוגש מלכתחילה בשלום ומוותר אותו בשלום ב"דרגה הנמוכה" ומונע ממנו לעלות דרגה ולכן ניתן לערער. אם רשם נתן את ההחלטה זה בזכות פנימה ואם זה שופט ברשות למעלה.			

במידה ולא מדובר בהחלטה בנוגע לסיווג התיק.	
2. מי נתן את ההחלטה?	
שופט/רשם בכיר	רשם
האם מדובר בהחלטה המנויה בצו שר המשפטים?	
לא	כן
בר"ע-למעלה	לא ניתן כעת - רק בסוף ההליך
בזכות-פנימה	
מה זה צו שר המשפטים/צו נאמן? שר המשפטים לשעבר יעקב נאמן הבחין בשני דברים: 1. הצפה - בעבר הייתה הצפה של הגשת בר"ע, וערכאות הערעור קרסו מעומס. 2. עיכוב - ערכאה הראשונה מתעכבת. מכיוון שלרוב כאשר מגישים בר"ע השופט מעכב את המשך התיק עד ההחלטה בבר"ע. לכן הוא הוציא צו: "צו שר המשפטים, החלטות אחרות שלא תינתן בהם רשות ערעור" - כלומר, הצו הזה רלוונטי רק להחלטות של שופטים ורשמים בכירים. לכן, כאשר מדובר בהחלטה של רשם יש זכות-פנימה והצו הזה לא רלוונטי. הצו חל על עניינים טכניים: היקף כתבי טענות; הוצאות ושכ"ט; גילוי מוקדם; ענייני עדות; מועדים; שלבי הדיון (לכל אחד מההחלטות יש חריגים). חשוב לציין, הצו לא אוסר להגיש ערעורים, הוא דוחה את המועד להגשת הערעור לסוף ההליך.	
צו שר המשפטים/צו נאמן - חריגים: הצו חל על עניינים טכניים: היקף כתבי טענות; הוצאות ושכ"ט; גילוי מוקדם; ענייני עדות; מועדים; שלבי הדיון. בלעדי הצו, היינו במצב "צב" - הליך איטי ומסורבל. ושהצו "צב" חל - אתה לא זז קדימה. רוב החריגים שיפורטו יש בהם שני רציונליים: עניינים טכניים, אבל הטכני שהופך להיות פוגעני ומהותי. או, מדובר בהחלטות נדירות, ואין חשש שהמערכת תוצף בבקשות כאלה. ☒ היקף כתבי טענות - אין חריגים. דוגמה: היקף עד 10 עמודים. לא מתאים-זה מה יש. ☒ הוצאות ושכ"ט - זה רלוונטי בהחלטות ביניים. דוגמה: ביהמ"ש נותן/לא נותן סעד זמני וביהמ"ש קובע 2000 ₪ הוצאות. חריג: החלטה בעניין הוצאות משפט או שכ"ט, שניתנה לאחר מתן פסק דין ושאינה נבלעת בו. החריג לא ממש חריג, כי הרי כל הרעיון של הצו זה שהוא דוחה את הבקשה לסוף ההליך, ואם ניתנה החלטה אחרי מתן פסק הדין אז אנחנו כבר בסוף ההליך. דוגמה: ניתן פסק דין וביקשו עיכוב ביצוע. מדובר בהחלטה לאחר פסק הדין ואין מה לדחות כי התיק כבר גמור. ☒ גילוי מוקדם - גילוי מסמכים ושאלונים. חריג לחריג: החלטות בעניין: ☒ גילוי מסמך ספציפי. דוגמה: צד פונה בבקשה לקבל צו שיחייב את הצד שני להצהיר אם הוא מחזיק במסמך "X" ולא סתם הוא מבקש את המסמך הזה, כי כנראה מדובר במסמך קריטי. לכן ההחלטה לאשר או לא את גילוי המסמך, היא החלטה יותר חשובה מסתם החלטה של גילוי מסמכים כללי. ☒ עיון במסמכים. דוגמה: החלטה שצד יעביר מסמך מסוים לצד האחר. החלטה כזו יכולה להכריע את גורל המשפט.	

- ☒ טענות חיסיון. דוגמה: צד טוען שראיה מסוימת היא חסויה. ראוי לאפשר על זה בר"ע עכשיו. במיוחד עם ביהמ"ש קובע שהמסמך לא חסוי, הרי המסמך ייחשף ואין טעם להגיש בר"ע בסוף.
- ☒ **ענייני עדויות** - דוגמה: כשצד מתנגד לשאלה לעד, וביהמ"ש מכריע כן או לא, יש המון החלטות כאלה במהלך ההוכחות, אין אפשרות להגיש בר"ע, המערכת תקרוס. **חריג לחריג:** החלטות נדירות בד"כ בעניין:
- ☒ עדויות מיוחדות
- ☒ עדות מוקדמת
- ☒ היוועדות חזותית
- ☒ עדות חוץ - דוגמה: השופט מגיע לבית אבות/מיקום אחר וגובה את העדות מהעד.
- +
- החלטות שעוסקות **בדחייה**:
- ☒ דחיית בקשה לזימון עד
- ☒ דחיית בקשה להגשת ראיה
- ☒ **מועדים - חריג לחריג:** החלטות שעוסקות **בדחייה**:
- ☒ החלטה שלא להאריך מועד בחיקוק שמשמעותה שלילת האפשרות לפתוח הליך ניש כאן 3 תנאים מצטברים: (1) שלא להאריך + (2) בחיקוק + (3) המשמעות של אי הארכת המועד מונע פתיחת הליך משפטי] דוגמה: החלטה לאי הארכת מועד להגשת ערעור.
- ☒ **שלבי הדיון** - החלטות טכניות על שלבי הדיון. דוגמה: סדר המועדים בשמיעת עדויות.
- חריג לחריג:** החלטות שעוסקות:
- ☒ החלטה שהדיון ישמע במפוצל
- ☒ שיתקיים דיון נפרד בתביעה שכנגד או בהודעה לצד השלישי - מדובר בהחלטה שמאוד מקשה על בעלי הדיון, הם יצטרכו להגיע פעמים לדיוני הוכחות, להגיש פעמיים סיכומים. דוגמה: בית המשפט מחליט לפצל בין שלב החבות לשלב הנזק. כלומר, ביהמ"ש קובע שהוא קודם ידון האם קיימת חובה בנזיקין כלפי התובע ורק לאחר שהתנהל הליך שלם, הוכחות, סיכומים, ויקבע שקיימת חבות, אז נקיים עוד דיון הוכחות וסיכומים בשאלת גובה הנזק. על זה ניתן להגיש בר"ע.

סיכום: על הצד אין בר"ע. אבל כשיש עניינים טכניים שהופכים להיות מהותיים או פוגעניים או כשדובר בהחלטות נדירות מאוד - אין בעיה להגיש בר"ע גם כשמדובר בהחלטות שופט/רשם בכיר.

משפט שמסכם את המקרים שנכללים בצו נאמן:

"במאני טיים הקוף העיד בשלב השאלונים ופתח את ההליך"

מאני - כסף - הוצאות משפט ושכ"ט, למעט: החלטה שניתנה לאחר פסק הדין ושאינה נבלעת בו.

טיים - זמנים וארכות, למעט: החלטה השוללת אפשרות לפתוח בהליך.

הקוף - היקף כתבי טענות

העיד - עדים, למעט: דחיית בקשה לזימון עד/הגשת ראיות, למעט: עדות מוקדמת, למעט: עדות מחוץ לבית המשפט.

בשלב - שלבי הדיון, למעט: פיצול דיון, למעט: קביעת דיון נפרד בתביעה שכנגד ובהודעת צד ג'.

השאלונים - גילוי מוקדם-הודיות, שאלונים וגילוי מסמכים, למעט: גילוי מסמך מסוים, למעט: עיון במסמכים וטענת חיסיון.

ופתח את ההליך - החלטות הקובעות שיתקיים הליך: קבלת התנגדות; ביטול פסק דין.

האם מדובר בהחלטה:			
התנגדות לביצוע שטר או לתביעה על סכום קצוב (הוצל"פ)		בקשה לביטול החלטה שניתנה במעמד צד אחד מתקבלת	
↓		↓	
התיק מועבר לבית משפט מוסמך		אחד הצדדים הגיש בקשה לביטול תוך 30 ימים	
נדחתה=פסק דין	התקבלה=החלטה אחרת	בקשה נדחתה	הבקשה התקבלה= החלטה אחרת
ערעור בזכות	לא ניתן להגיש בר"ע כעת.	=החלטה אחרת	לא ניתן להגיש בר"ע כעת*
			*ניתן פסק דין במעמד צד אחד, הנתבע מבקש לבטל אותו. בד"כ מבטלים מעקרון זכות הגישה לערכאות.

שאלה: בית המשפט קבע ישיבת הוכחות בדיוק ביום חתונתו של מיכאל, התובע, שאמור להעיד בישיבה זו ועל כן מיכאל הגיש בקשה לדחות את מועד הדיון. נוסף על כך, יוסי הנתבע, ביקש מבית המשפט לדחות את בקשתו של מיכאל להעיד את יאיר. השופט דחה את שתי הבקשות.

האם וכיצד ניתן להשיג על החלטות אלו?

- א. הן מיכאל והן יוסי אינם יכולים לקבל רשות לערער בשלב זה אלא רק במסגרת פסק הדין.
- ב. מיכאל יכול לערער ברשות בשלב זה. יוסי יכול לערער על החלטה זו רק במסגרת פסק הדין.
- ג. יוסי יכול לערער ברשות בשלב זה. מיכאל יכול לערער על החלטה זו רק במסגרת פסק הדין.
- ד. הן מיכאל והן יוסי יכולים לערער ברשות בשלב זה.

מקרה ראשון: שלב ראשון: מה סוג ההחלטה? ההחלטה שלא לשנות את מועד הדיון? החלטה אחרת. האם מדובר בהחלטה שקשורה לסיווג כלכלי? לא. שלב שני: מי נתן את ההחלטה? בית המשפט=שופט ולא רשם. כאשר זו החלטה של ביהמ"ש יש לבדוק האם חל צו נאמן, צב - מאט ומכביד על ההליך ומונע בר"ע: "במאני טיים הקוף העיד בשלב השאלונים ופתח את ההליך".

טיים - זמנים וארכות, למעט: החלטה השוללת אפשרות לפתוח בהליך. לכן, לא ניתן לערער.

מקרה שני: שלב ראשון: מה סוג ההחלטה? בקשה שלא להעיד עד, והשופט דחה את הבקשה, כלומר העד (יאיר) כן יעיד. מדובר בהחלטה אחרת. האם מדובר בהחלטה שקשורה לסיווג כלכלי? לא. שלב שני: מי נתן את ההחלטה? בית המשפט=שופט ולא רשם. כאשר זו החלטה של ביהמ"ש יש לבדוק

האם חל צו נאמן, צב - מאט ומכביד על ההליך ומונע בר"ע: **"במאני טיים הקוף העיד בשלב השאלונים ופתח את ההליך"**. העיד - עדים, למעט: **דחיית בקשה לזימון עד/הגשת ראיות**, למעט: עדות מוקדמת, למעט: עדות מחוץ לבית המשפט. אומנם מדובר בעניין עדות, אבל כאן השופט קיבל את הבקשה ולא דחה את הבקשה ולכן לא ניתן להגיש בר"ע.

שאלה: נגד מכון הכושר "חיזוקים" הוגשה תביעה בבית משפט השלום בהרצליה בגין רשלנות. על-פי כתב התביעה, אורן נפגע בגבו בעת שהתאמן במכון מבלי שמדריך מוסמך יפקח על האימון. מכון הכושר שלח יחד עם כתב ההגנה הודעה לצד שלישי, לחברת הביטוח "שים מבטחך בידי", שביטחה את המכון, לפיה הוא זכאי ממנה לשיפוי אם יחויב בתביעה, אלא שחברת הביטוח טוענת שהפוליסה אינה מכסה מעשה רשלנות, ומשכך הגישה לבית המשפט כתב הגנה בו היא חולקת על תוכן ההודעה כלפיה, ובנוסף הגישה בקשה לפיצול הדיון כך שהדיון בתביעה יתקיים בנפרד מהדיון בהודעה. לאחר שבית המשפט דחה את הבקשה לפיצול הדיון, הגישה חברת הביטוח בקשת רשות ערעור על ההחלטה, משום שלטענתה יהיה זה יעיל יותר לקיים דיון בנפרד.

האם בית המשפט המחוזי בתל-אביב, הוא בית המשפט שלערעור, יהיה רשאי ליתן רשות ערעור?

- א. כן, משום שהחלטה הדוחה בקשה לפיצול דיון מהווה החלטה אחרת, וככזאת יש לבית המשפט שלערעור הסמכות ליתן רשות לערער עליה.
- ב. לא. אמנם החלטה הדוחה בקשה לפיצול דיון מהווה החלטה אחרת, אך מדובר בהחלטה שלא תינתן בה רשות ערעור.
- ג. לא, משום שבית המשפט צדק בהחלטתו.
- ד. כן, אם יוכח לפני בית המשפט שלערעור כי יהיה זה נכון ויעיל לפצל את הדיון בהודעה לצד שלישי מהדיון בתביעה.

שאלות ארוכות זה מאתגר, חלופות ארוכות זה ברכה, מכיוון שניתן לסנן יותר. בשאלות ארוכות לפעמים רשום לנו בסוף מה רוצים מאיתנו, ובחלק בבודד יכול להיות טמון עוד רמז. ובחלק בבודד אכן מגלים לנו בסוף "יהיה רשאי ליתן רשות ערעור" וניתן להסיק שמדובר בשאלת ערעור, ושזה שאלה אזרחית כנראה כי זה בר"ע ופחות נפוץ בפלילי. גם לקראת סוף הקייס רשום לנו: "הגישה חברת הביטוח בקשת רשות ערעור על ההחלטה, משום שלטענתה יהיה זה יעיל יותר לקיים דיון בנפרד." - כלומר, ביהמ"ש החליט שלא לפצל דיון, זה המצב הרגיל ודיונים לא אמורים להתפצל¹¹. לכן על החלטה כזאת אין בר"ע. עובדים לפי השלבים ומגיעים לצו: **"במאני טיים הקוף העיד בשלב השאלונים ופתח את ההליך"**. בשלב - שלבי הדיון, למעט: **פיצול דיון**, למעט: קביעת דיון נפרד בתביעה שכנגד ובהודעת צד ג'. כלומר אם המצב היה הפוך וביהמ"ש היה קובע פיצול ניתן היה להגיש בר"ע.

חלופה א' מנסה לשדל אותנו: "משום ש..." והיד צריכה לרעוד לפני שנבחר בחלופה כזו + רשום "וככזאת..." באופן גורף וזה גם לא נכון, הצו נוצר בדיוק כדי למנוע אישורים גורפים.

¹¹ ואז _____ התפצלה לשניים.. מצחיק.. כי זה פחות הגיוני, כנ"ל בפיצול דיונים=פחות הגיוני.

ערעור שני על החלטה אחרת**ערעור שני על החלטת רשם**

אם רשם נתן החלטה, האם רלוונטי שנבדוק האם מדובר בהחלטה שנכללת בצו שר המשפטים או לא? לא. רשם=זכות-פנימה. החלטה היחידה של רשם שלא ניתן לערער עליה: בעניין כלכלי, כאשר רשם מקבל החלטה שתיק מסוים כלכלי יידון במחוזי, וזה המקרה היחיד.

החלטת רשם ניתן לערער פנימה לשופט שבאותו בימ"ש. במידה וצד רוצה לערער על החלטת השופט, שזה יהיה כמובן בבר"ע, צריך לבדוק האם החלטתו של השופט בערעור נמנית בצו שר המשפטים - קיימת חסימה. אם היא לא נמנית - ניתן להגיש בר"ע.

סוג ההחלטה		זהות נותן ההחלטה	ניתן לערער?
החלטה אחרת		רשם	כן - שופט פנימה
ערעור על החלטת השופט פנימה על ההחלטה האחרת של רשם		שופט	האם מדובר באחת ההחלטות שמופיעות בצו שר המשפטים? במאני טיים הקוף העיז בשלב השאלונים ופתח את ההליך
			כן לא
			אי אפשר לערער אפשר לערער ברשות 3 שופטים

דוגמה: רשם קיבל החלטה אחרת שמנויה בצו, נניח להאריך מועד. מוגש ערעור על החלטת הרשם, והשופט באותו ביהמ"ש מחליט שהרשם צדק. אחד הצדדים רוצה לערער שוב - לא ניתן להגיש בר"ע על השופט מכיוון שמדובר בהחלטה אחרת שמנויה בצו (זה לא עומד בחריג: החלטה השוללת אפשרות לפתוח בהליך). אבל במידה ולא מדובר בהחלטה שמנויה בצו, על הערעור בגלגול שלישי על החלטת השופט בערעור על החלטת הרשם (שלא מנויה בצו) - יש להגיש בר"ע ובמותב ישבו 3 שופטים וכך גם בגלגול רביעי.

ערעור שני על החלטת שופט

אם מדובר בהחלטה של שופט, שלא נכללת בצו שר המשפטים, ניתן להגיש בר"ע בדין יחיד. וכך גם בגלגול שלישי.

שאלה: רשם בית המשפט המחוזי קיבל את בקשתו של רועי להאריך את המועד להגשת ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום.

מה הדין ?

א. למרות שהמדובר בהחלטה המנויה בצו שר המשפטים, ניתן לערער על החלטת הרשם ברשות לשופט בבית המשפט המחוזי. יחד עם זאת, אם השופט שדן בערעור על הרשם יקבל את הערעור, לא ניתן יהיה לערער, בשלב זה, על החלטתו.

ב. החלטת הרשם מהווה פסק דין בערכאת הערעור ולכן היא ניתנת לערעור ברשות לבית המשפט העליון.

ג. על החלטת הרשם ניתן לערער בזכות לשופט בית המשפט המחוזי. אם יתקבל הערעור על-ידי השופט, ניתן יהיה לערער על השופט ברשות לבית המשפט העליון.

ד. על החלטת הרשם ניתן לערער בזכות לשופט בית המשפט המחוזי. על החלטת השופט לא ניתן יהיה לערער בשלב זה.

בשאלות ערעור מומלץ לפעמים לקרוא מהסוף להתחלה: ניתן פסק דין בבית משפט שלום, ורשם מחוזי אישר את הבקשה להאריך את המועד להגשת ערעור (רוב הפעמים מאשרים מכוח זכות הגישה לערכאות). כשרשום לנו בשאלה מה הדין? - נצטרך לקרוא את החלופות ולהחליט.

כשקוראים את החלופות ניתן להבין שמדובר בשאלת ערעורים ונגשים ליישם את השלבים:

החלק הראשון: שלב ראשון: מה סוג ההחלטה? ההחלטה להאריך מועד = החלטה אחרת. האם מדובר בהחלטה שקשורה לסיווג כלכלי? לא. שלב שני: מי נתן את ההחלטה? רשם. במקרה כזה לא מעניין אותנו הצו של שר המשפטים. מערערים פנימה בזכות לשופט מחוזי.

החלק השני: האם ניתן לערער על החלטתו של שופט מחוזי על החלטת רשם במידה והחליט לקבל את הערעור - כלומר **לא לאפשר הארכת מועד** - ניתן להגיש בר"ע. ברגע ששופט בוחן בערעור את החלטת הרשם, הצו כן רלוונטי, ואמורה להיות חסימה, אבל מכיוון שמדובר בחריג לחריג: **טיים - זמנים וארכות, למעט: החלטה השוללת אפשרות לפתוח בהליך** - ניתן לערער ברשות למעלה.

שאלה: רשם בית משפט השלום בתל אביב, שאינו רשם בכיר, החליט כי עניינה של תובענה אזרחית מסוימת הוא עניין כלכלי כמשמעותו בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. יוסף, בעל דין בתובענה זו, מבקש לערער על ההחלטה.

מה הדין?

א. יוסף רשאי להגיש בקשת רשות ערעור על החלטה זו עם הינתנה.

ב. יוסף רשאי לערער בזכות על החלטה זו עם הינתנה.

ג. יוסף רשאי לערער על החלטה זו, אולם רק במסגרת פסק הדין הסופי.

ד. החלטה זו היא סופית ואינה ניתנת לערעור.

שלב ראשון: מה סוג ההחלטה? החלטה אחרת. האם מדובר בהחלטה שקשורה לסיווג כלכלי? כן. אם התוצאה של ההחלטה שהתיק נשאר או מועבר למחוזי - אין אפשרות לערער על ההחלטה הזאת גם אם רשם נתן את ההחלטה (ניתן לערער רק אם המשמעות שזה מועבר או נשאר בשלום).

שאלה: להלן 3 טענות הנוגעות לערעורים על החלטות רשמים:

1. על החלטת רשם בעניין שאלונים ניתן לערער רק במסגרת פסק הדין.

2. על החלטת רשם למחוק ערעור ניתן לערער בזכות.

3. על החלטת רשם לסווג תביעה בסך 150,000 ₪ כ -לא כלכלית ניתן לערער רק במסגרת פסק הדין.

כמה מבין הטענות נכונות?

- א. 1.
 ב. 2.
 ג. 3.
 ד. 4. כל הטענות אינן נכונות.

חלופה א' - מדברת על צו נאמן ולא רלוונטי לגבי רשם (קיים חריג אחד בלבד). חלופה ב' - מדברת על מחיקה=פסק דין - פסק דין של רשם למדנו שזה כמו פסק דין של שופט, אבל - כבר ניתן פסק דין ראשון ומדובר בערכאת ערעור (ערעור שני) ולכן ניתן יהיה לערער ברשות (אין שני ערעורים בזכות). חלופה ג' - מדברת על החלטה אחרת בעניין סיווג התיק ככלכלי או לא. על החלטת רשם לסווג תיק על סך 150 אלף ₪ כלא כלכלי, התוצאה שזה משאיר או מעביר את התיק לשלום ולכן ניתן לערער. ולכן גם הטענה הזאת לא נכונה.

עיתוי הערעור על החלטה אחרת

במסגרת פסק הדין או עכשיו.

במסגרת פסק הדין

ככלל, על החלטה אחרת אפשר לבחור מתי נערער, או כעת בזכות/ברשות או בסוף ההליך. כלומר, גם אם צו שר המשפטים לא חל, לא חייבים לנצל את האפשרות לערער כעת אם החשיבה שזה נכון יותר לתיק. אבל לא תמיד מאפשרים לנו זכות בחירה, ישנם מקרים שקובעים לנו מתי נערער:

1. **צו שר המשפטים** - צו שר המשפטים שחל על שופטים ורשמים בכירים קובע כי על ההחלטות שבצו לא ניתן להגיש כעת, אלא רק בסוף ההליך.
2. **סיווג עניין ככלכלי** - שוללים מאיתנו את זכות הבחירה גם על החלטת רשם בסיווג עניין ככלכלי אם משמעות ההחלטה שהעניין יועבר או יותר במחוזי.

עכשיו

1. **החלטה בבקשה לעיכוב הליכים** - דוגמה: תניית בוררות שסוכמה בין הצדדים, ואחד הצדדים מגיש תביעה לביהמ"ש. הנתבע מבקש לעכב את ההליכים. בין אם ביהמ"ש החליט לעכב את ההליכים או להשאיר את התיק אצלו מי שלא מתאים לו חייב להגיש בר"ע עכשיו בתוך 60 ימים ולא לחכות שהבורר או ביהמ"ש ידון בתיק כמה שנים ובסוף אם פס"ד לא ימצא חן בעיניו, אז הוא יערער.
2. **החלטה בעניין סמכות מקומית** - אם בעל דין רוצה לערער על החלטות בנוגע לסמכות מקומית הוא חייב לערער עכשיו.
3. **פסלות שופט** - החלטה לפסלות שופט/רשם או אי פסלות שופט/רשם, חייב לערער עכשיו. הערעור הוא בזכות ישירות לבימ"ש העליון בתוך 14 ימים.
4. **ההחלטה ניתנה לאחר פסק הדין**

מותבים**כללי יסוד:**

1. כאשר צריך להגיש בר"ע, שופט אחד מוסמך ליתן רשות או שלא.
2. מספר השופטים בדרך למעלה איננו יורד.
3. עד שלא הגענו לראש הפירמידה=לעליון, ניתן להמשיך ולהגיש בר"ע.

			3		ערעור שלישי
	3	3	3	1	ערעור שני
	3	1	1	1	ערעור ראשון
	1	1	1	1	דיונית
	פסק דין כתב תביעה חשוב	פסק דין כתב תביעה פחות חשוב	החלטה אחרת רשם	החלטה אחרת שופט	

את הטבלה קוראים מלמטה למעלה.

פסק דין - פסק דין יש אחד יחיד ומיוחד. בפסק דין לא רלוונטי מי נתן את פס"ד, רק צריך לבדוק האם מדובר בפסק דין בתיק חשוב או לא.

פסק דין, כתב תביעה חשוב

חשוב - מה שלמדנו שחשוב לאדם: נזקי גוף (בריאיות), מקרקעין (בית), משפחה, כסף גדול מעל 300 אלף ₪.

פסק דין, כתב תביעה חשוב: נזקי גוף, מקרקעין, משפחה, כסף מעל 300 אלף ₪ ומעלה.	ערכאה דיונית שלום דן יחיד	ערעור ראשון מחוזי 3 שופטים	ערעור שני עליון 3 שופטים
--	---	--	--

פסק דין, כתב תביעה פחות חשוב

פסק דין, כתב תביעה פחות חשוב:	ערכאה דיונית שלום דן יחיד	ערעור ראשון מחוזי דן יחיד	ערעור שני עליון 3 שופטים
--------------------------------------	---	---	--

החלטה אחרת - פסק דין יש אחד ולכן ראוי שבערעור יהיו 3 שופטים, לעומת זאת החלטות אחרות יש בערמות, ולא הגיוני להטריד 3 שופטים בערעור על החלטה אחרת. אבל, בהחלטה אחרת של רשם ההיגיון עובד קצת אחרת.

החלטה אחרת של שופט

החלטה אחרת של שופט	ערכאה דיונית שלום דן יחיד	ערעור ראשון מחוזי דן יחיד	ערעור שני עליון דן יחיד
---------------------------	---	---	---

החלטה אחרת של רשם

החלטה אחרת של רשם	ערכאה דיונית שלום/מחוזי	ערעור ראשון שלום/מחוזי	ערעור שני עליון
	דן יחיד	דן יחיד	3 שופטים

דוגמה : רשם מחוזי נתן החלטה, אחד מבעלי הדין מעוניין לערער על ההחלטה. הוא מערער פנימה בדן יחיד במחוזי בתוך 60 ימים. ערעור הבא על ההחלטה יוגש לעליון ב- 3 שופטים.

החלטה אחרת של רשם	ערכאה דיונית שלום/מחוזי	ערעור ראשון שלום/מחוזי	ערעור שני מחוזי	ערעור שלישי עליון
	דן יחיד	דן יחיד	3 שופטים	3 שופטים

דוגמה : רשם שלום נתן החלטה, אחד מבעלי הדין מעוניין לערער על ההחלטה. הוא מערער פנימה בדן יחיד לשלום בתוך 60 ימים. ערעור הבא יוגש למחוזי ב- 3 שופטים, בערעור הבא על ההחלטה של המחוזי יוגש לעליון ב- 3 שופטים.

טיפ שנזכור :

	ערעור שלישי		3		
	ערעור שני	1	3	3	3
	ערעור ראשון	1	1	1	3
	דיונית	1	1	1	1
	החלטה אחרת שופט	החלטה אחרת רשם	פסק דין פחות חשוב	פסק דין כתב תביעה חשוב	

אם התחלנו ב- 3 שופטים, בערכאה השלישית, נגיע ל- 3 שופטים. כלומר, אם בתחילת הדרך היה רמז ל- 3, הרמז הזה יגיע במערכה השלישית בדמות שלושה שופטים.

הרמז בתיקים של פסק דין לא חשוב : תיקים שעומדים על סך של עד 300 אלף ₪ = רמז בהתחלה עד מספר 3, נגיע לעד - 3 שופטים ורק במערכה השלישית.

הרמז בהחלטות של רשם - המילה רשם= 3 אותיות, רמז בהתחלה למספר 3, ונגיע ל- 3 שופטים רק במערכה השלישית.

שאלה: בתביעה המנוהלת על ידי בית משפט השלום, ניתנה על ידי הרשם החלטה המתירה לצד שכנגד לתקן את כתב טענותיו. הגשת ערעור על ההחלטה. הערעור נדון על ידי שופט בית משפט השלום ונדחה. הגשת בקשת רשות לערער על החלטת השופט. ניתנה לך על-ידי רשות לערער, אך הערעור נדחה לגופו של עניין על ידי בית המשפט המחוזי.

איזו מבין החלופות הבאות נכונה?

- א. מאחר שהערעור נדחה על ידי בית המשפט המחוזי בשבתו כערכאת ערעור על פסק דין שניתן בערעור על ידי שופט בית משפט השלום, לא ניתן לערער עוד.
- ב. ניתן להגיש בקשת רשות לערער לבית המשפט העליון. אם תתקבל הבקשה, יידון הערעור בדן יחיד.
- ג. ניתן להגיש בקשת רשות לערער לבית המשפט העליון. אם תתקבל הבקשה, יידון הערעור בהרכב של שלושה.
- ד. ביכולתך להגיש בקשה לנשיא בית המשפט המחוזי שיורה לקיים דיון חוזר בערעורך בפני הרכב של שלושה שופטים.

התחלנו ברשם שלום - ערעור בזכות פנימה שופט שלום, (לא מדובר בהחלטה לפי צו נאמן ולכן אין חסימה) בר"ע למחוזי 3 שופטים (רשם=3, רמז אם בהתחלה יש רמז ל- 3 נסיים בערכאה השלישית ב- 3) ומכיוון שלא ניתן לרדת במספר השופטים - בר"ע לעליון 3 שופטים.

בר"ע על בר"ע

הגשת בר"ע. אם לא נתנו רשות - ניתן להגיש בר"ע על זה.

לעומת זאת, נתנו לך רשות ערעור, מי שביקש את הרשות ערעור מרובה, הצד השני לא מרובה - אין לו מה לעשות, **לא ניתן לערער על עצם מתן הרשות לערער**. אי מתן רשות לערער פוגע בזכות הגישה לערכאות ולכן ניתן להגיש בר"ע.

ביטול החלטה במעמד צד אחד

ככלל בישראל השעון להגשת ערעור/בר"ע מתחיל "לרוץ" מיד עם המצאת ההחלטה.

שני חריגים שבהתאם השעון "קופא":

1. **החלטה במעמד צד אחד**

2. **תיקון טעות**

1. החלטה במעמד צד אחד

דוגמה: סעד זמני במעמד צד אחד, פסק דין בהיעדר הגנה/התייצבות. בהחלטה במעמד צד אחד אומרים למי שהפסיד: "אל תגיש ערעור", אתה יכול אם אתה רוצה, אבל נתגמל אותך אם תבחר באופציה של הגשת בקשה לביטול לאותו גורם שנתן לך את ההחלטה במעמד צד אחד, ואין לך מה לדאוג בנוגע לשעון הערעור שמתחיל לטקטק, אתה יכול לנסות את מזלך ולהגיש בקשת ביטול, אם הצלחת מעולה. לא הצלחת - רק אחרי שנכשלת בניסיון לבטל, רק אז שעון הערעור מתחיל לרוץ, מיום שהחליטו לא לבטל את פסק הדין.

החלטה במעמד צד אחד		
אופציה - ערעור		אופציה - בקשת ביטול
הגשת ערעור בתוך 60 ימים מיום המצאת ההחלטה.	הגשת בקשה לביטול בתוך 30 ימים מהמצאת ההחלטה.	
	לא התקבלה הבקשה	התקבלה הבקשה (מדובר בהחלטה אחרת)
	60 הימים להגשת ערעור בזכות על פסק הדין המקורי או הגשת בר"ע על אי ביטול ההחלטה, מתחיל רק מיום שהחליטו לא לבטל את פסק הדין	התובע לא יכול לערער
דוגמה: במידה וניתן פסק דין בהיעדר הגנה ביום 1.4.25. אם הוגשה בקשה לביטול החלטה בפני הגורם שנתן את ההחלטה, ואותו גורם דחה את הבקשה ביום 15.5.25, מניין הימים (60 ימים) מתחיל להיספר לעניין ערעור על פסק הדין מיום 15.5.25. אופציה נוספת היא לערער על ההחלטה על אי ביטולו של פסק הדין, ומניין הימים יחל ממתן ההחלטה שדוחה את הבקשה. בדוגמה לעיל מיום 15.5.25.		

מועדים: ככלל, בתוך 30 ימים לבקש ביטול למעט מספר חריגים:

- (1) מינהלי והוצל"פ - 7 ימים.
 - (2) פלילי - רק חצי מהצדדים רשאים להגיש חצי מהזמן. כאשר מדובר בערעור פלילי רק חצי מהצדדים: הנאשם בלבד רשאים לבקש לבטל את פסק הדין שניתן באי התייצבות, ובתוך חצי מהזמן הרגיל: 15 ימים. דוגמה: נאשם שלא התייצב בערעור שהגיש, וניתן פסק דין, מדובר בפסק דין במעמד צד אחד והוא יכול להגיש בקשה לביטול פסק הדין בתוך 15 ימים.
 - (3) פסק דין בעניין החזרת ילדים חטופים - לא ניתן לבטל אותו.
- שאלה:** נציג התביעה לא הגיע לדיון בערעור פלילי שהוגש על ידיו למרות שהוזמן כדן. בית המשפט החליט לדחות את הערעור מחמת אי התייצבות.

האם ניתן לבקש, מבית המשפט שנתן את פסק הדין, את ביטולה של החלטת הדחיה, ואם כן, כיצד?

- א. כן. ניתן להגיש בקשה לביטול ההחלטה, תוך 15 יום מיום שההחלטה הודעה לבי"כ המערער.
- ב. כן. ניתן להגיש בקשה לביטול ההחלטה, תוך 20 יום מיום שההחלטה הודעה לבי"כ המערער.
- ג. כן. ניתן להגיש בקשה לביטול ההחלטה, תוך 30 יום מיום שההחלטה הודעה לבי"כ המערער.
- ד. לא ניתן לבקש ביטולה של ההחלטה.

התביעה לא הגיעה לדיון ולא הנאשם. בערעור פלילי כאשר ניתן פסק דין באי התייצבות, רק חצי מהצדדים: הנאשם, יכול להגיש בחצי מהזמן: 15 ימים, בקשה לביטול.

2. תיקון טעות

מה זה תיקון טעות? מדובר בסמכות של בית משפט/רשם לתקן החלטות.

יש שלושה מצבים של תיקון:

- 1) **תיקון ביוזמת ביהמ"ש** - תנאים: טכני (טעות סופר); בתוך 21 ימים. דוגמה: השופט/הרשם בסוף יום עובר על ההחלטות שנתן ומגלה טעות טכנית/חשובית. השופט מיוזמתו בתוך 21 ימים יכול להחליט על תיקון הטעות.
- 2) **בקשה מוסכמת מצד כל הצדדים לתיקון טעות** - אין תנאים. ברגע שכל הצדדים מסכימים על התיקון, לא נתערב, לא בזמנים ולא בסוג תיקון הטעות.
- 3) **צד אחד ללא הסכמה של הצד האחר** - תנאים: טכני (טעות סופר); בתוך 21 ימים. דוגמה: מוגשת בקשה לא מוסכמת, בה נטען שהושמט 0 מהסכום ומבוקש לתקן את התיקון ללא קשר לערעור על פסק הדין שאולי יוגש בהמשך.

אם ביהמ"ש **החליט לתקן** - אין אפשרות לערער על ההחלטה. אבל, החלטה שקובעת שכן יתבצע תיקון, נטמעת בתוך פסק הדין המקורי ויוצרת **פסק דין חדש מתוקן + מאפסת את שעון הערעור למועד מתן ההחלטה על תיקון פסק הדין ועל כל פסק הדין**.

חריג: שעון החול להגשת ערעור לא יתאפס במקרה והוגשה בקשה לתיקון והיא התקבלה, אם הבקשה שהוגשה הייתה בהסכמת כל הצדדים (היה ברור לצדדים שהבקשה תתקבל, לכן במידה ואחד הצדדים מעוניין להגיש ערעור שיגיש אותו בזמן או יחד עם הבקשה המוסכמת לתיקון פסק הדין).

אם ביהמ"ש **החליט לא לתקן** - הגשת בקשה לתיקון פס"ד, ומועד הערעור מתקרב (לקראת תום 60 הימים), וביהמ"ש החליט שלא לתקן את מה שביקשת, שעון הערעור לא מתאפס.

במידה ואני רוצה גם וגם: לערער פסק דין + יש טעות בפסק הדין. הוגשה בקשה לתיקון וביהמ"ש החליט שלא לתקן. ניתן להגיש בר"ע על זה שהוא לא תיקן, וניתן להגיש אם לא חלפו 60 ימים ממועד פסק הדין, ערעור בזכות על פסק הדין. ניתן גם וגם, גם ערעור על פסק הדין בזכות בתוך 60 ימים, וגם את הבר"ע על זה שלא תיקנו, אבל לא ניתן לערער על ההחלטה שלא לתקן את פסק הדין במסגרת הערעור על פסק הדין. כלומר, לא ניתן להכניס בערעור בזכות על פסק הדין, ערעור ברשות על אי התיקון שביקשתי. במקרה כזה יש להגיש שני ערעורים נפרדים: על פסק הדין, ו - בר"ע על ההחלטה של יתוקן פסק הדין.

שאלה: בית משפט השלום נתן פסק דין בתביעה. מספר ימים לאחר מתן פסק הדין הגיש התובע בקשה לתיקון פסק הדין, אך בקשתו נדחתה על ידי בית המשפט. התובע מעוניין להשיג על ההחלטה לדחות את בקשת התיקון.

מה הדין?

א. התובע רשאי להגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה לדחות את בקשת התיקון או לערער על ההחלטה במסגרת הערעור על פסק הדין. מניין הימים להגשת הבקשה לרשות הערעור יחל ביום ההחלטה שדחתה את בקשת התיקון, ומניין הימים להגשת הערעור על פסק הדין יחל ביום מתן פסק הדין.

- ב. התובע רשאי להגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה לדחות את בקשת התיקון או לערער על ההחלטה במסגרת הערעור על פסק הדין. מניין הימים להגשת הבקשה לרשות הערעור על ההחלטה או להגשת הערעור על פסק הדין יחל ביום ההחלטה שדחתה את בקשת התיקון.
- ג. התובע רשאי להגיש בקשת רשות ערעור על ההחלטה לדחות את בקשת התיקון, אך הוא אינו רשאי לערער על ההחלטה במסגרת הערעור על פסק הדין. מניין הימים להגשת הבקשה לרשות הערעור יחל ביום ההחלטה שדחתה את בקשת התיקון.
- ד. התובע רשאי להגיש ערעור על ההחלטה לדחות את בקשת התיקון, אך הוא אינו רשאי לערער על ההחלטה במסגרת הערעור על פסק הדין. מניין הימים להגשת הבקשה לרשות הערעור יחל ביום מתן פסק הדין.

התובע רוצה לערער על ההחלטה שפסק הדין לא יתוקן. מדובר בהחלטה אחרת, וניתן לערער בבר"ע בתוך 60 ימים מיום שניתנה החלטה שלא יתוקן פסק הדין. אבל לא ניתן לערער על כך (על ההחלטה שדוחה את התיקון) בתוך הערעור פס"ד.

שאלה: בית המשפט נתן פסק דין בתביעה. לאחר מספר ימים נעתר בית המשפט לבקשה מוסכמת של שני הצדדים ותיקן את פסק הדין. לאחר מספר ימים נוספים הגיש התובע בקשה נוספת לתיקון פסק הדין, אך היא נדחתה על ידי בית המשפט. עם קבלת החלטת בית המשפט החליט התובע לערער על פסק הדין.

מהו המועד האחרון להגשת הערעור?

- א. 60 יום ממתן פסק הדין.
- ב. 60 יום מיום מתן ההחלטה המורה על תיקון פסק הדין בהסכמה.
- ג. 60 יום מיום מתן ההחלטה הדוחה את הבקשה לתיקון פסק הדין.
- ד. 30 יום מיום מתן ההחלטה הדוחה את הבקשה לתיקון פסק הדין.
- השעון לא מתאפס כאשר מוגשת בקשה מוסכמת לתיקון ופסק הדין תוקן, מכיוון שגורלה של הבקשה היה ידוע מראש והצדדים אמורים להיות ערוכים לכך.

שיעור 4

נושא: סד"פ: סמכות עניינית, מקומית, מותבים, ערעורים

מרצה: עו"ד אופיר סטרשנוב

היכן מגישים בקשה בפלילי - לפני הגשת כתב אישום

דבר ראשון כשניגשים לשאלה צריך לבחון האם מדובר בשלב שלפני הגשת כתב אישום. כלומר, האם אנחנו מצויים בשלב החקירה, או בשלב שאחרי הגשת כתב אישום, כלומר, שלב המשפט.

לפני הגשת כתב אישום אין הליך בבית משפט, אין בית משפט שמטפל באירוע כי טרם הוגש כתב אישום.

סמכות עניינית לפני הגשת כתב אישום

תיק מתחיל בחקירה, בשלב החקירה עדיין אין תיק בבית משפט.

מתי צריך את המעורבות של בית המשפט לפני הגשת כתב אישום?

דוגמאות: מעצרים - יש מעצר לפני הגשת כתב אישום (מעצר ימים לעומת מעצר עד תום הליכים שמוגש לאחר הגשת כתב האישום ויוגש לבית המשפט שאליו מוגש כתב האישום), צו חיפוש - צו חיפוש מתבצע על פי צו של שופט, איסור פרסום - מישהו מהצדדים הרלוונטיים מעוניין לחסות את פרטי החשוד בשלב החקירה, צווי תקשורת - במידה ויש צורך בבלט שיחות או פרטי מנוי או איכון.

כלל אצבע: לפני הגשת כתב אישום - נפנה לבימ"ש השלום, ולא משנה מה סוג או חומרת העבירה. דוגמה: עבירה רצח ומבוקש מעצר בטרם הוגש כתב אישום - הבקשה תוגש לבימ"ש השלום.

חריגים: 4 מקרים שבהם נפנה לבית המשפט המחוזי ולא לבית משפט השלום למרות שאנו מצויים בשלב החקירה ולפני הגשת כתב אישום:

- 1. עדות מוקדמת לפני הגשת כתב אישום** - בד"כ עדויות של עדים נשמעות אחרי הגשת כתב אישום בשלב ההוכחות, אבל קיימים מצבים בתנאים מסוימים שבהם תישמע עדות לפני הגשת כתב אישום. במקרה כזה הגשת הבקשה לעדות מוקדמת לפני הגשת כתב אישום תוגש לשלום או למחוזי לפי שיקול דעתו של מגיש הבקשה ולא משנה סוג העבירה או חומרתה.
- 2. עיכוב הודעה על מעצר חשוד בעבירת ביטחון או פשע שדינה מאסר מעל 10 שנים** - מחוזי. הכלל קובע כי ברגע שעוצרים אדם יש להודיע על כך לאדם המקורב אליו עם מעצרו (שידעו היכן הוא נמצא - לא מעלימים אדם). אבל, בעבירות ביטחון ובעבירות מעל 10 שנים, ניתן לעכב את מתן ההודעה, התוצאה של עיכוב הודעה זה שאותו אדם "יעלם". לכן האופציה קיימת רק בעבירות ביטחון או בעבירות מעל 10 שנים + לבקש אישור משופט מחוזי.
- 3. דחיית פגישת עצור בעבירות ביטחון עם סנגורו** - הכלל שזכותו של כל אדם שנעצר להיפגש עם סנגורו בהקדם האפשרי. בעבירות ביטחון ניתן לדחות ולפעמים למנוע לתקופה מסוימת את הפגישה עם הסנגור. אם מדובר בתקופות ארוכות צריך לבקש אישור משופט מחוזי.
- 4. היתר להאזנת סתר** - מדובר בחדירה לפרטיות ברמה גבוהה יותר משאר הצווים ולכן יש לבקש אישור משופט מחוזי.

סמכות עניינית אחרי הגשת כתב אישום

אחרי שהוגש כתב אישום - אם כתב האישום הוגש לבית משפט מסוים אנחנו פונים בכל עניין בבקשה לאותו בית משפט. לא תמיד לאותו שופט, אבל לאותו בית משפט. דוגמה: כתב האישום הוגש לבית משפט השלום בבאר שבע, כל הבקשות הרלוונטיות יוגשו לבית משפט השלום בבאר שבע.

סמכות מקומית לפני הגשת כתב אישום: בקשות**בקשה בנוגע למעצרים - מעצר ימים**

סמכות עניינית: כפי שצינו לעיל, בקשה לפני הגשת כתב אישום ככלל תוגש לשלום (למעט 4 חריגים).

סמכות מקומית: השאלה לאיזה בית משפט השלום הבקשה תוגש?

1. מקום ביצוע העבירה**2. מקום היחידה החוקרת**

מי בוחר להיכן תוגש הבקשה? קצין המשטרה הרלוונטי.

מעצר ראשוני ניתן לעשות בלי צו, אבל בתום 24 שעות יש להביא את העצור להארכת מעצרו לבית משפט השלום או לפי מקום ביצוע העבירה או מקום היחידה החוקרת.

דוגמה: ניסיון רצח בנתניה, היחידה החוקרת ממוקמת בתל אביב. רוצים להאריך את מעצרו של החשוד. מדובר במעצר לפני הגשת כתב אישום - ניתן להגיש בבית משפט השלום בנתניה (מקום ביצוע העבירה) או בתל אביב (מקום היחידה החוקרת).

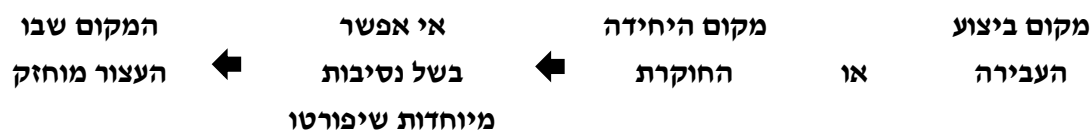
הערה: הסמכות היא לפי מחוז ולא לפי עיר ספציפית, ולכן זה לא רק בית משפט השלום בנתניה, אלא כל בתי המשפט השלום במחוז מרכז או במחוז תל אביב.

[הסמכות המקומית להגשת כתב האישום תהיה שונה: או מקום ביצוע העבירה או מקום מגורי הנאשם, מקום היחידה החוקרת לא רלוונטי].

איך נזכור? הרעיון בסמכות מקומית עניינה אך ורק נוחות ויעילות. כשנקודת המוצא היא נוחות ויעילות, כשאנחנו מדברים על מעצר בשלב החקירה, אחד המקומות הנוחים זה מקום שנוח ליחידה החוקרת ולכן בשלב שלפני הגשת כתב האישום במעצר ימים מאפשרים להגיש בהתאם למקום היחידה החוקרת. כך גם מקום ביצוע העבירה מכיוון שבד"כ המעורבים מהאזור. לעומת זאת, מקום מגורי החשוד לא רלוונטי בשלב הזה, כי הוא לא גר בבית כשהוא עצור.

אבל, אם אי אפשר בשל נסיבות מיוחדות שיפורטו להגיש את הבקשה במקום ביצוע העבירה או מקום היחידה החוקרת תוך 24 שעות להארכת מעצר - אפשרות נוספת: **המקום שבו העצור מוחזק.** דוגמה: נניח בהמשך לדוגמה לעיל של מקרה ניסיון הרצח בנתניה. החשוד ברח לאילת ונעצר שם והוא סירב להזדהות, ועד שזיהו מיהו והכניסו את השם שלו במחשב וגילו שהוא דרוש חקירה ביחידה בתל אביב או נתניה מבינים שלא יספיקו להביא אותו לנתניה או תל אביב להארכת מעצרו וכבר כמעט חלפו 24 שעות. לכן מכיוון שלדיון הקרוב אי אפשר להביא אותו לאחד מבתי המשפט

במחוז מרכז או תל אביב, **אז ורק אז** ניתן לבקש את הארכת מעצר במקום שבו הוא מוחזק במעצר, כלומר בית משפט השלום באילת.

כלל הסמכות הנמשכת - את בקשת המעצר יש להגיש לבית המשפט לו הוגשה הבקשה הקודמת (כל עוד היא הוגשה לברירת המחדל ולא למקום שבו הוא מוחזק). **הערה:** יוגש לאותו בית משפט אך לא בהכרח לאותו שופט. דוגמה: הוגשה בקשה להארכת מעצר לבית משפט השלום בנתניה כי שם בוצעה העבירה או זה המקום של היחידה החוקרת, כל הבקשות להארכת המעצר הבאות יוגשו לבית משפט השלום בנתניה.

חריגים לכלל הסמכות הנמשכת:

1. **השתנה היחידה החוקרת** - כאשר השתנה היחידה החוקרת בתיק, היחידה החוקרת החדשה איננה מחויבת לאותו בית משפט, וכלל הסמכות הנמשכת איננו חל עליה והיא תוכל לבחור להיכן להגיש את הבקשה: מקום ביצוע העבירה או מקום היחידה החוקרת. מכאן ואילך, אם היחידה החדשה הגישה בקשה חל עליה כלל הסמכות הנמשכת.

דוגמה: תחילה היחידה החוקרת בתל אביב טיפלה בתיק, לכן מכן מכיוון התגלו עובדות חדשות או מסיבה אחרת הוחלט להעביר את התיק ליחידה החוקרת בירושלים, היחידה החוקרת בירושלים מחליטה להיכן היא רוצה להגיש את הבקשה: מקום ביצוע העבירה או מקום היחידה החוקרת (ירושלים). מכאן ואילך, אם היחידה החוקרת בירושלים הגישה בקשה חל עליה כלל הסמכות הנמשכת.

2. **מקום שבשל נסיבות מיוחדות שיפורטו העצור הובא להארכת מעצר במקום שבו מוחזק** דוגמה: בהמשך לדוגמה לעיל, היחידה החוקרת נאלצה להאריך את מעצרו של החשוד באילת. כלל הסמכות הנמשכת לא חל בנוגע לבקשה הבאה. כך שאם נניח ובית המשפט השלום באילת האריך את מעצרו של החשוד ב- 7 ימים, בתוך 7 ימים היחידה החוקרת באילת תעביר את החשוד מאילת לבית מעצר במחוז שנמצאת היחידה החוקרת והבקשה הבאה תוגש לבית משפט שבו נמצאת היחידה החוקרת או מקום ביצוע העבירה ולא לבית משפט באילת.

שאלה: עמי נעצר בחשד לביצוע עבירות של הלבנת הון והעלמות מס במאות אלפי שקלים. מיד לאחר מעצרו הגישה המשטרה בבית המשפט בחיפה, שבתחום שיפוטו נעברו העבירות, בקשה למעצרו עד תום החקירה. במהלך חקירתו של עמי התברר ליחידה החוקרת שעמי מעורב בעבירות חמורות בהרבה ממה שנחשד בתחילה, ולכן הוחלט להעביר את החקירה ליחידה לחקירת פשעים חמורים הנמצאת בתל אביב. כעת, לאחר שחקירתו של עמי הועברה, מבקש סגורו של עמי להגיש בקשה לשחררו ממעצר.

לאן עליו להגיש את הבקשה?

- א. לבית משפט השלום בחיפה.
- ב. לבית משפט השלום בחיפה או בתל אביב.
- ג. לבית המשפט המחוזי בחיפה או בתל אביב.
- ד. לבית משפט המחוזי בתל אביב.

הסמכות העניינית לדון בענייני מעצר: (1) כל עוד לא הוגש כתב אישום - לבית משפט השלום. (2) לאחר הגשת כתב אישום - לבית המשפט המוסמך לדון בכתב האישום. (3) בערעור - לבית המשפט שלערעור.

הסמכות המקומית בענייני מעצר תהא נתונה לבית המשפט שנתקיים לגביו אחד מאלה: (1) העבירה נעברה באזור שיפוט. (2) היחידה הממונה על חקירת העבירה נמצאת באזור שיפוט. (3) האדם מוחזק במעצר באזור שיפוט ולא ניתן לפנות לבית המשפט המוסמך לפי פסקאות 1 או 2 בשל נסיבות מיוחדות.

לאחר שהוגשה לבית משפט בקשה לדון בענייני המעצר תהא לאותו בית משפט סמכות מקומית נמשכת לדון בכל בקשה נוספת הנמצאת בתחום סמכותו העניינית (כאמור לעיל), בקשר לאותה עבירה, אף אם נתונה סמכות מקומית גם לבית משפט אחר, אלא אם כן התקיים אחד מאלה: (1) הבקשה הקודמת הוגשה לבית המשפט שבאזור שיפוט מוחזק האדם במעצר משום שלא ניתן היה לפנות לבית המשפט המוסמך לפי פסקאות 1 או 2 לכללי הסמכות המקומית שלעיל. (2) החקירה הועברה ליחידת חקירות אחרת.

מנתוני השאלה, הסמכות העניינית תהא לבית משפט השלום שכן מדובר בשלב החקירה, טרם הגשת כתב אישום. לעניין הסמכות המקומית הרי **שכלל הסמכות הנמשכת לא יחול במקרה זה**, שכן חקירת העבירה הועברה ליחידה אחרת (הנמצאת בתל אביב), ולכן הבקשה תוגש לפי כללי הסמכות המקומית הרגילים: לבית המשפט בחיפה (שם נעברה העבירה) או לבית המשפט בתל אביב (שם נמצאת יחידת החקירות החדשה).

בקשה בנוגע לחוק נתוני תקשורת

כאשר היחידה החוקרת צריכה פרטים מחברת סלולר כמו: איכון, מידע בנוגע לבעלות של מספר מסוים, פלט שיחות נכנסות ויוצאות וכדו', היא צריכה צו מבית משפט בהתאם לחוק נתוני תקשורת.

סמכות עניינית: בהתאם לכלל, לפני הגשת כתב אישום הסמכות לבית משפט שלום.

סמכות מקומית: לאיזה בית משפט שלום הבקשה תוגש? כמו ברירת המחדל במעצרים ואין חריגים:

1. **מקום ביצוע העבירה**

2. **מקום היחידה החוקרת**

שאלה: משטרת כפר סבא חוקרת חשד לפיו תושב העיר הזמין, באמצעות שיחת טלפון שקיים עם אדם אחר, רצח בבית מלון בנצרת. חוקרי המשטרה, שברשותם פרטי מנוי הבזק של החשוד בכפר סבא, מבקשים צו שיפוטי, שיורה למסור לידיהם את פרטי המנוי של נמען השיחה.

איזו ערכאה מוסמכת לדון בבקשה?

א. ☒ בית משפט השלום ברחובות.

ב. בית משפט השלום בחדרה.

ג. בית המשפט המחוזי בנצרת.

ד. בית המשפט המחוזי מרכז.

חלופות ג' ו- ד' נפסלות מכיוון שרשום ביהמ"ש המחוזי, וכאשר מדובר בבקשה לפני שהוגש כתב אישום, כלל האצבע בסמכות עניינית שהבקשה תוגש לבית משפט שלום. ולפי כללי הסמכות המקומית בבקשה לפי חוק נתוני תקשורת: בית המשפט שבאזור שיפוטו נעברה העבירה או נמצאת היחידה הממונה על חקירת העבירה - רשום לנו שהיחידה החוקרת ממוקמת בכפר סבא, כלומר מחוז מרכז, ומנתוני השאלה עולה כי מקום ביצוע העבירה הוא בבית מלון בנצרת.

מכיוון שיש סמכות מקבילה בכל בתי המשפט באותו מחוז ניתן להגיש בכל אחד מבתי המשפט במחוז הצפון או המרכז. חלופה ב' שייכת למחוז חיפה ולכן נשארנו עם חלופה א' שהיא הנכונה (מחוז המרכז: כפר סבא, נתניה, פתח-תקווה, ראשון לציון, רחובות, רמלה).

בקשה בנוגע לאיסור פרסום

איסור פרסום לפני הגשת כתב אישום נוגע גם במצבים שבהם היחידה החוקרת מעוניינת לחסות את פרטי החשוד, וגם במצבים שבהם החשוד רוצה לחסות את שמו. שני הצדדים גם יכולים לבקש להסיר את איסור הפרסום. ככלל, כל עניין שנוגע לאיסור פרסום הוא כמו ברירת המחדל בבקשה במעצרים ובבקשה לפי חוק נתוני תקשורת: מקום ביצוע העבירה או מקום היחידה החוקרת. **אבל**, אם החשוד (שלגביו מוגשת הבקשה לחסות או להסיר את חיסיון) **לא עצור**, נוסף למקום ביצוע עבירה ומקום היחידה החוקרת נוספת אופציה שלישית: **מקום מגורי החשוד**.

1. מקום ביצוע העבירה

2. מקום היחידה החוקרת

3. מקום המגורים של החשוד - רק אם הוא לא עצור*

***חריג: אם האיסור פרסום נובע מחשש לפגיעה בחקירה**¹² - חוזרים לברירת מחדל: מקום ביצוע העבירה או מקום היחידה החוקרת.

הגשת כתב אישום

סמכות עניינית: הסמכות נקבעת לפי העונש שנקבע לצד העבירה:

עבירות עד 7 שנים (כולל) - בית משפט השלום

מעל 7 שנים - בית המשפט המחוזי

נקודות חפיפה בין בית משפט שלום לביה"ד לעבודה, בימ"ש לעניינים מקומיים, בימ"ש לתעבורה:

בית הדין לעבודה - סמכות מקבילה בנוגע לעבירות נושאים שקשורים לדיני עבודה עד 7 שנים.

בית משפט לעניינים מקומיים - עבירות פליליות שקשורות לעניינים מקומיים עד 7 שנים.

בית משפט לתעבורה - עבירות תעבורה פליליות שעונשן עד 7 שנים.

¹² איך נזכור? סיבתיות אותנו (חשש לפגיעה בחקירה) נסבך אותך - נשלול ממך את פריבילגיה להגיש קרוב למקום המגורים.

סמכות עניינית **חריגים** : בחריגים יש לנו גם עבירות שככלל כתב האישום אמור היה להיות מוגש לבית משפט השלום, כלומר, שהעונש הקבוע לצד העבירה הוא 7 שנים ומטה, ומנגד, יש עבירות שהעונש הקבוע לצד העבירה הוא מעל 7 שנים וככלל כתב האישום אמור היה להיות מוגש לבית המשפט המחוזי ובכל זאת כתב האישום יוגש לבית משפט השלום.

נחלק את החריגים לשתי קבוצות: עבירות "שעולות" דרגה למעלה (למחוזי), עבירות "שירותיות" דרגה למטה (לשלום).

חריגים כלפי מעלה=מחוזי (קיימת חלוקה בין העברה אוטומטית או בשיקול דעת):	
חוק	
1.	ארגון פשע - כל עבירה של ארגוני פשיעה, גם אם זו עבירה שמתחת ל- 7 שנים, אוטומטית בסמכות המחוזי.
2.	שפיטה של שר - כל עבירה פלילית שביצע אותה שר, גם אם זו עבירה שמתחת ל- 7 שנים, אוטומטית בסמכות המחוזי.
3.	עבירות כלכליות - כל עבירה לא משנה מה העונש שקבוע בצדה עוברת לבית המשפט המחוזי.
4.	טיפ: כלכלי=כבד, ולכן בסמכות המחוזי. חוק התחרות הכלכלית או חוק קידום התחרות בענף המזון - בית המשפט המחוזי לוד בלבד.
	טיפ: בתחרות צריך Leverage (מינוף) L=לוד.
שיקול דעת	
5.	עבירות שוחד וצווארון לבן - 5 שנים ומעלה, פרקליט מחוז יכול להחליט שיועבר למחוזי.
	טיפ: לעלות למעלה זה קל, לכן מספיק פרקליט מחוז. עבירות שוחד וצווארון לבן - שיחדו את המערכת ועלו למרות שהם רק 5 שנים.

חריג שירות למטה=לשלום (שיקול דעת):	
שיקול דעת	
1.	עבירות סמים - ככלל, עבירות סמים מתחלקות כמו כל העבירות, כלומר 7 שנים ומטה לשלום ומעל למחוזי. אבל, מדובר בעבירה היחידה שפרקליט מדינה או פרקליט מחוז יכולים להחליט שגם אם עונש הקבוע לצד העבירה הוא מעל 7 שנים, זה יועבר לשלום.
	דוגמה: עבירות החזקת סמים שלא לצריכה עצמית ו- סחר בסמים שעונשן 20 שנות מאסר. אם החזקת כמות של סם או סחרת ולא משנה מה הכמות. בעקרון העונש לצד העבירה הוא 20 שנה כלומר, בסמכות המחוזי. אלא שקיימת אפשרות שפרקליט מדינה או פרקליט מחוז יחליטו להעביר את הטיפול לשלום. המשמעות היא שבית משפט השלום לא יוכל להטיל מאסר מעל 7 שנים.
	רציונל: אדם שסחר ב-10 קילו קוקאין עבר עבירה שבצדה עונש של 20 שנות מאסר. ואדם שנתן או מכר לחבר שלו 5 גרם קאנביס עבר עבירה שבצדה עונש של 20 שנות מאסר. שני מקרים שבהם נעברה אותה עבירה אבל ברור מה הפער ולכן קיים שיקול דעת.

סמכות מקומית: לאיזה בית משפט שלום או מחוזי יוגש כתב האישום?

1. **מקום מגורי הנאשם**

2. **מקום ביצוע העבירה**

מכיוון שיש סמכות מקבילה בכל בתי המשפט באותו מחוז ניתן להגיש בכל אחד מבתי המשפט השלום באותו המחוז (קיים רק בית משפט מחוזי אחד בכל מחוז כך שאין בחירה).

אם אחד משני הנתונים: מקום מגורי הנאשם או מקום ביצוע העבירה - רשומים בשאלה נבחר בהם. רק אם לא נתון לנו את **מקום מגורי הנאשם או מקום ביצוע העבירה**, נפנה ל- **חריגים**:

1. **העבירה בוצעה בארץ** - נעמיד לדין במקום שבו הוא נתפס.

2. **העבירה בוצעה בחו"ל** - נעמיד לדין לפי מקום היחידה החוקרת (חו"ל=חוקרת).

3. **שירות** - אם לא קונים סמכות בהתאם לאף אחד מהכללים והחריגים, קובע היועץ המשפטי לממשלה סמכות שירות לירושלים.

שאלה: איזה מבין הנושאים הבאים **אינו** נתון לסמכות מקומית ייחודית של בית משפט בירושלים?

א. **עבירות שנעברו בשטח השיפוט של ירושלים.**

ב. עבירה שנעברה כולה בחו"ל, מגורי הנאשם לא יודעים, הנאשם נתפס בחיפה ומקום היחידה החוקרת הוא בירושלים.

ג. משפט פלילי נגד ראש הממשלה.

ד. עבירות אשר ביחס אליהן היועץ המשפטי לממשלה קבע כי כללי הסמכות המקומית אינם נותנים מענה לשאלה מהו בית המשפט המוסמך לדון בעניינו של נאשם.

שאלה: משה מתגורר בתל אביב והוא נחקר ביחידה במשטרת ישראל הנמצאת בירושלים על עבירה שבוצעה מחוץ לישראל. היחידה החוקרת פנתה לבית המשפט בבקשה להוצאת צו מעצר כלפיו לצורך חקירתו. לאחר תום החקירה הוחלט להעמידו לדין באותה עבירה.

מה הדין?

א. את בקשת המעצר ואת כתב האישום יש להגיש לבית המשפט בתל אביב בלבד.

ב. את בקשת המעצר ואת כתב האישום יש להגיש לבית המשפט בירושלים בלבד.

ג. **את בקשת המעצר יש להגיש לבית המשפט בירושלים בלבד, ואת כתב האישום יש להגיש לבית המשפט בתל אביב בלבד.**

ד. את בקשת המעצר ואת כתב האישום ניתן להגיש לבתי המשפט בירושלים או בתל אביב, לפי בחירת המגישים.

מציינים לנו בשאלה שמה מתגורר בתל אביב, מקום המגורים יהיה רלוונטי להגשת כתב אישום אבל לא למעצר. הוא נחקר ביחידה חוקרת שנמצאת בירושלים, והעבירה בוצעה מחוץ לישראל, כך שאין לנו מקום ביצוע של העבירה. השאלה הראשונה עוסקת בהוצאת צו מעצר, ואיזה בית משפט מוסמך להוציא את צו המעצר. השאלה השנייה עוסקת בשאלה איפה הוא יועמד לדין.

בית המשפט המוסמך לדון **בבקשת המעצר**: ככלל, הסמכות המקומית במעצר לפני הגשת כתב אישום תהא לבית המשפט שנתקיים לגביו אחד מאלה: (1) העבירה נעברה באזור שיפוטו. (2)

היחידה הממונה על חקירת העבירה נמצאת באזור שיפוט. אם לא ניתן לפנות לבית המשפט שהוא בעל הסמכות המקומית לפי סעיפים (1) או (2) שלעיל בשל נסיבות מיוחדות שיפורטו, אז- (3) באזור שיפוט שבו החשוד מוחזק במעצר. נתון שהעבירה בוצעה מחוץ לישראל (חו"ל) וכן נתון שהיחידה החוקרת נמצאת בירושלים. לפיכך, בקשת המעצר תוגש לבית המשפט בירושלים בלבד.

בית המשפט המוסמך לדון בכתב האישום: ככלל, דנים נאשם בבית המשפט אשר מתקיים בו אחד מאלה: (1) באזור שיפוטו נעברה העבירה. (2) באזור שיפוטו נמצא מקום מגוריו של הנאשם. נתון שהנאשם מתגורר בתל-אביב. לפיכך, כתב האישום יוגש לבית המשפט בתל-אביב בלבד.

עבירות כלכליות

סמכות עניינית: כל עבירה לא משנה מה העונש שקבוע בצדה עוברת לבית המשפט המחוזי.

טיפ: כלכלי=כבד, ולכן בסמכות המחוזי.

סמכות מקומית: תיק כלכלי מוגש למחוזי הרלוונטי בהתאם לכללי הסמכות המקומית הרגילים, ובמחוז תל אביב וחיפה התיק מועבר לטיפול המחלקה כלכלית.

חריג: פרקליט מדינה או פרקליט מחוז יכולים להחליט שתיק יועבר מבית משפט מחוזי שאין בו מחלקה כלכלית לבית משפט מחוזי שיש בו מחלקה כלכלית, כלומר למחוז חיפה או תל אביב, במקרים חמורים ומורכבים:

1. הלבנת הון של 5 מיליון ₪ ומעלה
2. ערר על חילוט רכוש בהלבנת הון של 5 מיליון ₪ ומעלה (הלבנת הון, ה=5 בגימטריה, 5 מיליון)
3. עבירות מס של 10 מיליון ₪ ומעלה (מס - 10 מיליון)

במידה ושני התנאים מתקיימים: (1) החלטת פרקליט מחוז/מדינה + (2) היקף העבירה בהתאם לנדרש ומפורט לעיל, העברה למחלקה הכלכלית והחלוקה תהיה:

מחוזות: דרום; מרכז; ירושלים; תל אביב - מחלקה כלכלית בתל אביב ו- מחוז צפון; חיפה: מחלקה כלכלית בחיפה.

ערר כעניין כלכלי: ערר בעניין תפיסת רכוש בסכום של 5 מיליון ₪ לפחות בקשר לעבירה של הלבנת הון ייחשב כעניין כלכלי.

הערה: הערר ייחשב לעניין כלכלי רק אם פרקליט המדינה או פרקליט המחוז הודיעו שהערר מעלה שאלות מורכבות בעלות אופי כלכלי.

סייג: נשיא בית המשפט או סגנו רשאים להורות שההליך לא יידון כעניין כלכלי אם הוא אינו מתאים להידון ככזה (אף שניתנה הודעה מתאימה על ידי פרקליט המדינה או פרקליט המחוז).

עבירות מזון וצרכנות

לא מדובר בעבירות לפי חוק התחרות, אלא מדובר בעבירות "פשוטות". דוגמה: צרכן מתלונן שרשום על אריזת הבמבה שהבמבה מעניקה יכולות קסומות וזה בפועל לא קרה.

סמכות מקומית:

1. **מקום מגורי הנאשם**

2. **מקום ביצוע העבירה**

+

3. **מקום ששוק או נמכר המצרך**

4. **אם הנאשם הוא יצרן, גם במקום שמתגורר המתלונן**

טיפ: צרכן ישראלי טיפוסי אוהב להתלונן, אז חברי הכנסת התחשבו בנו שיהיה לנו קל יותר להתלונן והוסיפו לנו עוד שתי אופציות.

שאלה: בפרסומת ששודרה ברדיו לחטיף אגוזי פורסם המסר לפיו כול הטועם את החטיף ירגיש כי הוא חי באגדה. יורם ששמע את הפרסומת בזמן נסיעה מעבודתו בתל-אביב אל עיר מגוריו קריית גת, השתכנע מהמסר ורכש שלושה חטיפים בתחנת דלק בה עצר לתדלק. כעבור מספר ימים כאשר הוא הבין שחיייו לא הפכו לאגדה, החליט יורם להגיש תלונה למשטרה בשל מצג השווא. לאחר מספר חודשים התבשר יורם, בשיחת טלפון, כי הוחלט להגיש כתב אישום כנגד היצרן של החטיף וזאת בשל עבירה על חוק הבראות (מצרכי מזון). כאשר נשאל האם הוא יהיה מוכן להעיד במשפט, יורם השיב כי הוא יהיה מוכן להעיד רק אם המשפט יתקיים בקרית גת שכן הוא לא מוכן לצאת מהעיר "בשביל אגוזי".

מה הדין?

- א. ניתן להגיש את כתב האישום לבית משפט השלום בקרית גת רק אם תחנת הדלק ממוקמת במחוז דרום.
- ב. בעבירות מזון מוסמך לדון בית המשפט המחוזי ועל כן אם תחנת הדלק ממוקמת במחוז דרום המשפט כתב האישום יוגש לבית המשפט המחוזי בבאר שבע.
- ג. ניתן להגיש את כתב האישום לבית משפט השלום בקרית גת אם היחידה החוקרת של התלונה היא ממחוז דרום.
- ד. ד. בכול מקרה ניתן להגיש את כתב האישום לבית משפט השלום בקרית גת שכן היא מקום מגוריו של יורם המתלונן.

בעבירות צרכנות ניתן להגיש ל- 4 אופציות שונות. לא רשום לנו איפה הנאשם מתגורר או מקום הביצוע או לגבי עיר שבה נרכש/שוק החטיף. אבל כן רשום לנו שהנאשם הוא יצרן ולכן ניתן גם במקום מגורי המתלונן, ונתון לנו שיוורם המתלונן גר קריית גת.

מותבים במשפט הפלילי

בית משפט שלום - דן יחיד. כל העבירות בשלום מוסמך דן יחיד. **הערה:** קיימת סמכות לנשיא בית משפט השלום להחליט שנושא מסוים ידון ב- 3 שופטים.

בית משפט מחוזי - רוב העבירות ורוב הדיונים הם בפני **דן יחיד**. מתי ישבו במחוזי 3 שופטים?

פשע חמור - אונס, רצח, בגידה, ריגול

"פח שחור" - שופט - שופט נשפט תמיד במחוזי, לא משנה מה העבירה (שר בדן יחיד)

חוזר - משפט חוזר הוא תמיד במחוזי

ראש ממשלה - תמיד במחוזי ובירושלים

שאלה: באיזה מקרה מבין המקרים הבאים ידון בית המשפט במושב של שלושה שופטים?

א. בבית המשפט המחוזי בעבירת המתה בקלות דעת, שדינה 12 שנות מאסר.

ב. בבית המשפט המחוזי בשפיטה פלילית של שר.

ג. בבית המשפט המחוזי בדיון במשפט חוזר.

ד. כל התשובות נכונות.

במשפט חוזר ידון בית המשפט המחוזי או בית המשפט העליון בשלושה שופטים - "פח שחור"

שאלה: איזה מבין המשפטים הבאים נכון בנוגע לסמכות עניינית בפלילים?

א. כתב אישום בגין עבירה של צווארון לבן שעונשה 5 שנים יוגש לבית משפט השלום אלא אם החליט פרקליט המדינה שהוא ידון בבית המשפט המחוזי.

ב. כתב אישום בגין עבירה במסגרת פעילות בארגון פשיעה שעונשה 5 שנים יוגש לבית משפט השלום אלא אם החליט פרקליט מחוז שהוא ידון בבית המשפט המחוזי.

ג. פרקליט מחוז או פרקליט המדינה רשאים להחליט על הגשת כתב אישום לבית משפט השלום בגין עבירות חמורות (שעונשן גבוה מ 7 שנים) לפי פקודת הסמים המסוכנים.

ד. כל התשובות נכונות.

חלופה א' לא נכונה כי מי שמעביר למחוזי זה פרקליט מחוז ולא מדינה (קל לעלות למעלה). חלופה ב' לא נכונה כי ארגון פשע תמיד בסמכות המחוזי ולא משנה מה סוג העבירה. כך שחלופה ד' נשללה ונותרו עם חלופה ג' שנכונה, עבירות סמים + רשום גם פרקליט מחוז וגם מדינה (יותר קשה לרדת למטה).

ערעורים**עקרונות כלליים בערעורים:**

1. פסק דין - ערעור ראשון בזכות, ערעור שני ברשות.
2. המותב בערעור השני יהיה שווה למותב בערעור הראשון. כלומר, אם ערערנו בזכות בפעם הראשונה והמותב היה דן יחיד/מותב תלתא - בערעור השני ברשות, המותב יהיה בדן יחיד/מותב תלתא.

על מה מגישים ערעור?

1. פסק דין
2. החלטת ביניים

פסק דין

ערכאה דיונית: מחוזי

ערעור בזכות בתוך 45 יום	-	-	-	-	ערעור שני
	3	3	3	3	ערעור ראשון לעליון
	פס"ד עניין פלילי כלכלי	פס"ד מחוזי לוד (תחרות)	פס"ד מותב תלתא (פח שחור)	פס"ד דן יחיד	דיונית

התחלנו בערכאה דיונית במחוזי וקיבלנו פסק דין - תמיד לעליון ב- 3 שופטים.

ערכאה דיונית: שלום

בר"ע בתוך 45 יום אם ניתנה רשות + 30 יום להגשת ערעור	3	1	1	3	3	מותב
	המותב בערעור השני יהיה שווה למותב בערעור הראשון					
	עליון		עליון	עליון	עליון	ערעור שני
ערעור בזכות בתוך 45 יום	3	1	1	3	3	מותב
	מחוזי: גרם מוות ברשלנות או פשע	מחוזי: שאר העבירות	מחוזי	ביה"ד הארצי לעבודה	מחוזי	ערעור ראשון
	פס"ד תעבורה		פס"ד עניינים מקומיים	פס"ד ביה"ד לעבודה	פס"ד שלום	דיונית

חריג: בית משפט לעניינים מקומיים ביהודה ושומרון בערעור ראשון הולך לבית המשפט המחוזי בירושלים בדן יחיד - עד כאן זה זהה. אבל, אין ערעור שני לעליון, ניתן להגיש בג"ץ.

שאלה: דני הורשע בבית משפט שלום בעבירה של קיבוץ נדבות תוך הטרדת עוברי אורח שדינה חודש מאסר. על דני נגזר קנס בגובה 250 ₪.

כיצד דני יכול להשיג על הרשעתו?

- א. דני יכול לערער בזכות לבית המשפט המחוזי, בערעור יישבו שלושה שופטים.
- ב. דני יכול לערער ברשות לבית המשפט המחוזי, בערעור יישבו שלושה שופטים.
- ג. דני יכול לערער בזכות לבית המשפט המחוזי, בערעור יישב שופט אחד.
- ד. דני יכול לערער ברשות לבית המשפט המחוזי, בערעור יישב שופט אחד.

החלטת ביניים

במשפט פלילי לא תמיד יש ערעור על החלטות ביניים, בחלק גדול מהמקרים אין ערעור על החלטות ביניים, והערעור יהיה במסגרת הערעור על פסק הדין.

כלל: במידה וניתן לערער על אותה החלטת ביניים זה בזכות ובפני דן יחיד. **חריג:** למעט ערעור על ביקורת שיפוטית על הפסקת מעצר פיקוח אלקטרוני שיהיה ברשות.

איך נדע אם ניתן לערער על החלטת הביניים?

האם ההחלטה הנוגעת לבירור האשמה?	
לא - מדובר בהחלטה צדדית	כן - מדובר בהחלטה "אשם"/"לא אשם"
↓	↓
ניתן להגיש ערעור בזכות בדין יחיד דוגמאות: מעצרים, איסור פרסום, עיון בחומר חקירה, חפץ תפוס, הארכת מועד להגשת ערעור, צו מרפאתי, שחרור מייצוג	לא ניתן להגיש ערעור דוגמאות: תיקון כתב אישום, דחיית בקשה לזימון עד, טענת אין להשיב לאשמה

שאלה: בית משפט השלום בכפר סבא הרשיע את יעל בביצוע עבירה פלילית וגזר את עונשה. יעל איחרה את המועד להגיש ערעור על פסק הדין, ועל כן הגישה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה להארכת מועד להגשת ערעור. שופט בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה. יעל מעוניינת להשיג על החלטה זו.

איזו תשובה משקפת נכונה את הדין?

- א. על יעל להגיש לבית המשפט העליון בקשת רשות לערער.
- ב. על יעל להגיש לבית המשפט העליון ערעור בזכות.
- ג. על יעל להגיש לבית המשפט המחוזי בקשה לעיון חוזר בהחלטתו.
- ד. אין בכוחה של יעל לעשות דבר. החלטת בית המשפט המחוזי בעניין זה סופית.

הערה: להבדיל מהליך אזרחי, בהליך פלילי החלטת בית משפט שדוחה בקשה להארכת מועד להגשת ערעור - הערעור יהא בזכות. מדובר בהחלטת ביניים וערעור ראשון שלא נוגע לבירור האשמה ולכן ניתן לערער בזכות בפני דן יחיד.

מה קורה בערעור שני בהחלטת ביניים? ברשות. **חריג:** על החלטת ה"ממונה" לדחות פגישה עם **עציר ביטחון עם סנגור** - ערעור על הממונה יהיה בזכות לנשיא המחוזי והערעור על נשיא המחוזי יהיה אף הוא בזכות לעליון.

שאלה: רועי נעצר בחשד לביצוע עבירות ביטחון. הממונה סבר כי אם ייפגש רועי עם עורכת דינו עלול הדבר לשבש את החקירה, ולכן הורה על דחיית הפגישה ב-5 ימים. רועי ערר על החלטת הממונה לנשיא בית המשפט המחוזי, שקיבל את הערר ואיפשר את הפגישה.

מה הדין?

- א. המדינה יכולה לערור בזכות על החלטת נשיא בית המשפט המחוזי לבית המשפט העליון. בית המשפט המחוזי רשאי לצוות על השהיית הפגישה לתקופה קצובה.
- ב. המדינה יכולה לערור ברשות על החלטת נשיא בית המשפט המחוזי לבית המשפט העליון. בית המשפט המחוזי רשאי לצוות על השהיית הפגישה לתקופה קצובה.
- ג. לא ניתן לערער על החלטת נשיא בית המשפט המחוזי.
- ד. המדינה יכולה רק לבקש מנשיא בית המשפט המחוזי לעיין מחדש בהחלטתו.

"הממונה" רשאי לדחות פגישת עצור בעבירת ביטחון עם עורך דינו, מטעמים שיירשמו. על החלטת "הממונה" ניתן לערור בזכות בפני נשיא בית המשפט המחוזי. על החלטת נשיא בית המשפט המחוזי בערר ניתן לערור בזכות, תוך 48 שעות, בפני בית המשפט העליון, שידון בערר בשופט אחד. **הערה:** החליט בית המשפט לאפשר את הפגישה בין העצור לעורך דינו, והודיע נציג המדינה, במעמד מתן ההחלטה על רצונו לערור עליה, רשאי בית המשפט לצוות על השהיית הפגישה לתקופה של עד 48 שעות.

מקרים בהם אין ערעור שני על החלטת ביניים

1. **בקשה לפי ס' 74** - ניתן להגיש ערעור ראשון בזכות לשלום, אין ערעור שני.
2. **החלטה שלא לחקור/שלא להעמיד לדין** - ניתן להגיש בקשה לפרקליט המדינה או ליועץ המשפטי לממשלה ועל החלטתם לא ניתן להגיש ערעור.
3. **החלטה של חוקר משטרה שלא להפנות חשוד הטוען למוגבלות לחוקר מיוחד** - ניתן להגיש ערעור ראשון בזכות לשלום, אין ערעור שני.
4. **על החלטה בעניין עונש של מורשע המרצה עבודות שירות ואשר בשל אישום נוסף נגזר עליו עונש נוסף** (שאינו מאסר) - הוגש כתב אישום, והתיק הסתיים בעבודות שירות. תוך כדי ביצוע עבודות שירות הוגש נגדו כתב אישום חדש ונגזר עליו עונש נוסף שאינו מאסר, והוחלט להפקיע לו את העבודות שירות כך שאת המשך התקופה הוא ירצה בדרך של מאסר בפועל. במקרה כזה הוא יכול לערער פעם אחת והחלטת ביהמ"ש היא סופית ולא ניתן לערער פעם נוספת.

שופט שלום - תפקיד: חוקר סיבות מוות

כאשר אדם נפטר בנסיבות לא טבעיות, ובהתקיים כללים, ניתן למנות שופט שלום שינסה להתחקות אחר סיבת המוות והוא יכול להפעיל אנשים ולשמש כשופט חוקר. לא ניתן לערער על החלטה של שופט שלום בכובעו כשופט חוקר בחקירת סיבת מוות, אלא תוגש עתירה לבג"ץ.

חריג: צו פתיחת קבר, הערעור למחוזי. רציונל: החלטה נפוצה.

ערעור אזרחי בעולם הפלילי

מדובר במקרים חריגים שבהם למרות שההחלטה שהתקבלה פלילית הערעור הוא אזרחי:

1. **הטלת הוצאות אישיות על עורך דין** - למרות שההוצאות שהוטלו עליו הם בהליך הפלילי, הערעור שהוא מגיש הוא אזרחי.
2. **נאשם מעוניין לערער רק על קביעת בית המשפט כי עליו לפצות את הניזוק** (אם הוא מעוניין לערער גם על קביעות אחרות מפסק הדין הערעור יהיה ערעור פלילי)

3. ערעור עצמאי של מי שטוען לזכות ברכוש חלוט :

- 1) לפנות לבית משפט שהטיל את החילוט ולבקש שממנו יבטל את צו החילוט - במידה והבקשה לא תתקבל, ניתן להגיש ערעור אזרחי על ההחלטה שלא לבטל את צו החילוט.
- 2) להגיש מלכתחילה ערעור אזרחי על החלטת החילוט.

שאלה: נופית הורשעה בבית המשפט המחוזי בתל אביב בעבירה של הפצת חשבוניות פיקטיביות ומסירת מידע כוזב לרשויות המס במטרה להסתיר פעילות של מכירת סמים בהיקף של למעלה ממיליארד שקלים. על נופית הוטלו 9 שנות מאסר בפועל וכן ניתן בעניינה צו חילוט למכונית הרשומה על שמה ותכשיטים בשווי של מיליון שקלים שהושגו כשכר בעד ביצוע העבירה. עמרי בן זוגה לשעבר של נופית שאינו שותף לעבירה טוען לזכות ברכוש שחולט.

מה מהבאים אינו נכון?

- א. ☒ עומרי רשאי לערער על צו החילוט בפני בית המשפט העליון בדרך של ערעור פלילי.
- ב. עומרי רשאי לפנות לבית המשפט המחוזי בבקשה לבטל את צו החילוט.
- ג. עומרי יכול לערער על צו החילוט בפני בית המשפט עליון בדרך של ערעור אזרחי.
- ד. עומרי רשאי לערער על ההחלטה שלא לבטל את צו החילוט בפני בית המשפט העליון בדרך של ערעור אזרחי.

הערה: יש להבחין בין ערעור על חילוט לבין ערר על חילוט ערובה:

שאלה: בית המשפט המחוזי שחרר את צביקה למעצר בית בתנאי שחרור בערובה, ובין היתר בתנאי שצד ג', יורם, יחתום על ערבות בסך של 50,000 ש"ח להבטחת קיום תנאי השחרור. צביקה הפר את תנאי השחרור והערבות חולטה. יורם מבקש להשיג על ההחלטה לחלט את הערבות.

איזה הליך על יורם לנקוט, אם בכלל?

- א. להגיש ערעור אזרחי.
- ב. להגיש בקשת רשות ערעור.
- ג. ☒ להגיש ערר.
- ד. מדובר בהחלטת ביניים בהליך פלילי ויורם אינו רשאי להשיג עליה בשלב זה.

חלופה ג' נכונה: עצור, משוחרר בערובה, **תובע או ערב** רשאים לערור בזכות על החלטת בית משפט (שלוס או מחוזי, לפי העניין) בפני בית המשפט שלמעלה, שידון בערר בשופט אחד. **שימו לב:** מדובר בערעור ראשון בפלילי, אין מדובר בעניין הקשור לבירור האשמה - ואין מדובר במקרה בו יש לערער כמשפט אזרחי ולכן הערעור צריך להיות ערר פלילי ובזכות.

מועדים חשובים - חשוב לזכור

1. ערעור על פסק דין - ברירת המחדל 45 ימים.
2. פסלות שופט - 5 ימים.
3. ערעור בעניין פרסום - 7 ימים.
4. ערעור של עצור - בד"כ 30 ימים. אם הוא עצור בעבירת ביטחון חמורה, עליו לערער תוך 30 שעות על שאלת המעצר.
5. החלטה שלא לחקור/להעמיד לדין - 60 ימים.

6. החלטה של וועדה פסיכיאטרית - (הוועדה שיכולה להחליט האם להעמיד לדין, האם לקצוב או שלא לקצוב, לשחרר או שלא לשחרר) נראה את ההחלטה כמו פסק דין - 45 ימים.
7. ערעור שני בזכות - על החלטת הממונה בנוגע לדחיית פגישה של עצור - בפעם הראשונה בזכות לנשיא בית המשפט המחוזי, וערעור שני על החלטת נשיא המחוזי בזכות לבית המשפט עליון - בתוך 48 שעות.

ערעור על פקודת ביזיון בית משפט

ערעור על החלטה שניתנה בהתאם לפקודת ביזיון בית המשפט, רלוונטי גם להליכים: פלילי, מינהלי, אזרחי. אם ניתנה החלטה בין בהליך פלילי/מינהלי/אזרחי וההחלטה לא קוימה, כדי לאכוף את אותה החלטה יכול הצד שנפגע להגיש בקשה לביזיון בית המשפט. במקרה כזה נגיש בקשה לאותו בית משפט לאכוף את ההחלטה:

1. הבקשה נדחתה	2. הבקשה התקבלה
אם החלטת בית המשפט, שבגינה הוגשה בקשה לפי פקודת ביזיון בית המשפט, ניתנה במסגרת הליך:	כאשר בית המשפט מקבל בקשה לפי פקודת ביזיון בית המשפט, ניתן צו + סנקציה: קנס/במאסר/ירידה לנכסים.
(1) אזרחי - מדובר בהחלטה אחרת בערעור אזרחי, בקשת רשות ערעור בתוך 60 ימים.	צד שמעוניין לערער על מתן הצו - מערער כמו שמערערים על פסק דין פלילי, בתוך 45 ימים ובזכות.
(2) מינהלי - מדובר בהחלטה אחרת בערעור מינהלי, בקשת רשות ערעור בתוך 30 ימים.	הערה: לא משנה מה סיווג ההליך. העונש בגין מתן צו לפי פקודת ביזיון בית משפט הוא פלילי, ולכן הערעור הוא כמו פסק דין פלילי.
(3) פלילי - (כמו פסק דין) ערעור בזכות בתוך 45 ימים.	

שאלה: בית המשפט לעניינים מינהליים קיבל עתירה נגד העירייה בעניין מכרז שפרסמה. במסגרת פסק הדין נקבע כי על העירייה לסיים את הליכי המכרז עד לתאריך 1.8.12. משחלף חודש, בלי שהסתיימו הליכי המכרז, פנתה העותרת בבקשה לפי פקודת ביזיון בית משפט. בית המשפט קיבל את הבקשה. המדינה מבקשת להשיג על החלטת בית המשפט.

מה הדין?

- א. עליה להגיש ערעור פלילי לבית המשפט העליון.
- ב. עליה להגיש בקשת רשות ערעור מינהלי לבית המשפט העליון.
- ג. עליה להגיש בקשת רשות ערעור אזרחי לבית המשפט העליון.
- ד. לא ניתן לפתוח הליך לפי פקודת ביזיון בית המשפט כנגד המדינה.

בהתאם לנתוני השאלה מדובר בהליך מינהלי, אבל מכיוון שהבקשה התקבלה לא משנה מה סיווג ההליך = ערעור פלילי (כמו פסק דין) בתוך 45 ימים. מכיוון שבית המשפט לעניינים מקומיים הוא בית המשפט המחוזי, הערעור יוגש לבית המשפט העליון בזכות.

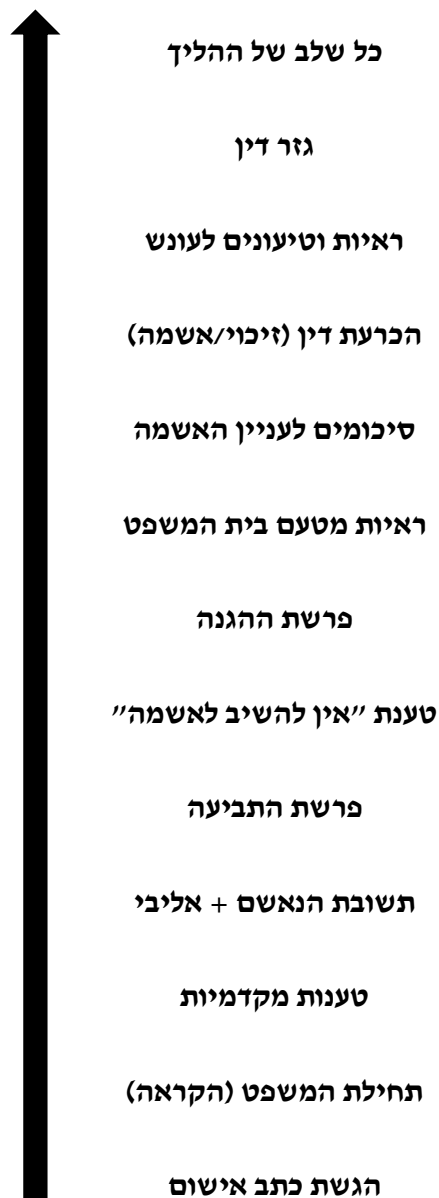
שיעור 5

נושא: סד"פ: בקשות ופעולות בשלבי ההליך הפלילי, עבירות וענישה בפלילי

מרצה: עו"ד אופיר סטרשנוב

נבצע סריקה של ההליך הפלילי, מתחילתו ועד סופו. ההתמקדות תהיה בעיקר בטווחים של זמנים במשפט הפלילי. כלומר, עד מתי ניתן לעשות פעולה מסוימת ומאותו הרגע כבר אי אפשר, או ממתי אפשר לעשות פעולה מסוימת ורק מנקודת זמן הזאת ואילך ניתן לעשות את אותה פעולה משפטית.

ציר זמן - ההליך הפלילי:

בשלב הראשוני ביותר יש לנו חקירה, הנקודה הראשונה של ההליך המשפטי היא הגשת כתב אישום.

הגשת כתב אישום ותחילת המשפט**תיקון כתב האישום**

כתב האישום ככלל אמור להיות מושלם ולא אמורים לתקן אותו. בית המשפט מקבל את כתב האישום ובסוף ההליך בית המשפט קובע אם מה שכתוב בכתב האישום נכון והוא מרשיע את הנאשם או שמה שכתוב בו לא נכון והוא מזכה את הנאשם. בפועל, יכולים להיות הרבה תיקונים בכתב אישום. תיקון כתב אישום זה בפן הפרוצדוראלי, לא מעניין אם התיקון הוא תיקון מהותי או טכני. כך שהתשובה בנוגע לתיקון כתב אישום תהיה זהה בין אם מדובר בשאלה על תיקונים טכניים ובין אם מדובר בתיקונים מהותיים.

תיקון טכני - דוגמאות: נרשם בעובדות כתב האישום שהמקרה קרה ביום 1.1.2020 במקום 1.1.2022. הוספת עד לרשימת התביעה.

תיקון מהותי - דוגמאות: שינוי עבירה מהמתה בקלות דעת לעבירת רצח. הוספת אישום נוסף.

בפועל, אין נפקא מינה אם מדובר בתיקון טכני או מהותי. תיקון בכתב האישום הוא תיקון.

1. **כל עוד המשפט לא החל**, כלומר עדיין **לא התקיימה ישיבת הקראה** - רשאי **התובע** לתקן את כתב האישום **בהודעה בלבד** והוא לא צריך לבקש רשות. ביהמ"ש מודיע לנאשם על התיקון. **הערה**: רק התובע רשאי להגיש בקשה לתיקון כתב אישום. סנגור או שופט לא יכולים לבקש או לתקן את כתב האישום.

2. **המשפט החל**, כלומר **התקיימה ישיבת הקראה** - בנקודת זמן הזו, המשפט נפתח ואם התובע רוצה לתקן את כתב האישום הוא יכול לעשות את זה **רק ברשות בית המשפט**. התובע מבקש מביהמ"ש, מתקיים דיון, אם ביהמ"ש נותן לו רשות או שלא לאחר שבחן אם תהיה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן, האם נפגעה זכותו להתגונן או שלא.

רציונל: כל עוד לא התחיל המשפט, אף אחד לא שינה את מצבו לרעה, לא נעשתה כל פעולה משפטית ולכן עד תחילת המשפט, התובע יכול לתקן את כתב האישום בהודעה בלבד. ברגע שהתחיל המשפט הפיקוח על כתב האישום הוא של בית המשפט ולכן יש לבקש רשות.

תיקון כתב ערעור

מערער, ולא משנה איזה צד הגיש את הערעור, רשאי **בכל שלב** של הערעור **ברשות בית המשפט לתקן** את הודעת הערעור והנימוקים לערעור.

חזרה מערעור

אם מערער רוצה **לחזור בו מערעור** שהגיש, **ככלל הוא רשאי**, וללא צורך בקבלת רשות מבית משפט. אבל, **משהסתיימו טענות כל הצדדים** הוא צריך לבקש **רשות מבית משפט**.

שאלה: יעל הורשעה בבית משפט השלום בעבירה של מעשה התחזות, ונגזרו עליה 3 חודשי מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות. יעל הגישה ערעור לבית המשפט המחוזי. במהלך הדיון בערעור, לאחר שהשמיעה את טענותיה ובטרם נשמעו טענות המדינה, ביקשה יעל לתקן את נימוקי הערעור שלה, ובית המשפט נעתר לבקשתה. בתום הדיון, לאחר שסיימו בעלי הדין לטעון את טענותיהם, מעוניינת יעל לחזור בה מהערעור.

מה הדין?

- א. יעל הייתה רשאית לתקן את נימוקי הערעור שלה בתום טענותיה, מבלי להזדקק לרשותו של בית המשפט. יעל רשאית לחזור בה מערעורה לאחר שנסתיימו טענות בעלי הדין, מבלי להזדקק לרשות בית המשפט.
- ב. יעל הייתה רשאית לתקן את נימוקי הערעור שלה בתום טענותיה, מבלי להזדקק לרשותו של בית המשפט. יעל תהא רשאית לחזור בה מערעורה לאחר שנסתיימו טענות בעלי הדין רק ברשות בית המשפט.
- ג. יעל הייתה רשאית לתקן את נימוקי הערעור שלה בתום טענותיה רק ברשות בית המשפט. יעל תוכל לחזור בה מערעורה לאחר שנסתיימו טענות בעלי הדין, מבלי להזדקק לרשות בית המשפט.
- ד. יעל הייתה רשאית לתקן את נימוקי הערעור שלה בתום טענותיה רק ברשות בית המשפט. יעל תוכל לחזור בה מערעורה לאחר שנסתיימו טענות בעלי הדין רק ברשות בית המשפט.

צריך להבחין בין **תיקון** הודעת הערעור או נימוקי הערעור ערעור שזה **תמיד ברשות** לא משנה באיזה שלב, לבין **חזרה** מערעור, שניתן לחזור מערעור ללא רשות בת המשפט, אם הצדדים לא סיימו לטעון. מכאן שיעל רשאית לתקן את נימוקי הערעור רק ברשות בית המשפט. ומאחר שנסתיימו טענות בעלי הדין, רשאית יעל לחזור בה מערעורה רק ברשות בית המשפט.

חזרה מאישום

התובע הוא זה שיכול לבקש חזרה מאישום (לא הסנגור ולא השופט). חזרה מאישום הוא מצב שבו התובע מבקש לחזור בו מכתב האישום שהגיש. דוגמה: התגלו ראיות שלא היו בפניו ובמידה והיו בפניו, לא היה מגיש את כתב האישום.

מתי התביעה יכולה לחזור בה מכתב אישום ומה נפקות החזרה:

1. **לפני תשובת הנאשם - ביטול + אין צורך לבקש רשות מבית המשפט.** ביטול אינו מעשה בית דין, זו פעולה טכנית ואם כתב האישום בוטל, ניתן להגיש אותו מחדש ולשפוט את הנאשם פעם נוספת בגין אותו כתב אישום (לפני-ביטול).
2. **אחרי תשובת הנאשם - ככלל זיכוי.** זיכוי זה קביעה של בית המשפט, מעשה בית דין, שהנאשם אינו אשם במה שמייחסים לו. ולא ניתן להעמיד את הנאשם פעם נוספת לדין בגין אותו כתב אישום.

במידה והנאשם נתן תשובה לאישום נבדוק מה התשובה שמסר:

1. **הנאשם כפר** (כפירה כללית) - **זיכוי.**
2. **הנאשם הודה בעובדות שאין להרשיעו - זיכוי + רשות בית משפט.** כתב האישום מפרט סעיפים רבים של עובדות, חלק מהסעיפים מהווים את יסודות העבירה וחלקם לא. נאשם יכול להודות בסעיפים שלא מהווים יסוד מיסודות העבירה.
3. **הנאשם הודה - לא ניתן. הרשעה בעבירה שבה הודה הנאשם.** דוגמה: הנאשם מואשם בשוד שעבר ליד גברת זקנה ומשך לה את התיק וברח ונתפס. בתשובה לאישום הוא טוען שנכון שתפסו אותו עם התיק, אבל, הוא בכלל לא הלכה ברחוב, היא ישבה על ספסל והתיק מונח על ידה, ואני לקחתי את התיק בלי יצירת מגע. הוא מודה בעבירת גניבה, אבל התביעה רוצה להרשיע אותו בשוד. המשפט המשיך להתנהל על מנת להוכיח את השוד, אבל עדת התביעה

הלכה לעולמה. אין עדה בתיק ולכן אין איך להוכיח את השוד. בשלב הזה התובע לא יכול לחזור בו מאישום, הוא מבקש מבית המשפט שירשיע את הנאשם על סמך ההודיה שלו ותגזור את עונשו - אין פה בעצם חזרה מאישום.

3. **בהסכמת הצדדים לאחר שהנאשם נתן תשובה - ניתן בכל עת + רשות בית המשפט = ביטול.** אם הצדדים מסכימים לאחר תשובת הנאשם לאישום, לחזור מכתב האישום, התוצאה היא ביטול.

הערה: אם הנאשם מסכים לאחר שנתן תשובה לאישום, לחזור בהסכמה והתוצאה היא ביטול, כך שניתן להגיש נגדו שוב את הכתב אישום, המחוקק ממתיק את הגלולה לנאשם, וקבע שבמידה והתובע רוצה להגיש מחדש את כתב האישום הוא יצטרך לעמוד בשני תנאים שיקשו אליו: (1) אישור מטעם היועץ המשפטי לממשלה + (2) מטעמים מיוחדים שירשמו.

התובע לא התייצב לדיון:

1. **דחיית המשפט למועד אחר** - בית המשפט ידחה את המשפט למועד אחר.
2. **ירשיע את הנאשם במה שהודה/הוכח** - הרשעת הנאשם אם עולה עבירה מהעובדות שהודה בהם או הוכחו.
3. **חזרה מאישום** - אם ביהמ"ש מחליט שנפקות אי התייצבות התובע תהווה חזרה מאישום נבדוק:

(1) **לפני תשובת הנאשם - ביטול.**

(2) **אחרי תשובת הנאשם - יזוכה.**

שאלה: יוסי הועמד לדין פלילי בבית המשפט המחוזי. לאחר שכפר יוסי באישום נגדו החלה שמיעת הראיות. המשפט מצוי כעת בשלב שמיעת עדי ההגנה, ולדיון שאליו זומנו הצדדים כדין לא התייצב התובע. הסנגור מבקש מבית המשפט להורות על זיכוי של יוסי.

מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי להורות על זיכוי של יוסי.
- ב. בית המשפט אינו רשאי להורות על זיכוי של יוסי.
- ג. בית המשפט רשאי לבטל את האישום, אך לא לזכות את יוסי.
- ד. בית המשפט רשאי לזכות את יוסי רק אם לא הוכחה אשמתו בראיות התביעה.

לא התייצב התובע במועד שנקבע למשפט, רשאי בית המשפט לנהוג לפי אחת החלופות הבאות:
 1. דחיית המשפט למועד אחר. 2. חזרה מאישום. 3. הרשעת הנאשם וגזירת דינו אם עולה עבירה מן העובדות שהודה בהן או מעובדות שהוכחו. פירוש היעדרות התובע כחזרה מן האישום, כלומר: אם התובע לא התייצב לפני תשובת הנאשם לאישום - **האישום יבוטל**. אם התובע לא התייצב לאחר תשובת הנאשם לאישום (כך, בעניינו) - **הנאשם יזוכה**.

טענות מקדמיות

טענות מקדמיות

כאשר אנחנו מדברים על טענות מקדמיות אנחנו מדבר על 10 הטענות שמנויות בסעיף 149 לחסד"פ. טענה מקדמית ניתן לטעון בכל שלב, כלומר, מרגע תחילת המשפט ועד סוף ההליך, כולל בשלב

הערעור. דוגמה: טענת התיישנות. הסנגור בהתחלה לא "עלה" על ההתיישנות וטען את הטענה רק בשלב הסיכומים. או שהנאשם החליף סנגור בשלב הערעור. לא יעלה על הדעת שנחסום אותו פרוצדוראלית ונשלח אדם לכלא רק כי הטענה לא נטענה בהתחלה. לכן ניתן לטעון בכל שלב.

שתי טענות חייבים לעלות בתחילת המשפט ובמידה ולא, ניתן להעלותן רק ברשות בית המשפט:

1. **פגם או פסול בכתב האישום**

2. **חוסר סמכות מקומית**

הנאשם צריך להעלות את שתי הטענות האלה בתחילת המשפט, ובמידה וירצה לעלות את הטענה לאחר מכן, רק ברשות בית המשפט.

רציונל: מדובר בשתי טענות טכניות. לא מדובר בטענות חזקות ודרמטיות: סמכות מקומית, זה בעיקר עניין של נוחות, ופגם או פסול זה טכני, ולכן אם הן לא נאמרו בהתחלה, לא נחסום את הנאשם, אבל יש לבקש רשות מבית המשפט.

תשובת הנאשם + טענת אליבי

טענת אליבי

טענת אליבי היא טענה: במקום אחר הייתי.

טענת אליבי צריכה להינתן ביחד עם התשובה לאישום. במידה והנאשם רוצה לטעון את הטענה בשלב מאוחר יותר הוא צריך לבקש רשות מבית המשפט.

הכרעת הדין (זיכוי/אשמה)

הפרדה ואיחוד משפטים

להפריד ולאחד משפטים ניתן רק עד הכרעת הדין, ואי אפשר אחרי הכרעת הדין.

הפרדת משפטים - דוגמה: כתב אישום ובו 5 נאשמים, ואחד הנאשמים מבקש להפריד את עניינו - ניתן עד שלב הכרעת הדין.

איחוד משפטים - קיימים 4 כתבי אישום שונים עם עד מדינה אחד, נעדיף שעד המדינה יעיד פעם אחת במשפט אחד. במקרה כזה יבוקש איחוד משפטים - ניתן עד שלב של הכרעת הדין.

רציונל: הפרדה ואיחוד דיון נועד לייעל את שמיעת הראיות וזה רלוונטי כל עוד לא ניתנה הכרעת דין.

עיכוב הליכים ו- התליית הליכים

מדובר שני מונחים שונים לחלוטין. הדבר היחיד שזהה בנוגע לשני המונחים זה המשמעות שלהם זה לעצור את ההליכים בבית המשפט והם לא ממשיכים בשלב הזה.

עיכוב הליכים

סמכות: היועץ המשפטי לממשלה. **בשלב:** עד הכרעת הדין.

עיכוב הליכים מתבצע על ידי היועץ המשפטי לממשלה מטעמים חיצוניים שלא קשורים למשפט. ניתן לבקש את הבקשה מעת הגשת כתב האישום ועד הכרעת הדין.

עיכוב הליכים נעשה משיקולים פריפריאליים, שהם לא נוגעים כלל לאשמה או לחפות הנאשם. דוגמאות: מחלה קשה של הנאשם, מילואים, מצב אישי מורכב, נסיבות יוצאות דופן וכדו'.

אם היועץ המשפטי לממשלה דוחה את הבקשה, המשפט ממשיך ולפעמים השופט לא מודע להגשת הבקשה. אם היועץ המשפטי לממשלה מחליט לעכב את ההליכים, הוא שולח הודעה לבית משפט ומודיע לו כי הוא החליט לעכב את ההליכים ושהמשפט מעוכב.

משך הזמן של עיכוב ההליכים יכול להיות קבוע ויכול להיות זמני, כלומר, יש אפשרות לחדש את ההליכים עם מגבלת זמן:

1. **עבירת פשע** - ניתן לחדש בתוך 5 שנים.

2. **עבירת עוון** - ניתן לחדש בתוך שנה.

3. **עבירת חטא** - לא ניתן לחדש.

הערה: אם היועץ המשפטי עיכב פעם אחת את ההליכים וחידש את המשפט, ושוב עיכב את ההליכים, לא ניתן לחדש את המשפט פעם שנייה.

טיפ: עיכוב = כבד - לנאשם תיק אישי כבד ולכן נעכב את ההליכים. ניתן לבקש עד הכרעת הדין.

שאלה: שמעון, שהורשע בעבירה של התפרצות, מבקש מבית המשפט לדחות את הדיון בטיעונים לעונש מאחר שברצונו להגיש בקשה לעיכוב הליכים ליועץ המשפטי לממשלה עקב נסיבות אישיות יוצאות דופן.

מה הדין?

- א. נסיבות אישיות אינן עילה לעיכוב הליכים ובית המשפט ידחה את בקשתו.
- ב. בקשה כזו יש להגיש לפני תחילת המשפט ולכן בית המשפט ידחה את בקשתו.
- ג. בקשה כזו יש להגיש כל עוד לא הוכרע דינו של שמעון ומאחר שהוא כבר הורשע, ידחה בית המשפט את בקשתו.
- ד. בית המשפט רשאי, על פי שיקול דעתו, להחליט אם להיעתר לבקשה או לדחותה.

מכיוון שנתון לנו בשאלה שהורשע, המשמעות שהייתה הכרעת דין, ולכן לא ניתן להגיש את הבקשה בשלב זה.

התליית הליכים

סמכות: בית המשפט. **בשלב:** בכל שלב של ההליך.

התליית הליכים זה הליך שמתבצע על ידי בית משפט רק כי הנאשם לא הגיע למשפט. התליית הליכים מתבצעת לפי שיקול דעתו של בית המשפט או לפי בקשת התביעה. ניתן להתלות את ההליכים בכל שלב במשפט.

הערה: חידוש ההליכים מתבצע בהתאם להודעה של התובע. אם העבירה התיישנה, יכול היועץ המשפטי מטעמים מיוחדים שירשמו לחדש הליך שהותלה גם אם חלפה תקופת ההתיישנות, אבל, רק אם מדובר בנאשם התחמק מהדין ולא נאשם חולה.

בית משפט מכריז על התליית הליכים רק כי לא ניתן להביא את הנאשם למשפט:

1. **הנאשם ברח**

2. **הנאשם חולה במצב רפואי כזה שלא ניתן להביא אותו**

טיפ: התליית=קל - הנאשם קל רגליים וברח.

כל שלב של ההליך

חזרה מהודיה מנימוקים מיוחדים שירשמו

חזרה מהודיה זה חזרה של נאשם מהודיה שלו או מעובדה או מהודיה בעבירה (לא משנה), והיא אך ורק **ברשות בית המשפט + מנימוקים מיוחדים שירשמו**. דוגמה: הנאשם מודה שהיה שם אבל לא ביצע את העבירה. דיון אח"כ הוא טוען שהוא חוזר בו מההודיה שהיה שם. הוא יכול לעשות זאת רק ברשות בית המשפט + מנימוקים מיוחדים שירשמו.

שאלה: גד ברוך הוגש כתב אישום בבית משפט השלום. בישיבת ההקראה הודה ברוך בביצוע העובדות המפורטות בכתב האישום. המשך הדיון נקבע למועד אחר. לאחר הישיבה, במחשבה שניה, התחרט ברוך ורצה לחזור בו מהודיתו.

מה הדין?

- א. X ברוך יכול לבקש לחזור בו מההודיה, הן לפני והן אחרי שהורשע, אך עליו להצביע על נימוקים מיוחדים, כדי שיתר לו לחזור בו.
- ב. ברוך יכול לחזור בו מההודיה ללא צורך בהיתר מבית המשפט ובלבד שטרם הורשע. אם הורשע, יכול הוא לחזור בו מההודיה רק אם יקבל היתר מבית המשפט מטעמים מיוחדים.
- ג. ברוך יכול לחזור בו מההודיה, בכל שלב, ללא צורך בהיתר מבית המשפט, בהודעה לבית המשפט בלבד.
- ד. ברוך יכול לבקש היתר לחזור בו כל עוד לא הורשע. ההיתר ינתן כדבר שבשגרה. לאחר שהורשע, אין עוד דרך חזרה.

דיון לפי סעיף 144

זימון נאשם **מיוצג** לצורך הסכמה לשאלות שבעובדה ולקבילות מסמכים ומוצגים. קיים שוני בפרקטיקה לבין מה שנכון לענות בבחינת לשכה בנוגע לשאלה מתי מתקיים דיון לפי ס' 144 - התשובה הנכונה בבחינת לשכה שניתן לקיים את דיון לפי ס' 144 בכל שלב בהליך המשפטי.

עדות מוקדמת

עדות מוקדמת יכולה להיות גם בשלב שלפני הגשת כתב אישום, כלומר בשלב החקירה, וגם בשלב שאחרי הגשת כתב אישום.

עיון בחומר חקירה לפי ס' 74

עיון בחומר חקירה היא בזכות רק בעבירות של עוון ופשע, בחטא אין זכות מוקנית. ככלל, זכות העיון בחומר חקירה קמה אך ורק מרגע הגשת כתב האישום. **חריגים:**

1. **הסדר מותנה** - יש לחשוד זכות עיון בחומר חקירה לפני שהוא מוסר תשובה אם הוא מסכים להסדר או לא.
2. **שימוע לפני הגשת כתב אישום** - החשוד רשאי לקבל את עיקרי חומר החקירה.

שאלה: שירי נעצרה בחשד לביצוע עבירת התפרצות לדירת מגורים. כעבור 24 שעות הובאה שירי לדיון בבקשה להארכת מעצרה לצורכי חקירה. בדיון ביקש בא כוחה של שירי לעיין בחומר החקירה. בית המשפט דחה את הבקשה.

מה הדין?

- א. סנגור רשאי לעיין בחומר החקירה מיד עם הגשת בקשה להארכת מעצרו של חשוד.
- ב. סנגור רשאי לעיין בחומר החקירה מיד עם הגשת בקשה להארכת מעצרו של חשוד, אלא אם כן הוצאה תעודת חיסיון.
- ג. בית המשפט לא יתיר עיון בחומר החקירה אם ישתכנע כי העיון עלול לסכל את המשך החקירה.
- ד. סנגור אינו זכאי לעיין בחומר החקירה בשלב זה.

עדות שותף שהודה

כשמדובר במשפט של יותר מנאשם אחד, ונאשם אחד או יותר הודו בתחילת המשפט, והנאשמים האחרים ממשיכים לנהל את המשפט, אלה שהודו ניתן לגזור את דינם, אבל, אם הם רשומים יחד באותו כתב אישום וחלק הודו וחלק לא, נחכה עם הטלת העונש לאלה שהודו, מסיימים את משפטם של האחרים וגזר הדין יינתן יחד לכולם, כל אחד בהתאם לחלקו.

חריג: אם אחד הנאשמים שהודה, עומד להעיד מטעם התביעה כנגד אלה שלא הודו, צריך לגזור את דינו לפני שהוא מעיד. הרציונל: שיעלה להעיד נקי משיקולים זרים, כי עונשו כבר נגזר, והוא לא צריך לרצות אף אחד.

עבירות וענישה בפלילי

נעסוק בעיקר במגבלות הענישה, איזה עונש מותר או אסור לבית המשפט להטיל. נתחיל מהערכאה הדיונית, ובהמשך נדבר על ערכאת הערעור, מה היא יכולה לעשות בנוגע לעונש ובאיזה תנאים.

כללי ברזל

1. **בית משפט יכול להרשיע בכל עבירה, בכפוף לסמכותו, בין שהיא כתובה או לא כתובה בכתב האישום.**

- (1) **שלום - עבירה שעונשה עד 7 שנים** (בכפוף לחריגים, אבל גם בחריגים שזה בעיקר בעבירות סמים, בסמכותו להטיל בגין אותה עבירה עד 7 שנים)
- (2) **מחוזי - בכל עבירה.**

2. **העונש החמור ביותר שבית המשפט יכול להטיל, הוא רק עד העונש שרשום לצד העבירה שנכתבה בכתב האישום** (לפעמים יש מספר עבירות בכתב האישום, ולכן ניתן להטיל את העונש הגבוה ביותר מבין העבירות שרשומות).

מה קורה במצב שבו, מתגלה עבירה חמורה יותר בערכאה הדיונית:

1. **התובע יבקש לתקן את כתב האישום** - אם אנחנו בשלב שלפני ההקראה, התובע יכול ללא צורך במתן רשות, אם אנחנו בשלב שאחרי ההקראה, ברשות בית המשפט. ברגע שכתב אישום תוקן, נכנס כאן כלל מספר 2 ובית המשפט יכול להטיל על הנאשם את העונש שרשום בגין העבירה החדשה החמורה יותר מכיוון שהיא רשומה בכתב האישום. רציונל: העבירה רשומה והנאשם יכול להתגונן.

הערה: אם העבירה החדשה שנרשמה היא עבירה בסמכות המחוזי, יש להעביר את ההליך לבית המשפט המחוזי. מנגד, בית המשפט המחוזי יכול לדון בעבירת שלום.

2. **העובדות שרשומות בכתב האישום מגלות עבירה חמורה יותר שאינה רשומה בכתב האישום** דוגמה: הנאשם מואשם בעבירת הגניבה שהעונש בצדה 3 שנים. בית המשפט לאחר שהובאו בפניו ראיות ועדים, מתרשם שמדובר בעבירת גניבה בידי מורשה שהעונש בצדה הוא 7 שנים. אבל, העבירה הזו לא רשומה בכתב האישום. כאן כלל מספר 1 נכנס לתוקף, בית המשפט יכול להרשיע בעבירה בין שהיא כתובה או שלא כתובה בכתב האישום, בכפוף לשני תנאים:

- (1) **בסמכות בית המשפט - שלום לא יכול להרשיע בעבירות שבסמכות המחוזי ולכן יועבר למחוזי במידת הצורך.** המחוזי יכול להרשיע בכל עבירה.
- (2) **ניתנה לנאשם הזדמנות להתגונן.**

מה קורה במקרה כמו בדוגמה לעיל, שהוענש בכתב האישום הוא 3 שנות מאסר, וכתב האישום לא תוקן, ובית משפט החליט להרשיע בעבירה של 7 שנים, ובהתאם לכלל מספר 1 שלעיל, מותר לו. **אבל**, לעניין העונש, כאן נכנס כלל מספר 2 שלעיל, לא ניתן להטיל עונש חמור ממה שרשום בכתב האישום. כלומר, בדוגמה שלעיל, הנאשם יורשע בגניבה בידי מורשה, אבל העונש המקסימלי יהיה עד 3 שנים.

טיפ: כתב האישום בין המקורי ובין המתוקן הוא פוליסת הביטוח של הנאשם. הוא יודע שמה שרשום שם זה המקסימום שהוא יקבל.

מה קורה במצב שבו, מתגלה עבירה חמורה יותר בערכאת הערעור:

גם כאן, שני כללי הברזל תקפים + כלל ברזל שלישי:

1. **בית משפט יכול להרשיע בכל עבירה, בכפוף לסמכותו, בין שהיא כתובה או לא כתובה בכתב האישום.**

2. **העונש החמור ביותר שבית המשפט יכול להטיל, הוא רק עד העונש שרשום לצד העבירה שנכתבה בכתב האישום**

+

3. **בית המשפט יכול להחמיר בעונש שנתן בית המשפט דלמטה, אך ורק אם התביעה ערערה על קולת העונש.** אם הנאשם ערער על חומרת העונש והתביעה לא ערערה על קולת העונש, בית המשפט של הערעור לא יכול להחמיר בעונש גם אם הוא מתרשם שנעברה עבירה חמורה יותר. אם התביעה ערערה על קולת העונש ניתן להחמיר ועד המקסימום שרשום בצד העבירה בכתב האישום. בשני המקרים אם בית המשפט מרשיע בעבירה אחרת, צריך לבדוק שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן.

☒ **התביעה ערערה על קולת העונש - ניתן להחמיר בעונש עד העונש שרשום בצד העבירה בכתב האישום ולא מעבר + ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן.**

☐ **התביעה לא ערערה על קולת העונש - לא ניתן להחמיר עם הנאשם מעבר למה שנגזר עליו בפועל בערכאה דלמטה.**

הערה: כל פעם שרוצים לבחור שבית המשפט הרשיע בעבירה שלא רשומה בכתב האישום, צריך לבחור בחלופה שרשום לצידה גם: ושניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן.

שאלה: גד איתי הוגש כתב אישום לבית משפט השלום בגין עבירה של החזקת סם לצריכה עצמית, אשר העונש המרבי עליה הוא 3 שנות מאסר. בית המשפט הרשיע את איתי וגזר עליו 8 חודשי מאסר בפועל. איתי הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי על הכרעת הדין ועל גזר הדין, ואילו המדינה נמנעה מלהגיש ערעור לבית המשפט המחוזי. לאחר עיון בחומר הראיות ושמיעת טענות הצדדים השתכנע בית המשפט המחוזי מהעובדות שהוכחו כי איתי ביצע עבירה של סחר בסמים, אשר העונש המרבי עליה הוא 20 שנות מאסר.

מה הדין?

א. בית המשפט המחוזי רשאי להרשיע את איתי בעבירה של סחר בסמים, וכן רשאי הוא להחמיר בעונשו, ובלבד שניתנה לאיתי הזדמנות סבירה להתגונן.

ב. בית המשפט רשאי להרשיע את איתי בעבירה של סחר בסמים, ובלבד שניתנה לאיתי הזדמנות סבירה להתגונן; בית המשפט רשאי להחמיר בעונשו של איתי, אולם העונש שיוטל עליו לא יהיה חמור מ-3 שנות מאסר, בהתאם לעבירה שבגינה הוגש נגדו כתב האישום.

ג. בית המשפט אינו רשאי להרשיע את איתי בעבירה של סחר בסמים; בית המשפט רשאי להחמיר בעונשו של איתי, אולם העונש שיוטל עליו לא יהיה חמור מ-3 שנות מאסר, בהתאם לעבירה שבגינה הוגש נגדו כתב האישום.

ד. ד בית המשפט רשאי להרשיע את איתי בעבירה של סחר בסמים, ובלבד שניתנה לאיתי הזדמנות סבירה להתגונן; בית המשפט אינו רשאי להחמיר בעונשו של איתי.

מה שישר אמור להדליק נורה: "איתי הגיש ערעור, והמדינה נמנעה" כבר בשלב הזה אנחנו נדע שאומנם בית המשפט רשאי להרשיע בכל עבירה + ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן, אבל, הנאשם בערכאת הערעור לא יוכל לקבל עונש מעבר למה שנפסק בערכאה דלמטה.

הרשעה בעבירות שהודה בהן הנאשם

אם נאשם הורשע בתיק אחד (בין שניהל הוכחות ובית משפט הרשיע אותו ובין שהוא הודה) הוא יכול לבקשתו, לצרף תיקים מכל הארץ. בין תיקים שהוגש בהם כבר כתב אישום ובין תיקים שנמצאים במשטרה (כלומר שלב של חקירה בטרם העברה לתביעה/פרקליטות). דוגמה: הנאשם הורשע בבית משפט בתל אביב על עבירה מסוימת והוא מבקש לצרף תיק שנמצא בבית משפט בבאר שבע ותיק נוסף בחקירות במשטרת נתניה. כלומר, להודות ו"לנקות שולחן". הוא מודה על כל העבירות, ומקבל עונש על כולן, ואחרי שהוא מסיים את העונש הוא "נקי" מתיקים.

רציונל: הנאשם כבר הורשע, והעונש שהוא יקבל על כל התיקים במצטבר נמוך בד"כ ממה שיקבל על כל תיק בנפרד.

כללים לנאשם ל"ניקוי שולחן":

1. **הנאשם הורשע לפחות בתיק אחד**
2. **לבקשת הנאשם בלבד** - לא ניתן לכפות עליו את צירוף התיקים, הוא רשאי לנהל את כולם.
3. **הנאשם מודה בתיקים האחרים.** (שאר התיקים בסמכות אותו בית משפט. בית משפט שלום יכול לדון רק בתיקי שלום, ובית המשפט המחוזי יכול לדון גם בתיקי שלום).

מצד התובע:

1. **צריך לאפשר לנאשם הזדמנות להשמיע את טענותיו.**
2. **התובע יכול להסכים** - בית המשפט יאפשר בד"כ את צירוף התיקים.

או

התובע יכול להתנגד - בית המשפט ישקול האם לסרב או לאפשר את צירוף התיקים.

אבל, אם התובע לא התנגד, הוא לא יכול לטעון לעניין צירוף התיקים בערעור. אם התובע התנגד לצירוף התיקים, הוא יכול לטעון בשלב הערעור על צירוף התיקים.

שאלה: לוי הורשע בבית המשפט המחוזי בביצוע עבירת שוד. טרם מתן גזר הדין, הורה בית המשפט, לבקשת התביעה וחרף התנגדותו של לוי, על צירוף שני תיקים שעמדו לחובת לוי: האחד, כתב אישום שהיה תלוי נגדו בבית משפט השלום, שבו הואשם לוי בעבירת גניבה והודה בבית המשפט בביצוע העבירה אך טרם הורשע; השני, תיק שבו נחשד לוי בעבירת סחר בסמים, הודה בחקירתו, החקירה הסתיימה אך טרם הוגש כתב אישום. בעקבות צירוף התיקים הרשיע בית המשפט המחוזי את לוי בעבירת גניבה, שעונשה שלוש שנות מאסר, ובעבירת סחר בסמים, שעונשה עשרים שנות מאסר.

האם היה בית המשפט המחוזי היה מוסמך לעשות כן?

- א. בית המשפט היה מוסמך להרשיע את לוי גם בעבירת הגניבה וגם בעבירת הסחר בסמים.
- ב. בית המשפט היה מוסמך להרשיע את לוי בעבירת הסחר בסמים, אך לא בעבירת הגניבה.

- ג. בית המשפט היה מוסמך להרשיע את לוי בעבירת הגניבה, אך לא בעבירת הסחר בסמים.
 ד. בית משפט לא היה מוסמך להרשיע את לוי בעבירת הגניבה ולא היה מוסמך להרשיע את לוי בעבירת הסחר בסמים.

רשום לנו לוי "הורשע" וטרם מתן גזר הדין - זה הזמן הנכון לצרף תיקים. אבל, אין אופציה שזה "לבקשת התביעה" ו- "חרף התנגדותו של לוי" אם הנאשם מתנגד, לא ניתן לצרף תיקים, ולא משנה אם הודה בתיק במקום אחר.

נחלקו הדעות בבית המשפט - הרשעה

כשבית המשפט יושב בדן יחיד אין נחלקו הדעות, השופט מחליט. במשפט הפלילי בד"כ המצב שבו נחלקו הדעות, זה במותב תלתא. כלומר, 3 שופטים.

פה אחד - אין בעיה. אבל מה קורה כאשר נחלקו הדעות בין השופטים? נבצע חישוב של יסודות עבירה, ולא של תוצאות.

דוגמה: 3 שופטים, שניים החליטו לזכות ואחד החליט להרשיע. לא נבדוק את התוצאה הסופית: זיכוי/הרשעה, אלא נבדוק את מה השופטים קבעו לגבי יסודות העבירה, מה נקבע גם לגבי יסוד עובדתי וגם לגבי היסוד הנפשי. בדוגמה לעיל, השופט היחיד שקבע שמתקיים גם יסוד עובדתי וגם יסוד נפשי, זה השופט שהחליט להרשיע.

מותב תלתא - 3 שופטים		
שופט 1	שופט 2	שופט 3
☒ יסוד נפשי	☒ יסוד נפשי	☒ יסוד נפשי
☒ יסוד עובדתי	☒ יסוד עובדתי	☒ יסוד עובדתי
שופט 1 + שופט 3 = 2 יסוד נפשי שופט 1 + שופט 2 = 2 יסוד עובדתי יש רוב ליסוד נפשי ורוב ליסוד עובדתי. לכן התוצאה של המשפט, היא הרשעה. מדוע? כי יש לנו רוב 2/3 לכל יסוד מיסודות העבירה.		

שאלה: נגד ראובן הוגש כתב אישום לבית המשפט המחוזי בעבירת תקיפת בן זוג ("התוקף בן זוג, דינו מאסר ארבע שנים"). נשיא בית משפט השלום קבע שבתיק זה ידון הרכב של 3 שופטים. בתום הדיון החליט אב בית הדין שאמנם הנפגע הוא בן הזוג של ראובן, אך שראובן לא תקף אותו, לכן זיכה את ראובן מכל אשמה. שופט אחר החליט שראובן אמנם ביצע תקיפה, אך שהנפגע אינו בן זוגו של ראובן, לכן הרשיע את ראובן בעבירת התקיפה סתם ("התוקף שלא כדין את חברו, דינו מאסר שנתיים"). השופט השלישי החליט להרשיע את ראובן בתקיפת בן זוג.

מה הדין?

- א. ראובן יורשע בעבירת תקיפת בן זוג.
 ב. ראובן יורשע בעבירת התקיפה סתם.
 ג. ראובן יזוכה.
 ד. התיק יועבר להכרעה לנשיא בית משפט השלום.

הכרעה באין רוב: ככלל, בית משפט יכריע לפי דעת הרוב. באין רוב לדעה אחת - יראה בית המשפט אם יש רוב דעות לגבי כל ממצא עובדתי, יסוד מיסודות העבירה או נושא אחר, המחייבים הכרעה, ויכריע בהתאם.

בעבירה של תקיפת בן זוג קיימים שני יסודות ויסוד העובדתי: תקיפה (התנהגות) ו- בן זוג (נסיבה).

3 שופטים		
שופט 1 - אב בית הדין	שופט 2	שופט 3
☒ יסוד נפשי יסוד עובדתי: ☒ יש בן זוג ☒ תקיפה	☒ יסוד נפשי יסוד עובדתי: לא בן זוג ☒ תקיפה	☒ יסוד נפשי יסוד עובדתי: ☒ יש בן זוג ☒ תקיפה
הכרעה: זיכוי	הכרעה: תקיפה סתם	הכרעה: תקיפה בן זוג
יש לנו רוב לתקיפה + בן זוג = הרשעה בתקיפת בן זוג. מדוע? כי לא מעניין מה ההכרעה, נבדוק אם יש לנו רוב, ויש רוב 2/3 לכל יסוד מיסודות העבירה.		

נחלקו הדעות בבית המשפט - עונש

כשהעונש הוא מאותו מין ומאותו סוג, נעשה מדרג של העונשים, מ- העונש ההכי חמור ל- עונש ההכי קל ובסדר יורד. אחרי שעשינו את המדרג, העונש שיקבע כשיש מגוון דעות, זה לא העונש החמור ביותר, אלא העונש האמצעי - העונש השני אחרי העונש החמור ביותר.

דוגמה:

3 שופטים		
שופט 1	שופט 2	שופט 3
10 שנים מאסר בפועל	8 שנים מאסר בפועל	5 שנים מאסר בפועל

1. 10 שנים מאסר בפועל
2. 8 שנים מאסר בפועל
3. 5 שנים מאסר בפועל
- העונש האמצעי/השני קובע, ולכן ייגזר על הנאשם 8 שנים בפועל.

דוגמה נוספת:

3 שופטים		
שופט 1	שופט 2	שופט 3
5,000 ₪ קנס	5 ₪ קנס	4,000 ₪ קנס

1. 5,000 ₪ קנס
2. 4,000 ₪ קנס
3. 5 ₪ קנס

מה עושים כשהעונש הוא לא מאותו מין ומאותו סוג, והמדרג לא ברור, אב בית הדין הוא זה קובע מה המדרג. כלומר, אב בית הדין קובע מה העונש ההכי חמור. ונשבץ את העונשים כך: נרשום את העונש שנקבע על ידי אב בית הדין כ- חמור יותר, נשאיר מקום באמצע, ונרשום את הבא אחריו בחומרתו. ובאמצע נשבץ את מה שנותר - וזה העונש שייגזר על הנאשם.

דוגמה:

3 שופטים		
שופט 1	שופט 2 - אב בית הדין	שופט 3
10 שנים מאסר בפועל	5 שנים על תנאי	10,000 ₪ קנס

אב בית דין החליט שהעונש החמור ביותר הוא קנס 10,000 ₪ ושמאסר על תנאי חמור יותר ממאסר בפועל (בכוונה הדוגמה קיצונית).

1. 10,000 ₪ (אב בית הדין קבע שזהו העונש החמור ביותר).
2. **10 שנים מאסר בפועל** - העונש האמצעי - זה מה שייגזר על הנאשם בפועל.
3. 5 שנים על תנאי (אב בית הדין קבע שמאסר על תנאי יותר חמור ממאסר בפועל, ולכן מאסר על תנאי ממוקם בסוף).

מעשה אחד אבל נובעות ממנו מספר עבירות

בית משפט רשאי להרשיע נאשם בשל אחת מהעבירות שאשמתו בהן התגלתה מהעובדות שהוכחו. כלומר, מבחינת ההרשעה ניתן להרשיע בכל העבירות שנובעות מאותו מעשה. אבל, עונש יהיה אחד. דוגמה: שוד, ובשוד גלום גם גניבה - כך שניתן להרשיע גם בשוד וגם בגניבה, אבל יוטל עונש אחד.

שאלה: יצחק דקר בסכין את אליאב וגרם לפציעתו. מאחר שמתקיימים במעשה הדקירה עצמו הן יסודות עבירת התקיפה סתם הן יסודות עבירת הפציעה, הגיש התובע נגד יצחק כתב אישום בשתי העבירות אף שמעשה הדקירה הוא מעשה אחד. העונש המרבי על עבירת התקיפה סתם נמוך יותר מהעונש המרבי על עבירת הפציעה.

מה הדין?

- א. כתב האישום בטל מחמת פגם או פסול בכתב האישום.
- ב. בית המשפט רשאי להרשיע את יצחק בעבירת הפציעה בלבד.
- ג. בית המשפט רשאי להרשיע את יצחק בעבירת התקיפה סתם בלבד.
- ד. בית המשפט רשאי להרשיע את יצחק בשתי העבירות יחד.

פסילת פסק דין

כלל, ראייה בלתי קבילה שנתקבלה בטעות או בהיסח הדעת לא תשמש הוכחה לאשמה ואין לבסס עליה את פסק הדין. אולם, עובדה שבית המשפט שמע ראייה בלתי קבילה לא תפסול את פסק הדין. **חריגים:** במקרים הבאים תביא שמיעת ראייה בלתי קבילה **לפסילת** פסק הדין:

1. הנאשם לא היה מורשע אילולא נמסרה הראייה הפסולה.
2. אין ראייה מספקת אחרת, לבד מהראייה הפסולה, לתמוך בה את ההרשעה.

שאלה: התביעה בהליך פלילי הגישה לבית המשפט ראייה שאינה קבילה, אך הסנגור לא התנגד להגשתה בשל טעות. ראייה זו היא הראייה היחידה בתיק, והיא קושרת את הנאשם ישירות לביצועה של העבירה.

מה הדין?

- א. על בית המשפט לזכות את הנאשם.
- ב. בית המשפט רשאי להרשיע את הנאשם אם יש בראייה להוכיח את אשמתו.
- ג. בית המשפט רשאי להרשיע את הנאשם אם יש בראייה להוכיח את אשמתו ויש בחומר הראיות סיוע.
- ד. בית המשפט רשאי להרשיע את הנאשם אם יש בראייה להוכיח את אשמתו ויש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

בשאלה נתון שמדובר בראייה שהתקבלה בטעות או בהיסח הדעת. וכיוון שנתון שהראייה הפסולה היא הראייה היחידה בתיק והיא קושרת ישירות את הנאשם לביצוע העבירה - על בית המשפט לזכות את הנאשם.

מצבים בהם "נדלג" לבית המשפט העליון

הדרך הנכונה לערער על הבקשה, זה להגיש בקשה לבית משפט שבו ההליך מתנהל ואם ההחלטה לא מוצאת חן בעינינו וניתן לערער אנחנו מערערים, ואם לא ממשיכים בהליך. בד"כ סדר הערכאות: שלום, מחוזי, עליון.

קיימים שלושה מצבים שגם אם אנחנו מצויים בהליך שמתנהל בבית משפט השלום "נדלג" ישר לעליון:

1. פסלות שופט
2. עיון בחומר חקירה מודיעיני
3. הסרת תעודת חיסיון לטובת המדינה

חוץ מפסלות שופט שזה עניין רגיש, שני המצבים הנוספים מדברים על ביטחון המדינה, וכאשר מדובר בביטחון המדינה "מדלגים" ישר לעליון.

כשאנחנו מדברים על עיון בחומר חקירה, ומדובר בחומר חקירה "רגיל" הבקשה לעיון בחומר חקירה מוגשת לאותו בית משפט שדן בעניין, או לשלום או למחוזי. קיים גם חומר חקירה מודיעיני של גופי חקירה וגופי ביטחון.

חומר חקירה מודיעיני:		חומר חקירה רגיל
1. גופי חקירה: משטרה שב"ס, מח"ש, מצ"ח 2. גופי ביטחון: צה"ל, שב"כ, מוסד		חומר חקירה שלא סווג כמודיעיני.
מודיעיני - גופי ביטחון: הבקשה מוגשת ישר לעליון. שופט יחיד אין ערר	מודיעיני - גופי חקירה: הבקשה מוגשת לאותו בית משפט. שופט יחיד - בעדיפות לא השופט שדן באישום. ניתן להגיש ערר לערכאת הערעור.	חומר חקירה - לא מודיעיני: הבקשה מוגשת לאותו בית משפט. שופט יחיד - בעדיפות לא השופט שדן באישום. ניתן להגיש ערר לערכאת הערעור.

שאלה: במהלך משפט פלילי המתנהל נגד יהויכין בבית משפט השלום, ביקש עבד התובע להגיש כראיה מסמך שלא הועמד לרשות הסניגוריה שכולל חומר מודיעיני שנאסף על ידי מערך המודיעין של השב"ס. החומר כולו מתייחס לעובדות המתוארות בכתב האישום. אתם באי כוחו של יהויכין המבקש מכם לעיין בחומר המודיעיני.

מה הדין?

- את הבקשה לעיון בחומר יש להגיש לבית המשפט העליון. הדיון יתקיים בפני שופט אחד ועל החלטתו לא ניתן לערער.
- את הבקשה לעיון בחומר יש להגיש לבית המשפט הדין באישום. הדיון יכול שיתקיים בפני שופט אחד ועל החלטתו לא ניתן לערער.
- את הבקשה לעיון בחומר יש להגיש לבית המשפט הדין באישום. הדיון יכול שיתקיים בפני שופט אחד ועל החלטתו ניתן לערער לבית המשפט העליון.
- את הבקשה לעיון בחומר יש להגיש לבית המשפט הדין באישום. הדיון יכול שיתקיים בפני שופט אחד ועל החלטתו ניתן ערר לבית המשפט המחוזי.

אומנם מדובר בחומר מודיעיני, אבל של גופי חקירה, של השב"ס.

הסרת תעודת חיסיון

קיימים שני סוגים לתעודת חיסיון:

- תעודת חיסיון לטובת הציבור - שהוציא שר** - במקרה ורוצים להסיר תעודת חיסיון לטובת הציבור שהוציא שר, פונים לבית המשפט שדן בעניין, או שלום או מחוזי.
- חיסיון לטובת המדינה - שר הביטחון** - במקרה ורוצים להסיר תעודת חיסיון לטובת המדינה, שנועדה לשמור על ביטחון המדינה או יחסי החוץ שלה, הבקשה תוגש ישירות לעליון.

הערה: שר הביטחון פנים/לאומי וכדומה זה לא שר הביטחון. רק שר הביטחון חותם על תעודות חיסיון לטובת המדינה.

שאלה: כרמל עומדת לדין פלילי בבית משפט השלום בתל אביב-יפו. במסגרת ההליך סירבה התביעה להעביר לידי כרמל חומר מודיעיני שנאסף במסגרת החקירה, ואף הציגה תעודת חיסיון החתומה על ידי השר לביטחון פנים. כרמל סבורה כי חומר מודיעיני זה יכול לסייע להגנתה.

מה הדין?

- א. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה לבית משפט השלום בתל אביב-יפו. אם תידחה העתירה תוכל כרמל להגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו.
- ב. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה שתידון על ידי נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו. אם תידחה העתירה תוכל כרמל להגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון.
- ג. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה שתידון בבית משפט השלום בתל אביב-יפו. אם תידחה העתירה תוכל כרמל לערער עליה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו רק במסגרת ערעור על פסק הדין.
- ד. כרמל רשאית להגיש עתירה לגילוי ראיה חסויה לבית המשפט העליון.

בשאלה נתון לנו תעודת חיסיון, ואנחנו צריכים לבדוק מי נתן את תעודת החיסיון: השר לביטחון פנים (לאומי) בשונה משר הביטחון. לכן פונים לבית המשפט שדן בעניין, בהתאם לנתוני השאלה, בית משפט שלום. במקרה והבקשה תידחה: החלטה בעתירה להסרת החיסיון היא "החלטת ביניים" ולכן יחולו הכללים הבאים לגבי הערעור עליה: (1) בהליך פלילי - ניתן לערער על ההחלטה רק בסוף ההליך במסגרת הערעור על פסק הדין. (2) בהליך אזרחי - ניתן לערער על ההחלטה ברשות במהלך ההליך.

הערה: שימו לב בין בקשה לסיווג חומר חקירה כ- חומר חקירה (בקשה לפי ס' 74 - ניתן להגיש ערעור ראשון בזכות, אין ערעור שני), לבין בקשה להסרת חיסיון (ניתן לערער רק בסוף ההליך).

מה המשמעות של שתיקת נאשם או חשוד

חשוד/נאשם במהלך ההליך הפלילי מוצא את עצמו מול 3 צמתים, שבהם הוא יכול לבחור אם לשתוק או לדבר:

1. **חשוד בחקירת במשטרה**
2. **שתיקת נאשם בתשובה לאישום**
3. **הימנעות נאשם מלהעיד בבית המשפט**

מה המשמעות של השתיקות שלעיל?

1. **חשוד בשלב חקירת במשטרה:**
 - (1) שתיקה - חשוד ששותק בחקירת המשטרה = חיזוק לראיות התביעה.
 - (2) סירוב להשתתף בהליכי חקירה. דוגמה: השתתפות במסדר זיהוי = חיזוק לראיות התביעה.
 - (3) חיפוש פנימי או חיצוני או להיפגש עם רופא = חיזוק לראיות התביעה.

טיפ: חשוד בשלב חקירת במשטרה = חיזוק.

2. **שתיקת נאשם בתשובה לאישום** - הנאשם יכול להודות ולכפור, הימנעות הנאשם מלהשיב לאישום. הנאשם בוחר שלא לענות ושותק = חיזוק לראיות התביעה.

טיפ: השלב הוא התחלתי והנאשם עדיין חושב מה כדאי לו ולכן שותק. חושב=חיזוק.

3. **הימנעות נאשם מלהעיד בבית המשפט** - הנאשם יכול לעלות להעיד ויכול שלא להעיד. אם הוא בוחר שלא להעיד = חיזוק או סיוע לראיות התביעה.

טיפ: כבר סוף ההליך, יכול להיות חיזוק או סיוע. סוף=סיוע (אם דבר יכול לשמש סיוע, סיוע כולל בתוכו את הדרגה הנמוכה יותר - חיזוק).

שני חריגים:

(1) **קלטת חוקר ילדים** - כשילד לפי חוק הגנת ילדים לא עולה להעיד וחוקר הילדים עולה להעיד במקומו והוא העד היחיד, נדרש סיוע לראיות התביעה. במקרה כזה והנאשם שותק, שתיקת הנאשם לא תהווה סיוע לראיות התביעה.

(2) **הנאשם לא עולה להעיד כתוצאה ממוגבלות שכלית או נפשית לפי חו"ד.**

שאלה: במשפט של נאשם בגין מעשה מגונה בילד בן 6, מבקשת התביעה להרשיעו על סמך עדות הילד הנפגע בפני חוקר ילדים ובהסתמך על שתיקת הנאשם במשפט.

האם ניתן להרשיע את הנאשם על סמך תשתית ראיתית זו?

א. כן. שתיקת הנאשם במשפט מהווה חיזוק לראיות התביעה ודי בכך כדי להביא להרשעת הנאשם.

ב. כן. שתיקת הנאשם במשפט יכולה להיות סיוע לעדות הילד בפני חוקר הנוער.

ג. לא. שתיקת הנאשם במשפט אינה יכולה לשמש סיוע לעדות הילד בפני חוקר ילדים.

ד. לא. לא ניתן להרשיע נאשם על סמך עדות הילד הנפגע, שניתנה בפני חוקר ילדים, מאחר שהילד מתחת לגיל 12.

הרשעה על סמך עדות חוקר ילדים לגבי הודעה שגבה מילד מתחת לגיל 14 בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה, טעונה סיוע. ואולם, שתיקת הנאשם במשפט אינה יכולה לשמש סיוע לעניין זה.

שיעור 6

נושא: ראיות: במשפט הפלילי והאזרחימרצה: עו"ד אופיר סטרשנובראיות כתובות

תעודות

כלל: כל ראיה מוגשת באמצעות עד. לא מגישים ראיה לבית המשפט בלי שעד מגיש אותה. ההגשה באמצעות עד מאפשרת לבית המשפט לדעת שמדובר במסמך אותנטי. כך שראיה חפצית ומסמכים יוגשו באמצעות עד. העד מגיש את הראיה לבית המשפט ומאמת את התוכן שלו. הוא גם יכול לערוב למהימנות המסמך ולאמיתות התוכן. דוגמה: כותב המכתב צריך לבוא ולהעיד בפני ביהמ"ש שהוא זה שכתב את המכתב או שהמכתב נעשה בנוכחותו ושלא נעשו בו שינויים. לגבי דף עם רישום, רק מי שרשם אותו יכול לערוב לאמיתות התוכן.

כלל נוסף בדיני ראיות: **כלל הראיה הטובה ביותר** - אם אתה מחזיק בראיית המקור, עליך להגיש את המקור, כי ביהמ"ש צריך לקבל את הראיה הטובה ביותר שניתן.

מתי ניתן להגיש מסמך ללא עד, או שהמסמך יוגש שלא באמצעות העד הספציפי שערך אותו: **חריגים:**

1. **תעודה ציבורית** - תעודה ציבורית היא "מלכת המסמכים". איך נדע מהי תעודה ציבורית?

- (1) הרישום נעשה מכוחה של חובה מפורשת לבצע את הרישום
- (2) לציבור יש עניין בעריכת הרישום
- (3) תכלית הרישום היא תיעוד לטווח הארוך ולא לשימוש חד פעמי
- (4) כל אחד יכול לעיין ברישום

הערה: לא מדובר על פעולה מינהלית כמו: חוקר שרשם דו"ח, מזכר של שוטר.

ההגדרה ההכי חשובה: **רישום על מעשה חקיקה או שיפוט או ביצוע שילטוני**.
 דוגמאות: תעודת לידה; תעודת בגרות; תעודת פטירה; תעודת נישואים; כולל אישור נוטריון;
 פסק דין - מסמך משמעותי שיכול להטיל זכויות וחובות; צו ירושה; דו"ח ועדת חקירה; תעודת זהות; תעודת מלשכת עורכי הדין - זו לא רשימה סגורה, אבל מדובר במסמכים דרמטיים.
 בהגשת תעודה ציבורית לא צריך להביא עד שיגיש את הראיה ולכן גם אין חקירה נגדית.
 כל המסמכים האלה שלעיל הם תעודה ציבורית גם אם הם הונפקו במדינה אחרת. אבל, בעוד שמסמכים ישראלים אנחנו יודעים לזהות בעצמנו ואנחנו לא נדרשים לאף אחד, לגבי מסמכים שהם תעודה ציבורית מחו"ל, מכיוון שהם זרים לנו מבחינה מהותית אנחנו צריכים גורם "מבין" שיתן אישור.

תעודה ציבורית מחו"ל (מדינה זרה) + גורם מאשר:

☒ נציג קונסולרי

☒ נציג דיפלומטי

☒ עד מזכיר שלישי בציר של שגרירות נחשב נציג דיפלומטי

טיפ: חו"ל - 3 אותיות - גם מזכיר עד הציר שלישי בשגרירות מוסמך לאשר.

משמעות האישור: ברגע שאחד מהגורמים המפורטים לעיל נתן אישור, זה מעיד על אותנטיות:

- (1) כי התעודה הציבורית פלונית הודפסה בידי המדפיס הרשמי של המדינה הזרה;
 - (2) החתימה היא חתימה רשמית של מי שנחזה להיות חתום על התעודה (מוסד/פקיד);
 - (3) כי התעודה פלונית נמצאת במשמורת של פקיד פלוני/מוסד הנמצאים בחו"ל.
- מעמדה של תעודה ציבורית: ראיה לכאורה.** כלומר, התעודה היא ראיה לכאורה לאמיתות התוכן. אבל, ניתן להביא ראיות לסתירת התוכן. כך שלא מדובר בראיה חלוטה.
- דוגמת טיפ תעודת זהות:** קיימות תעודות זהות שבהם התאריך לידה רשום: 00.00.1960. מדובר בעולים חדשים שלא היה ברשותם תעודה המעידה על תאריך לידתם ולכן הפקיד במשרד הפנים נתן להם תאריך פיקטיבי שנחזה לגילם. אותו עולה חדש רוצה לקבל את הפנסיה קצת יותר מוקדם, ולכן הוא מבקש שיקבעו שהוא בן 67 ולא 65. מכיוון שתעודת הזהות היא ראיה לכאורה הוא יכול להביא ראיות שיסותרו את הרשום בתעודה הציבורית/תעודת זהות.
- האם ניתן להגיש העתק בדוק?** [העתק בדוק - המשמעות שאפשר להגיש העתק במקום המקור] הרי לפי כלל הראיה הטובה ביותר, יש להגיש את המקור. אבל מכיוון שמדובר במסמך מאוד משמעותי, בתעודה ציבורית חל חריג לכלל הראיה הטובה ביותר וניתן להגיש העתק בדוק במקום המקור.
- דוגמת טיפ תעודת זהות:** אף אחד לא רוצה לאבד את תעודת הזהות ולחכות חודשים לתור לחידוש תעודת זהות במשרד הפנים. לכן מאפשרים להגיש העתק בדוק.
- שאלה:** אילו מן הראיות הבאות ניתנות להוכחה באמצעות הגשת ההעתק הבדוק, גם אם המקור נמצא בידיו של בעל הדין המעוניין להגיש את הראיה?

א. תעודת עובד ציבור.

ב. רשומה מוסדית.

ג. רשומה בנקאית.

ד. תעודה ציבורית.

נתון בשאלה "גם אם המקור נמצא בידיו של בעל הדין" - חשוב להבין שגם אם המקור נמצא בידיו של בעל דין הוא יכול להגיש את העתק הבדוק. זו בדיוק הפריבילגיה של תעודה ציבורית. אם מדובר בתעודה אחרת למשפט "גם אם המקור נמצא בידיו של בעל הדין" יש נפקות.

2. **תעודה נושנה** - כשמה כן היא - תעודה ישנה. דוגמה: צוואה משנות ה-60 - עורך הצוואה יכול להיות שכבר לא בין החיים.

רציונל: קיים הגיון שאם מדובר בתעודה ישנה, לא בהכרח שיהיה מי שיכול להגיש אותה, ונאפשר להגיש אותה מבלי להביא עד. **אבל יש לעמוד בשני תנאים מצטברים:**

איך נדע מהי תעודה נושנה?

- (1) **נחזית להיות בת 20 שנה לפחות מעת היצירה שלה.** כלומר מרגע שנוצרה.
- (2) **נשמרה במשמורת הנראית כשרה בעיני בית המשפט,** בכפוף לכך שנשמרה במשמורת הנראית כשרה מרגע שנוצר המסמך/תעודה הנושנה, ועד הרגע שבו נרצה להגיש את המסמך. כך שאם בחלק מהתקופה לא ידוע לנו היכן היה המסמך, או שידוע היכן היה אבל לא במשמורת הנראית כשרה - המסמך לא עונה לתנאי המצטבר השני.

דוגמאות למשמורת כשרה: משרד עו"ד, מוזיאון, רכיב רשמי, משרד ממשלתי וכדו'

שאלה: ביום 1.1.2012 הגיש יאיר לבית המשפט המחוזי תביעה לסעד הצהרתי כי הוא הבעלים של חלקת מקרקעין בעיר ירושלים. עו"ד איתן, אשר זומן כעד מטעם יאיר, העיד כי ביום 1.1.1990 הגיעה אימו של יאיר (שנפטרה בינתיים) למשרדו והפקידה בידיו חוזה שלפיו ביום 25.4.1968 רכשה את חלקת המקרקעין מבעליה באותה עת. יאיר מבקש להגיש את החוזה כראיה במשפט, אך הצד השני מתנגד בטענה כי מדובר בראיה שאינה קבילה.

מה הדין?

- א. החוזה אינו ראיה קבילה. אילו היה החוזה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 24.4.1988, אפשר היה לקבלו כראיה.
- ב. החוזה הוא ראיה קבילה. אילו היה החוזה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 2.1.1992, לא היה אפשר לקבלו כראיה.
- ג. החוזה הוא ראיה קבילה, ואפשר היה לקבלו כראיה אף אם היה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 2.1.1992.
- ד. החוזה אינו ראיה קבילה, ולא היה אפשר לקבלו כראיה אף אם היה מגיע לידי עו"ד איתן ביום 24.4.1988.

המסמך אמור לאורך כל "אורך חייו" מרגע שנוצר להיות במשמורת הנחזית להיות כשרה.

3. **רשומה מוסדית** - רשומה מוסדית הוא כל מסמך או פלט מחשב שעורך עסק (פרטי/ציבורי) במהלך הרגיל של פעילותו. כולל רישום ידני.

דוגמאות: פלט עובר ושב של חשבון הבנק, פלט שיחות פלאפון, תרשומות ידנית/כרטיסיה לחוב במכולת או בכל חנות אחרת, רשימה של מלאי, רישום של רשות מקומית לגבי תשלומים וכדו'. המונח הוא רשומה "מוסדית" ולא עסקית, מכיוון שהמונח "מוסד" מוגדר כך: **"מוסד"** - המדינה, רשות מקומית, עסק או כל מי שמספק שירות לציבור. **"עסק"** - לרבות משלח יד. טיפ: מוסדית=מכולת.

הערה: רשומה שנערכה בידי רשות חקירה או התביעה הפלילית אינה נחשבת רשומה מוסדית.

תנאים מצטברים שצריך להוכיח בכדי שרשומה מוסדית תהיה קבילה:

ממוחשב	{	ידני	1) סמיכות זמנים - כי "המוסד" נוהג, במהלך ניהולו הרגיל, לערוך רישום של האירוע נושא הרשומה בסמוך להתרחשות.
			2) אמיתות הרישום - כי הדרך שבה אוסף המוסד את נתוניו ועורך רישומיו, יש בה כדי להעיד על אמיתות תוכנה של הרשומה.
			מדובר בפלט מחשב? + יש להוכיח גם את הבאים:
			3) אמין - דרך הפקת הרשומה יש בה כדי להעיד על אמיתותה
			4) הגנת סייבר - המוסד נוקט, באורח סדיר, אמצעי הגנה סבירים מפני חדירה לחומר מחשב מפני שיבוש בעבודת המחשב.

טיפ: ידני - יד: 2 אותיות=2 תנאים; ממוחשב - מחשב: 4 אותיות=4 תנאים.

כפוף לחקירה נגדית

כאשר רשומה מוסדית מוגשת, ההגשה הראשונית לא מותנית בעד, אבל, אם הצד השני דורש, העד חייב להתייבב. **חריג:** רשומה מוסדית של תאגיד בנקאי - ככלל, רק במקרה והבנק הוא

אחד מבעלי הדין בתביעה, יבוא עד להעיד על המסמך הבנקאי. **חריג לחריג:** בעל דין **מבקש** + נדרש **טעם מיוחד**.

רציונל: בהליך אזרחי כמעט תמיד יצורף פלט בנק. בנק הוא גוף אמין, ולא ניתן בכל דיון לחייב אותו לשלוח נציג.

מקור/העתק: רשומה מוסדית ניתן להוכיח גם בהעתק צילומי. ופלט מחשב נחשב מקור.

שאלה: איזה משפט מבין המשפטים הבאים **נכון**?

- א. ☒ רשומה מוסדית שהיא פלט מחשב תיחשב כמקור.
 - ב. ☐ תעודה ציבורית ניתן להוכיח רק באמצעות הגשת המקור.
 - ג. ☐ העתק צילומי של מסמך לא ישמש כראיה, אלא בהסכמת בעל הדין שכנגד.
 - ד. ☐ רשומה מוסדית לא ניתן להוכיח באמצעות העתק צילומי של הרשומה.
4. **תעודת עובד ציבור** - תעודת עובד ציבור זה לא מזכר וגם לא דוח פעולה. זה שעובד ציבור כתב מסמך לא הופך את המסמך אוטומטית לתעודת עובד ציבור.
- תעודת עובד ציבור תינתן ע"י מי שביצע את הרישום. אם הרישום נעשה על ידי מי שכבר אינו עובד בשירות - תעודת עובד ציבור תינתן על ידי האחראי על היחידה בה הוא עובד.

סעיף 23 לפקודת ראיות:

תעודת עובד ציבור - בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות הדין, לקבל כראיה תעודה **על דבר שנרשם במסמך רשמי**; התעודה תהא חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה שנרשמה, ואם אין הוא עוד באותו שירות – בידי האחראי על היחידה שבה עבד.

תעודת עובד ציבור, זה מצב שהעובד ציבור עושה "העתק הדבק" ממה שכבר רשום במסמך רשמי. העובד ציבור נותן מסמך עם נתונים ומאשר שהעתיק את המידע מהמחשב/רישום. דוגמה: עולה שאלה למי שייך רכב מסוים. במשרד הרישוי קיים רישום לגבי בעלות של כל רכב. במקום להטריח את השופט שיגיע עד למשרד הרישוי ויבדוק את הרישום, העובד משרד הרישוי פותח את המסמך הרשמי (פיזי/במחשב) ומעתיק מתוך הרישומה את הנתונים. דוגמה נוספת: בדיקת סמים במעבדה. במעבדה קיים תיעוד, עובד המעבדה מעתיק מהנתונים. כנ"ל לגבי עובד ציבור רשות מקומית, שהעתיק מהרישומים שפלוני שילם ארנונה או פקיד מס הכנסה וכדו'. **הערה:** תעודת עובד ציבור מהווה הוכחה לעצם קיומו של הרישום במסמך רשמי (לא כראיה לאמיתות תוכנו של אותו רישום).

כפוף לחקירה נגדית

כאשר תעודת עובד ציבור מוגשת, ההגשה הראשונית לא מותנית בעד, אבל, אם הצד השני דורש, העד חייב להתייבב.

מיהו עובד ציבור?

- ☒ כל עובד מדינה או משרדי הממשלה
- ☒ עובד של הסוכנות היהודית לארץ ישראל
- ☒ עובד ההסתדרות הציונית העולמית
- ☒ עובד של משרד מבקר המדינה ונציבות תלונות הציבור
- ☒ שופט וגם דיין בבי"ד רבני
- ☒ עובד מערכת בתי המשפט

שאלה: טלי מעוניינת להגיש כראיה לבית המשפט בישראל פסק דין שניתן בצרפת.

מה מעמדו של פסק הדין?

- א. פסק הדין הוא תעודה ציבורית.
- ב. פסק הדין הוא תעודת עובד ציבור.
- ג. פסק הדין הוא רשומה מוסדית.
- ד. כל התשובות אינן נכונות.

מדובר בפסק דין, ולכן הוא תעודה ציבורית ולא משנה אם מדובר בפסק דין שניתן בחו"ל, הוא עדיין תעודה ציבורית. ללא קשר לסיווג, נדרש אישור של גורם מאמת בהתאם לרשום לעיל.

פסק דין מרשיע בהליך אזרחי

הדרך היחידה להגיש פס"ד של שופט אחד לשופט במשפט אחר, זה אך ורק, בהגשת פס"ד פלילי למשפט אזרחי. המשמעות במצב כזה היא לבקש מהשופט לקחת את העובדות שרשומות בפס"ד, ולקבל אותן כמו שהן.

במשפט הפלילי רף ההוכחה הוא מעבר לספק סביר (98%), ואם הוכחו עובדות מעבר לספק סביר ניתן להגיש אותו במשפט אזרחי ששם רף ההוכחה הוא מאזן ההסתברויות (מעל ל- 50%).

ניתן לעשות שימוש בהליך הפלילי כדי לקדם את ההליך האזרחי. דוגמה: אירוע פלילי שבמסגרתו נפגע אדם, והנפגע רוצה פיצויים מעבר ההרשעה והצדק בהליך הפלילי. במקרה כזה כדאי לו להמתין לסיום ההליך הפלילי כי הקביעות והממצאים שיקבעו יעזרו לו בהליך האזרחי.

שתי הדרכים לשימוש בפס"ד פלילי בהליך אזרחי:

1. **תביעה אזרחית נפרדת** - התביעה תוגש בהתאם לכללי הסמכות המקומית והעניינית. בתביעה יוצגו ראיות, בין היתר חוות דעת ו- פס"ד הפלילי.
2. **תביעה אזרחית נגררת לפלילים** - לא מוגשת תביעה אזרחית נפרדת. אלא לאחר שישתיים ההליך הפלילי, הנפגע יגיש תביעה אזרחית נגררת לאותו שופט ואותו בימ"ש ויבקש שיפסקו לו פיצויים.

פירוט:

תביעה אזרחית נפרדת

דוגמה להמחשה: פלוני הזמין פיצה. הפיצה הגיעה אחרי שעתיים ובמצב לא טוב. כשהגיע השליח העייף והעצבני והמאחר, אמר לו פלוני, שייקח את הפיצה וילך. לאחר ויכוח השליח שלף סכין ודקר את פלוני ופצע אותו פציעות קשות. השליח נשפט וקיבל 3 שנות מאסר + והוכחו כל העובדות המתוארות לעיל. פלוני רוצה פיצוי ומעוניין להגיש תביעה אזרחית. ופונה לעו"ד למיצוי זכויות.

העו"ד מסביר לו שהשליח לא בעל כיס עמוק, ולכן נוסף לשליח (נתבע 1) נוסיף את הנתבעים:

- (2) רשת הפיצה; (3) חברת הביטוח של הפיצה; (4) מד"א הגיעו באיחור (5) ביה"ח שחרר את שליח הפיצה כשהוא עדיין במצב נפשי רעוע (6) הפסיכיאטר.

במהלך המשפט מוגשות ראיות ובנוסף מוגש פס"ד הפלילי ששם מפורט שהשליח דקר 3 דקירות. במידה והשופט בהליך הפלילי מקבל את פס"ד הפלילי, זה מוכיח חלק מרכזי בתביעה האזרחית.

תנאים מצטברים שצריכים להתקיים בכדי שיהיה ניתן להשתמש בממצאים ובמסקנות של פסק הדין הפלילי בהליך אזרחי:

1. **פסק דין פלילי** - רק פסק דין פלילי. **חריג:** למעט פסק דין שניתן על ידי **רשם** בבית משפט לעניינים מקומיים. **הערה:** בית דין צבאי גם נחשב לפס"ד פלילי.
2. **פסק דין חלוט** - פסק דין חלוט רק אחרי שעברו 45 יום מעת שניתן.
3. **מרשיע** - רק אם פס"ד הסתיים בהרשעה ולא בזיכוי. כולל צו מבחן ללא הרשעה. כלומר, נקבע שהנאשם ביצע את העבירה, אבל ללא הרשעה (לא נרשם ברישום הפלילי). **חריג:** בתביעה אזרחית לפי חוק לשון הרע + הגנת הפרטיות - ניתן להגיש גם פס"ד מזכה.
4. **הכרעת דין** - ניתן להגיש רק את הכרעת הדין, **ולא את גזר הדין**. **הערה:** ביהמ"ש בהליך האזרחי רשאי לעיין בכתב האישום; הפרוטוקול; או כל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך.

5. **אחד מבעלי הדין לפחות הוא אחד מאלה:**

- (1) **המורשע.**
- (2) **חליפו.** דוגמה: עיזבון.
- (3) **מי שחב בחובו הפסוק.** דוגמה: חברת הביטוח.
- (4) **מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע.** דוגמה: מעסיק.

בתביעה האזרחית חייב להופיע 1 או יותר מתוך 4 שרשומים לעיל, כדי שניתן יהיה להגיש את פסק הדין הפלילי בתביעה האזרחי.

בהמשך לדוגמה לעיל, אם התביעה הייתה מוגשת רק נגד מד"א, או נגד הפסיכיאטר - אין להם קשר להליך הפלילי. לעומת זאת, המעסיק, חברת הביטוח, והשליח - קשורים. מדוע? המעסיק זו אחריות שילוחית ולכן רואים אותו כחלק, וחברת הביטוח נכנסת בנעליו.

פסק הדין כראיה לכאורה

לאחר שהוגש פסק הדין הפלילי, ניתן להגיש ראיות לסתור אותו. וביהמ"ש האזרחי יכול לקבוע קביעות שסותרות את מה שקבע ביהמ"ש הפלילי.

מי רשאי להגיש ראיות לסתור - ללא צורך בקבלת רשות?

1. **צד זר** - צד שלא היה חלק במשפט הפלילי.
2. **מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע.** דוגמה: מעסיק.

מי לא רשאי להגיש ראיות לסתור ללא: קבלת רשות + טעמים שיירשמו:

1. **המורשע**
 2. **חליפו**
 3. **מי שחב בחובו הפסוק.** דוגמה: חברת ביטוח.
- טיפ:** חברת ביטוח - ביטוח לנפגע שיוכל להגיש את פסק הדין הפלילי, בלי בעיות.

רציונל: המורשע כבר ניהל הליך בביהמ"ש, ואת כל הראיות שלו, הוא היה צריך להגיש במשפט הפלילי, וחליפו נכנס בנעליו וגם מי שחב בחובו הפסוק.

צ'ק ליסט: "מה בפח": מרשיע + הכרעת דין + בעל דין + פלילי + חלוט = ניתן להגיש.

תביעה אזרחית נגררת לפלילים

תנאים בהגשת תביעה נגררת לפלילים:

1. **רק כנגד המורשע או חלק מהמורשעים** - לא ניתן להוסיף גורמים נוספים. במידה ונפגע מעוניין להגיש תביעה גם נגד גורמים נוספים (דוגמה: בעלי כיס עמוק), עליו להגיש תביעה אזרחית נפרדת והתביעה נגררת היא לא הכתובת הנכונה.
2. **הגשה בתוך 90 ימים מיום שפסק הדין הפך חלוט** - סד זמנים קצר. לעומת, תביעה אזרחית נגררת שם ניתן להגיש עד 7 שנים.
3. **אותה ערכאה דיונית** - בין שהיה ערעור ובין שלא היה ערעור, אותה ערכאה דיונית שדנה בהליך הפלילי, תידון בתביעה הנגררת.
4. **בית המשפט נקבע** - אם ההליך הפלילי התנהל בשלום - חובה להגיש את התביעה הנגררת לשלום, ולהיפך. כלומר, במידה וההליך הפלילי התנהל בשלום, הנפגע יוגבל ל- 2.5 מיליון ₪ פיצויים. לעומת זאת, המחוזי יכול לדון גם בתביעה נגררת שסכומה בסמכות השלום.
5. **פסק הדין הפלילי=ראיה חלוטה** - כל מה שנקבע בהליך הפלילי לא ניתן לסתירה.

שאלה: ביום 1.5.22 הרשיע שופט בית משפט השלום, בשבתו כבית המשפט לעניינים מקומיים, את יותם בעבירה של בניה בלתי חוקית. יותם לא הגיש ערעור על פסק הדין. הראל, שכנו של יותם, הגיש תביעה אזרחית נגד יותם ובה תובע הוא נזקים שנגרמו לו, לטענתו, כתוצאה מהבניה הלא חוקית. ביום 1.9.22 קבוע דיון הוכחות בתביעתו של הראל. הראל מעוניין להגיש כראיה את פסק הדין שניתן במשפט הפלילי.

האם יוכל לעשות כן?

- א. כן. הממצאים והמסקנות של הכרעת הדין הינם קבילים כראיה שכן המדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי.
- ב. כן. הממצאים והמסקנות של גזר הדין הינם קבילים כראיה, שכן המדובר בפסק דין חלוט במשפט פלילי.
- ג. לא. פסק הדין אינו קביל כראיה, שכן הינו בגדר עדות שמיעה עבור השופט הדין בתיק האזרחי.
- ד. לא. הממצאים והמסקנות של פסק הדין אינם קבילים כראיה במשפט האזרחי, שכן המדובר בפסק דין של בית משפט לעניינים מקומיים.

מדובר בפסק דין פלילי שניתן ע"י ביהמ"ש לעניינים מקומיים ע"י שופט ולא רשם + פסק הדין מרשיע + הפך חלוט + נגד המורשע = ניתן להגיש את הממצאים והמסקנות בהכרעת הדין.

שאלה: זבולון הורשע בבית משפט לתעבורה ונקבע כי הוא אחראי לתאונה שפגעה בדני. פסק הדין המרשיע הפך חלוט. דני וחברת הביטוח של דני הגישו יחדיו תביעה נגד זבולון ונגד חברת הביטוח שלו, לתשלום נזקיו של דני. זבולון וחברת הביטוח שלו מיוצגים באופן נפרד על ידי עורכי דין שונים. במהלך התביעה הגיש עורך הדין של דני וחברת הביטוח שלו בקשה להגשת הכרעת הדין בבית

המשפט לתעבורה כראיה. בא כוחה של חברת הביטוח של זבולון טען כי הכרעת הדין איננה מחייבת את חברת הביטוח של זבולון, שעה שזו לא הייתה צד להליך הפלילי, אלא את זבולון בלבד.

מה הדין?

- א. אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה מוחלטת לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון.
- ב. אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה לכאורה לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון.
- ג. אי אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה כלשהי לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון, מאחר שזו הרשעה בבית משפט לתעבורה ולא בבית משפט שלום או מחוזי.
- ד. אי אפשר להגיש את הכרעת הדין כראיה כלשהי לאמור בממצאים ובמסקנות המפורטים בה נגד חברת הביטוח של זבולון, שעה שזו לא הייתה צד להליך הפלילי.

פס"ד של בית המשפט לתעבורה, זה פס"ד פלילי לכל דבר ועניין + הורשע + הפך חלוט + נגד המורשע וחברת הביטוח/החב בחובו הפסוק ומדובר בהכרעת דין = ניתן להגיש, וכראיה לכאורה.

עדות יחידה

הכלל: ניתן להרשיע במשפט אזרחי ופלילי על סמך עדות יחידה, ללא כל תוספת או הנמקה. **למעט מספר חריגים** שיפורטו בהתאם לסיווג הליך כפלילי או אזרחי.

עדות יחידה במשפט אזרחי

הכלל: במשפט האזרחי ניתן להרשיע על סמך עדות יחידה. אין תוספת ראייתית משום סוג במשפט האזרחי, ולא צריך לנמק מדוע מסתפקים בעדות יחידה. **סייג: חובת הנמקה** - קיימים מספר מצבים שבהם במשפט האזרחי נזהרים מעדות יחידה. המשמעות היא שביהמ"ש צריך לפרט ולנמק מדוע הוא מסתפק בעדות יחידה.

מתי קיימת חובת הנמקה במשפט האזרחי:

1. נתבע חלש

כשהנתבע חלש - "ח ענק" = חובת הנמקה

ח	חולה נפש	כשהנתבע חלש וקשה לו להתגונן וכל מה שיש נגדו זה עדות יחידה
ע	עזבון	ביהמ"ש נוקט במשנה זהירות.
נ	נעדר	אמצעי הזהירות: חובת הנמקה
ק	קטין (18)	ביהמ"ש מנמק מה הביא אותו להסתפק בעדות יחידה.

הערה: הדרישה להנמקה היא רק כאשר אחד הרשומים לעיל **נתבע**. אם מדובר בתובע אין חובה.

2. עד מעוניין

עד יחיד - "יוסף מעוניין באחיו"

יוסף	מעוניין	באחיו
בעל דין (למעט הודיה)	מעוניין בתוצאות המשפט	קרבה משפחתית עד אח (כולל)
הזהירות: חובת הנמקה		

3. עד בעייתי - עד קטין שמתחת לגיל 14 צריך הנמקה.

שאלה: נמרוד, קבלן בניין, הגיש תביעה נגד כרמל, בעלת דירה בתל אביב, ובמסגרתה טען כי נכרת ביניהם חוזה בעל פה וכי כרמל הפרה את החוזה. בעדותו טען נמרוד כי ביצע בשביל כרמל עבודות בנייה בשווי 500,000 ש"ח בהתאם לחוזה, וכי היא לא שילמה לו את שכרו. בעדותה הודתה כרמל כי נכרת ביניהם חוזה בעל פה אך הכחישה כי נמרוד ביצע עבודות כלשהן בפועל. מלבד עדויותיהם של נמרוד וכרמל לא הוגשו ראיות נוספות.

מה הדין?

א. בית המשפט רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד, ובלבד שינמק מה הניע אותו להסתפק בה. חובת ההנמקה נדרשת במקרה זה גם לעניין עצם כריתת החוזה וגם לעניין העבודות שבוצעו.

ב. בית המשפט רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד, ובלבד שינמק מה הניע אותו להסתפק בה. חובת ההנמקה במקרה זה נדרשת רק לעניין החלק בעדותו של נמרוד שעוסק בעבודות שבוצעו.

ג. בית המשפט אינו רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד אם אין לצדה תוספת ראייתית שתשמש לה כחיזוק.

ד. בית המשפט אינו רשאי לקבל את התביעה על יסוד עדותו היחידה של נמרוד אם אין לצדה תוספת ראייתית שתשמש לה כסיוע.

בשאלה יש שתי שאלות נפרדות: (1) האם נכרת חוזה? (2) האם הופר חוזה? + האם צריך הנמקה או לא. לעניין האם נכרת חוזה, יש שתי עדויות שטוענות שנכרת חוזה ולכן אין כאן עדות יחידה ואין צורך בהנמקה. ולכן חובת ההנמקה היא רק לעניין הפרת החוזה, שם קיימת עדות יחידה של בעל דין.

שאלה: תביעה אזרחית עדותו של יורם בן ה 15 הייתה העדות היחידה במשפט. במקרה אחר, הוגשה כנגד חיים בן ה 15 תביעה אזרחית, בתביעה העיד רק מומחה מטעם בית המשפט. בתביעה שלישית, זומן להעיד כעד יחיד, שלמה המוכרז כחולה נפש.

באיזה מבין המקרים בית המשפט יצטרך לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות יחידה?

א. באף אחד מההליכים.

ב. רק בתביעה שהוגשה כנגד חיים.

ג. רק בתביעה בה שלמה מעיד.

ד. בשלושת ההליכים.

חלופה ב' נכונה מכיוון שהחיים הוא נתבע קטין (מתחת לגיל 18). חלופה ג' לא נכונה, אומנם שלמה הוא חולה נפש, אבל הוא תובע ולא נתבע.

תוספות ראייתיות

תוספת ראייתית רלוונטית רק להליך הפלילי, ובמקרה של עדות יחידה במשפט.

סוגי התוספות הראייתיות:

1. סיוע
2. חיזוק
3. דבר מה נוסף

סיוע זו תוספת ראייתית ברמה הגבוהה ביותר ומיועדת למקרים היותר קשים. וחיזוק ודבר מה, הם תוספות ראייתיות ברמה נמוכה יותר, ומיועדות למקרים יותר קלים.

הכלל: במשפט פלילי ניתן להרשיע על סמך עדות יחידה. למעט חריגים.

חריגים: רק במקרה ומדובר בעדות יחידה + החריגים שיפורטו, נדרש תוספת ראייתית.

1. **שותף לעבירה - חיזוק.** הנטייה של שותף היא לצמצם את חלקו ולהגדיל את חלקו של האחר.
2. **עד מדינה - סיוע.** עד מדינה הוא שותף לעבירה שקיבל טובת הנאה בתמורה לעדותו, ולכן נדרשת תוספת ראייתית גבוהה יותר כי הוא העיד בתמורה למשהו.
- חריג:** בעבירות של שוחד ומשחקים אסורים - אין צורך בתוספת ראייתית, ונסתפק בעדות יחידה של השותף, בין אם הוא שותף "רגיל" ובין אם הוא שותף שהוא עד מדינה.
3. **שותף לעבירה שטרם נגזר דינו, ומעיד נגד שותפו - חיזוק מחוזק** (בין חיזוק לסיוע).
4. **עד מדינה לשיטתו - חיזוק מחוזק** (בין חיזוק לסיוע). אדם שלא הובטח לו טובת הנאה, אבל הוא בטוח שהובטח לו. כך שעדותו ניתנה תחת ההנחה השגויה, ועדותו בעייתית.
5. **ילד מתחת לגיל 12 שמעיד - חיזוק.**
6. **ילד מתחת לגיל 14 שלא מעיד בעבירה שחל חוק הגנת ילדים - סיוע.** חוקר הילדים מנע מהילד להעיד והוא מעיד במקומו.
7. **עד מוגבל שכלית שמעיד + לא מוזהר - חיזוק.**
8. **עד מוגבל שלא מעיד בגלל מוגבלותו - סיוע.** חוקר מיוחד מעיד במקומו.

סיוע	חיזוק	חיזוק מחוזק
טיפ: קיבלו סיוע להעיד (חוקר ילדים מסייע/טובת הנאה)	טיפ: "חזקים" (חיזוק) מגיעים בעצמם להעיד	טיפ: "חזקים" (חיזוק) מגיעים בעצמם להעיד + מאמינים בקבלת חיזוקון (מחוזק)
עד מדינה	ילד מתחת לגיל 12 שמעיד	שותף לעבירה שטרם נגזר דינו, ומעיד נגד שותפו
ילד מתחת לגיל 14 שלא מעיד בעבירה שחל חוק הגנת ילדים	שותף לעבירה	עד מדינה לשיטתו
עד מוגבל שלא מעיד בגלל מוגבלותו	עד מוגבל שכלית שמעיד + לא מוזהר	

מקרים מורכבים יותר:**9. התיישנות עבירות מין בקטינים:**

- (1) **עדות יחידה בעבירת מין קטין שנפגע ע"י בן משפחה:** התלונה הוגשה אחרי גיל 28 + עברה תקופת התיישנות על העבירה - צריך: אישור יועמ"ש + **חיזוק**.
- (2) **עדות יחידה בעבירת מין קטין שלא ע"י בן משפחה שמעל גיל 15:** התלונה הוגשה אחרי גיל 18 + עברה תקופת התיישנות על העבירה - צריך: אישור יועמ"ש + **חיזוק**.
10. **אמרה 10א** - אמרת חוץ של עד. העד עולה על הדוכן ולא חוזר על הדברים או לא מעיד בכלל - נדרש: חיזוק + נימוק. **טיפ:** 10א - 10 + א = חיזוק + נימוק.
11. **כתב אישום בעבירת המרדה/עדות שקר - סיוע.** לא משנה מי העד.

שאלה: נגד איציק ויוסי, שני שותפים שניהלו רשת בתי הימורים בלתי חוקיים בדרום הארץ, הוגש כתב אישום אחד. תוך כדי ניהול המשפט מציעה התביעה לאיציק להעיד נגד יוסי בתמורה להפחתה ניכרת בעונש שתבקש עבורו. איציק הוא העד היחיד מטעם התביעה.

איזו חלופה מבטאת נכונה את המצב המשפטי?

- א. מדובר על עדות שותף. הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה תוספת ראייתית מסוג חיזוק.
- ב. מדובר על עדות שותף. הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה תוספת ראייתית מסוג סיוע.
- ג. **מדובר על עדות שותף שהוא עד מדינה. הרשעה על סמך עדותו היחידה אינה טעונה תוספת ראייתית.**
- ד. מדובר על עדות שותף שהוא עד מדינה. הרשעה על סמך עדותו היחידה טעונה תוספת ראייתית מסוג סיוע.

רשום בשאלה שבתמורה לעדותו של איציק הוא יקבל הפחתה בעונש. כלומר, איציק עד מדינה, ונדרשת תוספת ראייתית מסוג סיוע. אבל, מדובר בחריג: עבירה בתחום ההימורים ולכן עדותו של איציק תספיק.

שאלה: דני הינו ילד בן 13 שנים. הוא מעיד במשפט פלילי בו מיוחסות לנאשם עבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה.

האם ואיזו תוספת ראייתית נדרשת לעדותו של דני?

- א. **אין צורך בכל תוספת ראייתית.**
- ב. יש צורך בחיזוק.
- ג. יש צורך בסיוע.
- ד. לא ניתן כלל להסתמך על עדותו של דני מפאת גילו.

הילד מעיד בעצמו, והוא מעל גיל 12 ולכן לא נדרשת כל תוספת.

שאלה: נגד אביב, פקיד עירייה, הוגשו שני כתבי אישום נפרדים. כתב האישום הראשון מייחס לאביב עבירה של עדות שקר בגין עדות שמסר במשפט תעבורה הנוגע לתאונה שבה היה מעורב עם מני. במהלך המשפט מוסר מני עדות מפלילה נגד אביב. כתב האישום השני מייחס לאביב קבלת שוחד מערן, קבלן בניין, כדי שיזרז הליכי שינוי ייעוד בשטח שבו ערן מבקש לבנות. בין התביעה לבין ערן נחתם הסכם עד מדינה.

מה הדין?

- א. הרשעתו של אביב בעבירה של עדות שקר טעונה תוספת ראייתית מסוג חיזוק. הרשעתו של אביב בשוחד טעונה תוספת ראייתית מסוג סיוע.
- ב. הרשעתו של אביב בשני כתבי האישום טעונה תוספת ראייתית מסוג סיוע.
- ג. הרשעתו של אביב בעבירה של עדות שקר טעונה תוספת ראייתית מסוג סיוע. הרשעתו של אביב בשוחד אינה טעונה תוספת ראייתית.
- ד. הרשעתו של אביב בעבירה של עדות שקר אינה טעונה תוספת ראייתית. הרשעתו של אביב בשוחד טעונה תוספת ראייתית מסוג חיזוק.

כשבשאלה מופיע: עדות שקר/המרדה ומדובר בעדות יחידה - נדרש לתוספת ראייתית מסוג סיוע. נוסף על כך, מסופר על עד מדינה, שככלל צריך סיוע, אבל מכיוון שמדובר בעבירת שוחד - חל החריג.

דבר מה נוסף

דבר מה הוּדֵה - דבר מה נוסף, נדרש רק כתוספת להודיית חוץ של נאשם, כאשר הנאשם כופר בביהמ"ש. **טיפ:** דבר מה נוסף - דבר מה נוסף להודיית - נאשם.

חובת הנמקה

לא צריך ראיה נוספת, אלא השופט צריך לנמק מה הניע אותו להסתפק בעדות.

1. עדות יחידה של נפגע/ת עבירת מין - חובת הנמקה.
2. עדות קטין או מוגבל שמעידים שלא בנוכחות הנאשם - חובת הנמקה. חריג: לא נדרשת הנמקה בעבירות זנות וסחר למטרות מין כאשר העד הוא המתלונן.

שיעור 7

נושא: נושאים חמים 1**מרצה: עו"ד אסף מנשה**

1. סקירת סעדים זמניים
2. סמכות מקומית (תקסד"א וכלכלי)
3. אישור תובענה ייצוגית
4. באילו מקרים בית משפט קמא יכול לתת רשות לערער בגוף ההחלטה
5. פגרה

סקירת סעדים זמניים**לפני הגשת התביעה:**

שני המקרים היחידים בתיק אזרחי שניתן לפעול בהם לפני הגשת התביעה:

1. תשלום תכוף בתביעות פלג"ד

תשלום תכוף - תשלום תכוף הוא תשלום על חשבון. באופן כללי בתביעות נזיקין התובע צריך לעבור שני שלבים: שלב 1: שהנתבע אחראי בנזיקין אחראי? במידה והתשובה כן - שלב 2: מהו גובה הנזק? בתביעות פלג"ד אין צורך לעבור את שלב 1, מכיוון שבתביעות פלג"ד לא צריך לקבוע אחריות כי חוק הפלג"ד קובע אחריות מוחלטת. כך שחברת הביטוח תשלם, השאלה מה גובה הנזק. תשלום תכוף מאפשר לתובע לבקש תשלום על חשבון הפיצוי שהוא אמור לקבל, בעבור הוצאות מידיות.

תנאים: פנייה לחברת הביטוח + חלפו 60 ימים ללא מענה - התובע פונה לחברת הביטוח ודורש תשלום תכוף. אם עברו 60 ימים מיום הדרישה והוא לא מקבל את התשלום, הוא מגיש בקשה לתשלום תכוף לבית משפט.

הבקשה לתשלום תכוף מוגשת לבית משפט שלום שיש לו סמכות מקומית לדון בתיק האמור + **תצהיר**. אבל, אם תביעת הפלג"ד כבר הוגשה, הבקשה תוגש לבית המשפט שדן בתיק. אם התיק הוגש לשלום-שלום, למחוזי-מחוזי.

2. סעד זמני לפני הגשת התביעה

סעד זמני עוזר לתובע להקפיא את המצב הקיים, עד שנקבל פסק דין בתיק. סעד זמני מוגש במקרה והתובע חושש שהנתבע ינסה להבריח נכסים.

דוגמה: תביעה על סך 3 מיליון ₪. לפני הגשת התביעה התובע לא הוכיח את התביעה ושמגיעה לו זכות, וכבר בשלב הזה, הוא מבקש מביהמ"ש להטיל עיקול או צו עיכוב יציאה מהארץ. חשוב להבין שיש הבדל בין הסעד הסופי - 3 מיליון ₪, לבין הסעד הזמני המבוקש - להקפיא את המצב הקיים כדי שבסוף ההליך, התובע יוכל לממש את פסק הדין.

סעד זמני ניתן להגיש בכל שלב של ההליך, גם אם הבקשה לא הופיעה ברשימת הבקשות, ולא צריך להודיע לצד השני על הגשת הבקשה. הסיבה היא שזה נתון לשינויים, ובכל רגע נתון התובע יכול לגלות מידע על כך שהנתבע מנסה לצאת מהארץ או להבריח נכסים, ואם הנתבע ידע על הבקשה זה עלול לסכל את המטרה שלשמה מוצא הצו. **הערה:** המשמעות היא שלא נגיש סעד זמני כלול בכתב התביעה. אלא, הבקשה לסעד זמני מוגשת כבקשה נפרדת - כך שיוגשו שני מסמכים נפרדים.

בית המשפט רשאי לתת סעד זמני לפני הגשת התביעה.

תנאים: על התובע להגיש את התביעה **בתוך 7 ימים** ממועד מתן הסעד הזמני. ואם התובע לא הגיש את התביעה בתוך 7 ימים - הסעד יפקע.

רציונל: הסעד הזמני ניתן כדי שלתובע יהיה ממה להיפרע בסיום ההליך לא מדובר בסנקציה, ולכן אם לא תוגש תביעה - אין טעם לצו.

לצד הסעד הזמני קיים פוטנציאל לנזק עצום. בין אם מדובר בצו עיכוב יציאה מהארץ, עיקול, צו מניעה. אם נחזור לדוגמה של התביעה על סך 3 מיליון ₪, במידה ויוטל עיקול, לא ניתן לעשות שימוש בכסף. במידה והנתבע רצה לקנות עם הכסף נכס, כעבור זמן ועד שתסתיים בירור התביעה, אותו נכס כבר לא שווה 3 מיליון ₪, אלא הרבה מעבר.

מכיוון שפוטנציאל הנזק עצום, המחוקק קבע שעם הגשת הבקשה לסעד זמני **חובה לצרף התחייבות עצמית**. התחייבות עצמית היא התחייבות לשפות את המשיב (הנתבע) על כל נזק שיגרם לו כתוצאה מהצו, במידה והצו יבוטל או יצומצם. **ההתחייבות לא מוגבלת בסכום והיא עילה חוזית. ולא ניתן לפטור ממתן התחייבות עצמית.** ביהמ"ש לא ייתן סעד זמני אם אין התחייבות עצמית.

לעומת זאת, **ערובה, ביהמ"ש רשאי לפטור מטעמים מיוחדים**. רציונל: ערובה זה ממש נכס פיזי או סכום כסף שהמבקש (התובע) יפקיד בקופת ביהמ"ש. את הערובה לא צריך לצרף לבקש מכיוון שבשלב הזה לא ניתן לדעת מה סוג או גובה הערובה. רק לאחר הגשת הבקשה ביהמ"ש יקבע איזו ערובה נדרשת. ובמידה והמבקש הפסיד בתביעה ולא הצליח לעמוד בהתחייבות העצמית, המשיב יוכל להיפרע מהערובה שהופקדה.

הסעד הזמני יכנס לתוקפו, רק אחרי שהמבקש הפקיד את כל הערובות שהורה עליהם ביהמ"ש. אלא, אם כן בית המשפט הורה אחרת מטעמים מיוחדים.

מעמד הגשת הבקשה לסעד זמני:

1) **ברירת המחדל בכל הסעדים הזמניים: בקשה במעמד שני הצדדים.**

בקשה לסעד זמני היא בקשת ביניים כמו כל הבקשות האחרות. **תנאים: תצהיר; הבקשה בכתב; התחייבות עצמית.** כמו כל בקשה ביהמ"ש יכול להחליט שהוא דוחה את הבקשה על הסף או להחליט שהבקשה מצריכה תשובה. ביהמ"ש לא יכול לקבל בקשה מבלי שקיבל תשובה עליה. על המשיב להגיש תשובה בתוך 20 ימים + תצהיר. לאחר הגשת התגובה, יקבע ביהמ"ש **ללא דיחוי דיון במעמד הצדדים**, ישמע את הצדדים ויחליט לכאן או לכאן. **במידה וביהמ"ש החליט לקבל את הבקשה הוא גם יחליט מה גובה הערובה.**

2) **ברירת המחדל בצו עיקול זמני ובצו תפיסת ראיות - במעמד צד אחד.**

ברירת המחדל שהצו ניתן במעמד צד אחד, הצד השני לא יודע שהוגשה בקשה ועל קיומו של הדיון. רציונל: במידה והמשיב ידע שהתבקש צו עיקול זמני או יברח נכסים. ובתפיסת ראיות, הראיות יושמדו. לכן הסעדים הללו מתבקשים בסודיות במעמד צד אחד. במידה וניתן צו לעיקול זמני או תפיסת ראיות במעמד צד אחד, **רשאי הצד כנגד לבקש דיון במעמד הצדדים בתוך 30 ימים. ביהמ"ש לא יקבע מועד לדיון באופן אוטומטי**, אלא נדרש כאן פנייה יזומה מהצד שכנגד לקביעת דיון.

3) בקשה לצו ארעי במעמד צד אחד - במעמד צד אחד

ברירת המחדל שהצו ניתן במעמד צד אחד, הצד השני לא יודע שהוגשה בקשה ועל קיומו של הדיון. צו ארעי יכול להיות כלל אחד מסוגי הסעדים הזמניים אבל שהמבקש צריך אותם בדחיפות מיוחדת. המבקש פונה במעמד צד אחד לבית המשפט ומבקש ממנו להוציא בדחיפות צו זמני ארעי. דוגמה: נודע למבקש כי המשיב יוצא לחו"ל היום בערב. במקרה כזה אין זמן להגיש בקשה ולהמתין לתגובת המשיב בתוך 20 ימים וכו', ולכן מבוקש מביהמ"ש צו עיכוב יציאה מהארץ ארעי.

תנאים: ביהמ"ש ייתן את הצו רק אם הוא שוכנע שקיים חשש סביר כי קיום דיון במעמד הצדדים יסכל את ביצוע הצו או שיגרם למבקש נזק חמור, או שאם המשיב ידע על הבקשה הוא יסכל את הצו.

אחרי שהוגשה הבקשה לצו זמני ארעי, או בקשה לצו עיקול זמני או צו לתפיסת ראיות, בפני ביהמ"ש (דן יחיד) במעמד צד אחד, קיימות שתי אפשרויות: לדחות את הבקשה או להיעתר לבקשה. **הערה:** כל החלטה לסעד זמני היא החלטה אחרת. ההחלטה לא מנויה בצו נאמן, כלומר, ניתן להגיש על ההחלטה ערעור ברשות עכשיו ואין צורך להמתין לסיום ההליך.

הבקשה לצו נדחתה - מי נתן את ההחלטה?	
רשם	שופט/רשם בכיר
מערערים בזכות בתוך 60 ימים - פנימה. כלומר לשופט באותו בימ"ש שבו מכהן הרשם	בקשת רשות ערעור בתוך 60 ימים - למעלה. כלומר, לערכאה מעלה.
הערעור יהא גם הוא במעמד צד אחד	

הבקשה לצו התקבלה
המבקש חייב לבצע מסירה ידנית-אישית, לצד שכנגד ללא דיחוי ולכל המאוחר תוך 3 ימים. על המבקש למסור למשיב את כל המסמכים שהוגשו עד כה.
סעד זמני ארעי - ביהמ"ש חייב לקבוע דיון במתן ההחלטה במעמד שני הצדדים בתוך 14 ימים או במועד מאוחר יותר מטעמים מיוחדים והמועד כבר יהיה רשום בהחלטה למתן הצו. בדיון במעמד הצדדים ביהמ"ש יחליט אם הוא מבטל את הצו או מותיר אותו על כנו.
צו עיקול זמני או תפיסת ראיות - אין דיון באופן אוטומטי. ביהמ"ש יקיים דיון במעמד הצדדים רק אם המשיב הגיש בקשה לבטל את הסעד הזמני בתוך 30 ימים. אם הוגשה בקשת ביטול, יתקיים דיון בתוך 14 ימים. רציונל: הצווים הללו מקפיאים את מצב הזכויות בנכס ולא מונע שימוש. ומי שמעוניין בדיוק כשהוטל העיקול להעביר את זכותו בנכס, יכול לפנות לביהמ"ש

בתוך 30 ימים, ויתקיים דיון במעמד הצדדים בתוך 14 ימים. דוגמה: עיקול על נכס מקרקעין - עדיין ניתן לגור בנכס. העיקול מונע ביצוע של העברת בעלות וביצוע מכירה או מתן מתנה.

במידה ועברו 30 ימים, והמבקש נניח מעוניין למכור את הנכס **ניתן לבקש לעיין שוב בהחלטתו, באמצעות הגשת בקשה לעיון מחדש**. ביהמ"ש רשאי לבקשת בעל דין, לעיין מחדש בסעד זמני שניתן או בתנאיו, בהתקיים אחד מאלה:

- (1) נשתנו הנסיבות;
- (2) נתגלו עובדות חדשות מאז ניתן הסעד הזמני ולא ניתן היה לגלותן בשקידה סבירה לפני כן;
- (3) עבר זמן ניכר מעת שניתן הסעד הזמני;
- (4) יש מקום לשנות את היקפו של הסעד הזמני או תנאיו.

הערה: לא מדובר בערעור, אל בעיון חוזר שמוגש לאותו שופט שדן בהחלטה הראשונה למתן הצו.

שלב פסק דין בהליך שניתן סעד זמני

מה עושים עם הסעד הזמני בשלב מתן פסק הדין? תלוי בתוצאה של פסק הדין.

אם התובע הפסיד בתביעה:

הסעד הזמני יפקע באופן אוטומטי. רציונל: הרי הסעד הזמני נועד כדי לשמר את המצב כמו שהוא, כדי שהתובע יוכל להיפרע אם ניתן פס"ד לטובתו.

מכיוון שהתובע יכול לערער על פס"ד בתוך 60 ימים לערכאה למעלה, הוא יכול לפעול כך:

☒ **אם הערעור טרם הוגש** - הגשת הבקשה תוגש לערכאה הדיונית. בקשה זו ניתן לבקש גם בעל פה, מיד לאחר שימוע בהחלטה.

☒ **אם כבר הוגש ערעור** - הבקשה תוגש לערכאת הערעור.

באותו אופן נפעל כשמדובר ב"עיכוב ביצוע" - בקשה לעיכוב ביצוע, זו בקשה שמי שמגיש אותה הוא הצד שהפסיד בתיק. הרי ברגע שניתן פס"ד, ניתן לממש אותו ללא קשר אם הוגש ערעור או שלא. והרי יש סיכוי שפס"ד יתהפך בערעור. דוגמה: התובע הפסיד במשפט, וניתן נגדו פס"ד על סך 10 מיליון ₪. הוא מעוניין להגיש ערעור, ומכיוון שהערעור לא מונע את ביצוע פס"ד, הוא חייב להגיש עיכוב ביצוע כי כרגע אין לו 10 מיליון ₪ ובמידה ולא יהיה עיכוב ביצוע, יגרם לו נזק בלתי הפיך, כי הצד השני יוכל לממש את פס"ד אפילו על דרך עיקול הדירה של התובע.

לאן יוגש העיכוב ביצוע?

☒ **אם הערעור טרם הוגש** - הגשת הבקשה תוגש לערכאה הדיונית. בקשה זו ניתן לבקש גם בעל פה, מיד לאחר שימוע בהחלטה.

☒ **אם כבר הוגש ערעור** - הבקשה תוגש לערכאת הערעור.

אם התובע זכה בתביעה :שאלה מקדמית: **האם מדובר בעיקול זמני או צו מניעה לטובתו?**

כן - עיקול זמני או צו מניעה זמני	לא - כל סעד זמני אחר
הסעד הזמני יישאר בתוקפו עד לביצוע פס"ד. הצו "הולך" עם התובע ישירות להוצל"פ - ללא צורך בהוראה מביהמ"ש.	פוקע באופן אוטומטי, גם אם התובע זכה. אלא אם כן ביהמ"ש מורה אחרת. ניתן לבקש בע"פ אחרי פס"ד מתן סעד זמני ובלי התחייבות/ערובה.

טיפ: עיקול זמני או צו מניעה - הולכים עם התובע עד ביצוע פס"ד.

"בעיות עיקול" - רק בצו עיקול זמני:

- ☒ אין מניעה לעקל נכסים ששווים גבוה מגובה התביעה/החוב;
- ☒ בקשה לעיקול זמני ניתן להגיש רק בתביעה כספית ותביעה של דבר בעין - אם העיקול הוא על דבר שבעין ניתן לעקל רק את הדבר שבעין. דוגמה: תביעה על מכונית - ניתן לעקל את המכונית עצמה בלבד.
- אם הסעד בתביעה הוא סילוק יד מקרקעין, לא ניתן לבקש בקשה לעיקול זמני, כי לא מדובר כאן בתביעה כספית או דבר שבעין.

מה קורה במצב שנכס ששייך למשיב (נתבע) לא נמצא בחזקתו, אלא הנכס נמצא אצל צד ג'?

דוגמה: התובע מעוניין לעקל נכס של הנתבע, ציור של קלוד מונה, שנמצא בבית של מיה, הנתבע הוא גל, והציור אכן שייך לנתבע גל, אבל הוא נמצא בבית של מיה חברתו (צד ג'). מקרים בהם הנכס נמצא בידי צד ג' קורים כמעט תמיד. גם במקרה והכסף נמצא בחשבון בנק, הבנק הוא צד ג'. במקרה וצד ג' מחזיק בנכס, נרצה ליידע אותו שהנכס או הכספים שמוחזקים אצלו מעוקלים ולא ניתן לאפשר לנתבע לעשות בהם שימוש. איך זה מתבצע בפועל?

ביהמ"ש מודיע לצד ג' כי עליו להבהיר:

- על הצד ג' להשיב בתוך 30 ימים
- 1) האם הנכסים נמצאים בחזקתו?
 - 2) האם הם שייכים למשיב?
 - 3) האם קיימת לך טענה כלפיהם?

דוגמה: ביהמ"ש שולח לבנק הפועלים הודעה כי עליו להבהיר האם היהלומים של הנתבע טל שהוא הלקוח של הבנק נמצאים בחזקתו? נניח בכספת של הבנק. והאם קיימת לבנק טענה כלפי היהלומים? כלומר, יכול להיות שהלקוח טל (הנתבע) חייב לבנק הפועלים כסף בגין הלוואה שנטל ומשכן את היהלומים לטובת הבנק.

על הצד ג' להשיב בתוך 30 ימים	
צד ג' - הודה.	צד ג' - לא הודה או לא עונה או מתנגד = יריבות ישירה.
במידה וצד ג' הודה, כי הנכס ברשותו, צד ג' יכול לחזור בו מהודאתו אך ורק מטעמים מיוחדים.	במידה וצד ג' לא עונה, התובע יכול להגיש בקשה לאישור העיקול בתוך 14 ימים. בקשה לאישור העיקול פותחת חזית ישירה מול צד ג'. בקשה לאישור עיקול הוא כמו כתב תביעה לכל דבר ועניין - כלומר, צד ג' נהפך לנתבע, ובמידה ולא יגיש כתב הגנה, הוא יקבל פס"ד בהיעדר הגנה. התובע לא הגיש בקשה לאישור עיקול בתוך 14 ימים? העיקול בטל.

שאלה: ראובן קיבל פסק דין כספי לטובתו. עם הגשת התביעה, בשנת 2016, הוטלו עיקולים זמניים על נכסי הנתבע. בפסק הדין לא אושרו העיקולים הזמניים.

מה מבין המשפטים הבאים משקף נכונה את המצב המשפטי?

- א. ראובן לא יוכל לממש את העיקולים מאחר שהם פקעו עם מתן פסק הדין, משלא אושרו.
- ב. ראובן יוכל לממש את העיקולים אם יפתח תיק הוצאה לפועל לביצוע פסק הדין ויבקש במסגרתו אישור העיקולים על הנכסים הנ"ל.
- ג. ראובן יוכל לממש את העיקולים ולהמשיך בפעולות על פי חוק ההוצאה לפועל עם מתן פסק הדין.
- ד. ראובן לא יוכל לממש את העיקולים אלא אם כן יפנה לבית המשפט שנתן את פסק הדין בבקשה לאשר את העיקולים, בסמוך לאחר מתן פסק הדין.

המילה "אושרו" רלוונטית רק כאשר מדובר בעיקול אצל מחזיק. נוסף על כך, עיקול זמני לא פוקע עם מתן פסק הדין. מהרגע שהתובע זכה, העיקול הזמני ממשיך עד הוצל"פ וללא צורך באישור.

שאלה: לאחר שסיימת את עבודתך במשרד עורכי דין, הוגשה נגדך תביעה לצו מניעה לפיו עליך להימנע מליצור קשרי עבודה עם לקוחות המשרד, ולתביעה צורפה בקשה למתן צו עיקול זמני. בית המשפט נעתר לבקשה ומטיל עיקול זמני על מכוניתך. אתה התכוונת למכור את מכוניתך, ולכן ברצונך לפעול להסיר את העיקול מעל המכונית.

מה באפשרותך לעשות ?

- א. לבקש מבית המשפט להמיר את העיקול בערובה.
- ב. לבקש מבית המשפט לעיין מחדש בצו העיקול.
- ג. לטעון שלבית המשפט לא הייתה הסמכות להטיל את צו העיקול.
- ד. חלופות א' ו-ב' נכונות.

חלופה א' בנסיבות אחרות נכונה - ניתן לבקש מביהמ"ש להמיר את העיקול בערובה. חלופה ב' - גם נכונה, אבל לא בנסיבות השאלה, הרי ניתן לבקש מביהמ"ש לעיין מחדש בצו העיקול שנתן בהינתן ומתקיים אחד התנאים לעיון מחדש. חלופה ג' היא הנכונה - "לטעון שלבית המשפט לא הייתה הסמכות להטיל את צו העיקול" - הרי ניתן להטיל עיקול זמני רק בתובענה שבכסף או בדבר שבעין, וכאן מדברים על צו מניעה. לא תובעים דבר שבעין או סכום כספי ולכן לא ניתן להטיל עיקול זמני.

אם בתביעה היה מבוקש סכום כספי או תביעה בדבר שבעין, חלופה ד' הייתה נכונה: כלומר, שחלופות א' ו-ב' נכונות.

הערה: בד"כ אנחנו לא נבחר חלופה שקובעת שלביהמ"ש אין סמכות, זה בניגוד למה שנלמד במיומנות. אבל במיומנות: ידע קודם לכל - לכן, חשוב שנדע מתי המקרים החריגים שבהם אין לבימ"ש סמכות ונדע לפעול בהתאם לידע.

סמכות מקומית (תקסד"א וכלכלי)

שאלות בנוגע לסמכות מקומית בד"כ מכילות בתוכן עוד נושא.

השאלה שנשאל את עצמנו בסמכות מקומית לאן תוגש התביעה מבחינה גאוגרפית? כלומר, אחרי שקבענו מהי הסמכות העניינית: שלום/מחוזי, נרצה לדעת להיכן נגיש מבחינה גאוגרפית. קיימים 6 מחוזות שיפוט.

הנוסחה לשאלות בסמכות מקומית:

שאלה 1: האם יש בהסכם בין הצדדים תניית שיפוט ייחודית? כן. התביעה תוגש רק בהתאם למקום שנקבע בהסכם. **חריג: למעט בתביעות קטנות - לא ניתן להתנות. רק בהתאם לדין.**

דוגמה: רשום בחוזה כי אם התגלה סכסוך בין הצדדים הוא יידון בבימ"ש בירושלים בלבד.

קיימים שני סוגים של תניות שיפוט:

- 1) ייחודית - נוקט בלשון החלטית. דוגמה: "רק בירושלים" או "בימ"ש בתל אביב בלבד"
 - 2) מקבילה - לא נוקט בלשון החלטית. דוגמה: "גם לבימ"ש בירושלים" או "ניתן במחוז...".
- אם מדובר בתניית שיפוט מקבילה נרשום לעצמנו לצד השאלה: סמכות גם ל... + **נמשיך לבדוק מה בהתאם לתנאי השאלה הסמכות המקומית בהתאם לכללים שבדין.**

שאלה 2: האם מדובר בסעד גם או רק במקרקעין? (כלומר, תובענה שמבקשים בה זכות במקרקעין) **כן.** התביעה תוגש לביהמ"ש שבאזור שיפוטו מצויים המקרקעין. **הערה:** גם אם מסופר בשאלה שהסעד במקרקעין הוא שולי, נלך לפי המקרקעין. דוגמה: פיצוי בסכום גבוה על הפרת חוזה + צו מניעה + סילוק יד במקרקעין = נגיש את התביעה לבימ"ש שבמחוז שיפוטו נמצאים המקרקעין שלגביהם מבוקש סילוק יד.

אם המענה לשאלה 1 ו-2 היא: לא. כלומר, אין תניית שיפוט ייחודית ולא מדובר בתובענה שמבוקש בה סעד במקרקעין, נמשיך לשאלה 3.

שאלה 3: האם מדובר בתביעה לגבי פרסום או סחר באינטרנט? כן. נבדוק מיהו התובע:

- 1) **עוסק** - התביעה תוגש ל: (1) מקום עסקו או (2) מגוריו של התובע.
- 2) **אדם פרטי** - ניתן להגיש את התביעה ל: (1) מקום עסקו או (2) מגוריו של התובע או התובע.

רצינו: המחוקק הבין שקיום הסחר באינטרנט מאוד נפוץ ולכן הוא הכניס את אופציה של סחר באינטרנט. הרי כיום אזרח שמעוניין לרכוש מוצר לא פונה לעסק הקרוב לביתו, הוא בודק באינטרנט איפה הכי זול ואיכותי והוא רכוש מרחוק את המוצר. לכן המחוקק מעוניין להיטיב עם האזרח,

אבל לצרכן שהוא צרכן פרטי/לאזרח הפשוט. לכן, אם הצרכן הוא אזרח "פשוט" ולא עוסק, הוא יוכל להגיש את התביעה למקום מגוריו או עסקו של הנתבע או של התובע.

דוגמה: דן הוא אזרח "פשוט" שמתגורר באילת. הוא רכש מוצר דרך האינטרנט מחנות בחיפה. הוא יכול להגיש את התביעה גם בחיפה וגם באילת. אבל, אם נניח דן לא שילם בעבור המוצר והחנות בחיפה מעוניינת לתבוע אותו. היא חייבת לפעול בהתאם לכללים הרגילים: מקום מגוריו או עסקו של הנתבע כלומר במחוז דרום.

דוגמה: מיה כותבת פוסט נגד אסף. אסף לא עוסק. אסף יכול להגיש את התביעה במקום מגוריה או עסקה של מיה-הנתבעת, אבל מכיוון שמדובר בפרסום באינטרנט, הוא יכול גם להגיש במקום מגוריו או עסקו שלו-התובע. אם אסף היה עוסק, הוא היה נדרש להתנהל בהם לכללים הרגילים.

דוגמה: אסף מתגורר בירושלים, סופיה מתגוררת באילת. סופיה מראיינת לחדשות וטוענת: "אסף עברייני"-היא הוציאה דיבתו רעה. ניתן לתבוע את סופיה רק במחוז דרום. למה? כי לא מדובר בפרסום או סחר באינטרנט. זה צריך להיות פרסום באינטרנט! לא חדשות, לא יונת דואר.

במידה והתשובות עד עכשיו נענות בשלילה- כלומר, אין תניית שיפוטית ייחודית, לא מדובר בסעד במקרקעין, ולא מדובר בסחר או פרסום באינטרנט - **במצב כזה נגיש את התובענה:**

1. מקום המעשה או המחדל

או

2. מקום מגוריו או עסקו של הנתבע

דוגמה: אסף גר בתל אביב ועידן גר בדימונה. הם עשו עסקה למכירת רכב, והם קבעו שיפגשו בירושלים כדי למסור את הרכב. עידן לא הגיע. איפה ניתן לתבוע את עידן? מקום מגוריו, דימונה נמצאת במחוז דרום, כך שניתן לתבוע אותו בכל אחד מבתי המשפט במחוז דרום. או במחוז ירושלים, כי שם בוצע המחדל (הוא נמנע מלעשות פעולה שחובה עליו לעשות מכוח חוזה).

אם אין מקום מגוריו או עסקו של הנתבע או אין מקום מעשה או מחדל - התביעה תוגש:

מחוז ירושלים*. דוגמה: אסף נוסע לארה"ב, ופגש בטיסה את גל שגר בארה"ב. גל לא ישראלי ולא גר בארץ. אסף וגל נפגשים בטיסה, אסף בדרך הלוך לארה"ב וגל בדרך חזור הביתה. בטיסה גלל מציע לאסף לרכוש את שעון הרולקס שלו. מסתבר שהשעון מזויף. כל זה קורה תחת ים התיכון (נניח שלמדינת ישראל יש סמכות עניינית). איפה הסמכות המקומית? אחרי שעברנו על כל השאלות והאופציות - נגיש את התביעה במחוז ירושלים.

***אבל,** בימ"ש במחוז ירושלים יכול להחליט להעביר את התביעה, אם יש מקום שיותר נוח לצדדים.

סמכות מקומית - המחלקה הכלכלית

כלל: עניין כלכלי=מחוזי. בעניין כלכלי הכללים הם בהתאם לכללי הסמכות הרגילים. **חריג:** חוק קידום התחרות וצמצום הריכוזיות - תידון רק בפני המחלקה הכלכלית בביהמ"ש המחוזי בתל אביב או בחיפה ללא תלות בשאלת הסמכות המקומית (גם אם הסמכות נתונה לבית משפט אחר).

חוק קידום התחרות וצמצום הריכוזיות, נועד לקידום התחרות וצמצום הריכוזיות. החוק נועד לעודד את התחרות במשק. ומי שיכול לדון בתביעות לפי החוק הזה, זו רק המחלקה הכלכלית. **לכן,**

אם יש תביעה שעוסקת בחוק קידום התחרות וצמצום הריכוזיות - נתעלם מכל כללי הסמכות המקומית ופונים למחלקה הכלכלית או בתל אביב או בחיפה.

טיפ: תחרות - תל אביב חיפה. אירוניה: החוק שנלחם בריכוזיות מרכז את כל התביעות לשני בתי משפט.

חלוקת מפת מדינת ישראל בהתאם למחוזות – סמכויות

ברגע שיש סמכות מקומית במחוז מסוים=סמכות מקבילה לכל בתי המשפט במחוז הזה.

הערה: שקף מהמצגת של השיעור. לי עזר משהו קצת שונה - מפורט בעמוד הבא.

שאלה: ראובן, שמקום מושבו בירושלים, הוא הבעלים של נכס שנמצא בתל אביב. ראובן השכיר את הנכס לשמעון, שמקום מגוריו הקבוע הוא חיפה, לתקופה של שנה. שמעון הגיע לתל אביב ביום שהיה אמור להיכנס לנכס, ואז גילה כי הנכס אינו פנוי למגורים. שמעון מגיש תביעה לסעד אכיפת חוזה השכירות ולפיצוי כספי של 100,000 ש"ח.

מה הדין?

- א. התביעה תוגש בירושלים, בחיפה או בתל אביב.
- ב. התביעה תוגש בירושלים או בתל אביב.
- ג. ☒ התביעה תוגש רק בתל אביב.
- ד. התביעה תוגש רק בירושלים.

לפי החלופות והשאלה ניתן להבין שמדובר בשאלה של סמכות מקומית. עובדים לפי סדר השאלות: האם יש כאן תניית שיפוט? לא. האם מדובר בסעד במקרקעין? כן. מבוקש אכיפת חוזה שכירות + סעד נוסף, אבל זה לא רלוונטי. גם אם זה גם סעד במקרקעין, נגיש את התביעה לפי אזור שיפוט ששם מצויים המקרקעין. כלומר, מחוז: תל אביב (תל אביב; בת ים; הרצליה). **הערה:** למרות שרשום "רק" וזה מחשיד. במקרה של ידע - ידע גובר על מיומנות.

שאלה: איציק יצרן נעליים מרחובות נתקל בפרסום באינטרנט של חברת "הליכה קלה" מחדרה המייצרת מדרסים רפואיים. לאחר מו"מ מוצלח שנערך בירושלים הסכים איציק לשווק את מדרסיו החברה בחנות הנעליים. לאחר שהתברר לאיציק כי בניגוד לפרסומי החברה אין המדובר במדרסים רפואיים תקינים, הוא החליט להגיש תביעה כנגדה בגובה 500,000 ₪.

לאיזה בית משפט מבין הבאים הוא יוכל להגיש את התביעה?

- א. ☒ בית משפט השלום בחיפה.
- ב. בית משפט השלום בחדרה או בכפר סבא.
- ג. בית משפט השלום בחדרה או בכפר סבא או בבית שמש.
- ד. בית משפט השלום בירושלים.

לפי החלופות והשאלה ניתן להבין שמדובר בשאלה של סמכות מקומית. עובדים לפי סדר השאלות: האם יש כאן תניית שיפוט? לא. האם מדובר בסעד במקרקעין? לא. האם מדובר בתביעה בסחר או פרסום באינטרנט? כן. לכן, בהינתן שהאדם בשאלה שרוצה לתבוע הוא אדם פרטי ולא עוסק ניתן להגיש את התביעה באזור שיפוט שבו נמצא מקום מגוריו או עסקו של הנתבע והתובע. אבל, התובע בענייננו, הוא עוסק. לכן, נשארנו רק עם האפשרות: מקום מגוריו או עסקו של הנתבע. חברת "הליכה קלה" ממוקמת בחדרה. חדרה לא נמצאת בחלופות. חדרה משתייכת למחוז חיפה. מחוז חיפה: חיפה, חדרה, עכו, קריות.

אישור תובענה ייצוגית

תביעה "רגילה" מתחילה בהגשת כתב תביעה. בתביעה ייצוגית יש שלב מקדים, אנחנו קודם כל צריכים לבקש מביהמ"ש שיכיר בבקשה שלנו כבקשה ייצוגית. רק אם ביהמ"ש מקבל את הבקשה שלנו להכיר בתביעה הזאת כתובענה ייצוגית, נדון בתיק הזה כתובענה ייצוגית.

במידה ונשאלת שאלה בנושא תביעה ייצוגית, אנחנו צריכים לשאול: האם מדובר בתביעה ייצוגית בעניין כלכלי או שמדובר בתביעה ייצוגית "רגילה"?

1. **תביעה ייצוגית "רגילה"** - במידה והוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית "רגילה" וביהמ"ש דחה את הבקשה = פסק דין. מדוע? כי כאן "דרכנו נפרדות" ההליך מסתיים פה. כמובן שהתובע המייצג יכול להגיש תביעה אישית, אבל זה כבר הליך נפרד. על פסק דין מערערים בזכות בתוך 60 ימים לערכאה למעלה. אבל, אם הבקשה לתובענה ייצוגית התקבלה=החלטה אחרת, וניתן לערער עליה ברשות בתוך 60 ימים לערכאה למעלה. **חריג: לא ניתן לערער על הקביעה כי עניינם של חברי הקבוצה יוצג בדרך הולמת** (אחד התנאים לאישור תובענה ייצוגית). רציונל: מילים מכובסות לאמירה: האם עו"ד של הקבוצה מתנהג בצורה הולמת. מי שמתרשם מעו"ד זו הערכאה הדיונית, ולכן אי אפשר לערער על הקביעה הזאת.
2. **תביעה ייצוגית "כלכלית"/תביעה נגזרת** - במידה והוגשה בקשה לתביעה ייצוגית בעניין כלכלי (עניין כלכלי זה רוב העניינים הכלכליים שקשורים לשוק ההון) או בקשה לאישור תביעה נגזרת (תביעה שמוגשת בשם החברה, והיא נחשבת לעניין כלכלי - כי היא תביעה שמוגשת לפי חוק החברות שכלול בחוקים שחוסים תחת השקעות ושוק ההון=כלכלי), **ודחו את הבקשות לאישור/תביעות=פסק דין. הערעור בתוך 60 ימים בזכות לערכאה למעלה. אבל, במידה וקיבלו את הבקשות/תביעות=מדובר בהחלטה אחרת. כאן יש שתי אפשרויות:**

התקבלה בקשה לאישור תביעה ייצוגית "כלכלית" או תביעה נגזרת=החלטה אחרת	
ערעור - לערער על ההחלטה בסוף ההליך, במסגרת הערעור על פס"ד.	בקשה לדיון חוזר - החלטה מוגשת לאותו בימ"ש מחוזי שנתן את ההחלטה המקורית, רק שהפעם במותב תלתא (3 שופטים), בלי השופט שנתן את ההחלטה המקורית. אותו מותב, יכול להחליט כי הבקשה לעיון חוזר מעלה עניין שיש בו חשיבות, רגישות, או חידוש מיוחד - ורשאי להורות על העברתה לביהמ"ש העליון. על ההחלטה להעביר את לביהמ"ש העליון - לא ניתן לערער.

באילו מקרים בית משפט קמא יכול לתת רשות לערער בגוף ההחלטה

דוגמה: קיבלנו פסק דין בערכאה דיונית - ערעור בזכות בתוך 60 ימים. בערעור התקבל פסק דין שלא לרוחנו, ולכן נרצה לערער שוב. ככלל, ערעור בגלגול שני יהיה ברשות.

דוגמה נוספת: החלטת ביניים: הוגשה בקשה, ביהמ"ש דחה את הבקשה, ונרצה לערער. אם מדובר בהחלטה אחרת של רשם רגיל - נערער בזכות פנימה לשופט באותו בימ"ש. אבל, אם מדובר בהחלטה אחרת שניתנה ע"י שופט או רשם בכיר - נצטרך לקבל רשות לערער. השאלה מי יכול לתת את האישור לערער? ובזה נעסוק. [לא לשכוח את צו נאמן - לא ניתן לערער באמצע ההליך, אלא רק בסופו]

מי יכול לתת אישור לערער?

כלל אצבע: לעולם* הערכאה אליה אנו מעוניינים לערער רשאית לתת לנו את הרשות לערער.

*חריגים בודדים: עמותה (אדם זר בשלב הערעור)

דוגמה: נרצה להגיש בר"ע על החלטה של רשם בכיר/שופט שלום - נגיש את הבר"ע לביהמ"ש המחוזי, שהוא ערכאת הערעור. המחוזי רשאי לתת אישור לערער.

ערכאה דיונית

הערכאה הדיונית נתנה החלטה?
הכלל: ביהמ"ש כערכאה דיונית לא יכול לתת רשות לערער בגוף ההחלטה. דוגמה: שופט שלום נתן החלטה. במידה ורוצים לערער עליה, צריך לבקש רשות. ערכאת הערעור, שופט מחוזי יכול ליתן את הרשות. אבל האם שופט שלום יכול לרשום בגוף ההחלטה שהוא נותן רשות לערער? לא.
חריג: הרשות לערער על החלטה לאישור תובענה ייצוגית יכולה להינתן בגוף ההחלטה. הערה: אישור ולא דחייה.

הערכאה הדיונית נתנה פסק דין?
הכלל: אין צורך לבקש רשות, אלא ניתן להגיש ערעור בזכות.
חריגים:
1. פסק דין של בימ"ש לתביעות קטנות הערה: ככלל לא ניתן לערער על פס"ד של בימ"ש לתביעות קטנות, אלא רק ברשות בלבד, בתוך 30 ימים למחוזי.
2. פסק דין בדיון מהיר בביה"ד לעבודה הערה: למרות שניתן ע"י ביה"ד האזורי לעבודה. בשני החריגים: רק הערכאה שאלה מערערים יכולה לתת רשות לערער (ביהמ"ש המחוזי ובהתאמה ביה"ד הארצי לעבודה).

ערכאת הערעור

ערכאת הערעור הכריעה בערעור?	
הכלל: רשות הערעור יכולה להינתן בגוף הערעור על ההחלטה או פסק הדין. דוגמה: ביהמ"ש המחוזי שדן בערעור על פס"ד או החלטה אחרת של בימ"ש שלום, רשאי לתת לצדדים רשות לערער לביהמ"ש העליון.	
חריגים:	
1.	הרשות לערער על בימ"ש לעניינים מינהליים בנושאים הבאים תינתן רק על ידי ביהמ"ש העליון: (1) ערעור מינהלי רציונל: מכיוון הערכאה הדיונית היא טריבונל - מדובר בגלגול שלישי. (2) פס"ד שניתן (שופט) על ערעור החלטה אחרת של רשם של בימ"ש לעניינים מינהליים. הערה: על החלטה של רשם בעניינים מינהליים, הערעור הוא בזכות פנימה בתוך 20 ימים. השופט דן בערעור על החלטת הרשם, ונתן החלטה - על ההחלטה שלו נרצה לערער שוב. הפעם זה ברשות וע"י העליון (למרות שהשופט דן כערכאת ערעור).
2.	רשות ערעור על פס"ד (שופט) של שלום או משפחה כשערערו על רשם ההוצל"פ, תינתן רק ע"י המחוזי. הערה: למרות שהשלום או משפחה דן כערכאת ערעור על החלטת הרשם.

עמותה – עמו (תה)

אם רוצים לפרק חברה עושים את זה דרך חוק החברות. אם רוצים לפרק עמותה עושים את זה דרך חוק העמותות. חוק העמותות לא נחשב לעניין כלכלי. עמותה זה לא כלכלי.

לפי חוק העמותות מי שדן בפירוק עמותה הוא ביהמ"ש המחוזי. כלומר, זה אומר שגם אם הסמכות המקומית נתונה לביהמ"ש תל אביב או חיפה, לא נגיע למחלקה הכלכלית.

בענייני פירוקים יש לנו כמה גורמים שיכולים לערער לביהמ"ש העליון:

☒ היועץ המשפטי לממשלה

☒ הרשם

☒ העמותה

☒ כל מי שהיה צד להליך הפירוק בביהמ"ש המחוזי

נפגע אדם **שלא היה צד להליכים** אלה, רשאי הוא לערער אם קיבל רשות לכך מנשיא ביהמ"ש המחוזי. כלומר, נשיא מחוזי קובע אם ניתן יהיה לערער לעליון.

טיפ: 3 הפתעות במסיבת התה של העמותה:

 נפגע אדם שלא היה צד להליכים - צד שלא צד להליכים נכנס בשלב הערעור "התפרץ למסיבה

התה";

 נשיא בית המשפט המחוזי נותן את הרשות לערער לעליון - מי שנותן את הרשות לערער זה לא ערכאת הערעור, אלא נשיא ביהמ"ש המחוזי "הוא חייב לבקש רשות מהאחראי כדי להיכנס למסיבה התה" (רשות מהנשיא);

 ברשות - מדובר בערעור על ערכאה דיונית, ובערכאה דיונית יש ערעור בזכות על פסק דין, וכאן הערעור הוא ברשות בלבד. "ברור שאם לא הוזמנת מראש צריך אישור להיכנס ל- אפטר פארטי במסיבת התה".

עמותה - עמו (תה) - עצם/ערעור מזורז חריג במסיבת ה-

פגרה

מערכת בתי המשפט יוצאת ל- 3 פגרות: פגרת סוכות, פגרת פסח, פגרת הקיץ. למערכת הוצל"פ יש עוד פגרה: פגרת יום הזיכרון.

מכיוון שחגי ישראל יוצאים בתאריך שונה כל שנה מבחינה לועזית (לא העברי) אנחנו לא צריכים לזכור את המועדים האלה. המועד שאנחנו צריכים לזכור הוא של פגרת הקיץ:

מה- 21 ביולי, עד ה- 5 בספטמבר. כולל שני המועדים. כלומר, ה- 21 וה- 5 הם ימי פגרה גם הם.

איך "עובדת" הפגרה? נדמיין את הפגרה כמו יום שבת.

דוגמה: חנות בגדים. חברה טובה רוצה לתקן שמלה. היא מסרה את השמלה לחנות ואמרו לה לחזור בעוד 3 ימים. בעוד 3 ימים כבר יהיה חג הפסח או שבת והחנות סגורה, אז אם תיקון השמלה לוקח 3 ימים, והיום האחרון יוצא בשבת או חג - נגיע ביום למחרת.

בהשוואה: אם היום האחרון בתקופה "נופל" בתוך הפגרה, בזמן שביהמ"ש סגור, נגיע ביום שאחרי הפגרה. כל זה במקרה ואומרים לנו שהפגרה באה במניין הימים.

מתי הפגרה באה במניין הימים? במקרים דחופים. כלומר, בפגרה מערכת בתי המשפט סגורה, אבל בגלל שהמקרים האלה דחופים, תבואו מיד אחרי שאנחנו פותחים. כלומר, 6 בספטמבר.

פירוט המצבים שבהם הפגרה באה במניין הימים:

☒ **ערעור על פסק דין פלילי.** יש 45 ימים לערער, אם היום האחרון נופל בתוך הפגרה, נוכל להגיש את הערעור עד היום שאחרי הפגרה: 6 בספטמבר.

☒ **בחוקים שחלים גם על ההליך הפלילי וגם האזרחי.** דוגמה: חוק בתי המשפט: תיקון פרוטוקול בתוך 10 ימים. אם היום האחרון של ה- 10 ימים "נפל" בתוך הפגרה, ניתן להגיש בקשה לתיקון עד 6 בספטמבר. תיקון פסק דין בתוך 21 ימים - אם היום האחרון של ה- 21 ימים "נפל" בתוך הפגרה, ניתן להגיש בקשה לתיקון עד 6 בספטמבר.

☒ **דיון בבקשה לסעד זמני שניתן במעמד צד אחד.** שני מקרים: (1) עיקול זמני וצו תפיסת ראיות (2) סעד זמני ארעי. בסעד זמני ארעי חייב ביהמ"ש לקיים דיון בתוך 14 ימים, ואם מדובר בעיקול זמני וצו לתפיסת ראיות, הצד השני צריך להגיש בקשה לביטול הצו בתוך 30 ימים, ודיון במעמד הצדדים ממועד שהוגשה הבקשה בתוך 14 ימים. את הימים האלה סופרים כרגיל, ואם היום האחרון "נופל" בתוך הפגרה, אנחנו "מתגלגלים" עד היום שאחרי הפגרה, קרי, עד 6 בספטמבר.

☑ הליכי אימוץ ילדים

☑ **חוק ההתיישנות.** היום האחרון של מועד ההתיישנות נופל בתוך הפגרה, אנחנו "מתגלגלים" עד היום שאחרי הפגרה, קרי, עד 6 בספטמבר.

☑ חוק חדלות פירעון (למעט הליכים שמתנהלים בפני בית המשפט)

☑ **הליכים בבית משפט לתביעות קטנות (אלא אם הורה בית המשפט אחרת).** בתביעות קטנות מגישים כתב הגנה בתוך 30 ימים. אם היום האחרון להגשת כתב ההגנה, נופל בתוך הפגרה, אנחנו "מתגלגלים" עד היום שאחרי הפגרה, ונוכל להגיש את כתב ההגנה עד 6 בספטמבר.

מתי הפגרה אינה באה במניין הימים?

בכל שאר המקרים. בכל יתר החוקים, כל מה שלא פירטנו לעיל. לא דיברנו על משפחה, עבודה, עניינים מינהליים, בג"ץ, ועוד הרבה דברים. במקרים כאלה אנחנו רואים את הפגרה כאילו היא שדה מוקשים, אנחנו צריכים לדלג מעל שדה המוקשים, ולכן אנחנו מדלגים מעל הימים הללו כאילו הם לא קיימים בלוח השנה.

כל המועדים בסדר דין אזרחי, למעט מה שפרטנו לעיל: דיון בבקשה לסעד זמני שניתן במעמד צד אחד - אנחנו סופרים עד הפגרה וממשיכים את הספירה אחרי הפגרה. דוגמה: צריך להגיש כתב הגנה בתיק אזרחי רגיל בתוך 60 ימים. נתחיל לספור את 60 הימים עד תחילת הפגרה עד 21 ביולי ונמשיך את הספירה אחרי שהפגרה מסתיימת, כלומר נמשיך בספירה מ 6 בספטמבר.

אם אומרים לנו שהפגרה אינה באה במניין הימים = הבגד יהיה מוכן תוך 30 ימי עסקים

איך סופרים ימי עסקים? בלי שישי ושבת. אותו דבר כשהפגרה אינה באה במניין הימים, סופרים עד הפגרה, משמיטים את ימי הפגרה וממשיכים לספור אחרי סיום הפגרה.

כשנשאלת שאלה בנוגע לפגרה, נשאל את עצמנו האם מדובר באחד המקרים הדחופים שראינו לעיל?

אם כן - נספור את הפגרה כרגיל. אבל אם המועד האחרון נופל בתוך הפגרה, מגיעים ב- "יום למחרת" = 6 בספטמבר.

אם לא - נספור עד הפגרה, נעצור, ונמשיך את הספירה אחרי הפגרה.

הערה: אם מדובר בפעולה המוסדרת בהוראות הדין הנוגעות למישור היחסים שבין בעלי הדין לבין עצמם, הרי שיש לחשב את ימי הפגרה במניין הימים.

מי שיוצאת לפגרה זו מערכת בתי המשפט, לא עו"ד ולא הצדדים. הם עובדים כרגיל. דוגמה: אחרי שמוגש כתב הטענות האחרון בתיק, הצדדים צריכים לבצע כל מיני הליכים מקדמיים, דיון מקדמי, שאלונים, עיון במסמכים - כל אלה, אין להם קשר לפגרה, זה עו"ד מול עו"ד.

חריג נוסף: עתירה לדיון נוסף - חריג פסיקתי. חובה להגיש את עתירה לדיון נוסף בתוך 15 ימים ובתוך הפגרה, נתעלם לגמרי מהפגרה, גם אם המועד האחרון נופל בתוך הפגרה. (לקוחה רוצה לקנות שמלה נוספת - נפתח לך את החנות גם בחג).

שאלה: ביום 1.5.03 ניתנה על ידי בית משפט השלום הכרעת דין, ללא נימוקים, המזכה את הנאשם מהעבירה המיוחסת לו. את נימוקיו לזיכוי פרסם בית המשפט ביום 10.6.03.

מהו המועד האחרון להגשת הערעור על זיכוי של הנאשם?

- א. 15.6.03
- ב. 25.7.03
- ג. 10.9.03
- ד. 6.9.03

אם אין נימוקים, לא נדע את מה לתקוף ולכן הספירה תחל אחרי שקיבלנו את הנימוקים. הנימוקים התקבלו ב- 10.6.03 - 45 ימים יחלו החל מ- 10.6.03, נגיע ל- 25.7.03, בגלל שמדובר באחד המקרים הדחופים אנחנו סופרים את הפגרה, אבל אם היום האחרון נופל בתוך הפגרה נגיש את הערעור ביום שאחרי הפגרה. כלומר, ב 6 בספטמבר.

שאלה: ביום 10.7.2021 ניתן בנוכחות בעלי הדין פסק דין ובו חויב עלי לשלם לרוית פיצויים. עלי טוען שבהקראת פסק הדין הודיע השופט שסכום הפיצויים שעליו לשלם הוא 100,000 ₪. למרות זאת, בפסק הדין שהומצא לצדדים עוד באותו היום נכתב שסכום הפיצויים שעל עלי לשלם לרוית הוא 1,000,000 ₪. ביום 10.9.2021 הגיש עלי בקשה לתיקון טעות בפסק הדין. רות מתנגדת לבקשה וטוענת שהמועד להגשת הבקשה חלף.

מה הדין?

- א. רות טועה. לאור תקופת הפגרה הבקשה הוגשה במועד.
- ב. רות צודקת. למרות תקופת הפגרה המועד להגשת הבקשה חלף.
- ג. רות טועה. מאחר שמדובר בבקשה לתיקון טעות סופר, ניתן להגישה בכל עת.
- ד. הן עלי והן רות טועים. מאחר שההבדל בין הסכומים הוא גדול, מדובר בטעות מהותית שניתן לתקנה רק בדרך של ערעור או בהסכמת הצדדים.

אומנם מדובר בתביעה אזרחית, אבל בשאלה שואלים על תיקון טעות בפס"ד. בתיקון טעות של פס"ד, זה מועד שמגיע מחוק בתי המשפט - 21 ימים. נתחיל לספור את ה- 21 ימים מהיום שבו הומצא פס"ד, והוא ניתן בנוכחותם. כלומר נספור 21 ימים מיום 10.7.21. נספור עד 21.7 והפגרה התחילה, כלומר עברו 10 ימים (מתחילים לספור מהיום שאחרי), ומכיוון שמדובר במועד שקבע בחוק בתי המשפט, הפגרה באה במניין הימים, כלומר על עלי להגיש את הבקשה ישר בתום הפגרה ב- 6.9, ועלי הגיש בקשה לתיקון ביום 10.9.2021.

שיעור 8

נושא: נושאים חמים 2**מרצה: עו"ד אסף מנשה**

1. תקיפת פסק בורר
2. פסלות שופט
3. מאפיינים לתביעת גוף
4. השפעות על בעל דין שאינו מיוצג - ההליך האזרחי
5. מספרים בערכאות
6. סכומים ומספרים בתקסד"א
7. מועד להגשת כתבי טענות

תקיפת פסק בורר

רקע כללי: בוררות הוא הליך חלופי בניהול סכסוכים. הבורר יכול להיות כל אדם. הצדדים יכול והגיעו לבוררות בעקבות הסכם בוררות או כאשר השופט "דחף" אותם להעביר את הנושא לבוררות. בסיום ההתדיינות מתקבל פסק בורר (זה לא פסק דין).

אם בהתאם לפסק הבוררות צד מסוים צריך לשלם והוא משלם כמו צריך בהתאם לקביעה של הבורר - הכל בסדר ואין בעיה. הבעיה מתחילה כשצד אחד לא רוצה לשלם בהתאם לפסק הבוררות. אותו צד שלא משלם לו רוצה לפנות להוצל"פ ומבקש לאכוף את פס"ד. אך, הוצל"פ לא מכירים בפסק בורר. ולכן לא יעקלו ולא יכפו על אף אחד לשלם. כך שכדי שצד יוכל לפנות להוצל"פ לאכיפה, אליו להעביר את פסק הבורר הליך של כשרות=להעביר את פסק הבורר דרך מערכת ביהמ"ש.

"הכשרת" פסק בורר - איך זה מתבצע? פונים לביהמ"ש ומבקשים לאשר את פסק הבורר. כלומר, לתת לו תוקף של פסק דין. אחרי מתן התוקף של פס"ד מערכת הוצל"פ תפעל למימוש פס"ד.

בשלב הביניים, שבו ניתן פסק בורר, וטרם אושר פסק הבוררות וניתן לו מעמד של פסק דין, ניתן לתקוף את פסק הבורר.

איך תוקפים פסק בורר?

1. ערעור על פסק הבורר
2. בקשה לביטול פסק הבורר
3. בקשה לתיקון פסק בורר

פירוט:

איך תוקפים פסק בורר? ערעור על פסק הבורר

בערעור על פסק בורר, אנחנו תוקפים את ה- "מה", את פסק הבורר עצמו. כלומר, תוקפים את המסקנות שנקבעו בפסק הבוררות. הטענה שהבורר טעה ושגה. הבורר היה אמור להחליט א' ובפועל

החליט ב'. דוגמה: הבורר שגה בפרשנות הדין האנגלי, או שהמסקנה שהבורר הגיע אליה שגויה מבחינה משפטית.

אבל כדי לדעת אם אפשר בכלל להגיש ערעור, צריך לזכור עניין בסיסי: הצדדים ורק הם העניקו לבורר את הסמכות לדון ולטפל בסכסוך ביניהם. כך שאם הצדדים רוצים לקבוע מנגנון של ערעור על הבורר, הם חייבים לקבוע מנגנון כזה בהסכם ביניהם. כלומר, אם הצדדים רוצים שתהיה אפשרות לערער על פסק הבורר, הם חייבים לרשום בהסכם ביניהם את האפשרות שניתן לערער.

טיפ: ערעור - מערערים על "מה" התוכן שקבע הבורר. ועל ה- איך - א-ב בהתנהלות ביטול.

איך תוקפים פסק בורר? בקשה לביטול פסק הבורר

בקשת ביטול של פסק בוררות תוקף את ה- "איך". כלומר, תוקפים את ההתנהלות של הבורר. לא טוענים שהבורר שגה או טעה בפרשנות של הדין האנגלי, אלא כאן תוקפים את האופן שהתנהל ההליך או הבורר.

בחוק הבוררות בס' 24 לחוק, מפורט 10 מקרים שבהם יש סמכות לביהמ"ש לבטל את פסק הבורר: בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל-דין, לבטל פסק בוררות, כולו או חלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר, מאחת העילות האלה:

- (1) לא היה הסכם בוררות בר-תוקף;
- (2) הפסק ניתן על ידי בורר שלא נתמנה כדין;
- (3) הבורר פעל ללא סמכות או שחרג מהסמכויות הנתונות לו לפי הסכם הבוררות;
- (4) לא ניתנה לבעל-דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו;
- (5) הבורר לא הכריע באחד העניינים שנמסרו להכרעתו;
- (6) הותנה בהסכם הבוררות שעל הבורר לתת נימוקים לפסק והבורר לא עשה כן;
- (7) הותנה בהסכם הבוררות שעל הבורר לפסוק בהתאם לדין והבורר לא עשה כן;
- (8) הפסק ניתן לאחר שעברה התקופה לנתינתו;
- (9) תכנו של הפסק מנוגד לתקנת הציבור;
- (10) קיימת עילה שעל פיה היה בית משפט מבטל פסק דין סופי שאין עליו ערעור עוד.

שתי העילות האחרונות, הן עילות חשובות מאוד.

כאשר נשאלת שאלה בעניין פסק הבוררות נבדוק:

האם הצדדים הסכימו מראש שניתן לערער על פסק הבורר? לא.

החוק קובע כי חייב שיהיה סעיף בהסכם בין הצדדים שמתיר ערעור על פסק הבוררות. לכן, אם לא הוסכם מראש בהסכם בין הצדדים שניתן לערער - לא ניתן לערער. אבל, ניתן להגיש בקשה לביטול פסק הבורר.

לאיפה מגישים את הבקשה לביטול פסק בורר? מגישים את הבקשה לפי כללי הסמכות העניינית הרגילים. כלומר, אם מדובר בפסק בורר עד 2.5 מיליון ₪, היא תוגש לשלום ומעל למחוז.

מתי תוגש בקשת ביטול? בתוך 45 ימים מהיום שבו ניתן פסק הבורר (אם הוא ניתן במעמד הצדדים מהיום שבו ניתן, ואם לא, מהיום שהומצא), אלא אם ביהמ"ש קבע אחרת מטעמים מיוחדים שירשמו.

דוגמה: שני שותפים לדירה, לרנר ושלדון, יש ביניהם הסכם שותפים שקובע שבמידה ומתגלה בין הצדדים סכסוך הם מסמיכים את הבוררת איימי לדון ולהכריע ביניהם. שלדון קיבל פסק בורר לטובתו. נניח בסכום של מיליון ₪. לרנר בודק את ההסכם ביניהם ורואה שאין סעיף שקובע שניתן לערער על פסק הבורר. כך שהאפשרות היחידה שעומדת בפניו זה לבקש לבטל את פסק הבורר. הוא לרנר צריך להגיש בתוך 45 ימים בקשת ביטול לביהמ"ש בהתאם לסמכות העניינית. כלומר לבימ"ש השלום. שלדון לעומתו קם למחרת בוקר ומחליט להגיש בקשה לאישור פסק הבורר. כלומר, הוא מעוניין להעניק לפסק הבורר תוקף של פסק דין, כדי שהוא יוכל להגיש אותו למערכת הוצל"פ.

ברגע שהוגשה בקשה לאישור פסק בורר, המועד להגשת ביטול מצטמצם ל- 15 ימים מהיום שבו אושר פסק הבורר ועד מקסימום 45 ימים מיום שניתן פסק הבורר והמוקדם מבניהם.

ביישום על הדוגמה שלעיל, אם ביום 44 מים מתן פסק הבורר, שלדון הגיש לביהמ"ש בקשה לאישור פסק הבורר, נותר ללרנר יום 1 בלבד להגיש את בקשת הביטול. ואם פסק הבוררות ניתן ביום 1.1.25, ויום אחרי מתן פסק הבורר, הגיש שלדון בקשה לאישור פסק הבוררות, נותר ללרנר רק 15 ימים, ולא 45 ימים, וזאת מכיוון שהמועד הוא לפי המוקדם.

ניתן פסק בורר	כלל: 45 ימים* להגיש בקשה לביטול פסק בוררות
	
חריג: אם הוגשה בקשה לאישור פסק בוררות, ניתן להגיש בתוך 15 ימים בקשה לביטול, ובלבד שלא יעברו מכסת ה- 45 ימים ממתן פסק הבורר, לפי המוקדם מבניהם.	

מה הסיכוי של בקשת ביטול להתקבל? לרוב, הסיכויים נמוכים מאוד. כלומר, ביהמ"ש יבטל פסק בוררות אם היה עיוות דין וכדומה, ובד"כ ביהמ"ש יחזיר את פסק הבוררות לבורר ויורה לו לבצע תיקון לליקויים.

דחיית בקשה לביטול פסק בוררות=מתן תוקף של פסק דין לפסק הבוררות

נניח וצד הגיש בקשה לביטול פסק בוררות וביהמ"ש דחה את בקשת הביטול. התוצאה של דחיית בקשה לביטול פסק בוררות הלכה למעשה הוא אישור של פסק הבורר, ומתן לו מעמד של פסק דין, כאילו הוגשה בקשה לאישור פסק הבוררות וגם אם לא הוגשה בקשה לאישור פסק בוררות.

כפי שציינו לעיל, אם צד רוצה להגיש בקשה לביטול פסק בוררות, יש להגיש אותה בתוך 45 ימים - אלא אם ביהמ"ש האריך את המועד מטעמים מיוחדים שירשמו. לכלל הזה יש כמה חריגים.

כלל: 45 ימים להגיש בקשה לביטול פסק בוררות.

חריגים:

1. **בקשה לאישור פסק בוררות** - אם הוגשה בקשה לאישור פסק בוררות, ניתן להגיש בתוך 15 ימים בקשה לביטול, ובלבד שלא יעברו מכסת ה- 45 ימים ממתן פסק הבורר, לפי המוקדם מבניהם.
2. **פסק בוררות חוץ** - פסק בורר שלא ניתן בארץ. יש להגיש את הבקשה לביטול בתוך 45 ימים. ביהמ"ש רשאי להאריך את התקופה, **בלי טעמים מיוחדים שירשמו**. דוגמה: התנהלה בוררות בארה"ב, ניתן פסק בורר, אבל אחד מהצדדים מעוניין להגיש בקשה לביטול פסק בורר בארץ. אותו צד צריך להגיש את הבקשה בתוך 45 ימים. אבל, במידה והוגשה בקשה להארכת מועד, בימ"ש רשאי להאריך את התקופה, ובלי טעמים מיוחדים שירשמו.
3. **לא היה הסכם בוררות תקף בין הצדדים** - **ללא הגבלת זמן**. הסמכות של הבורר נגזרת מהסכמת הצדדים, ואם צד טוען שלא היה הסכם בוררות תקף, הנפקות שלפסק הבוררות אין תוקף והוא יכול לפנות לביהמ"ש מתי שהוא רוצה אפילו אחרי 45 ימים.
4. **עילה שבגינה ביהמ"ש היה מבטל פסק דין** - יש להגיש את הבקשה **בתוך 45 ימים מיום שבו התגלו העובדות** שעומדות בבסיס הבקשה לביטול. מדובר במקרים שבהם ביהמ"ש היה מבטל פסק דין חלוט. מדובר במקרים מאוד קיצוניים, כמו: תרמית, שחיתות, שוחד.

אם יש מועד מוגבל לאישור פסק הבוררות? לא. ואין חובה להגיש בקשה לאישור פסק הבוררות. אבל, אומנם הכלל שבקשה לאישור פסק בוררות ניתן להגיש ללא מגבלת זמן, אבל זה בכפוף לכללי השיהוי. כלומר, אם אדם יגיע עוד 20 שנה לאחר את פסק הבורר, הצד השני יכול לטעון לשיהוי.

עד כאן בחנו אם הצדדים **לא** הסכימו מראש שניתן לערער על פסק הבורר, ומה הנפקות לכך שלא הייתה הסכמה מראש. עתה נבחן אם המענה לכך חיובי, וקיימת הסכמה מראש מהסכם ביניהם.

האם הצדדים הסכימו מראש שניתן לערער על פסק הבורר? כן.

אם בהסכם בין הצדדים הוסכם מראש שניתן יהיה לערער על פסק הבוררות, המחוקק נותן לצדדים שתי אפשרויות שבהם ניתן לערער על פסק הבורר, והצדדים יכולים לבחור באיזה משתי האפשרויות הם בוחרים, והיא תרשם בהסכם הבוררות:

1. לערער בפני בורר נוסף
2. לערער בפני שופט

פירוט:

1. לערער בפני בורר נוסף

הערעור יהיה בזכות, והצדדים לא מוגבלים בכמות הבוררים שישבו בהרכב.

אם צד רוצה: לערער + טענות ביטול? הטענות יעלו במאוחד במסגרת הערעור בפני הבורר שאליו מערערים. אבל, קיימות שתי עילות מיוחדות שלא מעלים בפני הבורר, אלא יש להעלותן בפני ביהמ"ש (זה לא משנה אם הצדדים התנו או לא התנו שהערעור יועבר לבורר). מדובר בשתי העילות האחרונות בס' 24 לחוק הבוררות:

(9) תכנו של הפסק מנוגד לתקנת הציבור;

(10) קיימת עילה שעל פיה היה בית משפט מבטל פסק דין סופי שאין עליו ערעור עוד.

מדובר בשתי עילות שטמון בהן עניין ציבורי, ולכן הן מועברות לביהמ"ש.

2. לערער בפני שופט

ערעור בפני שופט הוא בהתאם לכללי הסמכות הרגילים. סכום מתחת ל-2.5 מיליון ₪ מוגש לבימ"ש שלום, ומעל למחוזי. המחוקק "לא אוהב" את המנגנון הזה, הרי מטרת המחוקק לצמצם עומסים בביהמ"ש, ולהפנות את צדדים למנגנונים חלופיים כמו בוררות. ובמקרה של ערעור בפני שופט, הצדדים בכל זאת מגיעים לביהמ"ש. ולכן, **הערעור יהיה ברשות בדין יחיד + המחוקק מגביל בתנאים:**

- 1) **סמכות עניינית** - צריך להראות לביהמ"ש שאליו הוגשה בקשת רשות ערעור, שיש לו סמכות עניינית לדון בעניין.
- 2) **הוסכם על אפשרות לערער בפני שופט בהסכם הבוררות.**
- 3) **הבורר חייב לפסוק בהתאם לדין** - הרי כלל אין חובה שבורר יפסוק בהתאם לדין. אבל אם הצדדים מעוניינים שתהיה אפשרות לערער בפני ביהמ"ש, הבורר חייב לפסוק בהתאם לדין.
- 4) **הרשות לערער תינתן רק אם הטעות יסודית שגרמה לעיוות דין** - על הצד שטוען לשכנע את השופט שנפלה טעות יסודית ביישום הדין שגרמה לעיוות דין.

מה אם צד רוצה: לערער + טענות ביטול? החוק קובע כי ברגע שהוגש ערעור, לא ניתן להגיש בקשה לביטול פסק הבורר. הטענות לגבי הביטול יועלו במסגרת בקשת רשות הערעור. דוגמה: בערעור צד רוצה לתקוף את ה-"מה" - הבורר עשה טעות שגרמה לעיוות דין, ובנוסף, יש לאותו צד טענות גם לגבי ה-"איך" - הבורר לא נתן לי להשמיע את טענותי או להביא ראיות - עליו להעלות את כל טענותיו במסגרת בקשת רשות הערעור שיגיש.

כללים לערעורים בבוררות:

הכלל: ערעור מכוח חוק הבוררות יהיה רק לאחר קבלת רשות ולערכאה למעלה. כלומר, כל החלטה לגבי בוררות שניתנת ע"י ביהמ"ש ניתנת לאחר מתן רשות. כולל החלטה לבטל או לאשר את פסק בוררות, או החלטה באמצע הליך בוררות בנוגע לסעד זמני (הרי הבורר לא מוסמך), והערעור יהיה ברשות לערכאה למעלה.

חריגים:

1. **בית הדין לעבודה** - בזכות. ערעור על החלטת ביה"ד האזורי לעבודה בעניין בוררות יוגש בזכות לביה"ד הארצי לעבודה.
2. **החלטות רשם** - בזכות. על החלטת רשם ביהמ"ש בענייני בוררות, הערעור יהיה בזכות פנימה בתוך 60 ימים.
3. **תביעות קטנות** - לא ניתן לערער. החלטת ביהמ"ש לתביעות קטנות בענייני בוררות לא ניתנת לערעור כלל.

איך תוקפים פסק בורר? בקשה לתיקון פסק בורר

1. **טעות טכנית.** דוגמאות: שם, תיאור של נכס, תאריך, טעות חישוב, טעות סופר.

2. **הבורר לא התייחס לרכיב ההוצאות, שכר טרחה או ריביות.**

מהי דרך המלך לתיקון פסק בורר? **לפנות לבורר. אבל**, בית המשפט רשאי לתקן תיקונים טכניים (טעות סופר, ליקוי שאינו נוגע לגוף הסכסוך) תוך כדי דיון בבקשה לאישור או ביטול הפסק.

הערה: בימ"ש אינו רשאי לבצע מקצה שיפורים בנוגע לתיקונים "כספיים". דוגמה: אין בפסק הוראה בדבר תשלום ריבית; אין בפסק הוראה בדבר הוצאות הצדדים לרבות שכ"ט עו"ד. **בתיקונים כספיים יש לפנות בתוך 30 ימים לבורר.**

איך תוקפים שכר טרחה מופרז של בורר שפסק לעצמו? ביהמ"ש רשאי, לבקשת בעל דין, להפחית שכר מוגזם שקבע הבורר לעצמו, ובלבד שהבקשה הוגשה לאחר מתן פסק הבוררות ולפני שחלפו 45 ימים מהיום שניתן.

שאלה: יורם ועוזי כרתו הסכם אשר במסגרתו סוכם כי עוזי יבצע עבודות בנייה בביתו של יורם ובתמורה ישלם יורם לעוזי 200,000 ש"ח. עוד סיכמו השניים בעל פה כי כל המחלוקות שתתעוררנה ביניהם בקשר לחוזה תוכרענה בבוררות. עבודות הבנייה נמשכו מעבר לצפוי, ובין הצדדים התגלעו גם מחלוקות באשר לטיב הבנייה, ולכן ביום 1.6.2015 מינו השניים בורר מוסכם. ביום 1.9.2015 פסק הבורר בנוכחות הצדדים כי יורם ישלם לעוזי פיצויים בסך 100,000 ש"ח. ביום 1.1.2016 הגיש יורם בקשה לביטול פסק הבוררות משני טעמים: ראשית, הבורר לא נתן לו הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו; שנית, בין הצדדים לא היה הסכם בוררות בר תוקף.

מה הדין?

- א. המועד האחרון שנקבע בחוק להגשת בקשת ביטול חלף, ולכן בית המשפט ידחה על הסף את הבקשה על שני ראשיות, אם לא ניתנה ארכה להגשת הבקשה.
- ב. המועד האחרון שנקבע בחוק להגשת בקשת ביטול טרם חלף, ולכן בית המשפט ידון ויכריע בטענות הביטול לגופן.
- ג. המועד להגשת בקשת ביטול מחמת אי מתן הזדמנות נאותה לטעון טענות בבוררות חלף, ולכן טענה זו תידחה על הסף, אם לא ניתנה ארכה לטעון אותה. אין מניעה להגיש במועד זה בקשת ביטול מחמת היעדר הסכם בוררות בר תוקף, ולכן בית המשפט ידון ויכריע בטענה זו לגופה.
- ד. המועד להגשת בקשת ביטול מחמת היעדר הסכם בוררות בר תוקף חלף, ולכן טענה זו תידחה על הסף, אם לא ניתנה ארכה לטעון אותה. המועד להגשת בקשת ביטול מחמת אי מתן הזדמנות נאותה לטעון טענות בבוררות טרם חלף, ולכן בית המשפט ידון ויכריע בטענה זו לגופה.

אם לא הוגשה בקשה לאישור פסק הבורר, יש ליורם 45 לבקשה בקשה לביטול מהיום שניתן פסק הבורר במעמד הצדדים או הומצא להם. פסק הבורר ניתן ב 1.9.15, כלומר בתוך הפגרה - הספירה תחל מ 6.9.15. ביום 1.1.16 הגיש יורם בקשה לביטול פסק הבוררות משני טעמים: ראשית, הבורר לא נתן לו הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו; שנית, בין הצדדים לא היה הסכם בוררות בר תוקף. בעקרון עברו 45 ימים, אבל קיימים 3 חריגים ונבחן מה יורם מבקש. טענה ראשונה: הבורר לא נתן לו הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו - הוא מעלה טענה שאמורה לעלות במסגרת הביטול ובתוך

45 ימים. הטענה השנייה: בין הצדדים לא היה הסכם בוררות בר תוקף - מדובר באחד החריגים, וניתן לעלות את הטענה גם אם עברו 45 ימים, וללא הגבלת זמן.

הערה: האם טענתו של יורם על כך שאין בין הצדדים הסכם בוררות בתוקף תתקבל? כן. הסכם בוררות נעשה רק בכתב. מנתוני השאלה עולה שההסכם נעשה ביניהם בע"פ.

שאלה: השופט בדימוס ישראלי, שמונה על ידי קרן ויפעת כבורר בסכסוך ביניהן, חייב את קרן לשלם ליפעת סכום של 2 מיליון ש"ח. קרן סבורה כי נפלה טעות סופר בסכום החיוב שקבע הבורר, וכי הוא התכוון לפסוק לחובתה תשלום של 200,000 ש"ח בלבד.

מה הדין?

- א. על קרן להגיש לבורר בקשה לתיקון פסק הבוררות.
- ב. על קרן להגיש לבית המשפט המוסמך בקשה לתיקון פסק הבוררות.
- ג. על קרן להגיש לבית המשפט המוסמך או לבורר בקשה לתיקון פסק הבוררות.
- ד. על קרן להגיש לבית המשפט בקשה לביטול פסק הבוררות.

כאשר מדובר בתיקון טעות טכנית, בטעות סופר, זה אחד משני המקרים של תיקון פסק בורר (המקרה השני זה שהבורר לא התייחס לרכיב ההוצאות). במקרה ורוצים לתקן פסק בורר, דרך המלך זה לפנות לבורר שנתן את הפסק (לכן חלופה ב' לא נכונה ונבחר בחלופה א'). **אבל**, לביהמ"ש קיימת סמכות לתקן את פסק הבורר, אבל רק כאשר זה קורה "על הדרך". כלומר, אם כבר פנינו לביהמ"ש בבקשה לאשר את פסק הבורר או בבקשה לביטול, נבקש מביהמ"ש לתקן את הטעות הטכנית. חלופה ג' לא נכונה כי היא מאפשרת בחירה ואין בחירה. חלופה ד' לא נכונה כלל, בשאלה מדובר בתיקון וחלופה ד' מדברת על ביטול בהתאם ל-10 עילות הביטול.

פסלות שופט

את טענת פסלות שופט מעלים כשיש חשש ממשי למשוא פנים. הטענה מועלית בפני השופט שאנחנו טוענים לפסלותו. על השופט לדון בבקשה מיד/לאלתר, ולפני מתן כל החלטה אחרת.

הערה: זה נשמע לא הגיוני שנעלה את טענת הפסלות בפני השופט שאנחנו טוענים לפסלותו, אבל בפועל זה מאפשר מתן תגובה ויש לתת לשופט/ת הזדמנות להחליט בטענת הפסלות. על השופט לדון בבקשה לאלתר, ולפני מתן כל החלטה אחרת. דוגמה: צד מגלה שהשופטת שכנה של הצד שכנגד ומעלה טענת פסלות. השופטת טוענת שמדובר בקומפלקס מגורים גדול מאוד ושהיא לא מכירה את הצד השני.

בפני מי מערערים על החלטה שנתן השופט לגבי עצמו בטענת פסלות:

כלל: על החלטת בנוגע לטענת פסלות שופט, ולא משנה מי נתן את ההחלטה (רשם, רשם בכיר, שופט) מערערים ישר לעליון. מי שידון בבקשה הוא נשיא ביהמ"ש העליון או מותב או שופט שיקבע על ידי הנשיא. (מדובר ב-1/3 המקרים שבהם מדלגים ישר לעליון. 3 המקרים מפורטים לעיל).

חריגים:

1. **בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין** - קיים מערך של בתי דין משמעתיים למתמחים ועורכי דין בנוגע לאתיקה. במידה ורוצים לערער על החלטה של דין של בית הדין המשמעתי

- בנוגע לטענת פסלות, יש להמתין לפסק הדין הסופי ולערער על כך במסגרת הערעור על פסק הדין המשמעותי לביה"ד המשמעותי הארצי.
2. **בית הדין לעבודה** - בביה"ד לעבודה ניתן לפגוש במותב: שופט/רשם/נציג ציבור. בביה"ד האזורי וגם ביה"ד הארצי, על החלטה בנוגע לפסלות (שופט/רשם/נציג ציבור), מערערים בזכות לביה"ד הארצי לעבודה. הערעור יוגש בתוך 10 ימים.
3. **רשם ההוצאה לפועל** - על החלטה של **רשם הוצל"פ** בטענת פסלות, נערער בזכות לבימ"ש השלום, ונפגוש בערעור את **נשיא בימ"ש השלום או שופט אחר שהנשיא קבע לכך**. אין בחוק מועד להגשת ערעור (לקונה).

החלטה של שופט בנוגע לפסלותו - כיצד מערערים?		
האם מדובר בהחלטת פסלות שופט בנוגע לביה"ד לעבודה? כן - ערעור בזכות תוך 10 ימים לביה"ד הארצי. לא - מערערים לביהמ"ש העליון ישירות.		
מועד	פלילי	אזרחי
5 ימים	14 ימים	
תצהיר	ללא	מצרפים
ההליכים	מופסקים	ממשיכים

ערעורים - מועדים ותצהירים, הכלל והחריגים - אזרחי	
מועד הערעור	הכלל: המועד להגשת ערעור/בר"ע: 60 ימים
	חריגים:
תצהיר	1. ערעור בפסלות שופט באזרחי - 14 ימים, בזכות לעליון. 2. ערעור על החלטה של ראש הסיוע המשפטי - 30 ימים. הסבר: ניתן לבקש סיוע מהלשכה המשפטית בייצוג במידה ועומדים בתנאים מסוימים. במידה והוחלט שלא לתת ייצוג, יש לערער בתוך 30 ימים לביהמ"ש המחוזי. 3. ערר על החלטת הממונה להערכת הסעד בתובענה ייצוגית - 30 ימים. הסבר: נניח וביהמ"ש דן בתובענה ייצוגית וקבע שמגיע סעד לחברי הקבוצה המיוצגת. ביהמ"ש יכול להחליט שכל אחד מחברי הקבוצה צריך להוכיח את זכאותו לסעד. הרי יכול להיות שלאחד נגרם נזק גבוה ולאחר נזק פעוט, והגיוני שכל אחד יקבל פיצוי שונה. במקרה כזה ביהמ"ש ממנה "ממונה להערכת הסעד" ותפקידו להחליט מה הסעד הספציפי שמגיע לכל אחד מחברי הקבוצה. על החלטתו ניתן להגיש ערר בתוך 30 ימים - לביהמ"ש שדן בתובענה הייצוגית.
	הכלל: לא מצרפים תצהיר בערעור בהליך אזרחי. הסבר: התצהיר נועד כדי לעגן גרסה עובדתית. בערעור אין צורך בד"כ בתצהיר מכיוון שבערעור אנחנו לא טוענים על עובדות. הטענות הן על המסקנות שהגיע אליהן בימ"ש קמא, ופירוש הדין. חריגים: (יצורף תצהיר למרות שמדובר בהליך ערעור) 1. ערעור על פסלות שופט בהליכים: אזרחי, מנהלי, משפחה ועבודה. 2. ערר על החלטת הממונה להערכת הסעד בתובענה ייצוגית. 3. ערעור או בר"ע על רשם הוצל"פ.

שאלה: דני ויואב מתגוררים בבית משותף. עיון בתקנון הבית המשותף מלמד כי גג הבניין וכל הגינות המקיפות את הבניין הם רכוש משותף. דני המתגורר בדירה המצויה בקומת הקרקע פלש לגינה ובנה עליה פרגולה ובריכת שחייה לשימוש משפחתו. יואב לא השלים עם מעשיו של דני והגיש תביעה למפקח על הבתים המשותפים בירושלים (להלן: "המפקח"). בהגיע יואב לדיון בפני המפקח ראה את דני משוחח עם המפקח ושניהם מחייכים. חיפוש בגוגל העלה כי לדני ולמפקח יש חברות קודמת. יואב ביקש מהמפקח לפסול את עצמו מלדון בתביעה, והוא החליט שלא לפסול את עצמו. יואב חושש כי המפקח ייטה לטובת דני ולא יפסוק כי עליו להרוס את הפרגולה ואת הבריכה שנבנו על הרכוש המשותף.

מה הדין?

- א. יואב זכאי לערער על החלטת המפקח לבית משפט השלום.
- ב. יואב זכאי לערער על החלטת המפקח לבית המשפט המחוזי.
- ג. יואב זכאי לערער על החלטת המפקח לבית המשפט העליון.
- ד. יואב זכאי לבקש רשות לערער על החלטת המפקח לבית המשפט העליון.

השאלה עוסקת בפסלות. אבל, לא מדובר בפסלות שופט, אלא בטענת פסלות על המפקח על הבתים המשותפים. הפסיקה קבעה שהחלטת פסלות של המפקח על הבתים המשותפים = כמו פסלות שופט, ולכן מערערים על החלטת המפקח על הבתים המשותפים ישר לעליון.

מאפיינים לתביעות נזק גוף

1. **רשם בכיר** - רשם בכיר הוא דמות שנפגוש רק בשלום (כולל תביעות קטנות). **רשם בכיר מוסמך לדון בתיקים עד 75,000 ₪ כולל**. אבל, רשם בכיר לא יכול לדון בתביעות בנושאים: משפחה, נזקי גוף, ייצוגית - לא משנה מה סכום התביעה. רציונל: תקן רשם בכיר נוצר כי אין כסף. משרד האוצר יצר תקן שלא מצריך לשלם משכורת של שופט, אלא משכורת מופחתת. והגבילו את סמכותו לדון עד סכום מסוים. **טיפ: לרשם הבכיר אין מנ"י**. משפחה, נזקי גוף, ייצוגית.
2. **עיצוב יציאה מהארץ** - אחד התנאים בהוצאת צו עיכוב יציאה מהארץ הוא להראות שקיים חשש ממשי שהמשיב לא יבצע את פס"ד. בתביעות נזקי גוף (למעט תביעות פלג"ד), המחוקק מקל עלינו וקובע שמספיק חשש סביר. **טיפ:** פגיעה ב-Skeleton (שלד)=סביר.
3. **מותב היושב בערעור** - אם התביעה התחילה בבימ"ש שלום, נערער לביהמ"ש המחוזי ושם נפגוש מותב תלתא (נזכיר שעל הדברים החשובים בחיים: בית (מקרקעין), בריאות (נזקי גוף), משפחה, כסף גדול - 3 שופטים בערעור).
4. **פירוט הסעד** - בתביעה בד"כ צריך לפרט מהו הסעד שתובעים. דוגמה: בתביעת פיצויים צריך לפרט את הסכום, סילוק יד במקרקעין וכדו'. אבל, בתביעות בנזקי גוף (למעט תביעה לתגמולי ביטוח), לא צריך לרשום את סכום התביעה. הסיבה לכך, אנחנו לא יודעים עדיין כמה שווה אותו נזק גוף בנסיבות האלה, נדע להעריך הערכה גסה. כלומר, אם הגשנו את התביעה לביהמ"ש השלום, זה אומר שהערכנו בערכה גסה שהנזק הוא עד 2.5 מיליון ₪. ואם הגשנו את התביעה במחוזי, זה אומר שהערכנו בהערכה גסה שהנזק הוא במינימום מ- 2.5 מיליון ₪. הסיבה שהתביעה לא תוגש תמיד למחוזי, היא מטעמי אגרה. **חריג:** תביעה לתגמולי ביטוח - למרות שמדובר בנזקי גוף, המקור של העילה, הוא מכוח חוזה. חוזה הביטוח בין הנפגע בנזק

גוף לחברת הביטוח. בחוזה הביטוח מעוגן תקרת הסכום של המקרה הביטוחי, ולכן נדע לציין את הסכום.

5. **אין פגישת מהו"ת** - אין פגישת מהו"ת בתביעות נזקי גוף ופלת"ד.
 6. **אין דיון מהיר** - תביעות נזקי גוף לא יתבררו בדיון מהיר גם אם התביעה נמוכה מ- 75,000 ₪. לרבות פלת"ד ותביעות נזקי גוף לפי פוליסת ביטוח. **הערה:** גם בתביעה ייצוגית אין דיון מהיר. **טיפ:** בנזקי גוף ופלת"ד אין מהות לקיים דיון מהיר.
 7. **פרטים מזהים** - לא יתפרסמו פרטים מזהים של התובע ללא הסכמתו. כלומר, ניתן לפרסם את פסק הדין עצמו, אבל הפרטים המזהים של התובע יושחרו או יוחלף השם בפלוני/ת.
 8. **תצהיר** - כאשר מגישים כתב טענות, צריך לצרף כל מסמך מהותי לכתב הטענות. בתביעות נזקי גוף, צריך לצרף בנוסף לכל מסמך מהותי גם תצהיר מענה לשאלון. תצהיר מענה לשאלון, זה מסמך מובנה בתוספת הראשונה לתקנות סדר הדין האזרחי, יש בו 18 שאלות שצריך לענות עליהם בתצהיר. הרציונל הוא שבכל הליך של נזקי גוף יש שאלות שנתבע שואל את התובע. כדי לחסוך זמן, המחוקק קבע שישלח שאלון לתובע והתשובות יאומתו בתצהיר. את התצהיר המענה לשאלון ככלל, ממציאים לנתבע בלבד. אלא אם כן ביהמ"ש קבע אחרת + **כתב ויתור סודיות**.
 9. **דיון קדם משפט** - ישיבת קדם המשפט כברירת מחדל בתביעה לנזק גוף, כולל פלת"ד, תהיה בהיוועדות חזותית (כמה שיותר ייעול ובלי עיכובים, ואין מהו"ת ולא בדיון מהיר). אלא, אם ביהמ"ש החליט לקיים את קדם המשפט פרונטלית. כלומר, אם לא נאמר אחרת, ברירת המחדל בנזקי גוף לרבות פלת"ד, ששיבת קדם המשפט, תתקיים בהיוועדות חזותית. **הערה:** הכלל הזה חל גם בתיקים של דיון מהיר, למעט תביעות רכב - בכל התיקים בדיון מהיר, חוץ מתביעות רכב בדיון מהיר, ברירת המחדל ששיבת קדם המשפט תתנהל בהיוועדות חזותית.
- ברירת המחדל בתביעות לנזקי גוף לרבות פלת"ד + דיון מהיר למעט תביעות רכב - קדם משפט בהיוועדות חזותית.** בשאר המקרים, ברירת המחדל הפוכה.

שאלה: מהו המשפט הנכון ביותר ביחס להגשת תביעה לפיצויים בשל נזקי גוף?

- א. על התובע להמציא לנתבע, יחד עם כתב התביעה, תצהיר ובו מענה על שאלון מובנה המצוי בתקנות. התובע יגיש העתק מהתצהיר לבית המשפט, אלא אם כן בית המשפט הורה אחרת.
- ב. על התובע להמציא לנתבע, בתוך 30 ימים מהגשת כתב הטענות האחרון, תצהיר ובו מענה על שאלון מובנה המצוי בתקנות. התובע יגיש העתק מהתצהיר לבית המשפט, אלא אם כן בית המשפט הורה אחרת.
- ג. על התובע להמציא לנתבע, יחד עם כתב התביעה, תצהיר ובו מענה על שאלון מובנה המצוי בתקנות. התובע לא יגיש העתק מהתצהיר לבית המשפט, אלא אם כן בית המשפט הורה אחרת.
- ד. על התובע להמציא לנתבע, בתוך 30 ימים מהגשת כתב הטענות האחרון, תצהיר ובו מענה על שאלון מובנה המצוי בתקנות. התובע לא יגיש העתק מהתצהיר לבית המשפט, אלא אם כן בית המשפט הורה אחרת.

חלופה א' לא נכונה. לא מגישים העתק מהתצהיר לביהמ"ש, אלא אם כן ביהמ"ש הורה על כך. חלופה ב' ו- ד' לא נכונות. הרי התצהיר מוגש יחד עם כתב התביעה ולא בתוך 30 ימים. חלופה ג' נכונה: תצהיר יחד עם כתב התביעה, והתובע לא יגיש העתק מהתצהיר לבית המשפט, אלא אם כן בית המשפט הורה אחרת.

השפעות על בעל דין שאינו מיוצג - ההליך האזרחי

מדובר במקרים מיוחדים שבהם נחרוג מהכללים הרגילים, אם נתונה לנו סיטואציה שבעל דין אינו מיוצג בידי עו"ד בהליך.

התייבבות

בהליך הפלילי קיימים מקרים שבהם בעל דין חייב להיות מיוצג. לעומת זאת, בהליך האזרחי אין לנו מקרים שבעל דין חייב להיות מיוצג. אם בעל דין רוצה הוא יכול לנהל את ההליך כולו ללא ייצוג. ככלל, אם בעל דין מיוצג, בעל דין אינו חייב להגיע לדיונים בעצמו ומספיק שעו"ד שלו יופיע לדיון. קיימים חריגים (כמו פגישת מהו"ת, שבעל הדין חייב להתייצב בעצמו, או שביהמ"ש קבע שבעל דין חייב להתייצב ועוד מספר מקרים).

כאשר בעל דין מייצג את עצמו: **"ZOOM המצאה קדומה"** כל מילה במשפט הזה, אמורה להזכיר לנו משהו אחר.

ZOOM - אם בעל דין לא מיוצג, ניתן לקיים ישיבת קדם משפט בהיוועדות חזותית רק בהסכמת בעל דין. רציונל: נקודת ההנחה שעו"ד בקיא בתפעול הזום, אבל אנחנו לא בטוחים שבעל הדין עצמו יודע לעשות את זה או שיש לו אמצעים לעשות את זה. לכן, בישיבה הראשונה לפני שופט, נצטרך הסכמה של בעל דין אם הוא לא מיוצג. **הערה**: אם שני בעלי הדין לא מיוצגים, לא צריך הסכמה.

המצאה

1. **המצאה "רגילה"** - נטל ההמצאה ככלל על המייצג. במקרה ובעל דין לא מיוצג, מזכירות ביהמ"ש תעזור למי שלא מיוצג והיא תבצע את ההמצאה בעצמה לצד השני.
2. **המצאה האלקטרונית** - אם השולח של המסמך הוא לא ביהמ"ש, והנמען אינו מיוצג, אין להמציא בהמצאה אלקטרונית, אלא אם התקבלה הסכמה **בכתב מבעל הדין שאינו מיוצג**.
3. **המצאה באמצעות מסרון ע"י ביהמ"ש** - אם המסמך נשלח מבימ"ש לנמען שאינו מיוצג באמצעות מסרון, אזי מועד ההמצאה יהיה מועד פתיחת המסמך האלקטרוני.

קדומה - דיון מקדמי ו- עדות מוקדמת.

1. **דיון מקדמי** - המושג דיון מקדמי קצת מטעה. הנטייה לחשוב שמדובר בדיון בבימ"ש - אבל לא! הדיון המקדמי, הוא דיון שמנהלים עורכי הדין של הצדדים במטרה לפתור את הסכסוך מחוץ לכותלי ביהמ"ש, ואם לא ניתן להגיע להסכמות, לפחות לצמצם את גדר המחלוקת ובכך לייעל את הדיון. לא הוגן שנשלח אדם שאינו מיוצג לקיים דיון מקדמי עם עו"ד של הצד שכנגד מבלי שאף אחד יפקח על זה. הרי בביהמ"ש השופט מפקח, בפגישת מהו"ת המגשר מפקח.
2. **עדות מוקדמת** - כאשר מדברים על עדות מוקדמת, מדובר בשני מקרים שבהם ביהמ"ש רשאי לקיים עדות מוקדמת:

- (1) קיים חשש סביר שלא ניתן יהיה לשמוע את העד במועד הרגיל
- (2) כל בעלי הדין הסכימו לכך, והם מיוצגים בידי עורכי דין.

אם צד לא מיוצג בידי עו"ד - ניתן לגבות עדות מוקדמת רק בשל הסיבה הראשונה: חשש סביר שלא ניתן יהיה לשמוע את העד במועד הרגיל.

שאלה: גד רויטל הוגשו שני כתבי תביעה. כתב התביעה הראשון הוגש על ידי רויטל, שמיוצגת בידי עו"ד דאוד, וכתב התביעה השני הוגש על ידי מארק, שאינו מיוצג בידי עורך דין. רויטל שכרה את עו"ד לי על מנת שתייצגה בהליכים המשפטיים. עו"ד לי עומדת להמציא את כתבי ההגנה לעו"ד דאוד ולמארק, והיא תוהה אם היא רשאית להמציא להם את כתבי ההגנה בהמצאה אלקטרונית.

מה הדין?

- א. ☒ עו"ד לי רשאית להמציא לעו"ד דאוד את כתב ההגנה בהמצאה אלקטרונית; עו"ד לי רשאית להמציא למארק את כתב ההגנה בהמצאה אלקטרונית, ובלבד שהוא הסכים לכך בכתב.
- ב. עו"ד לי רשאית להמציא לעו"ד דאוד את כתב ההגנה בהמצאה אלקטרונית; עו"ד לי אינה רשאית להמציא למארק את כתב ההגנה בהמצאה אלקטרונית, אף אם הוא הסכים לכך בכתב.
- ג. עו"ד לי רשאית להמציא לעו"ד דאוד ולמארק את כתבי ההגנה בהמצאה אלקטרונית, ובלבד שעו"ד דאוד ומארק הסכימו לכך בכתב.
- ד. עו"ד לי רשאית להמציא לעו"ד דאוד את כתב ההגנה בהמצאה אלקטרונית, ובלבד שהוא הסכים לכך בכתב; עו"ד לי אינה רשאית להמציא למארק את כתב ההגנה בהמצאה אלקטרונית, אף אם הוא הסכים לכך בכתב.

אם הנמען הוא לא בימ"ש, **לא ניתן** להמציא את כתב התביעה או את המסמך הראשון שמוגש בתיק בהמצאה אלקטרונית. מנתוני השאלה עו"ד מעוניינת להגיש כתב הגנה (כלומר, לא כתב תביעה או מסמך ראשון בתיק), אם נרצה להמציא לאדם שאינו מיוצג את כתב הטענות באופן אלקטרוני, צריך הסכמה בכתב. **הערה:** אם ניתנה הסכמה בכתב, ניתן להמציא לו גם את כתב התביעה או את המסמך הראשון בתיק. לעו"ד ניתן להמציא בדואר אלקטרוני כי לא מדובר בכתב הטענות הראשון או כתב התביעה.

מספרים בערכאות

הנתונים בטבלה מנקודת מבט של ערכאה דיונית:

שלוש	כספית מחוזי (כולל נזקי גוף ופלת"ד)	מחוזי אחר
כמות העמודים הערה: כתב טענות מחולקים ל- 3 חלקים: (1) כותרת (ללא הגבלת עמודים), (2) תמצית הטענות, (3) פירוט הטענות.		
החלק השני: 2 עמודים החלק השלישי: 9 עמודים	החלק השני: 5 עמודים החלק השלישי: 25 עמודים	החלק השני: 3 עמודים החלק השלישי: 12 עמודים
טיפ: ב 2.9 שהתחלנו ללמוד ברצינות, ואמרנו שלוש לחיים הקודמים ולומדים לבחינה.	טיפ: נשים נקודה ב- $2.5=25$, אבל בגלל שבמחוזי זה מעל 2.5 מיליון ₪ נוסף: 0.5 ₪ = והגענו למחוזי $2.5+5$ (2.5 מיליון ₪ + 0.5 חצי ₪)	טיפ: 123. מדובר בתביעה שהיא: לא 1- שלום, לא 2- מחוזי, אלא 3 - מחוזי אחר.

מספר השאלות בשאלונים		
הערה: 30 ימים לאחר הגשת כתב הטענות האחרון בתיק, או בתוך מועד אחר שיורה עליו ביהמ"ש, הצדדים רשאים לשלוח שאלונים לצד השני, וחייבים לענות עליהם בתצהיר. [כתב הטענות האחרון בתיק במצב "רגיל" הוא כתב תשובה. אבל, בדיון מהיר אין כתב תשובה ולכן כתב ההגנה הוא כתב הטענות האחרון בתיק].		
25 שאלות	50 שאלות	25 שאלות
כולל שאלות משנה	כולל שאלות משנה	כולל שאלות משנה
טיפ: בשלום עד 2.5 מיליון-עד 25 שאלות, ובמחוזי אחר אין סכום ולכן נאפשר כמו בשלום. במחוזי הסכום מעל 2.5 מיליון ש"ח ולכן זה חייב להיות מעל 25. העו"ד מקבל את השאלון תביעה נחשבת ו"נס" על נפשו. נזק גוף, פלג"ד, שתיים וחצי ומעלה. $50 = 50$.		
ישיבות קדם משפט הערה: ככלל, ראוי שביהמ"ש ישאף כי שלב קדם המשפט לא יעלה על.. כלומר, ראוי, אבל ניתן יותר אם ביהמ"ש מורה אחרת.		
2 ישיבות קדם משפט	3 ישיבות קדם משפט	3 ישיבות קדם משפט
הערה: בדיון מהיר: בשלום: 1. במחוזי הכל: 3.		
העדויות הראשיות		
בע"פ. ניתן להגיש תצהיר. שק"ד בימ"ש תוך מתן עדיפות לשמיעתן בע"פ אם יש בכך כדי לסייע לגילוי האמת ולניהול יעיל של הדיון.	תצהיר. ניתן בע"פ. שק"ד בימ"ש תוך מתן עדיפות לתצהירים אם יש בכך כדי לסייע לגילוי האמת ולניהול יעיל של הדיון. טיפ: במחוזי התיק מורכב עם המון עדויות וביהמ"ש קובע: מאוחר, חבל, והעדיפות, זה, ידני.	בע"פ. ניתן להגיש תצהיר. שק"ד בימ"ש תוך מתן עדיפות לשמיעתן בע"פ אם יש בכך כדי לסייע לגילוי האמת ולניהול יעיל של הדיון.

הנתונים בטבלה מנקודת מבט של ערכאת הערעור:

שלום	מחוזי	עליון
כמות העמודים		
הערה: העמודים לא כולל כותרת (כרגיל). מכסת העמודים הם בערעור וכתב התשובה (אלא אם הורה ביהמ"ש אחרת).		
סה"כ: 6 עמודים	סה"כ: 9 עמודים	סה"כ: 12 עמודים
טיפ: ש לום - שוב - ש ש		
טיפים: הקפיצה היא של 3 בכל פעם: $12 = 3 + 9 = 3 + 6$. שלום בערעור - (1) ש לום שוב - ש ש (2) מי שמרוצה מהתוצאה אומר: "שלום שלום ואל תבוא לי בחלום" - 6 מילים, בערעור 6 עמודים במפגש החוזר בשלום (ערעור). מחוזי - מחוזי בערעור על השלום, אם נרצה להפוך את ההחלטה של השלום 6, נגיע ל- 9.		

שאלה: עאמר הגיש לבית המשפט המחוזי תביעה נזיקית לפיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לו. גליה הגישה תביעה לבית המשפט השלום לפיצויים לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים. עמאר וגליה הגישו את כתב הטענות האחרון והם מעוניינים לשלוח לנתבעים שאלונים הכוללים שאלות שהם מבקשים שהנתבעים ישיבו להם עליהן.

מה הדין?

- א. השאלונים של עאמר וגליה יכללו עד 25 שאלות, כולל שאלות משנה.
- ב. השאלון של עמאר יכלול עד 25 שאלות, כולל שאלות משנה. השאלון של גליה יכלול עד 50 שאלות, כולל שאלות משנה.
- ג. השאלון של עמאר יכלול עד 50 שאלות, כולל שאלות משנה. השאלון של גליה יכלול עד 25 שאלות, כולל שאלות משנה.
- ד. השאלונים של עאמר וגליה יכללו עד 50 שאלות, כולל שאלות משנה.

בבימ"ש שלום לא משנה לנו מה סוג ההליך, ההגבלה 25 שאלות כולל שאלות משנה. במחוזי, צריך להבחין בין שני מסלולים: תביעות מורכבות ונחשבות - 50 שאלות או אחר (שאר התביעות) - 25 שאלות. בשאלה נתון על גליה שהתביעה הוגשה לביהמ"ש השלום ולכן לא משנה סוג ההליך, היא מוגבלת ל- 25 שאלות. ונתון שעמאר הגיש למחוזי מדובר בנזקי גוף ולכן הוא מוגבל ל- 50 שאלות.

שאלה: מה הדין בכתב תביעה לאכיפת הסכם שכירות ביחס לנכס רשום בלשכת רישום המקרקעין כאשר עלות השכירות הכוללת היא 3 מיליון ש"ח?

- א. חלקו השני של כתב הטענות לא יעלה על 3 עמודים, וחלקו השלישי לא יעלה על 12 עמודים; היקפו של כתב התשובה לא יעלה על 3 עמודים (לא כולל הכותרת).
- ב. חלקו השני של כתב הטענות לא יעלה על 2 עמודים, וחלקו השלישי לא יעלה על 9 עמודים; היקפו של כתב התשובה לא יעלה על 3 עמודים (לא כולל הכותרת).
- ג. חלקו השני של כתב הטענות לא יעלה על 4 עמודים, וחלקו השלישי לא יעלה על 9 עמודים; היקפו של כתב התשובה לא יעלה על 3 עמודים (לא כולל הכותרת).
- ד. חלקו השני של כתב הטענות לא יעלה על 2 עמודים, וחלקו השלישי לא יעלה על 9 עמודים; היקפו של כתב התשובה לא יעלה על 4 עמודים (לא כולל הכותרת).

השאלה עוסקת בהיקף כתבי הטענות + סמכות עניינית. אכיפת הסכם שכירות - בשלום (ס"ף ש"ח), בשלום ההגבלה היא 2 ו- 9. ב 2.9 אמרנו שלום לחיים הקודמים והתחלנו ללמוד לבחינת לשכה.

אם הלשכה הייתה שואלת על תביעה לאכיפת הסכם מכר במקרקעין בשווי מיליון ₪ - הסכם מכר זה למחוזי ולא משנה מה השווי. ולא מדובר בתביעה שנחשבת (מעל 2.5 מיליון ₪ או נזקי גוף או פלג"ד), ולכן 1,2,3 - לא שלום - 1, לא מחוזי - 2, אלא 3 - אז מחוזי אחר: 3 עמודים בחלק השני ו- 12 עמודים בחלק השלישי.

סכומים ומספרים בתקסד"א

סכומים

סכום	הכלל	חריגים + הערות
100,000 ₪	צו עיכוב יציאה מהארץ יינתן בתיקים מעל 100,000 ₪.	חריגים: (1) תיק מזונות (מ-1 ₪) (2) מטעמים מיוחדים
75,000 ₪	כל תביעה עד 75,000 ₪ תידון באופן אוטומטי במסלול דיון מהיר. לביהמ"ש שיקול דעת אם להכניס לדיון מהיר תביעות מתאימות למסלול הזה גם אם סכומן גבוה קצת יותר.	חריגים לא בדיון מהיר: (1) תביעה ייצוגית (2) נזקי גוף ותביעות פלג"ד (3) נזקי גוף לפי פוליסות ביטוח. גם אם הסכום נמוך מ-75,000 ₪. טיפ: אם רצים מהיר (דיון מהיר), ומישהו נפצע (נזק גוף) האצן לא יראה ייצוגי יותר (ייצוגית).
40,000 ₪	אם הוגשה תביעה לשלום מעל 40,000 ₪ ועד 2.5 מיליון ₪. תתקיים ישיבת מהו"ת (מידע, היכרות, תיאום)	הערה: אם השווי נמוך מ-40,000 ₪ או מעל 2.5 מיליון ₪, לא תתקיים ישיבת מהו"ת. רציונל: הסכום נמוך מ-40,000 ₪, ולא נטריח מגשר על סכסוכים קטנים. בביהמ"ש המחוזי אין פגישות מהו"ת ואין פגישת מהו"ת בנזקי גוף.

מועדים

ככלל: המועד ש"שולט" הוא 60 ימים - מועד להגשת כתב הגנה, מועד להגשת ערעור ובר"ע.	
חריגים	הסבר וטיפים
(1) רשלנות רפואית - 120 ימים	טיפ: הרשלנות הרפואית גרמה לקיצור ה-120 שנים בעושר ובאושר.
(2) תשובה לבקשה לאישור תובענה ייצוגית - 90 ימים	הסבר: מדובר בליבת התיק ולכן נותנים 90 ימים. לעומת זאת, כתב הגנה, אתה אמור להיות מוכן, הרי כבר התקיימה פרוצדורת האישור.
(3) כתב הגנה לייצוגית (4) דיון מהיר 45 ימים	טיפ: דיון מהיר בתיקים של עד 75,000 ₪ - ד=4, 45 ימים טיפ: כתב הגנה מגיע אחרי שלב האישור, והצדדים כבר מוכנים ולכן מקצרים בחצי מהזמן מהתשובה לאישור (90 ימים - חצי = 45 ימים)
(5) 30 ימים הגשת כתב הגנה	☒ אכיפת פסקי חוץ ☒ משפחה ☒ פינוי מושכר

☒ תביעות קטנות - כולל הגשת בר"ע למחוזי ☒ עבודה - לא חובה להגיש כתב הגנה, אלא אם ביה"ד הורה אחרת. טיפ: "אם פתע" - תביעות שמפתיעות בד"כ ומוגשות מהר, וכתב הגנה יוגש מהר תוך 30 ימים.	
התשובה מוגשת תוך 13 ימים מהמועד שבו נשלחה הודעה על קיום הדיון.	6) חטיפת ילדים - 13 ימים
☒ ערעור ועתירה מנהלית - תוגש תשובה רק לפי הנחיית ביהמ"ש. ☒ ערעור במשפחה - ניתן להגיש תשובה לפי הנחיית ביהמ"ש לפי המועדים של הערעור (45 ימים).	7) לפי הנחיית ביהמ"ש

כתב תשובה

1. **דיון מהיר ותובענה לפינוי מושכר** - אין כתב תשובה.
2. **כתב תשובה לא יעלה על 3 עמודים**. **טיפ:** מה המועד להגשת כתב תשובה: 14 ימים. 3 = 1-4
3. **בתגובה לתגובה בבקשה לאישור תובענה ייצוגית** - 30 ימים. **טיפ:** בקשה, תגובה, תגובה 3 סבבים - 30 ימים. בתביעה ייצוגית מוגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית. לנתבע יש 90 ימים להשיב לבקשת האישור. וכאן אנחנו אומרים לתובע, יש לך 30 ימים להגשת תגובה לתגובה.
4. **בית משפחה לענייני משפחה יש כתב תביעה וכתב הגנה וזהו. כל דבר מעבר - נדרש לבקש רשות**. כלומר, במידה וצד רוצה להגיש כתב תשובה, תביעה שכנגד, הודעה לצד ג' - תבקשו רשות מביהמ"ש.

2014

מחיקה מינהלית 20-14

- 1) **המזכירות יזמה** - המזכירות בודקת באילו תיקים לא הייתה פעילות ב- 6 חודשים האחרונים. במצב כזה המזכירות שולחת הודעה למבקש: "תן טעם מדוע לא ימחק התיק". למבקש יש 20 ימים לתת טעם, ואם הוא לא נתן טעם, המזכירות **חייבת למחוק את ההליך**. אם ניתן טעם, ביהמ"ש מחליט בעניין. אם ההליך נמחק כי לא ניתן טעם, והצד שמחקו לו את ההליך רוצה לבקש ביטול של המחיקה יש לו 14 ימים לבקש מביהמ"ש את ביטול המחיקה.
- 2) **ביהמ"ש הורה** - ביהמ"ש נתן הוראה מסוימת, ואותו צד שלא עמד בה. דוגמה: בימ"ש מורה לתגובה עד ליום - X, ולא הוגשה תגובה עד לאותו המועד. גם במצב כזה, המזכירות יכולה לפנות ולדרוש שינתן טעם מדוע שלא ימחק התיק. אם לא ניתן טעם בתוך 20 ימים, המזכירות **רשאית למחוק את ההליך**. אם ההליך נמחק כי לא ניתן טעם, והצד שמחקו לו את ההליך רוצה לבקש ביטול של המחיקה יש לו 14 ימים לבקש מביהמ"ש את ביטול המחיקה.

רשימת עדים 14-20

רשימת העדים תוגש ע"י התובע לא יאחר מ- 20 ימים לפני קדם המשפט. והנתבע, יגיש עד 14 ימים אחרי שהתובע הגיש.

רשימת בקשות 14-20

כל צד יגיש את רשימת הבקשות עד 20 ימים לפני קדם המשפט. מי שרוצה להגיש תשובה לרשימת הבקשות, יעשה את זה עד 14 ימים מיום שהומצאה לו רשימת הבקשות.

סיכומון של המסמכים שמוגשים לפני ישיבת קדם המשפט:

- ☒ דו"ח על הדיון המקדמי - מה נעשה בדיון המקדמי. את הדו"ח ניתן להגיש יחד שני הצדדים או כל אחד בנפרד. יש להגיש את הדו"ח לכל המאוחר עד 20 ימים לפני קדם המשפט.
- ☒ רשימת הבקשות - כל צד מגיש את רשימת הבקשות שלו ולא יאחר מ- 20 ימים לפני קדם המשפט. צד שמעוניין להגיב לרשימת הבקשות, ניתן להגיב עד 14 ימים מהיום שבו הומצאה לך הרשימה.
- ☒ רשימת העדים - מי שחושף ראשון את רשימת העדים שלו הוא התובע, ועליו להגיש את הרשימה שלו לכל המאוחר עד 20 ימים לפני ישיבת קדם המשפט. ברגע שהתובע הגיש מתחילים לספור 14 ימים לנתבע להגשת רשימת העדים שלו.

שאלה: בתביעה אזרחית, מתי תוגש רשימת העדים?

- א. התובע והנתבע יגישו את רשימת עדיהם עד 21 ימים לפני ישיבת קדם המשפט הראשונה.
- ב. התובע יגיש את רשימת העדים עד 20 ימים לפני ישיבת קדם המשפט הראשונה והנתבע יגיש אותה עד 14 ימים לפני ישיבת קדם המשפט הראשונה.
- ג. אין חובה להגיש רשימת עדים אלא על הצדדים להגיש תצהירי עדות ראשית במקביל לפי הוראת בית המשפט.
- ד. התובע יגיש את רשימת העדים עד 20 ימים לפני ישיבת קדם המשפט הראשונה והנתבע עד 14 ימים לאחר שהתובע הגיש את רשימת עדיו.

חלופה ב' מבלבלת. שימו לב: ה- 14 ימים של הנתבע מתחילים מהיום שהוגשה הרשימה מצד התובע.

שיעור 9

נושא: מיומנות מתקדם**מרצה: אייל ננר**

יש שאלות שנדע את התשובה, ויש שאלות שנלחם אליהן.

שלבים:

1. חקר חלופות
2. פיתוח גוף השאלה
3. תלוי בנסיבות
4. איתור מועמדת
5. שיטת ארגזים

חקר חלופות

צריך להסתכל על 4 דברים כאשר מסתכלים על החלופות:

1. סימון מילים גורפות: "רק" "לעולם" "תמיד" - לרוב כאשר יש מילה גורפת זה כדי להבטיח שהתשובה הזאת לא נכונה. זה לא אומר שהתשובה בטוח לא נכונה, אבל בניהול סיכונים, אם מתלבטים בין שתי חלופות, עדיף לא לבחור בתשובה עם מילה גורפת.
 2. סימון הסברים ושידול - חלופות שמסבירות ומשכנעות מדוע כדאי לבחור בהן. בטח כשהסבר מנותק מהשאלה בתוספת משהו כללי או גורף.
 3. מיפוי שק"ד - שיקול דעת של בימ"ש, זה משהו צריך לבדוק בכל שאלה של שופט שמנהל את המשפט שלו. איפה יש שיקול דעת ואיפה אין.
 4. בחינת רכיבי החלופות - לפעמים חלופות הן קצרות ולפעמים יש חלופות שמכילות בתוכן הרבה רכיבים. הרבה פעמים צריך להסתכל על הרכיבים האלה בנפרד מהחלופה עצמה.
- שאלה:** צביקה הגיש נגד יעל תביעת רכב בדיון מהיר. יחד עם תביעתו הוא הגיש חוות דעת מומחה, ונוסף על כך הוא מעוניין להעיד את זיו ותום שהיו עדים לאירוע.

- א. על צביקה להגיש את רשימת העדים לקראת ישיבת קדם משפט הראשונה.
- ב. על צביקה לדאוג שהמומחה יתייצב לחקירה בבית המשפט.
- ג. על צביקה להביא את ראיותיו בקדם המשפט, אלא אם כן ביהמ"ש יורה לו אחרת.
- ד. בהליך יתקיימו פגישת מהו"ת ודיון מקדמי.

חלופה ג' בנויה משני רכיבים: (1) להביא את ראיותיו בקדם משפט (2) שיקול דעת לביהמ"ש להורות לצביקה אחרת.

אם יש רכיב כזה שמופיע בחלופה אחת, והוא לא מופיע בחלופה אחרת, את החלופות האחרות צריך לקרוא כאילו ביהמ"ש לא יכול להורות אחרת. כלומר, כל חלופה שלא הכניסה את אחד הרכיבים שמופיעים בחלופות אחרות - פרושו של עניין, שהחלופה מתנערת מאותו רכיב. הכוונה שמה

שמופיעה בחלופות א', ב', ד' - יש להוסיף להן, שביהמ"ש אינו רשאי להורות אחרת. אם החלופה ג' הייתה מסתיימת ללא המילים שמורות על שיקול דעת, לא היינו שוללים את שיקול הדעת משאר החלופות. אבל ברגע שהופיע שיקול דעת באחת החלופות, משמעות הדבר שבשאר החלופות ניתן להוסיף: אין שיקול דעת.

נוסיף את "אין שיקול דעת" בחלופות של השאלה לעיל:

א. על צביקה להגיש את רשימת העדים לקראת ישיבת קדם משפט הראשונה. **וביהמ"ש אינו רשאי להורות אחרת.**

ב. על צביקה לדאוג שהמומחה יתייצב לחקירה בבית המשפט. **וביהמ"ש אינו רשאי להורות אחרת.**

ג. על צביקה להביא את ראיותיו בקדם המשפט, אלא אם כן ביהמ"ש יורה לו אחרת.

ה. בהליך יתקיימו פגישת מהו"ת ודיון מקדמי. **וביהמ"ש אינו רשאי להורות אחרת.**

שיקול דעת לפעמים זה משהו משתמע. דוגמה: דני אינו רשאי לבקש את הבקשה ל- X. המשמעות= אין שיקול דעת מביהמ"ש לאפשר לדני. ברוב השאלות לא רשום לנו ביהמ"ש חייב או אינו רשאי וכדומה, אלא זה מובן מנוסח חוסם שמשמע מהנוסח שאין שיקול דעת.

הערה: כאשר מסתכלים על שאלה, צריך להסתכל על הרכיבים של כל חלופה. אם מצאנו חלופה שמצאנו בה רכיב שהוא נכון, אז מבינים שהחלופה הזאת מכילה משהו שהוא נכון, ואם שאר החלופות מתנערות מאותו רכיב, ניתן להבין שמדובר בחלופה הנכונה.

טיפ מנצחים: להסתכל על החלופות מבלי להסתכל על השאלה. מומלץ להתחיל בלהסתכל על החלופות. כאשר מבדדים מהידע ולא חושבים על שום דבר אחר, אז פתאום המילים הגורפות והשידול ממש קופץ לנו לעיניים. וידע גובר על הכל - אבל רק אם בטוחים שזוכרים.

פיתוח גוף השאלה

כששאלה מנוסחת כפי שהיא - לפעמים לא נצליח להגיע לתשובה. אבל, אם נעקוף נתונים ונמחיש אותם, או נקצין אותם, פתאום התשובה הנכונה "קופצת".

שאלה: יוסי חייב הנמצא בהליכי חדלות פירעון, סבור כי הנאמן מתנכל לו, והוא מעוניין להגיש לביהמ"ש בקשה להחלפתו.

מה הדין?

א. בית המשפט ידחה את הבקשה מכיוון שיוסי, בהיותו חייב, אינו בעל מעמד להגיש בקשה מעין זו.

ב. בית המשפט ידחה את הבקשה, שכן החלפת נאמנים מצויה בסמכות הממונה על הליכי חדלות פירעון.

ג. בית המשפט רשאי לקבל את הבקשה אם מצא כי הנאמן אינו מבצע את תפקידו כראוי.

ד. על יוסי לפנות תחילה בבקשה לממונה על הליכי חדלות פירעון ולקבל הסכמה לבקשה.

נלך למקרה הקיצון של נאמן שמתעלל סידרתי בחייב שלו. קשה לנו לקבל את חלופות א' ו-ב' שלא מאפשרות עזרה לחייב. חלופה ד' מביאה את החייב למצב שגם בסיטואציות קיצוניות הוא לא יוכל לפנות לביהמ"ש. נניח והנאמן והממונה עשו "יד אחת" - גם אז לא נאפשר לו?!

כאשר חושבים על "אני המחוקק" ומה האינטרס של המחוקק, ובמיוחד כשאין סיבה למנוע את זה, זה היכולת של אדם לקבל סעד מביהמ"ש.

תלוי בנסיבות

בעיה של רובנו, שאנחנו חושבים כמו שופטים, אנחנו מחליטים מה נכון וראוי וצודק. וזה לא נכון. הראייה צריכה להיות "אני המחוקק".

מה ההבדל בין חשיבה של מחוקק לבין חשיבה של שופט?

תלוי בנסיבות. אם לא צלחנו להגיע לפתרון, תלוי בנסיבות עוזר לגבי חלק מהשאלות.

הזוג והטיסה לאלסקה - כדי שנבין את העניין נמחיש את זה באמצעות סיפור: זוג שהכיר לפני הרבה שנים ובדייט הראשון הופתעו שניהם לגלות שהחלום של שניהם זהה: החלום זה קרוז באלסקה למשך 3 שבועות. מאותו רגע, נוצר חיבור קוסמי שהביא לחתונה וילדים, אבל הם לא הצליחו להגשים את החלום. באחד הימים הגיע מועד מתאים כזה, הם מחליטים להגשים את החלום ומחליטים להשאיר את הילדים בבית, והם הזמינו בייביסיטר למשך 3 שבועות, שמכירה אותם מכיוון ששמרה על הילדים מידי פעם. אבל הם מבינים שהבעיה הגדולה זה שבאלסקה אין תקשורת, אלא רק מידי פעם, ואם קורה אירוע והבייביסיטר רוצה להתייעץ אין עם מי לדבר ולכן הם צריכים לחשוב מראש על כל החוקים. באנלוגיה, הבייביסיטר זה בית המשפט, ההורים זה המחוקק, הילדים זה בעלי הדין. כלומר, יש לנו מחוקק שנותן הוראות לשופט "איך להתנהל במקרה ו... " אז בהתחלה ההורים אומרים לבייביסיטר את יכולה לעשות מה שאת רוצה בגדר הפרטים הקטנים כמו מתי יתקיימו הארוחות. אבל, יש לי כלל ברור, שני הילדים מאוד אוהבים ממתקים ואני מרשה להם רק אחד ביום. כאן הבעל אומר, אבל לפעמים את גם מרשה יותר ממתק אחד ביום. והיא מסבירה שזה בגלל שהיה מקרה מיוחד. ולכן היא משנה את ואומרת לבייביסיטר, הכלל: ממתק אחד ביום, אלא אם כן, יש טעמים מיוחדים. ומה זה טעמים מיוחדים? הילד קיבל מכה, הקטן מתגעגע. כלומר במקרים חריגים, הרי החיים דינמיים ולכן אני מאפשרת גמישות בסיטואציות מסוימות. המצב זהה עם המחוקק וביהמ"ש. המחוקק אומר לביהמ"ש אני סומך עליך ועל שיקול הדעת שלך. יש כללים שמאוד חשובים לנו, כמו מועדים, אבל אנחנו מבינים שנסיבות החיים חזקים מהכל ולכן נאפשר שיקול דעת בעניין המועדים שקובעים בחיקוק מטעמים מיוחדים שירשמו.

נמשיך בדוגמה: הבעל אומר שמבחינתו זה כלל "ייהרג ואל יעבור": הילדים לא הולכים לבד לביה"ס. אם את חולה או כל מקרה אחר, אין אופציה כזאת, שהילדים ילכו לבד לביה"ס. והאישה והבייביסיטר מסכימות על זה, הן מבינות שמדובר באירוע שהוא יוצא דופן, שכמעט ולא קורה או לא אמור לקרות. המצב זהה עם המחוקק. המחוקק קובע לביהמ"ש שאת הכלל הספציפי הזה - אסור. אין שיקול דעת. מצבים כאלה די נדירים בחוק, ומה שמאפיין אותם זה שכולם מבינים על מה זה בא להגן. בדוגמה מובן לנו שרוצים להגן על זכות החיים של הילדים. גם כשאנחנו נפנה לפתור שאלה, לא יכול להיות מצב שנבחר בתשובה שאין שיקול דעת לביהמ"ש, אלא אם כן, מדובר בערך

עליון ואנחנו מבינים שההגבלה נועדה לשמור על אותו ערך עליון. כי המטרה היא כן לתת שיקול דעת לביהמ"ש.

נמשיך בדוגמה: הבעל אומר לבייביסיטר שאסור לילדים להיכנס לחדר עבודה שלא יקשקשו לו בטעות על מפות. האישה אומרת אבל רגע, יש עדיין אזעקות והחדר עבודה שלך זה הממד. הבעל אומר שנכון וברור, ולא נכנסים לחדר אלא אם יש אזעקה. ב"אני המחוקק" יש מצבים שבהם המחוקק אומר: בעקרון אסור, אבל מותר לך, בהתקיים משהו מסוים. חלופות כאלה הרבה פעמים נמצאות כנכונות. המחוקק מנסה לחשוב כל הזמן על "מה יכול להשתבש".

חברת האבטחה עם "חור" בשמירה ל- 3 שעות פעם ב- 3 חודשים - דוגמה נוספת: שתי קבוצות באות לידי הסכם, תאגיד וחברת אבטחה. הצדדים מרוצים והעסקה עוד רגע נחמת, ואז אחד מעורכי הדין אומר: "יש רק עניין אחד שהלקוח שלי רוצה להוסיף". שואלים אותו מה הדבר? ועו"ד מסביר שפעם ב- 3 חודשים ב- 3 בלילה, למשך חצי שעה בלבד לא יהיה שירות מטעם חברת האבטחה, כי הם עורכים ישיבה בזום של כל מאבטחי הלילה שיש בחברת השמירה. ישר כל מקרי הקיצון צפים ועולים במוחות של עורכי הדין: "מה אם..."

אותו דבר מצופה שנעשה בבחינה, אנחנו צריכים ליישם על החלופות את ה- "מה אם..."

שאלה בכניסה למעלית - דוגמה נוספת: עו"ד שהוסמך זה עתה יוצא מהמעלית וחבר ילדות עוצר אותו ושואל אותו: "האם נאשם יכול להעתיק קלטת על חוקר ילדים חוקר את המתלונן?" ושאלה נוספת: "האם חשיפת המותב הפלילי לראיות בלתי קבילות יביא לפסילת המותב?" - מה אנחנו היינו עונים אם היו עוצרים אותנו ליד המעלית ושואלים אותנו את השאלות האלה? הנוסחה תראה ככה בד"כ: "תראה בעקרון התשובה היא... (סיכוי נמוך) אבל אי אפשר לתת תשובה ככה - זה תלוי בנסיבות. אין כמעט משהו שלא ניתן למתוח אותו ושבנסיבות קיצוניות הדבר הזה כן צריך לקרות.

לכן בפתרון שאלות, אנחנו צריכים לחפש את התשובה שנותנת גמישות לטפל בכל הסיטואציות שיכולות להיות. הרי המחוקק מנסה למצוא משהו שיכסה על הכל, הרי המחוקק לא יכול לשנות חוקים כל יומיים. לכן, נבחר בחלופה שמאפשרת כמה שיותר גמישות לטפל בכל סוגי הנסיבות.

שאלה: אדם שאינו צד לתיק סבור כי יש לפסול את השופט שדן בתיק אף שהצדדים עצמם אינם מבקשים את פסילתו.

א. הזכות להעלות טענות פסלות נגד שופט נתונה לכל אדם או גורם הרואה עצמו נפגע מהמשך הדיון בפני מותב.

ב. ב. הזכות להעלות טענות פסלות נגד שופט נתונה רק לבעלי הדין בהליך שבגדרו מועלית הטענה, אלא אם כן ברור שאינטרס הציבורי בביורר טענת הפסלות גובר על עניינם של הצדדים שהטענה לפסלות לא תועלה.

ג. הזכות להעלות טענות פסלות נגד שופט נתונה רק לבעלי הדין בהליך שבגדרו מועלית הטענה.

ד. הזכות להעלות טענות פסלות נגד שופט נתונה רק לצדדים בתיק או למי שעניין אישי שלו עשוי להיפגע מן ההכרעה בתיק באופן אישי וישיר.

בחלופה א', אם נקצין את הנסיבות, זה אומר שגם המנקה שלא רוצה שהמותב יישאר עד שעות מאוחרות ומעדיף מותב אחר, יכול להעלות טענות. בחלופה ב' - אומנם מופיעה מילה גורפת "רק" לבעלי הדין, אבל אח"כ יש לנו את המשך: "אלא אם כן..." ומפורט איזה מבחן שמאפשר במקרים

קיצוניים לתת מענה כזה או אחר. הרי המחוקק לא יכול להקיף את כל הנסיבות ולכן נעדיף את התשובה שמאפשרת גמישות בנסיבות מסוימות.

חלופה א' וחלופה ד' - בין אם נבחר ב- א' ובין ב- ד' המשמעות היא זהה.

איתור מועמדת

הגענו למצב שבו ראינו חלופה והכתרנו אותה כמועמדת. מה שקורה בד"כ זה שנשמך את התשובה ונמשיך לשאלה הבאה. אבל, צריך לעצור. רק תשובה אחת יכולה להיות נכונה ושלוש לא נכונות. ולכן צריך לעבור לשיטת הארגזים.

שיטת הארגזים

אם בחרת בתשובה נכונה צריך לוודא ששאר התשובות יכולות להיות לא נכונות ביחד.

כאשר אנחנו בוחרים בתשובה מסוימת, למעשה זה אומר ששאר החלופות לא נכונות. כלומר, אם בחרנו ב- א', נוודא שחלופות: ב', ג' ו- ד' יכולות להיות לא נכונות ביחד.

כלומר, הכרזנו על מועמדת ותוך כדי שלילת החלופות האחרות, אנחנו נגלה שהחלופה שבחרנו "המועמדת" כבר לא המיועדת.

דוברי אמת ודוברי שקר - דוגמה: על האי 4 אנשים, 3 מתוכם דוברי שקר, אחד דובר אמת. איך נוכל לגלות מי דובר אמת? אחד: אתמול היה פה קוף, השני: אני אוהב לאכול בננה, השלישי: אומר באנגלית היה פה קוף אתמול - אחד מהם דובר אמת, שניים משקרים. מי דובר אמת? האחד שאומר שהוא אוהב לאכול בננה. כי שניים האחרים אומרים את אותו דבר ויש רק אחד שדובר אמת.

כלל 100% - שלילת המועמדת אם יש לה חלופה נרדפת.

שאלה: הוועדה למינוי שופטים אוישה רק ב- 6 חברים לאחר שנשיאת בית המשפט העליון נמנעה מלמנות שני שופטי בית המשפט העליון שישבו בוועדה לאחר שהקודמים פרשו לגמלאות, וכן ראש לשכת עורכי הדין נמנע מלמנות נציג חדש הקודם שנפטר.

מה הדין?

- א. הוועדה יכולה להתכנס ולקבל החלטות ברוב קולות.
- ב. ב. הוועדה אינה יכולה להתכנס ואינה יכולה לקבל החלטות.
- ג. הוועדה יכולה להתכנס אך נדרש רוב של 4 חברים לקבלת החלטה.
- ד. הוועדה אינה יכולה להתכנס אלא אם לפחות 4 חברים מחליטים על כך.

כאן זה טיפה מקשה, הרי אמרנו לפני כן שיקול דעת, וחלופה ב' לא מקנה שיקול דעת. חשוב לציין, שברגע שהמחוקק נתן את האפשרות לדון במשהו הוא בד"כ מצרף לכך את שיקול הדעת שנילווה להסכמה לדון באותו עניין. אבל, יש מצבים שאין סמכות. אין פה ויכוח על שיקול הדעת של הוועדה, אלא מדובר בעניין מה הרף/הבסיס שקובע מתי ניתן לקבל החלטות. המחוקק קבע רף כניסה. ולכן סביר שנראה בעניין כזה ובמיוחד בעניין עם הרבה כוח והשפעה, חלופות כמו חלופה ב'.

כל החלופות למעט חלופה ב' אומרות את אותו הדבר. הרי חלופה ג' ו- ד' די ברור שהן אומרות אותו דבר. אבל גם חלופה א', הרי רוב מ- 6 זה 4 חברים.

דוגמה: שניים על האי, אחד משקר אחד דובר אמת. א' אומר: "יש על האי פרי הדר." ב' אומר: "יש על האי תפוז." מי משקר? ב'. הסבר: שיטת הארגזים אומרת שכאשר בוחרים בתשובה אחת, צריך לוודא שהתשובה השנייה היא באמת לא נכונה. אם א' טוען שיש על האי פרי הדר שאינו תפוז - האם הדבר הזה יכול התקיים? כן. קלמנטינה, אשכולית, לימון ועוד, יש הרבה פירות הדר שהם לא תפוז. לעומת זאת, אם נטען ש- ב' צודק, זה אומר שאנחנו טוענים שיש על האי תפוז שהוא לא פרי הדר. והדבר הזה לא אפשרי.

הנוסחה: לוקחים את שתי תשובות שאנחנו מתלבטים לגביהן, וכל אחת טוענת עובדה אחרת, ויוצאים מנקודת הנחה שרק אחת דוברת אמת והשנייה משקרת, וצריך להכריע בין שתי אמירות לכדי משפט אחד, ולראות איזה משני המשפטים יכול להתקיים ואיזה לא יכול להתקיים. כלומר, **שליטת מועמדת אשר הבחירה בה מביאה בהכרח לתשובה נכונה נוספת.**

שאלה: נגד הרצל הוגש כתב אישום בבית המשפט השלום, כתב האישום מייחס לו שלושה אישומים בביצוע מעשים מגונים. כשבוע לפני מועד הקראת כתב האישום, החליט הובע לתקן את כתב האישום כך שकेת הרצל מואשם בביצוע מעשה מגונה אחד בלבד.

איזו חלופה מבטאת נכונה את סמכות התובע לתקן את כתב האישום?

ג. התובע רשאי, בכל שלב של המשפט, לתקן את כתב האישום על ידי מסירת הודעה לביהמ"ש.

ד. התובע רשאי, בשלב זה, לתקן את כתב האישום על ידי מסירת הודעה לביהמ"ש.

האם יכול להיות ש- ג' היא התשובה הנכונה, ו- ד' משקרת? לא. כי לכאורה אין בעיה, הרי ג' כוללת "בכל שלב" וזה כולל את האמור בחלופה ד' "בשלב זה". לעומת זאת, אם אני אקח את ד' ואנסה למזג את ג' אליה לאותו משפט, זה לא אפשרי. מיזוג תשובות:

ג=התובע רשאי בכל שלב של המשפט ולא בשלב זה - לא הגיוני/שקר.

ד=התובע רשאי בשלב זה אבל לא בכל שלב של המשפט - הגיוני/אמת.

כלומר, החלופה שגם לאחר שביצענו מיזוג של שתי החלופות, נותרה דוברת אמת אחת שנכונה.

מה שצריך לבדוק: אם כשנבחר בתשובה א', האם תשובה ב' יכולה להיות תשובה לא נכונה. לרוב, לא נצטרך לעשות את זה לגבי כל החלופות, בד"כ שתי חלופות די ברור לנו שהם לא נכונות, ושתי חלופות שהן דומות ומגיעות לאותה מסקנה. הרבה פעמים נגלה שהתשובה שרצינו לסמן, היא לא התשובה הנכונה.

תשובות הופכיות - נמשיך בדוגמה של אי השקרים: יום אחד האי ליד אי השקרים עשו כנס והזמינו את דובר האמת מאי השקרים שיבוא ויספר על האי שלהם. מי שאחראי על כך האי ביקש מהעוזרת שלו שתעזור לדובר האמת להגיע. דובר האמת הגיע והתחיל להרצאות, הוא אמר 3 דברים: "זהו ענף מעץ השיטוקו" "כל התושבים על האי נחמדים" "השמש זורחת באי ב 43:5", רק מסתבר שמי שנאם בכנס זה אחד השקרנים. האחראי על העוזרת כעס עליה ואמר לה שהוא לא מבין איך קרה שהנאם הוא לא הדובר האמת מהאי. בחיים לא היה מצב ששקרן נאם אצלנו. האחראי דרש שבכנס שיתקיים מחר יגיע דובר האמת. היא טענה זה קשה כי היא מגיע לאי וכולם טוענים שהם דוברי אמת. האחראי קובע שחייב להגיע דובר האמת ומבחינתו שהיא תנאם. העוזרת חושבת לעצמה

שהיא לא יודעת כלום על האי הזה. והיא לא יודעת מתי זריחה שם. לאחר חשיבה היא מצאה פתרון. היא נזכרה שאתמול הדובר שקר טען כל מיני דברים והוא שקרן, כך שאם היא תיקח הדברים שהוא אמר והיא תטען שזה לא זה - זה בטוח יהיה אמת. לכן היא אמרה: "זהו לא ענף מעץ השיטוקו" "לא כל התושבים על האי נחמדים" "השמש לא זורחת באי ב 5:43" וכך היא עמדה במשימה.

מה שסיפרנו עכשיו זה "התנהגות" של שתי חלופות שאחת מהן "דוברות" אמת והשנייה שקר. **שתייהן לא יכולות להיות שקר.** זאת אומרת, אם נחזור לדוגמה, בכנס היה נוכח תושב האי ששמע שתי תשובות הופכיות. מה הוא בטוח יודע? שאחד מהם משקר ואחד בטוח דובר אמת. ברגע שאנחנו מגלים שתי תשובות שהן הופכיות אחת לשנייה, אנחנו למעשה מבינים שאחת משתי התשובות חייבת להיות נכונה. כלומר, שאר החלופות בטוח משקרות וניתן לשלול את שאר החלופות.

אבל, לא להתבלבל עם תשובות סותרות - תשובה סותרת זה עם עכשיו העוזרת היית טוענת "זהו ענף של עץ הבומבו" היא אומרת בומבו והוא טען שיטוקו. מה ברור אחד מהם משקר, אבל יכול להיות ששניהם משקרים, הרי זה יכול להיות ענף של עץ אחר. לעומת זאת, בדוגמה לעיל, כשהיא בסה"כ הוסיפה "לא", אין עוד אפשרויות.

חזרנו לאי ששם חלקם דוברי אמת וחלקם שקר ונפגשים 3: שניים דוברי אמת ואחד שקר. א': "אין פה כלב על האי", ב': "אני אוהב חתולים", ג': יש פה כלב על האי" - מי השקרן? ג' "אני אוהב חתולים". הסבר: לא להתבלבל עם תשובות סותרות ותשובה "אני אוהב חתולים", א' ו-ב' טוענים על אם אובייקט=הכלב יש ואין. כלומר, אחד מהשניים דובר אמת וכל השאר שקרנים. ולכן חייב להיות ש-ג' שקרן.

אם יש שתי חלופות הופכיות, כל שאר החלופות אין להם שום ערך. וניתן לפסול אותם. גם אם היו 100 איש על האי, ושניים מתוכם טענו על אותו דבר בדיוק הפוך, אחד מהם דובר אמת והשאר שקרנים.

שאלה: אדם ששוטר עצר ללא צו מעצר הובא לפני הקצין הממונה.

מה הדין?

- א. על הקצין הממונה על התחנה להמתין למפקד התחנה טרם שייתן החלטת מעצר בעניינו של האדם.
- ב. על הקצין הממונה על התחנה להמתין לקצין הממונה על החקירות בתחנה בטרם שייתן החלטה בעניינו של האדם.
- ג. על הקצין הממונה על התחנה להמתין לסגורו של האדם בטרם שייתן החלטת מעצר בעניינו של האדם.
- ד. אין חובה על הקצין הממונה על התחנה להמתין לסגורו של האדם טרם שייתן החלטת מעצר בעניינו של האדם.

חלופה ג' ו-ד' זה חלופות הופכיות. לכן כל השאר משקרות. או שיש חובה להמתין או שאין חובה להמתין ואחת מהן חייבת להיות התשובה הנכונה. ננסה להפעיל עוד מיומנות לשלילה אחת החלופות: "תלוי בנסיבות" "הקצנה" - הרי לא הגיוני שנבחר בחלופה ג' במקרה הקצנה. המשמעות לבחירת חלופה ג' זה אומר שאין חריגים וגם אם הסגור מאחר עכשיו מעבר לשבוע אני הקצין לא יוכל לתת החלטה. ולא הוסיפו בסוף החלופה אלא אם כן הקצין החליט אחרת. אין אפשרות שלא

תהיה אופציה להתמודד עם הנסיבות של החיים ואחרי שנתנו כבר סמכות. ולכן זה לא נשמע סביר. גם בשיטת הכניסה למעלית. אם מישהו היה שואל אותנו האם תמיד חובה לחכות? היינו עונים תלוי בנסיבות ולא היינו עונים בביטחון מלא שחייב תמיד. והחלופה הנכונה היא חלופה ד'.

שאלה: בעל דין איים במהלך המשפט על בני המשפחה של מותב בית המשפט באופן שעולה כדי עבירה פלילית.

מה הדין?

- א. עובדה זו מקימה כשלעצמה עילת פסילה בשל חשש למשוא פנים.
- ב. עובדה זו מקימה כשלעצמה עילת פסילה של עניין אישי ממשי.
- ג. אין אפשרות לפסילת המותב, והוא ידון במאוחד גם באישום החדש.
- ד. עובדה זו אינה מקימה כשלעצמה עילת פסלות.

לפי שיטת הארגזים רק חלופה ד' אפשרית. כשמסמנים את א' זה אומר ש-ב' לא נכונה. והרי עניין אישי ממשי מוביל בד"כ למשוא פנים. כך שלא באמת ניתן לבחור ב-א' ו-ב' שניהם בלופ מעגלי כזה של ביצה ותרנגולת. שיש חלופות נרדפות, לא לבחור באף אחד מהן, זה לעולם לא יכול להיות נכון. חלופה א' ו-ב' מתחילות כמקרה פרטי של ד': שתיהן מתחילות: "עובדה זו מקימה כשלעצמה עילת פסילה..." וחלופה ד' מכילה כל עילת פסלות. כך שניתן להסתכל על א' ו-ב' מול ד' כחלופות הופכיות. וזה כבר שתי חלופות שנפסלות מול חלופה אחת ולכן נבחר בה. חלופה ג' עונה בהתחלה שלא ניתן לפסול את המותב - עד כאן בסדר, אבל ההמשך מנותק וקצת לא קשור: והוא ידון במאוחד גם באישום החדש - זה הזוי ולא הגיוני. אבל אם נפנה לשיטת הארגזים, אם ג' נכונה אז גם ד' נכונה: הרי אם אין אפשרות לפסול את המותב, והוא ידון במאוחד.. הרי ש-ג' לא שוללת את ד', כי חלופה ד' קובעת שהעובדה הזו אינה מקימה כשלעצמה עילת פסלות. לעומת זאת, אם ד' נכונה, ג' לא יכולה להיות נכונה כי רשום "אין אפשרות לפסילת מותב" וד' מאפשרת גמישות, ולכן החלופה שמכילה את שתי החלופות ו"יוצאת" דוברת אמת היא החלופה הנכונה. כלומר, חלופה ד'.

אי דוברי האמת - דוגמה: משה יורד אל הים לדוג דגים לאי "דוברי האמת". מדובר באי שכולם דוברי אמת למעט שקרן אחד. בבחינה מדובר בסוג השאלות של מה **אינו** נכון.

משה מגיע לאי ויש שם 3 תושבים ששניים מתוכם דוברי אמת ואחד משקר: א': "אתמול משה החליט לדוג בבוקר", ב': אתמול משה החליט לדוג בערב", ג': "אני אוהב לאכול דגים" - מי בטוח דובר אמת? ג' "אני אוהב לאכול דגים" - כי אם יש לנו תשובות סותרות, חייב להיות שאחת מהן משקרת. וזה מצטמצם לשתי החלופות הללו. התשובות לא הופכיות מכיוון שיכול להיות שהוא הלך לדוג בצהריים, יכולה להיות אופציה שלישית נוספת. זה לא תשובה כמו: אתמול משה החליט לא לדוג בערב ו- משה החליט לדוג בערב. ובתשובות הופכיות לא יכולה להיות עוד אופציה נוספת. ולכן מדובר בתשובות סותרות. לכן כאשר מחפשים חלופה משקרת אחת, ברגע שמצאנו שתי חלופות סותרות, אנחנו מבינים שאחת מהן נכונה. ל-3 מצטרף תושב נוסף ד'. ד' טוען: "משה הלך לישון אתמול מוקדם", מה אנחנו יודעים לגביו? שהוא דובר אמת, כי אם לכדנו את החלופה ש"דוברת" שקר יחד עם חלופה נוספת, החלופה הנוספת היא דוברת אמת, כי רק חלופה אחת משקרת. אם הוא דובר אמת נבדוק באיזה מהחלופות שלכדנו חלופה ד' תומכת. אם הוא הלך לישון מוקדם זה תומך בחלופה שאתמול משה החליט לדוג בבוקר. ולכן השקרן זה ב' שטוען שמשה הלך לדוג בערב.

סיכום: ברגע שמדובר בשאלת "אינו נכון", נחפש חלופות סותרות, ונלכוד אותן יחד. אח"כ נבחן את שתי החלופות הנוספות ונבדוק באיזה מהחלופות שלכדנו הן תומכות. והן חייבות לתמוך רק באחת. החלופה שנותרת היא החלופה "המשקרת" ואותה נסמן.

שאלה: ביהמ"ש לענייני משפחה דן בתובענה שבין בני זוג למשמורת קטינים. במהלך הדיון החליט ביהמ"ש לשמוע את ילדיהם של בני הזוג- בתם בת ה- 8 ובנם בן ה- 5.

איזה מהמשפטים אינו נכון?

- א. הילדים ישמעו שלא בנוכחות הוריהם.
- ב. בית המשפט מוסמך לשמוע את הילדה בת ה- 8, אולם אינו רשאי לשמוע את הילד בן ה- 5.
- ג. הילדים יישמעו על ידי השופט הדן בתיק או על ידי עובד יחידת הסיוע בבית המשפט לענייני משפחה.
- ד. בית המשפט ישמע את הילדים ככל הניתן בנפרד, אולם הוא רשאי, לפי העניין, להחליט לשמוע אותם יחד.

חלופות א' ו- ב' סותרות. גם חלופות ב' וד' סותרות. לאחר מכן נבחן מה תומך באחת החלופות שסימנו כסותרות, והחלופה שאין לה תמיכה היא המשקרת.

ניתן להגיע לתשובה הנכונה בדרך אחרת: כששואלים אותנו מה אינו נכון, צריך לחפש את התשובה הראשונה שהיינו שוללים אם היו שואלים אותנו מה נכון. ב' היא תשובה ששוללת שיקול דעת מביהמ"ש ולא מתחשבת בנסיבות החיים. זה היה אולי נכון אם המחוקק היה רוצה להגן על ילדים עד גיל 5, אבל מהיכרות עם עקרונות המחוקק החתך שהוא ביצע בהבחנות זה 12 ולא ידוע על מספר נמוך יותר ולכן בסבירות מאוד גבוהה שהחלופה לא נכונה - והיא לא נכונה. גם ונניח והמחוקק רצה להגן על ילדים מתחת לגיל 5, ברגע שהוא מאפשר סמכות הוא היה מאפשר גם פתח דרך מבחן של "אלא אם כן..." באישור כזה או אחר. ברגע שזה אי אפשר וזה נוקשה מאוד, לא היינו בוחרים בה כתשובה נכונה.

שאלה: שמואל מואשם ברצח. במשפט הוא טוען לחפותו. בית המשפט השתכנע מטעונו של שמואל וזיכה אותו. כחודשיים לאחר מכן התראיין שמואל לתוכנית תחקירים בטלוויזיה וסיפר כיצד הצליח לשטות בשופטים, וכי הוא ביצע את הרצח. שמואל גם ידע פרטים מוכמנים שרק הרוצח עשוי לדעת. המשטרה ערכה חקירה בעניין וגילתה ראיות חדשות שיש בהן כדי להביא להרשעתו של שמואל באותו רצח.

מה הדין?

- א. על המדינה להגיש בקשה למשפט חוזר כדי לשפוט את שמואל מחדש לפי הראיות החדשות ולפי הודאתו שנמסרה בתוכנית התחקירים.
- ב. על המדינה להגיש בקשה לביטול פסק הדין.
- ג. מאחר שמדובר בעבירת רצח, המדינה רשאית להגיש כתב אישום חדש המבוסס על הראיות החדשות בלא צורך בהליך ערעור או בהליך של משפט חוזר.
- ד. אי אפשר להרשיע את שמואל בעבירה זו במסגרת משפט חוזר.

הניסיון להפעיל אותנו רגשית קורה בהרבה שאלות, ואז שוכחים מה הקו המנחה. השאלה הזאת לא קשורה בהכרח לשיטה מסוימת, אלא שנבחין איך כשמפעילים אותנו רגשית הרבה "נופלים" לרגש ושוכחים את הקו המנחה של החוק. צריך להתנתק מהשאלה ולהסתכל על הדברים בצורה טכנית. הרי הראש של כותב השאלה פונה בדיוק למקום שתרגישו שזה מקומם, ותרצו לבחור בתשובה הוגנת. אבל **הרעיון זה לא תשובה הוגנת - זה תשובה נכונה**. אגב, אם נפנה ל"אני המחוקק" ונלך על מקרה "חלבי" לא תלוי הנסיבות השאלה וננסח את השאלה כמעוררת רחמים על נאשם ששנים חקרו אותו ועד שזוכה ואח"כ המשטרה חושדת שלא מיצתה את הדין כי התגלו עוד ראיות - האם ניתן לקיים משפט חוזר? היינו עונים לא. **אבל בפועל התשובה היא זהה ולא תלוי נסיבות, אנחנו צריכים עקרון אוניברסלי שמתאים לכלל נסיבות החיים**.

נניח וחלופה ב' נראית לנו נכונה, אם נשווה את ב' ו- ד', אם נסמן את ב', משמע ש- ד' לא נכונה. לעומת זאת, אם נבחר ב- ד' משפט חוזר במסקנה הסופית מכיל ביטול של פס"ד הישן, ולכן ד' שמכילה הכל ולא יוצאת שקרנית - היא נכונה.

כלל הסמכות הגבוהה - מי בעל הסמכות הגבוהה ביותר

שאלה: מירי הגישה נגד מעסיקתה תביעה בגין פיטורים שלא כדין בשל מגדרה.

מה הדין?

- א. שדולת הנשים בישראל רשאית להצטרף להליך ולהשמיע את דברה.
- ב. ארגון עובדים רשאי להצטרף להליך ולהשמיע את דברו.
- ג. ארגון מעסיקים רשאי להצטרף להליך ולהשמיע את דברו.
- ד. היועץ המשפטי לממשלה רשאי להצטרף להליך ולהשמיע את דברו.

דוגמה: 4 אנשים על האי, יש לנו קוקוס אחד על העץ ונשאלת השאלה: מי מהבאים יכול להוריד את הקוקוס האחרון בלי לטפס על העץ? ברור לנו שאחד מתוך ה- 4 גבוה יותר מכולם. אם נבחר בבחור הראשון עם הזקן, למעשה נאמר שרק הוא יכול והבחור ההכי גבוה לא יכול - זה לא נשמע הגיוני. בהשוואה, כאשר נותנים לנו בשאלה מספר בעלי תפקידים, בעל הסמכות ההכי גבוהה הוא זה שנבחר בו.

גם לפי שיטת הארגונים ניתן לשלול: אם נבחר בחלופה של ארגון העובדים, אז זה נקרא שאנחנו שוללים את ארגון המעסיקים ולהיפך. לא סביר שהמחוקק יקבע שרק ארגון אחד או המעסיקים או העובדים יוכל להצטרף להליך. כנ"ל לגבי ארגון שפועל לטובת אחד מהצדדים. הרי לא סביר שארגון פרטי כמו שדולת הנשים יכולה להצטרף, אבל לא היועמ"ש. מה גם שהיועמ"ש לא שולל אף אחת מהחלופות האחרות ויכול לעבוד במקביל. ולכן חלופה ד' היא הנכונה.

שאלה: במהלך חקירה דחופה בעבירת השוד עלה צורך מיידי לבצע האזנת סתר לחשוד המרכזי לצורך פענוח שוד, ואין שהות מספקת לפנות לבית המשפט לקבלת צו.

מה הדין?

- א. קצין חקירות הממונה רשאי להתיר את האזנת סתר.
- ב. קצין החקירות הממונה, ובהיעדרו קצין תורן אזורי, רשאים להתיר את האזנת סתר בכתב.
- ג. המפקח הכללי של המשטרה רשאי להתיר את האזנת הסתר בכתב.

ד. לא ניתן להתיר את האזנת הסתר בנסיבות.

מי שבחר ב- ב' טוען שקצין חקירות מוסמך לעשות מעשה שהמפכ"ל לא רשאי לעשות. זה לא סביר. ונניח והיה רשום בחוק שקצין החקירות הממונה.. וכותב השאלה היה רוצה להכניס חלופה אם המפכ"ל, הוא היה צריך לרום את השאלה בצורה גורפת: "רק" המפכ"ל, "תמיד" המפכ"ל, "היחיד" שראשי הוא המפכ"ל.

הרבה פעמים אנשים "נופלים" לזה שכותב בשאלה שאין זמן, ואם אין זמן איך יפנו למפכ"ל. אז זהו, שנתון לנו שיש מפכ"ל, יכול להיות שבדיוק הוא היה שם. אם נתנו בחלופות גורמים, נדמיין שאנחנו מעמידים את כולם בשורה, האם זה הגיוני שנאמר למפכ"ל "שמע, אתה לא יכול, אבל וואלה הקצין זוטר יכול" - לא הגיוני.

+ **הקצנה:** למה חלופה ד' לא יכולה לבוא בחשבון כתשובה? בגוף שאלה לא מנדבים לנו יותר מידי מידע חוץ מזה שמדובר בעבירת שוד ואין זמן לפנות לביהמ"ש. אין לנו עוד נסיבות ושוד זו עבירה מספיק חמורה. אם ניקח את הנתונים האלה ונקצין אותם: נניח וכאשר הנשיא טראמפ הגיע לארץ, גנבו את אחת מרכבי השיירה והייתה שם מזוודה חשובה. ועוד כמה דקות מתקשר המודיע עם מידע חשוב. המקרה עדיין תואם את נסיבות השאלה, כלומר, חקירה דחופה בעבירת שוד. האם הגיוני לטעון שעדיין לא ניתן להאזין לאזנת סתר? לא. המחוקק לא מבצע הבחנה ולכן התשובה צריכה להתאים לכלל הסיטואציות.

שאלות ערעורים

שאלה: מהו הדין לגבי סמכותו של בית המשפט שלערעור לדחות ערעור אזרחי בלא צורך בתשובה, וללא דיון?

- א. ניתן לדחות כך ערעור רק בהסכמת נשיא בית המשפט.
- ב. ניתן לדחות כך ערעור אם סבר בית המשפט שאין לערעור סיכוי להתקבל.
- ג. ניתן לדחות כך ערעור אם סבר בית המשפט כי במאזן ההסתברויות סיכויי הערעור להתקבל נמוכים מסיכויי שלא להתקבל.
- ד. לא ניתן לדחות כך ערעור.

חלופה א' - **טיפ:** כל פעם ששואלים שאלה בנוגע לסמכות של ערכאת ערעור, באופן אוטומטי יש לחשוב על ביהמ"ש העליון. גם אם כתוב לנו בשאלה מערערים לבימ"ש השלום. כי אין סדרי דין שונים בין ערכאות שדנות בערעור בין ביהמ"ש העליון לכל ערכאה אחרת שלום או מחוזי. ואם נכניס לנתוני השאלה שהערעור הוא בביהמ"ש העליון, כנראה שלא היינו מסמנים חלופה שצריך לבקש אישור מהנשיא. גם המילה "רק" מחשידה את החלופה כבעייתית.

חלופה ב' קובע: ניתן לדחות כך ערעור אם סבר בית המשפט שאין לערעור סיכוי להתקבל.

נניח, ומתקבל מסמך עם כותרת הודעת ערעור, ובהמשך יש ציור עם חיקוי של פיקסו בטענה שזה מקרה התביעה שבפנינו. סוף. - להלן: "ההקצנה"

לכן נשלול את חלופה ד' – כי במקרה כמו ההקצנה שלעיל, אין סיבה שנבזבז זמן שיפוטי יקר על לא כלום. איך פה אפילו ערעור.

חלופה ב' לעומת חלופה ג':

חלופה ג': ניתן לדחות כך ערעור אם סבר בית המשפט כי במאזן ההסתברויות סיכויי הערעור להתקבל נמוכים מסיכוייו שלא להתקבל.

נניח, ומתקבל מסמך עם כותרת הודעת ערעור, ובו מפורט מקרה מצמרר על אדם שנדון למוות, והוא מעלה סיכוי חלש מאוד שאולי אולי ברמת ה- 1% לא הוא ביצע את הרצח. - להלן: "ההקצנה" האם גם כאן נאמר בביטחון, ביהמ"ש רשאי לדחות את הערעור למרות הסיכוי החלש, וששלח לגרדום, ואני לא רוצה לשמוע - זה לא נשמע סביר.

נוסף על כך, אם נבחן את חלופה ב' ונמזג אליה את חלופה ג', חלופה ב' עדיין דוברת אמת, וזה יראה כך: חלופה ב': ביהמ"ש רשאי לדחות את הערעור אם הסיכוי שיתקבל הוא 0%, והוא לא רשאי לדחות אם מתקיים 1%. לעומת: חלופה ג': ביהמ"ש רשאי לדחות את הערעור אם יש לו סיכוי של 1% אבל לא אם יש לו סיכוי של 0% - זה שקר, ולא הגיוני ולכן חלופה ג' משקרת.

שיעור 10

נושא: נושאים חמים 3**מרצה: עו"ד צביקה דולינגר**

1. עדות מפי השמועה

2. ערעורים לשכת עורכי הדין

3. ערעורים וסמכויות בבית משפט לענייני משפחה

4. ערעור על בעלי תפקידים במרשם המקרקעין

עדות מפי השמועה

עד לא יכול להעיד על מה שאחר ראה ושמע. עד יכול להעיד רק על זה שאותו אדם אמר לו כך וכך. הסיבה היא לא בהכרח כי אנחנו חושדים שישקרו, אלא מכיוון שהכלי ההכי חשוב שיש לנו לגילוי האמת בעולם המשפט זה חקירה נגדית. ניתן לגלות שקר בד"כ באמצעות חקירה נגדית.

דוגמה: פלוני מספר לאלמוני שהיה פקקים ולכן איחר. אלמוני שמע מפלוני את הסיפור. אם אלמוני יעמוד על דוכן העדים בחקירה נגדית, הוא יוכל לספר איך פלוני ישב איתו בבית קפה ביום ראשון וסיפר לו על הפקקים. אבל לצד כנגד אין דרך לבדוק האם זה באמת קרה. לעומת זאת, אם פלוני יעמוד על דוכן העדים בחקירה נגדית, הצד שכנגד יוכל בחקירה נגדית לשאול אותו איפה בדיוק הוא עמד, מה היה לו ביד, מאיזה מקטע דרך ועד איזה מקטע היו הפקקים, האם השמש זרחה וכו', כל השאלות האלה יובילו לכך שנוכל לברר אם פלוני אכן דובר אמת או שהוא "התבלבל" וסותר את עצמו, משמע לא בהכרח אומר את האמת.

כלל: עדות מפי השמועה לא קבילה.**חריגים:****אמרה בע"פ של עד (לא נאשם)**

1. **אמרה בע"פ של עד** - נוכל לקבל אמרה של עד ששמע את הדברים מ- אחר בע"פ (עדות שמועה), כראיה לאמיתות העבירה. בהתקיים 3 תנאים:

- (1) **האמרה נוגעת במישרין לעבירה**
- (2) **האמרה נאמרה בסמוך למעשה עבירה**
- (3) **עד הראיה מעיד במשפט**

דוגמה: נדב מתקשר לשיר ואומר לה שהוא רואה כרגע ביצוע של עבירה. שיר היא עדת שמיעה. נניח וכל זה קרה בשנת 2021. המשפט מתרחש בשנת 2022 כעבור שנה. במשפט ניתן להעיד את שיר לאמיתות התוכן של האמרה, וניתן לקבל את האמרה, למרות שהיא לא ראתה והמקרה סופר לה בע"פ טלפונית אם נדב מעיד במשפט. למה צריך את העדות של שיר אם נדב עצמו מעיד? במקרה ונדב פתאום "שוכח" או לצורך חיזוק.

מתי נוכל לקבל את הדברים שנאמרו לשיר (עדות שמועה) מבלי שנדב (העד) יעיד במשפט?
רק אם עד הראיה (נדב) הוא קורבן לעבירת אלימות, נוכל לקבל את העדות של מי ששמע (שיר) גם אם האמירה נאמרה שלא בסמוך לאירוע וגם בלי שעד הראיה יהיה נוכח במשפט.

הערה: מתן שמספר צריך להיות בעצמו קורבן אלימות, ולא שהוא מספר לשיר שהוא רואה מעשה אלימות מולו. אם הוא רואה מעשה אלימות, אנחנו עדיין בגדר ס' 9 לפק"ר.

הסיבה שנסכים לקבל עדות מפי השמועה במצב כזה, זה כי שמתווסף כאן אלמנט של אמינות.

2. **אמרה בע"פ של קורבן אלימות - נסכים לקבל אמרה בע"פ של עד,** בנוגע לאמרה של קורבן אלימות, **גם אם המספר עצמו לא מעיד במשפט וגם אם אין סמיכות זמנים,** אם:

(1) הקורבן אלימות סיפר את זה **בהזדמנות הראשונה** (כמובן כולל מצב שבו האמירה נאמרה תוך כדי ביצוע מעשה האלימות).

(2) הקורבן אלימות סיפר את זה כאשר קורבן האלימות **גוסס אובייקטיבית או מאמין שהוא גוסס סובייקטיבית** בעקבות מעשה האלימות.

דוגמה: נדב קיבל מכות, נכנס למצב קומה למשך 3 חודשים, הוא מתעורר ואומר לרופא מוטי הוא זה שהרביץ לי וחוזר למצבו הקודם. נדב לא יעיד במשפט, אבל ניתן לקבל את האמרה שלו לרופא שהיא עדות מפי השמועה כי זה נאמר בהזדמנות הראשונה.

או

(3) **חוליה בשלשלת הנסיבות** - דוגמה: נדב מספר לשיר שהוא הולך להיפגש עם מוטי ביער (טרם בוצעה עבירה). באותו ערב היה מקרה רצח ביער, ומצאו את הגופה של נדב. ניתן להעיד את שיר לאמיתות התוכן שנדב אמר לה שהוא נפגש עם מוטי ביער.

- מילת המפתח היא "או". לא צריך שיהיה גוסס אם אמר את הדברים בהזדמנות הראשונה.

3. **ניתן לקבל את אמרה של העד ששמע את האמירה מצד קורבן האלימות מבלי שהעד יעיד במשפט - כאשר יש סיבה מוצדקת לכך שהוא לא הגיע (ס' 10 לפק"ר).**

דוגמאות: חולה, תשוש, נפטר, סיבה טובה, נעדר מהארץ.

הערה: לא צריך שיהיה בהכרח קשר בין אי הגעתו של העד למשפט לבין מעשה האלימות.

עד עכשיו דיברנו על אמרה בע"פ - אם שמעתי משהו ממישהו זה עדיין אמרה בע"פ. אמרה זה מה שנאמר לי בע"פ, ואם זה נרשם לאחר שזה נשמע, זה לא הופך את זה "לפחות בע"פ".

אמרה בכתב של עד (לא נאשם)

4. **10א אמרה בכתב של אדם שאינו הנאשם - בהסכמה ו- עד בעייתי**

הערות: אמרה בכתב זה כולל הקלטה + רק בפלילי!

הכלל: אמרה בכתב לא ניתן להגיש ללא עד.

חריגים:

העד מגיע למשפט - העד מוסר גרסה שונה/מדבר שטויות/שותק - ביהמ"ש יכול להעדיף את הגרסה שנרשמה ולא את הגרסה שנאמרה או שלא נאמרה בפני ביהמ"ש.

דוגמה: עד ראה שראה את מוטי גונב, רושם לעצמו ביומן ראיתי את מוטי גונב. (רוב המצבים זה כאשר מוסרים עדות במשטרה והחוקר רושם אותה, אבל לא חובה) במשפט עצמו עד הראה טוען שזה לא נכון ומוטי לא גנב. כך שיש לנו אמרה בכתב שאומרת X ועדות בפני ביהמ"ש

שאומרת Y. ביהמ"ש יכול לקבוע שהעדויות של העד במשטרה או מה שהוא רשם לעצמו ביומן זו הגרסה האמינה ולה הוא מאמין. הפער גם יכול להיווצר בכך שהעד מדבר שטויות או שותק.

או

העד לא מגיע למשפט (+הוכח אמצעי פסול +חיזוק +נימוקים שירשמו) - ניתן לקבל את האמרה בכתב גם אם העד לא מגיע למשפט. אבל, התביעה צריכה להוכיח כי **אמצעי פסול הוא זה שהביא את העד שלא להגיע למשפט** (צריך להוכיח ברמת הוכחה של רמת סבירות גבוהה). **הערה:** סעיף 10א הביא לכך שירדו המקרים שבהם איימו על עדים שלא ידברו במשפט, כי לא משתלם שהעד לא ידבר והאמרה שלו במשטרה תוגש. מנגד, זה הוביל לעליה במקרים שעדים נעלמו. כי במידה והתביעה לא מצליחה להוכיח ברמת הסתברות גבוהה שהנאשם הוא זה שהוביל להיעלמותו או מותו של העד, זה לא נכנס בגדר ס' 10א והמשמעות שלא ניתן להגיש את האמרה.

טיפ: 10א אמצעי פסול - אמצעי פסול רלוונטי רק במצב שהעד 10/10 ולכן דאגו שהוא לא יגיע למשפט וצריך להוכיח ברמת הסתברות גבוהה שאמצעי הפסול גרם לכך שלא יגיע למשפט.

הרשעה על סמך ס' 10א תהיה עם הוכח בסבירות גבוהה שאי הגעתו של העד היא בעקבות אמצעי פסול, וניתן לקבל כראיה את האמרה בכתב + חיזוק + נימוקים שירשמו.

1. אמרה של העד בכתב מבלי שהעד יהיה במשפט. תנאים:

{	1) בהסכמה - תוכן האמרה לא שנוי במחלוקת
	2) לסנגור - צריך שהנאשם יהיה מיוצג
- לא משנה סוג העבירה, גם בעבירת חטא.

אמרה בע"פ של נאשם

2. **אמרה בע"פ של נאשם** - ניתן להרשיע על סמך אמרה של הנאשם ללא צורך בתנאי נוסף. אם מדובר במקרה שבו הנאשם הודה בפני אדם אחר. **תנאי:** על התובעת לשאול את אותו אדם על הנסיבות שבהן נאמרה ההודיה. + **צריך להוכיח שהאמרה נאמרה חופשית ומרצון.**

אמרה בכתב של נאשם

3. **אמרה בכתב של נאשם** - המצב הנפוץ זה חקירה במשטרה. **תנאי:** כדי להגיש את האמרה בכתב של הנאשם, ע"י הגשת האמרה בכתב באמצעות האדם שהיה נוכח איתו בחדר בזמן מתן האמרה. + **צריך להוכיח שהאמרה נאמרה חופשית ומרצון.**

אבל: אם לסנגור אין בעיה עם התוכן שנכתב בדו"ח - האמרה לא שנויה במחלוקת, **ניתן להגיש** (למעט בעבירת פשע). כלומר, אין טענה שזה נחתם בכפייה או שזה לא נרשם על-ידי הנאשם, או שמדובר בחלקי דפים.

הגשת אמרה בכתב של נאשם	
נאשם לא מיוצג ואין לו בעיה עם האמרה בכתב*	נאשם מיוצג
(1) האמרה נוגעת לאישום (עוון, חטא); (2) הנאשם אישר שהאמרה היא אמרתו; (3) הנאשם ויתר על חקירת נותן התצהיר.	הסנגור מסכים
חטא ועוון - הנאשם לא חייב להיות מיוצג. בעבירות: פשע - חייב להיות מיוצג.	
איך מגישים את האמרה של הנאשם שלא באמצעות אותו אדם/שומר שהיה נוכח? תצהיר של העד שנכח בעת מתן אמרת הנאשם (במקרה של הודיה שהיא נמסרה חופשית ומרצון) + אמרה של הנאשם	

הערה: מה ההבדל בין המקרה לעיל באמרה של עד בכתב שאמרנו שבכל עבירה הנאשם צריך להיות מיוצג, לבין מקרה של אמרה בכתב של הנאשם, שדרוש שיהיה מיוצג רק בעבירת פשע? באמרה של עד, לא הנאשם עצמו אמר את הדברים, אלא אחר, וכאן הנאשם בעצמו אמר את הדברים.

* **טיפ:** "הנאשם הודה כי חטא, ובעונותיו גם הכין את וו התליה לגרדום": עבירות חטא ועוון + וו- ויתר (חקירת נותן התצהיר) + ואישר (אמרתו) = הכין לעצמו את וו התליה לגרדום (כי הוא הקל על התביעה משמעותית את הוכחת אמרתו, במצב שיכול להיות והתביעה לא הייתה יכולה להגיש את הודעתו).

האמרה של מי אנחנו מעוניינים להגיש?

לא של נאשם

האם מדובר באמרה בכתב?

כן

לא

בהסכמה או

האם מדובר

עד בעייתי

בקורבן אלימות

עד בעייתי

בהסכמה

כן

לא

עדות שונה / עד שותק /

מדבר שטויות:

ניתן לקבל כראיה את

האמרה בכתב

+ (חיזוק+נימוקים)

עד לא הגיע + אמצעי פסול

בסבירות גבוהה:

ניתן לקבל כראיה את

האמרה בכתב

+ (חיזוק+נימוקים)

תוכן האמרה אינו

שנוי במחלוקת

+

הנאשם מיוצג

כל עבירה

פשע, עוון, חטא

ניתן לקבל את

האמרה גם אם

נאמרה בנסיבות

אחרות (ולא

בהזדמנות ראשונה,

גוסס, או מאמין

שגוסס, חוליה

בשרשרת הנסיבות)

ניתן לקבל את

האמרה רק

אם נאמרה

בסמוך

עד הראיה מעיד במשפט

האמרה של מי אנחנו מעוניינים להגיש?

של נאשם

האם מדובר באמרה בכתב?

כן

לא

ניתן להגיש את האמרה

בכתב באמצעות עדות של

מי שהיה נוכח בחדר

או

אם הנאשם מסכים - ניתן

להגיש את הראיה

באמצעות תצהיר (ללא

צורך בעדות) של מי שהיה

נוכח. בפשע הנאשם צריך

להיות מיוצג כדי להסכים

ניתן לקבל

כראיה ע"י מי

ששמע את

הנאשם

תנאי להגשת האמרה שהיא הודיה - בית המשפט

ראה שההודיה הייתה חופשית ומרצון + דבר מה נוסף

שאלה: דוד היה עד לאירוע שבו התפרץ איתן לבית עסק. בסמוך לאחר האירוע אמר דוד לשלמה כי זיהה את איתן כמי שביצע את המעשה, אולם בחקירתו במשטרה טען דוד כי כלל לא נכח בזירת האירוע, והדברים שמסר לשלמה אינם נכונים. איתן הועמד לדין. דוד הוא עד במשפט.

מה הדין?

- א. עדותו של שלמה לגבי אמרתו של דוד באשר לזהות המבצע תהא קבילה כראיה לאמיתות תוכנה.
- ב. עדותו של שלמה לגבי אמרתו של דוד לא תהיה קבילה כראיה לאמיתות תוכנה אם דוד יעמוד בעדותו במשפט על כך שלא נכח בזירת האירוע.
- ג. עדותו של שלמה לגבי אמרתו של דוד לא תהיה קבילה כראיה לאמיתות תוכנה מאחר שלא מדובר במעשה אלימות.
- ד. עדותו של שלמה לגבי אמרתו של דוד באשר לזהות המבצע תהא קבילה כראיה לאמיתות תוכנה, אולם אי אפשר להרשיע את איתן על סמך עדות זו אלא אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

מדובר באמרה של עד, ומדובר באמרה בע"פ ולא בכתב, לא מדובר באמרה של קורבן אלימות ולכן **ניתן לקבל את האמרה כראיה ע"י מי ששמע את העד + העד צריך להיות במשפט + נאמרה בסמוך.**

שאלה: לאחר ששלגייה נגסה בתפוח המורעל שנתנה לה אימה החורגת, היא גססה, אך לא ידעה ולא האמינה שהיא גוססת עד שנפטרה. בזמן שגססה שוחחה עם שבעה משותפיה לדירה. לקראת סוף השיחה סיפרה שקיבלה את התפוח מאימה החורגת, ולאחר מכן נפטרה בפתאומיות. נגד האם החורגת הוגש כתב אישום בעבירת הרצח.

מה הדין?

- א. עדותם של השותפים לדירה קבילה כראיה לאמיתות התוכן.
- ב. עדותם של השותפים לדירה אינה קבילה כראיה לאמיתות התוכן, מכיוון ששלגייה כלל לא ידעה ולא האמינה שהיא גוססת.
- ג. עדותם של השותפים לדירה אינה קבילה כראיה לאמיתות התוכן, מכיוון ששלגייה לא סיפרה על כך בהזדמנות הראשונה.
- ד. עדותם של השותפים לדירה אינה קבילה כראיה לאמיתות התוכן, מכיוון שהמקור לעדות היא בתה של הנאשמת, שממילא לא הייתה כשרה להעיד נגד הנאשמת לו הייתה עדיין בחיים.
- לא מדובר באמרה של נאשם, לא מדובר באמרה בכתב, אלא נאמרה בע"פ, וע"י קורבן אלימות (הרעלה), ולכן ניתן לקבל את האמרה גם אם נאמרה בנסיבות אחרות: היא אכן גססה בפועל.

שאלה: שאול הוא עד התביעה המרכזי והיחיד במשפט הפלילי המתנהל נגד דוד, באשמת הצתת ביתה של בת שבע. בהודעתו במשטרה מסר שאול, כי בעת שהלך לתומו ברחוב כנען הבחין בדוד, המוכר לו היטב, כשהוא אווז בידו לפיד בוער ומצית את ביתה של בת שבע. עם תחילת עדותו במשפט החל שאול לדקלם בקול פסוקים מהתנ"ך, תוך שהוא מתעלם מכל השאלות המופנות אליו. בידי התובע הייתה ראיה לכך כי יום לפני מתן העדות נשלחה לביתו של שאול מעטפה ובה שלושה כדורי אקדח, בצירוף פתק עליו נכתב "עדיף לשתוק ולחיות מאשר לדבר ולמות". על-פי החשד המעטפה נשלחה על ידי שליחיו של דוד.

בהנחה שיוכח כי שאול אכן מסר הודעתו במשטרה, האם יוכל התובע לבקש מבית המשפט להרשיע את דוד בהסתמך על הודעתו של שאול במשטרה?

- א. כן, ובלבד שבית המשפט ישתכנע כי "אמצעי הפסול" הביא לשינוי גרסתו של שאול.
- ב. כן, כפוף לכך ששאול יטען, כי אינו זוכר את הדברים שמסר במשטרה ושתמצא תוספת ראייתית מסוג "חיזוק".
- ג. לא, הואיל ולא ניתנה לצדדים הזדמנות לחקור את שאול וממילא אין בנמצא תוספת ראייתית מסוג "סיוע" על מנת להרשיע את דוד.
- ד. כן, כפוף לכך שבית המשפט ינמק מדוע העדיף את הודעתו של שאול במשטרה וכן שיימצא "דבר לחיזוקה".

לא מדובר בעדות נאשם, מדובר באמרה בכתב, מדובר בהסכמה או בעד בעיית - העדות שונה/ עד שותק/ מדבר שטויות - ניתן לקבל כראיה את האמרה בכתב + (חיזוק+נימוקים).

שאלה: יוסף הועמד לדין באשמה של הכאת יאיר, בנו בן ה-15. ליאיר יש בחינה חשובה בבית הספר ולכן הוא לא מגיע למתן עדות במשפט. התביעה מבקשת להגיש כראיה במשפט הודעה שגבתה המשטרה מיאיר שתיים לאחר האירוע בו מואשם יוסף. יוסף מסכים שהודעתו של יאיר תוגש לבית המשפט ותהיה קבילה כראיה במשפט.

איזה מהמשפטים הבאים משקף נכונה את הדין?

- א. לא ניתן לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה, שכן יאיר בחיים וניתן למוצאו.
- ב. ניתן יהיה לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה במשפטו של יוסף, ובלבד שיוסף מיוצג על-ידי עורך-דין ותוכן ההודעה של יאיר במשטרה אינו שנוי במחלוקת.
- ג. לא ניתן יהיה לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה במשפטו של יוסף, שכן יוסף לא עשה שימוש באמצעי פסול כלשהו כדי למנוע מיאיר להעיד במשפט.
- ד. ניתן יהיה לעשות שימוש בהודעתו של יאיר במשטרה, ובלבד שיוסף לא יורשע רק על סמך הודעתו של יאיר במשטרה, וזאת מבלי שיהיה בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

לא מדובר בעדות נאשם, מדובר בעדות בכתב, בהסכמה - תוכן האמרה אינו שנוי במחלוקת + הנאשם מיוצג.

שאלה: אורן נעצר בחשד לתקיפתו ופציעתו של ברוך, שכנו, ולפני שנלקח לתחנת המשטרה לשם חקירה, הוא סיפר למוטי, השוטר שעצר אותו, שמדובר בהגנה עצמית. בסופו של דבר, לאחר חקירה ארוכה, הוגש נגד אורן כתב אישום בגין תקיפה, עבירה מסוג עוון, וכעת התביעה מבקשת להעיד את מוטי על האמרה ששמע מפי אורן.

האם העדות קבילה, בהנחה והאמרה לא נרשמה?

- א. לא, אלא אם כן מוטי רשם את האמרה בסמוך למועד אמרתה.
- ב. כן, ובלבד שאורן מיוצג על-ידי עורך דין.
- ג. לא, אלא אם כן אורן אינו כופר באמרה והוא ויתר על חקירתו של מוטי.
- ד. כן.

עדות נאשם, לא בכתב, בע"פ: אמרתו של נאשם ניתן להוכיח בעדותו של אדם ששמע אותה.

ערעורים לשכת עורכי הדין

לעולם, הליך משמעותי יתחיל בבית הדין המשמעותי המחוזי. כלומר, אין הליך שמתחיל בבית דין המשמעותי הארצי - אין חריגים.

בבית הדין המשמעותי יש 4 קובלים:

1. וועדת האתיקה הארצית
2. וועדת האתיקה המחוזית
3. היועץ המשפטי לממשלה
4. פרקליט המדינה

יש 4 קובלים, במידה ואחד מהקובלים לא מעוניין להגיש תלונה, ניתן לפנות לקובל אחר מתוך 3 הקובלים שאליהם עדיין לא פנו. בעצם ניתן לעבור אחד אחד ולבדוק מי רוצה להגיש את התלונה. לכל אחד מהקובלים יש סמכות נפרדת להגיש את התלונה.

מי שמגיש את הקובלנה זה רק 1 מתוך 4 קובלים שלעיל, אדם פרטי לא יכול להגיש קובלנה בעצמו.

בית הדין המשמעותי המחוזי יכול לדון בעוד עניינים מעבר לקובלנות, ובין היתר בביטול חברות של חבר לשכה. דוגמאות: ביטול חברות בעקבות מידע שאין לאותו חבר לשכה תואר כדן, או שהוא רימה בבחינה. מי יכול לבטל חברות בכפייה? רק ביה"ד המשמעותי. אבל, זה נכון ב- 99% מהמקרים כי יש מושג של השעיה זמנית. לשכת עוה"ד יש אפשרות להשעות עו"ד ככל והעו"ד נהיה פסול דין (בעיה נפשית) ניתן להשעות במידה ועו"ד מואשם בעבירה. עו"ד יכול גם לפרוש ברצונו או להשעות את החברת שלו ברצונו - אבל כפייה זה רק ע"י ביה"ד המשמעותי.

ערעורים**ערעור על פסק דין של ביה"ד המשמעותי**

נניח שוועדת האתיקה המחוזית החליטה להגיש קובלנה וניתן פס"ד של ביה"ד המשמעותי המחוזי. מה קובל או הנילון (הנאשם) יכולים לעשות כדי לערער על פס"ד? ניתן להגיש ערעור לביה"ד המשמעותי הארצי בירושלים. השלב הבא זה לערער על פס"ד של ביה"ד המשמעותי הארצי בירושלים לפני ביהמ"ש המחוזי. שני הערעורים הם ערעורים בזכות.

טיפ: לשכה עורכי הדין: ל' בגימטריה=30. ניתן לערער בזכות לביה"ד המשמעותי הארצי ולביהמ"ש המחוזי בתוך 30 ימים.

ערעור של מתלונן על חיוב בהוצאות

במידה ומתלונן (נזכיר שהוא עצמו לא צד להליך) חויב בהוצאות. המתלונן יכול לערער ישירות כמו פסק דין ובזכות לביהמ"ש המחוזי. הסמכות המקומית תהיה לפי המקום של ביה"ד המשמעותי שדן בקובלנה. **הערה:** הזכות לערער ישר לביהמ"ש המחוזי היא לכל מתלונן באשר הוא מתלונן. לא משנה אם מדובר בעו"ד שהתלונן או אזרח "רגיל" שהתלונן.

שאלה: בית דין משמעותי מחוזי מצא, לאחר דיון, שתלונה שהוגשה נגד הנאשם, עורך דין, הוגשה ללא יסוד, והטיל על המתלונן את הוצאות הדיון בסך 2,500 ש"ח.

האם וכיצד יוכל המתלון לערער על החלטה?

- א. מאחר שהמתלון אינו צד לדיון, אין ביכולתו לערער על פסק הדין.
- ב. המתלון יוכל לערער בפני בית הדין הארצי של לשכת עורכי הדין.
- ג. המתלון יוכל לערער בפני בית המשפט המחוזי.
- ד. המתלון יוכל לערער בפני בית משפט השלום.

ערעור על החלטה אחרת של ביה"ד המשמעתי המחוזי

ככלל: אין ערעור על החלטות שניתנות בביה"ד המשמעתי לפני סיום ההליך. מדוע?

הסיבה לכך היא שבד"כ מי שהגיע למצב שבו הוא נילון בקובלנה בביה"ד המשמעתי, זה עו"ד שקצת סטה מהדרך לכאורה. החשש היה שסוג כזה של עו"ד ינסה את מזלו בהגשת ערעורים על ימין ועל שמאל על כל החלטה במהלך ההליך כדי שידחה מועד הדיון ואיתו רוע הגזרה, ואולי ימונה ראש לשכה אחר או דמות רלוונטית שמכירה אותו וככה הוא יוכל "לדאוג" לו לסדר את העניינים. לכן כמעט ואין ערעור על החלטות שניתנות בביה"ד המשמעתי לפני סיום ההליך.

ניתן לומר שבפועל קיימת בקשה אחת שניתן לערער עליה תמיד כאן ועכשיו בביה"ד המשמעתי: **בקשה לסגירת דלתיים** - זו ההחלטה היחידה שניתן לערער עליה במהלך ההליך, כל ההחלטות הנותרות ניתן לערער רק במסגרת פסק הדין. כולל החלטה על פסלות דין.

מי רשאי לערער על סגירת דלתיים? הצדדים להליך (הקובל והנילון); וועדת האתיקה הארצית; היועץ המשפטי לממשלה; אדם מעוניין.

הערה: ניתן לערער על השעיה זמנית. השעיה זמנית זה הליך נפרד. שוני נוסף, זה שבהשעיה זמנית אין חובה לפרסם בניגוד להוצאה מהלשכה באופן קבוע שיש חובה לפרסם.

ניתן לערער על עיכוב ביצוע או דחיית ביצוע העונש (מדובר בקשה לאחר מתן פס"ד).

בית המשפט לעניינים מינהליים - עתירה מינהלית

איך תוקפים החלטות של גופים אחרים **שהם לא ביה"ד המשמעתי המחוזי**? מגישים עתירה מינהלית בתוך 45 ימים (כרגיל). דוגמה: קובל החליט שלא להגיש קובלנה, או החלטת וועדת הבחינות שהחליטה שלא לפסול שאלות. **הערה:** לא משנה מה סוג הוועדה ומה השם שלה - מגישים עתירה מינהלית.

תפקידי היועמ"ש: שומר על אינטרס הציבורי מול הלשכה

ליועמ"ש יש תפקיד קצת שונה, בלשכת עורכי הדין - תפקידו להגן על האינטרס הציבורי. היועמ"ש רשאי להתייצב לדיון, לטעון להביא ראיות בדיון משמעתי גם אם לא היה בעל דין; יכול לערער (גם אם לא היה בעל דין וכך גם וועדת האתיקה הארצית רשאית); רשאי להגיש בקשה לביטול רישום שהושג במרמה; רשאי להפסיק הליכים הנוגעים לעבירת משמעת של חבר לשכה אם:

- (1) חבר הלשכה משמש בתפקיד במסגרת השירות המשפטי של המדינה (2) כאשר העבירה מיוחסת לו קשורה במילוי תפקידו. רציונל: שלא ישתמשו בכלי של הגשת קובלנה ללשכה משיקולים פוליטיים. דוגמה: הגשת קובלנה נגד פרקליט בגלל תלונה ש"נולדה" רק כדי להזיז אותו מתפקידו.

ערעורים וסמכויות בבית משפט לענייני משפחה

מאחורי הרעיון של בית משפט לענייני משפחה יש חשיבה והיגיון. מדובר בסכסוכים שבד"כ מאוד טעונים ומורכבים רגשית. לכן, המחוקק הציב מספר הגבלות בניסיון לצמצם את המורכבות. דוגמה: התצהיר בבימ"ש לענייני משפחה הוא רק מידיעה אישית; תביעה שכנגד מוגשת רק ברשות. פס"ד בענייני משפחה מבצעים בהוצל"פ חוץ מ- 3 נושאים שנותרו בסמכות בימ"ש לענייני משפחה:

1. תובענה לאיזון משאבים בין בני זוג;
2. תובענה לפירוק שיתוף בנכס של בני זוג;
3. תובענה בעניינו של קטין (למעט ענייני רכוש-מזונות).

הערה: בימ"ש לענייני משפחה רשאי להורות על ביצוע ההליכים במערכת הוצל"פ או בדרך אחרת הנראית לו יעילה וצודקת.

לבימ"ש לענייני משפחה יש סמכות ייחודית מעל הכל וגם מעל כלכלי. כלומר, במידה והתקיימים התנאים גם עניין שהוא כלכלי ידון בפני ביהמ"ש לענייני משפחה.

איך נדע אם לביהמ"ש לענייני משפחה יש סמכות לדון במשהו כן או לא?

משפחה זה עד דודים לא כולל דודים (בלי אחיינים).

סמכות עניינית: נקבע שלבימ"ש לענייני משפחה יש סמכות ייחודית. אבל, רק אם עילת התביעה מקורה מסכסוך בתוך המשפחה + מצב שבו העניין המשפחתי תרם תרומה משמעותית לסכסוך.

דוגמה: תאונת דרכים בין אבא לבן ונגרם נזק פחחות רציני לרכב. אומנם זה אבא ובן, אבל אין כאן קשר לעניין שבמשפחה, באותה מידה+ זה יכל להיות כל אדם אחר, וזו לא תביעה שתגיע למשפחה.

סמכות מקומית: ברירת המחדל בסמכות מקומית היא לרוב לפי האדם נשוא הבקשה. דוגמאות: אלימות במשפחה - איפה שהקורבן נמצא. תובענה לקביעת גיל - איפה שהאדם נשוא הבקשה נמצא. חטיפת ילדים - איפה שהילד החטוף גר בד"כ.

חריג: אימוץ ילד. הליך האימוץ קורה בשני שלבים:

שלב 1: **הכרזה על הילד כ- בר אימוץ** - ניתן להגיש את הבקשה:

- 1) במקום הימצאו של הילד, או
- 2) המקום שבו נמצאים ההורים שלו (ביולוגים).

שלב 2: **צו אימוץ** - אם הילד הוכרז כבר אימוץ, הסמכות המקומית רק לפי מקום הימצאם של ההורים המאמצים.

רציונל: נוחות הילד - ההבדלים בסמכות המקומית הוא בהתאם למקום הילד/אפוטרופוס.

אלימות במשפחה - סמכות מקבילה משולשת: רבני, שלום, משפחה. ככלל הסמכות המקומית לפי מקום האדם נשוא הבקשה. אבל בתי המשפט לא יערימו קשיים אם הנפגע יגיש לא בהתאם לכלל.

צו הטרדה מאיימת - סמכות מקבילה מרובעת: רבני, שלום, משפחה, נוער. בהטרדה מאיימת באופן כללי אין סמכות מקומית וניתן להגיש בכל מקום. אבל, כאשר מדובר בבן משפחה שלגביו אנחנו

רוצים להוציא את הצו, ברירת המחדל זה בבימ"ש שלום, וניתן ללכת גם לביה"ד הרבני או במשפחה ואם מדובר בקטין ניתן ללכת לבימ"ש לנוער.

סמכות שיוריות במשפחה: תל אביב

ערעורים בבית משפט לענייני משפחה

ערעור על פסק דין

ככלל: ידון מותב ב- 3 שופטים.

חריגים: דן יחיד: קביעת גיל, מניעת אלימות במשפחה, מניעת הטרדה מאיימת.

המועד לערעור: 45 ימים. **חריג:** חטיפת ילדים 7 ימים (ארכות מועד מטעמים מיוחדים+אישור נשיא בימ"ש).

ערעור על החלטה אחרת - "הכל נשאר במשפחה"

ערעור על החלטה אחרת - צו נאמן חל בענייני משפחה. בר"ע בתוך 30 ימים.

ערעור פס"ד + החלטות אחרות על חטיפת ילדים - 7 ימים. בזכות (גם החלטות אחרות בהליך חטיפת ילדים לא צריך רשות).

אימוץ ילדים - 15 ימים. בזכות. **טיפ:** ההליך מחולק ל-2 חלקים. ולכן תקופת הערעור מתחלקת ל-2. כלומר, חצי מהזמן מערעור על החלטה אחרת "רגילה": 30 לחלק ל-2 = 15 ימים, ובזכות - זה זכות לאמץ ילד.

ערעור על החלטות של רשמים שמגיעים לבימ"ש לענייני משפחה וידון בשופט אחד:

1. ערעור על החלטה אחרת של **רשם של בימ"ש לענייני משפחה.**

2. ערעור על **רשם הוצל"פ**

3. ערעור על **רשם ענייני ירושה**

המועד להגשת ערעור על כל הרשמים לעיל: 15 ימים.

שאלה: תומר מעוניין להגיש בקשה למתן צו אימוץ של קטין. **מה הדין?**

א. יש להגיש את בקשת האימוץ לבית משפט השלום שבאזור שיפוטו מצוי מקום מגוריו של המאמץ.

ב. יש להגיש את בקשת האימוץ לבית המשפט לענייני משפחה שבאזור שיפוטו מצוי מקום מגוריו של המאמץ.

ג. יש להגיש את בקשת האימוץ לבית המשפט לענייני משפחה שבאזור שיפוטו מצוי מקום מגוריהם של אחד או יותר מהוריו של הקטין שאימוצו מתבקש.

ד. יש להגיש את בקשת האימוץ לבית משפט השלום שבאזור שיפוטו מצוי מקום מגוריהם של אחד או יותר מהוריו של הקטין שאימוצו מתבקש.

מדובר בשלב השני של האימוץ: צו אימוץ. ולכן בשלב הזה, נוח יותר שזה יהיה במקום ההורים המאמצים והילד (בשלב השני הילד בד"כ כבר נמצא אצל ההורים המאמצים).

ערעור על בעלי תפקידים במרשם המקרקעין**בעלי תפקידים:**

1. רשם המקרקעין
2. המפקח על רישום המקרקעין
3. הממונה על המרשם

ערעור על רשם המקרקעין הערה: על החלטת רשם מקרקעין לאשר עסקה לרישום לא ניתן לערער.		מועד ערעור	ערעור* על המפקח על רישום המקרקעין
↓		15 ימים דן יחיד	↓
בזכות: לממונה על המרשם			↓
בזכות: לבימ"ש המחוזי			↓
טיפ: דווקא על מה שהרשם רשם, לא ניתן לערער 😊			
טיפ: מקרקעין מנהלית- ממונה- מחוזי			

***המפקח על רישום המקרקעין - שני כובעים:**

- 1 **תפקיד פרוצדורלי** - דוגמה: רישום בתים משותפים, רישום ראשון ועוד.
- 2 **תפקיד שיפוטי** - לדון בסכסוכים בין דיירים שגרים בבית משותף.

הערה: יש לקונה בחוק לעניין מועד הערעור על פסק דין של המפקח. לכן נקבע שעל כל החלטה של המפקח ניתן לערער בזכות למחוזי.

שאלה: ניב הוא בעלים של חלקת מקרקעין. עו"ד אוהד, מיופה כוחו של יניב, ביקש מרשם המקרקעין לרשום משכנתה על החלקה לזכותו של צד ג'. הרשם אישר לרישום את המשכנתה וזו נרשמה בפנקסי המקרקעין. למחרת, ביקש יניב לערער על החלטת הרשם לרשום המשכנתה. **לפני מי יוכל יניב לערער?**

- א. לפני המפקח על רישום המקרקעין.
- ב. לפני הממונה על המרשם.
- ג. לפני בית המשפט המחוזי.
- ד. ד. יניב לא יוכל לערער.

בשאלה מתואר מצב שצד רוצה לערער על החלטה **לאשר** עסקה לרישום - מדובר בהחלטה היחידה של רשם מקרקעין שלא ניתן לערער.

שאלה: להלן 3 טענות :

1. על החלטת בית הדין המשמעתי המחוזי לחייב מתלונן בתשלום הוצאות לנאשם ניתן לערער ברשות לבית המשפט המחוזי בירושלים ולא לבית הדין המשמעתי הארצי.
2. על החלטת רשם המקרקעין שלא לאשר עסקה לרישום לא ניתן לערער.
3. על החלטת בית הדין המשמעתי בעניין זימון עד ניתן לערער לבית הדין הארצי.

כמה מבין הטענות הבאות נכונות?

- א. 1
- ב. 2
- ג. 3
- ד. ☒ כל הטענות אינן נכונות.

1 - לא נכון. גם לגבי ירושלים וגם לגבי ה- ברשות. 2 - לא נכון. לא ניתן לערער על אישור עסקה, אבל לא על החלטה "שלא לאשר עסקה". 3 - לא נכון. אין ערעורים על החלטות של בית הדין המשמעתי למעט סגירת דלתיים.

שני ערעורים בזכות

ככלל: ערעור שני ברשות.

חריגים: 3 מקרים שבהם הערעור השני יהיה גם הוא בזכות:

1. ערעור על בית הדין המשמעתי המחוזי ;
2. ערעור על רשם המקרקעין והמפקח (החלטה מינהלית) ;
3. החלטת ה"ממונה" לדחות פגישת עצור בעבירות ביטחון עם עורך דינו.

אם נשאלת שאלה לגבי ערעור שני:

שלב 1: נבדוק האם מדובר באחד מ- 5 המקרים בהם לא ניתן לערער ערעור שני :

(1) בקשה לפי ס' 74 עיון בחומר חקירה ; (2) החלטה שלא לחקור ; (3) שלא להעמיד לדין ; (4) החלטה של חוקר משטרה שלא להפנות חשוד הטוען למוגבלות לחוקר מיוחד ; (5) החלטה בעניין עונש של מורשע המרצה עבודות שירות ואשר בשל אישום נוסף נגזר עליו עונש נוסף (שאינו מאסר).

שלב 2: לא מדובר באחד מ- 3 המקרים שניתן לערער ערעור שני בזכות :

(1) ערעור על בית הדין המשמעתי המחוזי ; (2) ערעור על רשם המקרקעין והמפקח (החלטה מינהלית) ; (3) החלטת ה"ממונה" לדחות פגישת עצור בעבירות ביטחון עם עורך דינו

=

מסמנים תשובה : ערעור שני ברשות.

שיעור 11

נושא: נושאים חמים 4**מרצה: עו"ד יעל סנאי**

1. דיון מקדמי בעולם הפלילי
2. בית משפט קהילתי
3. התיישנות עבירות
4. סנקציות - תקנות סדר הדין האזרחי

דיון מקדמי בעולם הפלילי

כשאנחנו מדברים על דיון מקדמי בעולם הפלילי, אנחנו מדברים על הליך שהוא מעין גישור שמתנהל בתוך אולם ביהמ"ש. צריך להבין שמדובר במצב חריג לדרך ה"רגילה" של בירור האשמה. כל צד משכנע את הצד השני איך ומה הולכים לצמצם בכתב האישום ולפעמים גם את העונש (בין בתיקון עובדות ובין בתיקון עבירות). יש כאלה שגם מצליחים לסיים את ההליך הפלילי במסגרת הדיון המקדמי ולקבל פס"ד. אבל, יש גם סיכוי שיצאו דברים "פחות טובים" שנפרט עליהם בהמשך.

באיזה עבירות לא ניתן לנהל דיון מקדמי?

☒ אין "פח שחור" בוגאס - פשע חמור, שופט, משפט חוזר, ראש ממשלה

☒ עבירות קלות: תעבורה; פקודת רכב מנועי

☒ עבירות קנס

המשמעות היא שכאשר נקבל שאלה שעוסקת בדיון מקדמי, דבר ראשון נבדוק באיזה עבירה מדובר. אם מדובר בעבירה רכב או עבירה קלה בהתאם לאמור לעיל, לא ניתן לנהל דיון מקדמי.

כללי: כדי שזכור את מה שנלמד בשיעור חלק מהנושאים יועברו ב"חסות" העיר: לאס ואגס.

"בכלי רכב בלאס ואגס אין פח שחור": כלי רכב - שלא ניתן לנהל דיון מקדמי בעבירות קלות מסוג תעבורה; פקודת רכב מנועי (+קנס). פח שחור - מדובר בעבירות הרכב שלא ניתן לקיים דיון מקדמי.

כדי שניתן יהיה לקיים דיון מקדמי, צריכים להתקיים 3 תנאים מצטברים.

חתונה בלאס ואגס - תנאים המצטברים לקיום דיון מקדמי:

1. הנאשם מיוצג
2. הסכמה - הסכמה של כל הצדדים
3. ביהמ"ש יבדוק אם הנאשם הבין את מהות הדיון המקדמי והביע הסכמתו לניהולו.

הכומר/השופט:

הצדדים:

Are you sure?

I do + I do = We do

אתה בטוח?

Wedding חתונה דיון מקדמי

קזינו בלאס וגאס - "הגיע הזמן לחשוף את הקלפים"

בדיון מקדמי רשאי בית המשפט, בהסכמת בעלי הדין, לעיין בחומר החקירה וברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת והנוגע לאישום, וכן בחומר ורשימה כאמור שנאספו או נרשמו בידי ההגנה.

פתיחת קלפים של הצדדים - השופט בהסכמת הצדדים בוחן את החומר שנאסף בתיק. הנאשם בטוח שאם הוא יחשוף את הקלפים ואת הסיפור שלו בפני התביעה, התביעה תחזור בה מכתב האישום ותאמר שהוא צודק. אבל בפועל זו טעות. עכשיו התביעה יודעת באיזה קלפים הוא מחזיק ומה קו ההגנה שלו. זאת הבעיה המרכזית של הדיון המקדמי - חשיפת קלפים.

What happens in Vegas stays in Vegas - מה שקורה בוגאס נשאר בוגאס

לא הסתיים הדיון המקדמי בכתב האישום במסגרת דיון מקדמי, יעביר בימ"ש המשפט את הדיון בכתב האישום לשופט אחר לצורך ניהול הליך פלילי.

כלל: מה שקורה בוגאס נשאר בוגאס - כל מה שהיה בדיון המקדמי נשאר בדיון המקדמי. פרוטוקול הדיון המקדמי לא יועבר לעיון השופט שימשיך לדון בכתב האישום, ולא ישמש ראיה בכל הליך משפטי אחר אלא בהסכמת בעלי הדין.

חריג: כאשר ניתן פסק הדין במסגרת הדיון המקדמי, יכול פרוטוקול הדיון המקדמי לשמש כראיה בערעור על פסק הדין.

הבדלים בין דיון מקדמי בהליך הפלילי לבין האזרחי	
דיון מקדמי באזרחי	דיון מקדמי בפלילי
ככלל, הליך חובה (ניתן לקבל היתר לא לקיים מטעמים מיוחדים) ברשות: הליך בהסכמה, הליכים בעלי סדרי דין מיוחדים, כגון פינוי מושכר, אזרחית נגררת לפלילים, תביעת פח (רכב) בפל"ד כן חובה.	בהסכמה
מחוץ לביהמ"ש (יש להודיע לכל המאוחר לשופט 20 ימים לפני מועד ישיבת קדם המשפט הראשונה היכן עומדים הצדדים)	בפני ביהמ"ש
חוות דיווח לשופט הדן בתיק	המידע לא מועבר לשופט הדן בתיק
משותף לשני ההליכים: הכניסה למיוצגים בלבד.	

שאלה: אבי מואשם בהמתה בקלות דעת בבית המשפט המחוזי, ולפני שמשפטו החל הוא קיבל הודעה בדבר האפשרות שיתנהל בעניינו דיון מקדמי. אבי שמיוצג על-ידי עורך דין מביע את הסכמתו לניהול הדיון המקדמי והסכמה דומה ניתנה על-ידי התובע.

האם רשאי בית המשפט לנהל את הדיון המקדמי?

א. בית המשפט רשאי תמיד לנהל דיון מקדמי במטרה לברר את עמדתו של הנאשם לעניין האישום או במטרה לצמצם את המחלוקת העובדתית או המשפטית.

- ב. בנסיבות השאלה, בית המשפט אינו רשאי לנהל את הדיון המקדמי.
- ג. בית המשפט אינו רשאי לנהל את הדיון המקדמי, משום שדיון מקדמי יתנהל בבית משפט השלום בלבד.
- ד. בנסיבות השאלה, בית המשפט רשאי לנהל את הדיון המקדמי.

בית משפט קהילתי

בימ"ש קהילתי הוא הליך פלילי חלופי שמטרת העל היא לשקם את הנאשם בקהילה, כתחליף למאסר בפועל מאחורי סורג ובריח. הרציונל הוא לקטוע את המעגל הפשיעה. יש עבריינים שמבחינתם אין להם בעיה להיכנס ולצאת מהכלא וחוזר חלילה. אבל מה שמעניין זה מה שאנחנו רוצים כקהילה. אבל, על מנת להכניס את העבריין לבימ"ש קהילתי, אנחנו צריכים שהעבריין עצמו ממש ירצה את זה. האינטרס של הקהילה לא מספיק, העבריין עצמו צריך לרצות להיות שם. נוסף על כך, הוא צריך להודות ולקחת אחריות. לכן, בבימ"ש קהילתי אין טענות מקדמיות ושמיעת ראיות. כי הרי שמיעת ראיות וטענות מקדמיות זה רק כאשר אדם לא לקח אחריות.

תנאים מצטברים להעברת עניין לבימ"ש קהילתי:

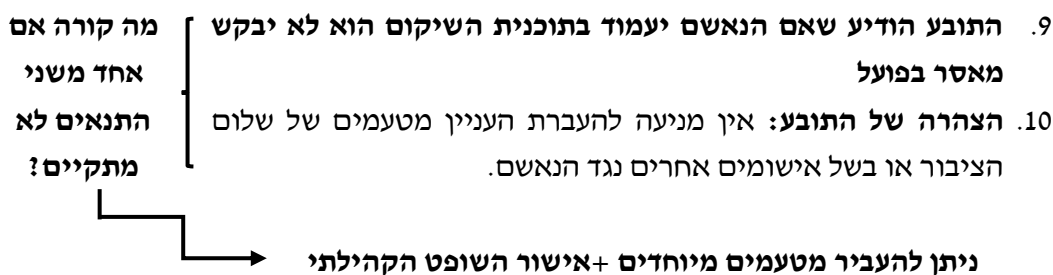
1. הנאשם מסכים, בגיר מעל גיל 18 ;
2. מיוצג ;
3. בימ"ש דן בהעברה ההליך בנוכחות הצדדים (דיון העברה מבימ"ש שלום לבימ"ש קהילתי) ;
4. העבירה שבה מואשם הנאשם מצויה בסמכותו של בית משפט השלום, ועונשה קנס בלבד או מאסר לתקופה שאינה עולה על 7 שנים. אבל, אם מדובר בעבירה שהיא עד 7 שנים ומנויה בתוספת השמינית, נצטרך + טעמים מיוחדים שירשמו כדי להעביר את זה לבימ"ש קהילתי. רציונל: הרעיון בבימ"ש קהילתי זה לטפל בעבריין שמבצע עבירות כבדות ושהוא צפוי למאסר ובעבר היו לו עבירות של מאסר. אבל הרעיון שמדובר בעבירות שהן מוגדרות כעבירות שפוגעות בקהילה. לא כל עבירה מוגדרת כעבירה שפוגעת בקהילה. אם אדם ביצע עבירה של צווארון לבן של הרצת מניות, זה לא פוגע בקהילה. בתוספת השמינית מפורטות עבירות שפחות פוגעות בקהילה ויותר פוגעות במעגלים יותר רחבים, וכאן נבחן את העברה לבימ"ש קהילתי בעבירות כאלה בקפידה ויצטרכו טעמים מיוחדים.
5. הוגש תסקיר התאמה - התסקיר מוגש לבימ"ש שלום ובודק את הפוטנציאל של אותו עבריין/נאשם להיכנס לתוכנית השיקום של ביהמ"ש הקהילתי.

המשך תנאים מצטברים להעברת עניין לבימ"ש קהילתי- שיקול דעת:

6. יש סיכון שהנאשם יבצע עבירות נוספות	}	התשתית העובדתית שבימ"ש
7. לא התקיים הליך לבירור האשמה		השלום בוחן לפני שהוא מקבל את
8. התובע הודיע שהעונש המתאים לנאשם הוא מאסר בפועל שלא בדרך של עבודות שירות		ההחלטה על העברת התיק לבימ"ש קהילתי.

אם אחד מ- 3 התנאים לא מתקיים, עדיין ניתן להעביר לבימ"ש קהילתי. אבל + טעמים מיוחדים

איך מעבירים את התיק לבית משפט קהילתי?

1. **לאותו בית משפט** - שופט בימ"ש שלום רשאי להעביר עניין קהילתי באותו בית משפט, אם הנאשם גר באזור שיפוטו או בסמוך אליו. דוגמה: בימ"ש שלום ברמלה, רשאי להעביר עניין קהילתי לבית משפט קהילתי בבית משפט השלום ברמלה (אותו בית משפט, רק שופט מותאם לקהילתי).

2. **לאותו מחוז** - שופט בימ"ש שלום רשאי להעביר עניין לבית משפט קהילתי אחר באותו מחוז באישור נשיא בית משפט השלום או סגנו, אם הנאשם גר באזור שיפוטו או בסמוך אליו. דוגמה: בית משפט שלום ברחובות, רוצה להעביר עניין קהילתי לבית משפט קהילתי ברמלה, הוא יכול לעשות את זה רק באישור נשיא בית משפט שלום או סגנו. רציונל: כל בית משפט רוצה לשמור על הקהילה שלו, ולא "מעניין" אותו שמדובר בעיר באותו המחוז. לכן:

הכלל: כל העברות מותנות בכך שהנאשם גר באזור שיפוטו של בית המשפט הקהילתי או בסמוך לו.

חריג: נשיא בתי המשפט הקהילתיים רשאי, מטעמים מיוחדים שירשמו, להעביר את העניין לבית משפט אחר באותו מחוז, אף אם הנאשם אינו גר באזור שיפוטו או בסמוך לו.

בקשות מעצר

בקשת מעצר בעניין שהועבר לקהילתי: השופט יכול לדון בבקשה.

בקשת מעצר שלא בעניין שהועבר לקהילתי:

ככלל: השופט שדן באישום, הוא זה שידון. כלומר, בית משפט רגיל.

חריג: בית משפט קהילתי רשאי לדון בבקשות מעצר שאינן מתייחסות לכתב האישום שנדון בפניו אם ניתנה הסכמת הצדדים.

התנהלות ההליך בבית משפט קהילתי

קצין מבחן יכין תסקיר קהילתי - מדובר בתסקיר שני. התסקיר הראשון היה תסקיר התאמה שבחן את ההתאמה של הנאשם להליך הקהילתי והוגש לבימ"ש שלום, ועכשיו מוגש תסקיר נוסף שמוגש אחרי שההליך עבר לקהילתי.

ישיבת הכנה - ישיבת הכנה מתבצעת לקראת הדיון והיא ללא נוכחות הנאשם. לעומת זאת הסנגור של הנאשם חייב להיות שם. בימ"ש יידע את הנאשם על הסמכות שלו לקיים את ישיבת ההכנה לפני שמתחילים הדיונים, וזאת ישיבה שמתקיימת ללא נוכחות הנאשם כי באותה ישיבה מדברים על הנאשם.

לא ידון בטענות מקדמיות ולא ישמע ראיות - בימ"ש קהילתי לא ידון בטענות מקדמיות ולא ישמע ראיות, ואם הנאשם עמד בתוכנית השיקום שגובשה לו, בימ"ש קהילתי יגזור את דינו.

שאלה: מה הדין לעניין נוכחות הנאשם בישיבת הכנה לקראת דיון בבית המשפט הקהילתי?

- א. קיימת חובת נוכחות של הנאשם בישיבה.
- ב. ניתן לקיים את הישיבה בלא נוכחות הנאשם, ובלבד שסניגורו הוזמן לישיבה.
- ג. ניתן לקיים את הישיבה בלא נוכחות הנאשם, ובלבד שסניגורו הוזמן לישיבה ובית המשפט יידע את הנאשם על סמכותו לקיים ישיבות הכנה כאמור טרם הדיונים לפניו.
- ד. ניתן לקיים את הישיבה בלא נוכחות הנאשם רק במקרים חריגים שיירשמו, ובלבד שסניגורו הוזמן לישיבה ובית המשפט יידע את הנאשם על סמכותו לקיים ישיבות הכנה כאמור טרם הדיונים לפניו.

מתי בית משפט קהילתי יחזיר את העניין לבימ"ש שלום?

הנאשם מעוניין לטעון טענות מקדמיות/מבקש להשמיע ראיות/לא הוגש תסקיר - החזרת עניין לבימ"ש שלום קורה במצבים שבהם הנאשם "שכח" שהוא רוצה להשתקם, פתאום קשה לו כל השלבים והתוכניות, והוא משוכנע שהוא שוב לא אשם. ולכן הוא רוצה לטעון טענות מקדמיות ולהשמיע ראיות, ואין ממש שיתוף הפעולה ולכן גם לא הוגש תסקיר - במקרה כזה בימ"ש קהילתי יחזיר את העניין לשלום. יכול להיות גם מצב שהוגש תסקיר קהילתי אבל הנאשם טוען בתסקיר (לפעמים במשתמע) שהוא לא ביצע את העבירה.

אם העניין הועבר לבימ"ש "רגיל" הוא יועבר למותב שלא דן בהליך הקהילתי. פרוטוקול הדיון והתסקירים מבימ"ש קהילתי לא יועברו לבימ"ש שלום ולא ישמשו כראיה או כתסקירי עונש או מעצר.

רציונל: בימ"ש קהילתי מקבל את הנאשם כאשר הוא לוקח אחריות. הוא יודע שהוא אשם והוא מוכן לעשות הכל כדי להשתקם. לכן אין מקום לנאשם שיעלה כל טענה בנוגע לחפותו: טענות מקדמיות; שמיעת ראיות. בשביל זה קיים המסלול "הרגיל".

אבל: אם הנאשם הודה בבימ"ש קהילתי, הוא מקבל מעין חסינות שמונעת את ההחזרת ההליך לבימ"ש שלום. תנאים:

1. הוגש תסקיר קהילתי
 2. הנאשם הודה בביצוע העבירות
- שופט בימ"ש קהילתי לא יעביר חזרה את ההליך גם אם הוא מצא שאין להמשיך בהליך הקהילתי, והוא ייתן הכרעת הדין וגז"ד.

כלומר, גם אם הנאשם לא הצליח לעבור את ההליך בהצלחה, והוא לא התקבל לתוכנית השיקום, מי שיידון בהכרעת הדין והגז"ד, הוא שופט קהילתי (להשאיר תזכורת לכדאיות שבקהילה 😊).

התיישנות עבירות**עבירות שאין התיישנות**

1. **השמדת עם נאצים** - עבירה לפי החוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם ולפי חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם;
2. **רצח** - עבירת רצח לרבות רצח בנסיבות מחמירות;
3. **ראש ממשלה** - ניסיון רצח של ראש ממשלה.

טיפ: "אם (עם) נאצי רצח ראש ממשלה אין התיישנות"

התיישנות על ביצוע עבירות

המחוקק חילק את התיישנות בעבירות לפי **3 סוגי העבירות**:

1. פשע
2. עוון
3. חטא

פשע

פשע חולק ל- 3 קטגוריות:

1. **מאסר עולם או עונש מוות (תלייה) - 30 שנה** - מיום ביצוע העבירה.
2. **פשע חמור 7 שנים ומעלה ומנויות בתוספת לחוק¹³ (עבירת פח"ם פשע חמור מחוזי) - 15 שנה** - מיום ביצוע העבירה.
- חריג:** עוקף 15 - החריג מלמד אותנו מתי ניתן להגיש כ"א בחלוף 15 שנים מיום ביצוע העבירה מסוג פח"ם, וזה כאשר מתקיימים 3 תנאים מצטברים:
 - (1) **החשוד אותר בחלוף 15 שנים;**
 - (2) **בידי הרשות ראיה מסוג אמצעי זיהוי ביומטרי (DNA, תצלום פנים וכדו') + יסוד סביר** שיש באותה ראיה כי להוכיח את זהות החשוד או הקשר שלו לעבירה;
 - (3) **טרם חלפו 23 שנים מיום ביצוע העבירה.**

אם מתקיימים 3 התנאים המצטברים שלעיל, אם מדובר בעבירה שהיא מעל 7 שנים והיא מנויה בתוספת לחוק, וקיימת ראיה מסוג אמצעי ביומטרי, והחשוד אותר אחרי 15 שנים מיום ביצוע העבירה אבל לא עברו 23 שנים מיום ביצוע העבירה = ניתן להגיש נגדו כ"א למרות שחלפו 15 שנים מיום ביצוע העבירה.

פח"ם 7 שנים + נשאר בזירה ראיה אמצעי זיהוי + עברו 15 שנה + לא עברו 23 שנים ומעלה + בתוספת + ביומטרי + יסוד סביר שקושר + והחשוד לא אותר + 23 שנים = **יוגש כ"א למרות שחלפו 15 שנה מיום ביצוע עבירת פח"ם**

¹³ דוגמאות: המתה באחריות מופחתת; עבירות נגזרות לעבירת הרצח; עבירות ביטחון, בגידה וריגול; עבירות חמורות כלפי קטינים; עבירות מין חמורות; עבירות הפוגעות החירות (כגון: חטיפה, החזקה בתנאי עבדות וסחר בבני אדם); עבירות בקשר עם ארגון פשיעה; עבירות טרור. **טיפ:** מוות, ביטחון, קטינים חמור, מין, חירות, ארגון פשע, טרור.

טיפ: פשע חמור-ח=8. אם העבירה היא לא פשע "רגיל" אלא חמור, ח - חמור הוסיפו לנו 8 שנים אחרי ה-15 שנים מיום ביצוע העבירה $23 = 8 + 15$. ניתן להעמיד לדין עד 23 שנים מיום ביצוע העבירה אם יש ראייה ביומטרית+יסוד סביר.

המסילה מסמלת 8 שנים ו-DNA

רציונל: חייב שתהיה ראייה ביומטרית לדוגמה: DNA + יסוד סביר, שקושרת את החשוד לעבירה אם נרצה להאריך את התקופה, הרי לא ניתן להאריך תקופה בלי בסיס התחלתי. והאמצעי הביומטרי מאריך לנו לעוד 8 שנים.

3. **עבירת פשע אחר** - לא עבירה שדינה מאסר עולם ולא פח"ם. **10 שנים ומעלה**, מיום ביצוע העבירה.

עוון

עבירת העוון מתיישנת בחלוף **5 שנים** מיום ביצוע העבירה.

חטא

עבירת החטא מתיישנת בתוך **שנה** מיום ביצוע העבירה.

סה"כ כל התקופות: 61. החלוקה: 1(שנה) - חטא-אחד. חטא מסתיים ב-א'. תקופת ההתיישנות בסוף שנה אחת. נשארו עם 60:

60 - 30 **מאסר עולם או עונש מוות** = 30

30 - 15 **פח"ם 7 שנים ומעלה ומנויות בתוספת** = 15

15 - 10 **פשע אחר** = 5

5 נותר לעבירת עוון

נזכור שפשע מורכב מ-3 אותיות וחולק ל-3 קטגוריות. לרף ההכי חמור בפשע התקופה היא 30. נשאר 30 שאמור להתחלק לעוד 2 קטגוריות של עבירות פשע ברף יותר נמוך ולכן נחלק את ה-30 ל-2 = 15. נותר 15 - 5 עוון = 10 לקטגוריה ההכי נמוכה מסוג פשע.

מתי שעון ההתיישנות נעצר? (לא מתאפס)

לא יובא בחשבון במניין הימים תקופת התיישנות:

1. החשוד נמצא: חו"ל/מתחמק/מצב נפשי או רפואי של חשוד או עד/עד בחו"ל או בגלל פעולה שנקט החשוד/מטעמו או ההליך קשור בטרור או ארגון פשע (ובלבד שהרשות פעלה בשקידה סבירה להשלמת הליכים).

2. פרק זמן שבו נבצר מהרשויות להשלים את הליך החקירה בגלל פעולה שנוקט החשוד. כולל חסינות/ הגשת בקשה לעזרה משפטית ממדינה אחרת.

3. פרק הזמן שבין חתימה על סגירת תיק בהסדר עד לתום התקופה שנקבעה לקיום תנאיו או עד לאי קיום תנאיו- על ידי החשוד או שהתגלה כי ההסדר הושג במרמה.

מה שמשותף לאמור לעיל זה סיטואציות שהחשוד "מונע" את המשך ההתקדמות, או שהעצירה תלויה בחשוד או בגלל החשוד.

"אירוע מנתק" - עוון או פשע (כן מתאפס)

בעבירות פשע או עוון שאירע בהן "אירוע מנתק" יופסק מרוץ ההתיישנות בשל אותו אירוע ויתחיל מחדש בתום האירוע (כלומר, מתחילתו); לעניין זה, "אירוע מנתק" הוא אחד מאלה:

הליכי חקירה; הגשת כתב אישום; הליך מטעם ביהמ"ש.

כלומר, בכל פעם שמתחילה חקירה או מוגש כתב אישום או מתנהל הליך מטעם ביהמ"ש, מתאפסת ההתיישנות ומתחילים לספור אותה מחדש מהליך החקירה האחרון.

מהאמור לעיל ניתן להבין שתקופת ההתיישנות מיותרת ואין באמת תקופת התיישנות כי ניתן לאפס את התקופה שוב ושוב ע"י אירוע מנתק". המצב הזה היה קיים עד שנת 2019 ואז בוצע תיקון לחוק שקבעו גבולות גזרה לתקופת ההתיישנות.

"אירוע מנתק" מסוג הליכי חקירה

לכל עבירה התווספה תוספת מקסימלית - להלן: "התקופה הנוספת".

"התקופה הנוספת" שהתבאסה על ידי המחוקק:

פשע שדינה מיתה או מאסר עולם - התקופה הנוספת היא: 5 שנים.

פשע + עוון המנויה בתוספת לחוק (עבירת עוון חמורה) - התקופה הנוספת היא: 3 שנים.

עוון שאינה מנויה בתוספת לחוק - התקופה הנוספת היא: 2 שנים.

בעבירת פשע שדינה מיתה או מאסר עולם זה קל, כי בודקים את העונש: מיתה/מאסר עולם = 5 שנים. ובעבירת פשע (כולל: פח"ם עד 7 שנים + פשע אחר) = 3 שנים

עכשיו הסיבוב: בעבירה מסוג עוון המנויה בתוספת לחוק = 3 שנים

בעבירה עוון שאינה מנויה בתוספת לחוק = 2 שנים

בעבירה עוון הבסיס להתיישנות היא 5 שנים כפי שלמדנו לעיל, אבל קריטי לדעת האם מדובר בעבירת עוון חמורה שמנויה בתוספת או שלא, כי ההבדל הוא בין 3 שנים לחמורה ל- 2 שנים "פשוטה". **הערה:** במבחן נותנים את הנתון שמדובר בעבירת עוון שמנויה בתוספת וכאן נדלקת נורת אזהרה ונחשב 3 שנים לתקופה הנוספת. אם לא נתון לנו בשאלה שום דבר לגבי התוספת ורק שמדובר בעבירת עוון, נחשב 2 שנים לתקופה הנוספת.

דוגמה להמחשה: חשוד פוטנציאלי מגיע למשרד עו"ד ושואל מתי העבירה "שלו" בטוח מתיישנת. ומדובר בעבירה עוון שלא מנויה בתוספת. אם המענה שיקבל שהעבירה תתיישן בעוד 5 שנים - זה לא נכון. כי 5 שנים זה הבסיס + 2 שנים גבול הגזרה (תקופה נוספת) = 7 שנים, זה המקסימום=בטוח. ויכול להיות שהעבירה תתיישן לפני ונסביר.

כלל ברזל: כוונת המחוקק שחישוב תקופת ההתיישנות תהיה או מיום החקירה האחרון או סך כל התקופות מיום ביצוע העבירה (הבסיס + תקופה נוספת) לפי המוקדם מבניהם.

דוגמאות לכלל ברזל:			
ציר זמן פשע אחר		תקופה נוספת	התיישנות
10 שנים		3 שנים +	נותרו 5 שנים
2 שנים + 8 שנים		סה"כ: 13 שנים	להתיישנות
ביצוע העבירה	משך חקירה 8 שנים	סיום החקירה	8 שנים מסיום החקירה + 10 שנים בסיס התיישנות. סה"כ 18 שנים
8 שנים הייתה חקירה + 10 שנים תקופת בסיס התיישנות $= 18$ שנים גבול גזרה עד 13 שנים, כי זה לפי המוקדם מבניהם.			
הסבר: אם נחשב 10 שנים (בסיס ההתיישנות) מיום החקירה האחרון: מהשנה השמינית 10 שנים קדימה נגיע 8 שנים (מיום החקירה האחרון) + 10 שנים (בסיס התיישנות) = 18 שנים. אם נחשב את סך כל התקופות (הבסיס + תקופה נוספת) מיום ביצוע העבירה: 10 שנים (הבסיס) להתיישנות בעבירת פשע אחר) + 3 שנים (תקופה נוספת) = 13 שנים. אבל זה לפי המוקדם מבניהם - לכן זה 13 שנים.			
ציר זמן עוון "פשוטה"		תקופה נוספת	התיישנות
5 שנים		2 שנים +	נותרו 6 שנים להתיישנות
4 שנים + שנה (1)		סה"כ: 7 שנים	
ביצוע העבירה	משך חקירה שנה אחת (1)	סיום החקירה	שנה מסיום החקירה + 5 שנים בסיס התיישנות סה"כ 6 שנים
שנה (1) הייתה חקירה + 5 שנים תקופת התיישנות $= 6$ שנים גבול גזרה עד 7 שנים, אבל, זה לפי המוקדם מבניהם, כלומר 6 שנים.			

הנוסחה:

$$\text{המוקדם ביניהם!} \left\{ \begin{array}{l} = \text{בסיס התיישנות} + \text{תקופת הנוספת} \\ = \text{מסיום החקירה} + \text{בסיס התיישנות} \end{array} \right.$$

דוגמה:

בסיס התיישנות (ביצוע העבירה פשע פח"ם): 15 שנים + תקופת הנוספת: 3 שנים = 13 שנים

מסיום החקירה: 5 שנים + בסיס התיישנות (ביצוע העבירה פשע פח"ם): 15 שנים = 20 שנים

בסיס התיישנות + תקופת הארכה =

החקירה + בסיס התיישנות =

לפי המוקדם ביניהם: 13 שנים. טיפ: תזכרו: הצטלבות, שיבוץ והמוקדם מבניהם

ניתן להאריך בידי גורמים מסוימים את תקופת החקירה בעוד תקופה:

מאריך התקופה	פשע מיתה/ מאסר עולם	פשע אחר /עוון מהתוספת	עוון שאינה מהתוספת	תנאי להארכה
ראש אגף חקירות	6 חודשים			אינטרס ציבורי
פרקליט מחוז/ראש ענף חקירות במחוז	שנתיים			אינטרס ציבורי + אחד מאלה : השלמת חקירה, הוצאת תעודת חיסיון, השלמת הליך שימוע, קבלת החלטה בערר וכו'
היועמ"ש	הארכה מעת לעת - שנה ; עד לפרק זמן מצטבר :			אינטרס ציבורי + נסיבות מיוחדות
	5 שנים			
הערה : תקופות הארכה האמורות לעיל יבואו בנוסף על תקופת הארכה הקודמת. דוגמה : אם תקופת ההתיישנות לפשע מוארכת ב"תקופה נוספת" 3 שנים. אגף חקירות רשאי להאריך את תקופת ההתיישנות ב- 6 חודשים נוספים, ולאחר מכן הפרקליטות כאשר היא שוקלת להגיש כ"א, פרקליט מחוז יכול להאריך בעוד שנתיים וכך הלאה.				

תזכורת להתיישנות עבירות מין בקטינים:

עדות יחידה בעבירת מין קטין שנפגע ע"י בן משפחה: התלונה הוגשה אחרי גיל 28 + עברה תקופת התיישנות על העבירה - צריך: אישור יועמ"ש + חיזוק.

עדות יחידה בעבירת מין קטין שלא ע"י בן משפחה שמעל גיל 15: התלונה הוגשה אחרי גיל 18 + עברה תקופת התיישנות על העבירה - צריך: אישור יועמ"ש + חיזוק.

התיישנות עונשים

התקופה להתיישנות עונש (20 פשע, 10 עוון, 3 חטא) נמנית מיום **שפסק הדין נעשה חלוט, או מיום ההפסקה בביצוע העונש - לפי המאוחר.**

במניין תקופת התיישנות על עונשים שהוטלו בגין עבירות **פשע או עוון**, לא יובא בחשבון פרק הזמן בו שהה הנידון בחו"ל או שלא ניתן היה לאתרו, **בשל התחמקות מריצוי העונש.**

1. פשע - 20 שנים

2. עוון - 10 שנים **טיפ: 3 = 1 + 2**

3. חטא - 3 שנים

שאלה: ביום 1.11.2019 ביצע גדי עבירה של אימים, עבירה שעונשה 3 שנות מאסר ושאינה מנויה בתוספת לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982. ביום 12.10.2021 הסתיימה החקירה והיחידה החוקרת העבירה את התיק לתביעה לשם הגשת כתב אישום. בשל עומס התיקים

על שולחנה הגישה עיריית התובעת את כתב האישום רק ביום 15.10.2026. גדי טוען שהעבירה התיישנה ועל כן אי אפשר להעמידו לדין.

מה הדין?

- א. גדי צודק, שכן תקופת ההתיישנות הסתיימה ביום 12.10.2026.
- ב. גדי צודק, שכן תקופת ההתיישנות הסתיימה ביום 1.11.2024.
- ג. גדי טועה, שכן תקופת ההתיישנות תסתיים רק ביום 1.11.2026.
- ד. גדי טועה, שכן תקופת ההתיישנות תסתיים רק ביום 1.11.2027.

שלב 1: מה סוג העבירה: רשום לנו 3 שנות מאסר שלא מנויה בתוספת. כלומר, עבירת עוון.

שלב 2: מה תקופת ההתיישנות ומה תקופת הארכה? עבירת עוון (בסיס התיישנות) = 5 שנים; תקופת הארכה לעבירת עוון "רגילה" (נתון לנו שלא מנויה בתוספת): 2 שנים. גבול גזרה: 7 שנים.

נתון לנו מיום 1.11.19 שבוצעה העבירה עד יום 12.10.21 בוצעו הליכי חקירה.

שלב 3: נפעיל את נוסחה:

$$\text{בסיס התיישנות} + \text{תקופת הארכה} = 5 \text{ שנים} + 2 = 7 \text{ שנים מיום } 1.11.19 = 1.11.26$$

$$\text{מסיום החקירה} + \text{בסיס התיישנות} = 12.10.21 + 5 \text{ שנים} = 12.10.26 - \text{המוקדם מבניהם.}$$

סנקציות - תקנות סדר הדין האזרחי

מדובר בסנקציות בסד"א שביהמ"ש יכול להטיל.

בטבלה הבאה נראה: מתי אפשר לדחות/למחוק/להטיל הוצאות/אחר

דחייה	מחיקה	הוצאות	אחר
סמכות כללית			
כל נימוק שלפיו בית המשפט סבור כי ראוי ונכון לדחות את התביעה	התובע פועל באופן שאינו מניח את הדעת או כשראוי ונכון למחוק	שימוש לרעה בהליכי משפט או אי מילוי אחר של התקנות	-
כתב תביעה			
עילות: התיישנות ומעשה בית דין דוגמה: הוגשה תביעה שהתיישנה. משמעות: לא ניתן להגיש מחדש.	כתב התביעה אינו מגלה עילת תביעה או תביעה טורדנית/קנטרנית משמעות: ניתן להגיש מחדש.	אין הטלת הוצאות	-
דחייה - בדחייה בהתיישנות ומעשה בית דין קיימת חסימה על פי דין ולכן דוחים - הגיוני. מחיקה - הזמן השיפוטי יקר. אם אין קייס, טורדני/קנטרני - נמחק והתובע יגיש שוב.			

דחייה	מחיקה	הוצאות	אחר
ערעור			
ביהמ"ש סבור שאין לערעור שום סיכוי להתקבל	הוגש באיחור או אין זכות להגישו	אין הטלת הוצאות	-
הרבה פעמים מחיקה=דחייה, כי בפועל המשמעות היא שלא תצליח להגיש בזמן. טיפ: דחייה - אין סיכוי - בשניהם יש שני י'. לעומת, מחיקה - איחור/אין זכות להגישו.			
תוצאת אי התייצבות התובע לדיון (קדם משפט/דיון-כולל הגשת סיכומים/ערעור)			
דחייה - טעמים מיוחדים (אין דחייה בערעור)	מחיקה - אין טעם סביר	אין הטלת הוצאות	-
אם התובע לא ההתייצב, ביהמ"ש ימחק (חובה) את התביעה, ובהתקיים טעמים מיוחדים ידחה את התביעה. טיפ: בערעור ניתן רק למחוק! בערעור אין י', בדיון יש י' של הדחייה. טיפ: דחייה - טעמים מיוחדים בשניהם יש שני י'. לעומת, מחיקה - אין טעם סביר (גם ערעור).			
תוצאת אי התייצבות התובע (חיקוקים אחרים): תביעות קטנות - רק דחיית התובענה. טיפ: מתעסקים איתך בקטנות וישר דוחים הכל. בית משפט לעניינים מינהליים וביה"ד בעבודה - מחיקה או דחייה + יש אפשרות לדחות את מועד הדיון. טיפ: ביהמ"ש לעניינים מינהליים ובית הדין לעבודה ערכאה עם שלוש מילים, ולכן היא יכולה 3 דברים: מחיקה או דחייה או לדחות מועד הדיון.			
תוצאת אי התייצבות הנתבע			
לא רלוונטי לנתבע	לא רלוונטי לנתבע	אין הטלת הוצאות	*פס"ד
*לא התייצב הנתבע והתובע התייצב, רשאי התובע להוכיח את תביעתו, ויהיה זכאי לסעד שביקש לפי הראיות שהתקבלו . כלומר, התובע יהיה זכאי לקבל פס"ד בהיעדר הגנה.			
תוצאת אי התייצבות בעל דין לפגישת מהו"ת¹⁴ (סמכות הממונה)			
לא יוביל לדחיית או מחיקת כתב הטענות	יחייב בהוצאות זולת אם מצא הממונה כי קיימים טעמים שלא לחייב בהוצאות	-	-
טיפ: ממונה = ממון , הממונה רשאי להטיל עליך ממון (הוצאות) אם לא התייצבת והבנת את מהות פגישת המהו"ת. המהות בפגישת מהו"ת שהצדדים יהיו שם בעצמם.			
אי תשלום תשלומי משפט (ולא קשור לצד שכנגד): אגרה/תשלום למומחה/ערובה**			
על אי תשלום אין דחייה טיפ: אי תשלום - אין שני י', אין דחייה.	ככלל: מחיקת התביעה/הערעור טיפ: אי תשלום - מחיקה, י' אחד.	אין הטלת הוצאות	*מומחה דחיית מועד דיון
* מומחה - בית המשפט רשאי להסתפק בדחיית מועד הדיון בתיק עד לקיום ההוראה רק בנוגע למומחה . אי תשלום למומחה לשק"ד בימ"ש אם להסתפק בדחיית מועד הדיון בתיק, עד ביצוע התשלום. טיפ: מומחה - מועד. אי תשלום למומחה ניתן להסתפק בדחיית מועד דיון.			

¹⁴ פגישת מהו"ת תתקיים: בבימ"ש שלום בתיקים מעל 40 אלף ₪; לא פל"ד ולא נזקי גוף. בפגישת מהו"ת יש שני פונקציונרים: (1) מגשר המהו"ת; (2) הממונה על פגישת המהו"ת - או עו"ד מיחידת הגישור של הנהלת ביהמ"ש או שופט או רשם.

**ערובה - השוואה - בערכאה הדיונית התובע אינו חייב להפקיד ערובה, אלא אם בית המשפט הורה לו לעשות כן. ואם בית המשפט הורה לתובע להפקיד ערובה וזו לא הופקדה - כתב התביעה ימחק. לעומת זאת, בערכאת הערעור המערער חייב להפקיד ערובה, אלא אם בית המשפט פטר אותו מכך. אם המערער לא קיים הוראה בדבר הערובה, <u>רשאי בית המשפט למחוק את הערעור</u> .			
אילוצי זמן			
אילוצי זמן - רק הוצאות. טיפ: זמן=כסף (הוצאות).			
1. טענות סרק שמעלה אחד הצדדים ;			
2. בקשה לשינוי מועד דיון אם ביהמ"ש סבר שהנסיבות מצדיקות זאת ; (בקשות חוזרות)			
3. טענת סמכות שעולתה לא בזמן ;			
4. הארכת דיון שלא לצורך ;			
דחייה	מחיקה	הוצאות	אחר
אי מילוי הוראות הליכים מקדמיים			
הליכים מקדמיים : דיון מקדמי, גילוי ועיון במסמכים, שאלונים, קדם משפט			
אין דחייה	חריג : טעמים מיוחדים	אין סיבה מוצדקת - כלל : חיוב בהוצאות. החיוב יתבצע עד קדם משפט	לחילופין ניתן להתלות את ההליכים
טיפ: אי מילוי הליכים מקדמיים - מ-קדם-יים מאני (הוצאות) קדם - כלל: הוצאות. ואם אתה לא מקדם את ההליך (בכך שאתה לא ממלא אחר הוראות של הליכים מקדימים שנועדו לקדם את ההליך), אנחנו לא נקדם לך את ההליך : מחיקה מטעמים מיוחדים או נתלה את ההליכים.			
מחדלים ללא הצדק סביר			
אין דחייה	ככלל: אי גילוי מסמך מזיק יוביל למחיקה אבל אין חובה. אבל, לכל הפחות יוטלו הוצאות, אלא אם קיימים טעמים מיוחדים שלא.	* מפורט שורה מתחת	
* פירוט תוצאות מחדלים נוספים אם אין הצדק סביר למחדל:			
1. אי קיום הוראות מומחים - לא ניתן יהיה להוכיח דבר שבמומחיות.			
2. בקשה שלא נכללה ברשימת הבקשות - לא ניתן להגיש.			
3. אי גילוי מסמך שיש לגלותו - לא ניתן להגיש.			

שאלה: עו"ד מעיין הגישה בשם מרשתה לילך תביעה לאכיפת חוזה מכר מקרקעין נגד ולדימיר. עו"ד ששון הגיש בשם ולדימיר כתב הגנה. בדיון המקדמי שקיימו הצדדים סירבה מעיין להציג לעו"ד ששון מסמכים נחוצים.

מה הדין?

- א. בית המשפט רשאי למחוק את תביעתה של לילך, ומטעמים מיוחדים אף לדחות את התביעה.
 ב. בית המשפט רשאי לחייב את לילך בהוצאות לטובת אוצר המדינה בלבד, אך אין בסמכותו למחוק או לדחות את תביעתה.
 ג. מטעמים מיוחדים, בית המשפט רשאי למחוק את תביעתה של לילך.

ד. בית המשפט רשאי לחייב את לילך בהוצאות לטובת אוצר המדינה או לטובת ולדימיר, ובסמכותו אף למחוק או לדחות את תביעתה.

בימ"ש לא יכול לדחות תביעה בשל אי מילוי הוראות הליכים מקדמיים.

הערה: קיים הבדל בין לא להציג מסמך שהצד השני יודע אליו ומבקש אותו ואתה לא מגלה אותו שזה מוגדר כ- חלק מהליך מקדמי של גילוי מסמכים, לבין לא לגלות מסמך לצד השני - שכאן הצד השני לא ידע שהמסמך הזה קיים, וכאן זה מתחלק לשניים:

1. אי גילוי מסמך שיש לגלותו - לא ניתן להגיש.
2. אי גילוי מסמך **מזיק** שיש לגלותו - **מזיק** יוביל למחיקה. אבל אין חובה. **אבל, לכל הפחות יוטלו הוצאות, אלא אם קיימים טעמים מיוחדים שלא.**

שיעור 12**מרצה: עו"ד צביקה דולינגר****נושא: נושאים חמים 5**

1. כשרות להעיד
2. ערעורים בעבודה
3. ענייני סמכויות בבית הדין לעבודה
4. הרוב הדרוש חוקי יסוד

כשרות להעיד**כלל: כולם כשרים להעיד**

כשר להעיד=ניתן לחייב את אותו אדם להעיד. יחד עם זאת, לביהמ"ש שק"ד אם לזמן או שלא לזמן עד כי עדותו לא נחוצה או כי לדעת ביהמ"ש מטרת זימון העד היא לא לצורך גילוי האמת.

חריגים:

שלב 1: אמ"ה?

כדי שנוכח את החריגים נעזר בשחקנית אמה סטון: אמ"ה

א	אזרחי
מ	לא מתלונן
ה	הגנה

א	אזרחי	אין חריגים. במשפט אזרחי כולם כשרים להעיד.
לא אזרחי (משפט פלילי) - נמשיך ונבדוק:		
מ	מתלונן	לא מתלונן. ברגע שאדם הגיש תלונה במשטרה = כשר להעיד בתיק.
לא מדובר בעד שהתלונן - נמשיך ונבדוק:		
ה	הגנה	לא מדובר בעד הגנה. כלומר, מדובר בעד שבא להעיד לחובת הנאשם, ולא לטובת הנאשם. דוגמה: אישה מזמינה את בעלה להעיד במשפט שמתנהל נגדה, הוא כשר להעיד כי היא זימנה אותו, הוא עד מטעם הגנה שכביכול בא להעיד לטובתה (ובחקירה נגדית ניתן לשאול אותו והוא כשר).

אם התשובה ל 3 של: אמ"ה היא לא - נמשיך לשלבים הבאים ונבדוק אם החריגים האחרים חלים בענייננו. אם התשובה ל 1 מתוך 3 של אמ"ה זה כן. נעצור שם, העד כשר להעיד.

שלב 2: האם מדובר במשפחה?

בנושא כשרות להעיד יהיו לפחות שני שחקנים בשאלה: (1) עד (2) נאשם. בשלב השני נבדוק מה היחסים בין העד לנאשם, והאם הם נקראים בגדר משפחה. אם הם "משפחה" - העד לא כשר להעיד.

"משפחה" לעניין כשרות להעיד: 1. בין בני זוג; 2. בין הורה וילד (כולל ילד מאומץ).

כך, שאח יכול להעיד נגד אחיו. רציונל: במידה ובני זוג או הורה וילד יאלצו להעיד אחד נגד השני, זה יוביל קרוב לוודאי לפירוק התא המשפחתי. לעומת, אחים שסכסוך ביניהם לא בהכרח יוביל לפירוק התא המשפחתי.

אם התשובה לשאלה שמדובר בבן משפחה = ככלל: לא כשר. אבל, קיימים חריגים ונבדוק האם מדובר בעבירות: אלימות; מין/הזנחה במשפחה.

שלב 3: עבירת אלימות?

נבדוק האם מדובר בעבירת אלימות. אם מדובר בעבירת אלימות **וכלפי כל אדם** = העד כשר להעיד. רציונל: אלימות בסופו של יום יכולה לחדור גם לתא המשפחתי. כך שבעבירת אלימות כולם כשרים להעיד, גם אם מדובר בהורה וילד או בני זוג.

הגדרה לאלימות (כל סוג של עבירת אלימות):

☒ אלימות כלפי **כל אדם**

☒ אלימות כלפי רכוש - ונדליזם מוגדר כאלימות וזה לא גניבת רכוש זה אלימות נגד רכוש.

☒ איום באלימות

☒ הפרת צווים כנגד אלימות במשפחה

שלב 4: עבירת מין או הזנחה בתוך המשפחה?

אם התבצעה עבירת מין או ההזנחה בתוך המשפחה = העד כשר להעיד. נזכיר בתוך המשפחה, משפחה מוגדרת בצמצום וזה כולל רק בין בני זוג ו- בין הורה וילד. דוגמה: עבירת מין בין אחים, וההורה עד לעבירה שהתרחשה, אז הורה לא יכול להעיד נגד האח שפגע, אבל אח יכול להעיד נגד אח אחר כי זה לא מוגדר "משפחה". כך גם בני זוג בעבירת מין יכולים להעיד אחד נגד שני, או הורה שביצע עבירת מין או הזנחה בילדו, ההורה השני והילד יכולים להעיד נגדו.

רציונל: המחוקק לא רוצה להציב את ההורה במצב לא אפשרי שהוא נאלץ לבחור בין ילדיו.

מה לגבי עבירות שיבוש ועבירות נגזרות? גם הן נכללות. כלומר, המבחן הוא שאם העד כשר להעיד בעבירה העיקרית הוא יהיה כשר להעיד גם בעבירת השיבוש או בעבירה הנגזרת ולהיפך.

דוגמה: ילד הולך עם אביו ברחוב, האבא מבקש ממנו להמתין, נכנס לחנות וגונב את הקופה ורץ חזרה לבן שלו. בדיוק עובר שם שוטר, האבא מנסה להתחמק, זורק את כל מה שהוא לקח מאחורי שיח. הילד היה עד להכל, גם לזה שאבא שלו גנב וגם לשיבוש שהוא זרק את הכל לשיח. האם ניתן לזמן את הילד לעדות מטעם התביעה? נבדוק בהתאם לשלבים:

שלב 1: אמ"ה - לא אמ"ה. נמשיך: שלב 2: האם מדובר במשפחה? כן (ילד נגד אביו)=לא כשר להעיד. אבל נבדוק את החריגים: שלב 3: עבירת אלימות? לא (עבירת גניבה "רגילה" לא נכללת בגדר מעשה אלימות. לעומת זאת, שוד בא בגדר אלימות). שלב 4: עבירת מין או הזנחה בתוך המשפחה? לא. נשארנו אם הלא כשר להעיד, והילד לא כשר להעיד נגד אביו בעבירה העיקרית (גניבה) ולכן הוא גם לא יהיה כשר להעיד בעבירה הנגזרת (שיבוש).

דוגמה נוספת: ילד הולך עם אביו ברחוב, והאבא מרביץ למישהו עם אגרופן. האבא רואה שוטר שמתקרב והוא זורק את האגרופן לשיח. הילד עד גם לאלימות וגם לכך שהאבא זרק את האגרופן לשיח. האם ניתן לזמן את הילד לעדות מטעם התביעה? שלב 1: אמ"ה - לא אמ"ה. נמשיך: שלב 2: האם מדובר במשפחה? כן (ילד נגד אביו) = לא כשר להעיד. נמשיך ונבחן האם מתקיימים החריגים: שלב 3: עבירת אלימות? כן = הילד כשר להעיד נגד אביו בעבירה העיקרית של האלימות, ולכן הוא גם כשר להעיד בעבירה הנגזרת של השיבוש החבאת האגרופן.

דוגמה נוספת: ילד הולך עם אביו ברחוב, האבא מבקש ממנו להמתין, הוא נכנס לחנות ומבצע שוד אלים, ורץ חזרה לבן שלו. הוא לוקח את אחד השיקים ומזייף לעייני בנו שיק. בדיוק עובר שם שוטר. הילד היה עד להכל, גם לזה שאבא שלו שדד וגם לזיוף. האם ניתן לזמן את הילד לעדות מטעם התביעה בנוגע לזיוף שיק? לא. יזמנו אותו לעדות בנוגע לעבירת שוד אבל התביעה לא תוכל לשאול אותו שאלות בנוגע לעבירת זיוף השיק.

שאלה: נגד יוסף, אחיו הגדול של דוד, הוגש כתב אישום בגין ביצוע מעשה מגונה באחיו הקטן. התביעה מבקשת לזמן לעדות את מיכל, אמם של השניים.

האם מיכל כשרה להעיד נגד בנה?

א. לא.

ב. כן, משום שמדובר בעבירת מין.

ג. כן, משום שמדובר בעבירת מין שהתבצעה בתוך המשפחה.

ד. לא, אלא אם כן מדובר בעבירה שחוק הגנת ילדים חל עליה.

נבדוק: שלב 1: אמ"ה - לא אמ"ה. נמשיך ונבדוק: שלב 2: האם מדובר במשפחה? כן. אמא = הורה נגד ילד (=אח). נבחן אם מתקיימים כאן החריגים: שלב 3: עבירת אלימות? לא. שלב 4: עבירת מין או הזנחה בתוך המשפחה? לא (זה בוצע בין שני אחים) האמא לא כשרה להעיד נגד הילד.

שאלה: בשעה שצעד ליד ביתו ראה יונתן את אחיו רמי סוחר בסמים. שעה לאחר מכן ראתה אתי, אמם המאמצת של השניים, את רמי מחביא סכין בחדרו. כעבור ימים אחדים הגישה המאשימה נגד רמי שני כתבי אישום, האחד בעבירה של סחר בסמים מסוכנים והשני בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה ושל שיבוש מהלכי משפט בנוגע לעבירה זו. המאשימה מבקשת להביא את יונתן כעד להוכחת עבירת הסמים ואת אתי כעדה להוכחת עבירת השיבוש.

מה הדין?

א. יונתן כשר להעיד נגד רמי, אך לא אתי.

ב. יונתן אינו כשר להעיד נגד רמי, אך אתי כשרה להעיד נגדו.

ג. יונתן ואתי כשרים להעיד נגד רמי.

ד. יונתן ואתי אינם כשרים להעיד נגד רמי.

השאלה מתחלקת מתייחסת לכשרותם של שני עדים ויש לבחון כל אחד מהם:

עד יונתן (אח) - ראה שרמי (אחיו המאומץ) מוכר סמים - שלב 1: אמ"ה - לא אמ"ה. נמשיך ונבדוק: שלב 2: האם מדובר במשפחה? לא (אח נגד אח). האח יכול להעיד נגד אחיו.

אם התשובה לשלב 2 היא לא, כלומר לא מדובר בבן משפחה=כשר להעיד. ולא רלוונטי שנבדוק האם מתקיימים החריגים של שלב 3 ו-4 שהם חריגים למצב שבו מדובר בבן משפחה, ועדיין ניתן להעיד אותם. כלומר, שני השלבים אח"כ של אלימות ומין והזנחה בתוך המשפחה, זה במצב שהתשובה היא שכן מדובר בבן משפחה, ובכל זאת ניתן להעיד.

אמא: ראתה שרמי (בנה המאומץ) מחביא סכין בחדרו (עבירת השיבוש); מואשם בחבלה בכוונה מחמירה - שלב 1: אמ"ה - לא אמ"ה. נמשיך ונבדוק: שלב 2: האם מדובר במשפחה? כן (הורה נגד ילד). התשובה היא שכן=לא כשרה להעיד, אבל נבדוק אם תקיימים החריגים: שלב 3: עבירת אלימות? כן. האמא כשרה להעיד נגד הילד.

בשאלה נתון לנו, שכתב האישום כולל בין היתר: "חבלה בכוונה מחמירה ושל שיבוש מהלכי משפט בנוגע לעבירה זו" - מודגש בנוגע לעבירה זו, ומכאן ניתן להסיק שהסכין קשורה לחבלה בכוונה מחמירה והחבאת הסכין היא שיבוש שנלווית לעבירת האלימות ולכן האמא יכולה להעיד נגד בנה.

מתי עד כשר להעיד אך לא ניתן לכפות עליו להעיד?

מדובר במקרה שבו יהיו לפחות שלושה שחקנים וכ"א אחד בשאלה: (1) עד; (2) נאשם; (3) שותף.

אם בשאלה מתארים מצב שהוגש כ"א אחד נגד שני נאשמים: נאשם 1 ונאשם 2 והם שותפים לעבירה והוגש נגדם כ"א אחד במשותף. ונתון בשאלה שעד שאמור להעיד במשפט, הוא קרוב משפחה של נאשם 1. האם ניתן לכפות על העד שהוא קרוב משפחה של נאשם 1 להעיד נגד השותף - נאשם 2?

חשוב לציין קודם כל: **שבכל מקרה העד יהיה כשר להעיד כנגד השותף**. השאלה היא האם ניתן לכפות עליו להעיד כנגד השותף. לשם כך, נבדוק את הקשר בין לקרוב המשפחה. והאם העד (קרוב משפחה) כשר להעיד נגד הנאשם (קרוב משפחה).

אם התשובה חיובית = כשר להעיד: ניתן לכפות על העד להעיד כנגד השותף של קרוב המשפחה.

אם התשובה שלילית = לא כשר להעיד: לא ניתן לכפות על העד להעיד כנגד השותף של קרוב המשפחה.

שאלה: ראובן נאשם ביחד עם שמעון בביצוע עבירת שוד אלימה, בכתב אישום אחד. התביעה מעוניינת להעיד את לוי, בנו בן ה-11 של שמעון, נגד ראובן.

מה הדין?

א. לוי אינו כשר להעיד נגד ראובן.

ב. לוי כשר להעיד נגד ראובן, וניתן לכפות עליו להעיד.

ג. לוי כשר להעיד נגד ראובן, אך לא ניתן לכפות עליו להעיד.

ד. לוי אינו כשר להעיד מאחר שהוא למטה מגיל 14 ועבירת שוד היא עבירה מסוג פשע.

כדי שנוכל לענות לגבי השותף, אנחנו צריכים לבדוק את הנאשם שהוא קרוב המשפחה. לכן תחילה נבדוק את האם בנו של שמעון (העד) יכול להעיד נגדו (נאשם):

נבדוק: שלב 1: אמ"ה - לא אמ"ה. נמשיך ונבדוק: שלב 2: האם מדובר במשפחה? כן (ילד נגד הורה/נאשם 1) = כשר להעיד. אבל נבדוק אם מתקיימים החריגים: שלב 3: עבירת אלימות? כן (שוד אלים) = הילד כשר להעיד נגד אביו. ואם הבן כשר להעיד נגד אביו (נאשם 1) קל וחומר שהוא כשר להעיד נגד השותף (נאשם 2).

טיפ: נזכור אמ"ה כפול 2: (1) אמ"ה - לא. נבדוק: (2) משפחה, אלימות, מין הזנחה (אותיות אמ"ה)

עבירת ריבוי נישואין

מדובר במקרה שבו יתואר מצב של לפחות שלושה שחקנים בשאלה: מינימום שתי נשים ומבולבל אחד: (1) נאשם בריבוי נישואין (2) אישה א' (3) אישה ב'.

מדובר במצב חריג, מכיוון שאמרנו לעיל שבענייני כשרות להעיד, אחרי שבחנו את אמ"ה והתשובה היא לא, נבדוק את שלב 2 נבחן האם מדובר במשפחה - ואם מדובר במשפחה לא ניתן להעיד. ובני זוג הם בגדר משפחה ולכן כלל הם לא כשרים להעיד אחד לחבות האחר. ובמידה והתשובה היא כן, נבחן את החריגים: שלב 3 ו-4 (אלימות; מין או הזנחה בתוך המשפחה) ואם החריגים לא מתקיימים = לא כשר להעיד. ועבירת ריבוי נישואין זה אמור להיעצר בשלב שהם בני משפחה והחריגים לא מתקיימים ולכן הם התוצאה זה שהן לא כשרות להעיד. אבל כאן המחוקק קבע שבעבירת ריבוי נישואין, הנשים בכל זאת כשרות להעיד כנגד הנאשם בעבירת הנישואין (בעלן), אבל לא ניתן לכפות עליהן להעיד.

טיפ: רוצה גם וגם = אפשר גם וגם 😊 (גם אישה א' וגם אישה ב' יכולות להעיד נגדו אם הן רוצות).

הערה: אם אחת הנשים מתלוננת נגד בעלה על עבירת ריבוי נישואין = כשרה להעיד וניתן לכפות אותה להעיד. כי זה נופל בשלב המקדמי שבו נבדוק שזה לא אמ"ה בפעם הראשונה אזרחי; **מתלונן**; עד הגנה. אם היא התלוננה=כשרה להעיד וניתן לכפות אותה להעיד.

ערעורים בעבודה

פסקי דין

בית המשפט העליון						
ברשות						
30+45						
בית הדין הארצי לעבודה						
בזכות	בזכות	ברשות	ברשות	בזכות	בזכות	ברשות בתוך 15 ימים (רק בשאלה משפטית)
45 ימים	30 ימים		15 ימים		14 ימים	בתוך ביה"ד האזורי לשופט 15 ימים
פלילי פס"ד	"רגיל" פס"ד	בי"ל ערעור	דיון מהיר פס"ד	רשם פס"ד	קיבוצי פס"ד	רשם : עבודה/קצבה פס"ד (50,000 ₪)
בית הדין האזורי לעבודה						

פס"ד פלילי - ניתן לערער באופן זהה לחלוטין להליך הפלילי. ערעור ראשון לערכאה למעלה (מהאזורי ל- ארצי) בזכות; בתוך 45 ימים. ערעור שני (מביה"ד הארצי לביהמ"ש העליון) ברשות; 30 ימים להגיש את בקשת הרשות; ניתנה הרשות- בתוך 45 ימים להגיש את הערעור עצמו. דוגמה: כ"א על אי פרסום תקנון למניעת הטרדה מינית בעבודה (חובה על פי דין והפר עובר עבירה פלילית). מדובר בעניין פלילי וניתן להגיש את כ"א או בבימ"ש השלום או בביה"ד האזורי לעבודה. במידה וכ"א מוגש לביה"ד האזורי לעבודה ההליך יהיה זהה מבחינת סדרי הדין וערעורים.

החלטה מינהלית של השר הממונה על חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם - במידה ורוצים להשיג את על החלטת השר הממונה על חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, למרות שזאת החלטה של שר, לא נעתור לבג"ץ, אלא לביה"ד הארצי לעבודה.

טיפ: חוק העסקה ע"י קבלני כוח אדם. קבלן = גורם שדואג לביצוע/טיפול עניין בעבור גורם אחר. בהשוואה: ארצי קבלן של העליון בנושאים של דיני עבודה, ולכן ידאג לטפל בהחלטה מינהלית של שר בעניין חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם.

פס"ד "רגיל" - של שופט באזורי ניתן לערער בזכות, בתוך 30 ימים לביה"ד הארצי.

ערעור לפי חוק הביטוח לאומי (ב"ל) - ביה"ד האזורי משמש כערכאת ערעור על החלטות של ועדות הביטוח לאומי. במידה ורוצים לערער על החלטה של ועשה של ב"ל, נערער לביה"ד האזורי. במידה ונרצה לערער על פס"ד של ביה"ד האזורי לעבודה על החלטה של הועדה של ב"ל, מדובר כבר בערעור השני, וערעור שני כמו שלמדנו תמיד ברשות למעט 3 מקרים, כך שתוגש בר"ע תוך 30 ימים לביה"ד הארצי לעבודה.

פס"ד דיון מהיר - לא מדובר בהליך שדומה לדיון מהיר "האהוב והמוכר" מסד"א. בביה"ד לעבודה, דיון מהיר יותר דומה לתביעות קטנות גם מבחינת הדברים "הקטנים" שנידונים שם, וגם במבחינת ערעורים. הערעור יהיה ברשות על פס"ד ועל החלטות ביניים לא ניתן לערער בכלל.

בכל החומר הנלמד יש רק שני פסקי דין ששוללים מאיתנו את הזכות לערער עליהם בפעם הראשונה והערעור הראשון יהיה ברשות: פס"ד בבימ"ש לתביעות קטנות; פס"ד בדיון מהיר בביה"ד האזורי לעבודה. כנ"ל לגבי החלטות ביניים לא ניתן לערער בכלל על החלטות ביניים: לא בימ"ש לתביעות קטנות; ולא בדיון מהיר בביה"ד האזורי לעבודה.

שאלה: במסגרת הליך בדיון מהיר בבית הדין לעבודה, דחה שופט בית הדין את בקשת התובע לדחות מועד דיון.

האם וכיצד ניתן להשיג על ההחלטה?

- א. לא ניתן לערער על ההחלטה בשלב זה, לאור סוג ההחלטה.
- ב. ב לא ניתן לערער על ההחלטה בשלב זה, לאור סוג ההליך.
- ג. אין כל מניעה לערער ברשות על החלטת בית הדין.
- ד. על החלטה זו ניתן לערער בזכות.

חלופה א' לא נכונה - כי לא בגלל סוג ההחלטה לא ניתן לערער, אלא בגלל סוג ההליך. בהליך דיון מהיר בביה"ד האזורי לעבודה לא ניתן לערער על אף החלטות ביניים (כמו בתביעות קטנות).

פסק דין "רגיל" של רשם - פס"ד של רשם ביה"ד האזורי ניתן לערער בזכות לארצי; בתוך 15 ימים.

טיפ: רשם חצי שופט. 30 ימים בפס"ד "רגיל" של שופט; 15 ימים בפס"ד "רגיל" של רשם.

פסק דין של רשם בשכר עבודה או קצבה עד 50,000 ₪ - אומנם מדובר בפס"ד, אבל פס"ד מצומצם ומסוים. לכן הערעור יהיה מצומצם, כמו נערער פנימה לשופט בביה"ד האזורי בזכות; בתוך 15 ימים. ועל פס"ד של שופט ביה"ד האזורי על פס"ד של הרשם, ניתן לערער **ורק בשאלה משפטית**: ברשות; בתוך 15 ימים לביה"ד הארצי.

פסק דין בסכסוך קיבוצי - ערעור בזכות לביה"ד הארצי לעבודה בתוך 14 ימים.

ערעור על החלטה של רשם בביה"ד הארצי לעבודה - נערער פנימה, כלומר לשופט בתוך ביה"ד הארצי לעבודה; בזכות; בתוך 7 ימים.

החלטה אחרת

בית הדין הארצי לעבודה					
	רשות	ברשות	ברשות לארצי בתוך 15 ימים	 	ברשות
	15 ימים	7 ימים	בזכות פנימה לשופט ביה"ד האזורי בתוך 7 ימים		צו שר המשפטים חל ברובו בביה"ד לעבודה
	שופט	סכסוך קיבוצי	רשם		+
	החלטה אחרת	החלטה אחרת	החלטה אחרת		החרגות נוספות
החלטה אחרת בית הדין האזורי לעבודה					

זמנים לערעור על פס"ד והחלטות אחרות - חצי טיפים - חצי עבודה:

פס"ד רגיל (שופט): 30 ימים (בזכות)	החלטה אחרת רגיל (שופט): 15 ימים (רשות)
פס"ד סכסוך קיבוצי: 14 ימים (בזכות)	החלטה אחרת סכסוך קיבוצי: 7 ימים (רשות)
פס"ד בדיון מהיר: ממהרים ולכן זה חצי מהזמן 15 ימים לערעור + ברשות + אין זמן להחלטות אחרות-אין אופציה לערער על החלטות אחרות.	

רשם - מקבל חצי מהזמנים לעומת השופט.

פס"ד "רגיל" רשם:	15 ימים בזכות לארצי	החלטה אחרת רשם:
פס"ד רשם עבודה/קצבה:	15 ימים ברשות לארצי	פנימה-שופט ביה"ד אזורי
(50,000 ₪ מצומצם): 15 ימים בזכות	(רק בשאלה משפטית)	ערעור שני - ניתן לערער:
קודם פנימה - לשופט ביה"ד אזורי		15 ימים ברשות לארצי
על החלטה של רשם ביה"ד הארצי לעבודה: ערעור לשופט ארצי בתוך 7 ימים בזכות.		
ב"ל ברשות: גלגול שלישי: וועדה-אזורי-ארצי = 3 - 30 ימים; פס"ד פלילי 45 ימים - זהה.		

צו שר המשפטים חל ברובו בביה"ד לעבודה + החרגות נוספות [מועדים+מינוי מומחה]¹⁵:

☒ היקף כתבי טענות - אין חריגים.

☒ מועדים - לא ניתן לערער. חריג לחריג:

☒ החלטה שלא להאריך מועד בחיקוק שמשמעותה שלילת האפשרות לפתוח הליך [יש כאן 3 תנאים מצטברים: (1) שלא להאריך + (2) בחיקוק + (3) המשמעות של אי הארכת המועד מונע פתיחת הליך משפטי] דוגמה: החלטה לאי הארכת מועד להגשת ערעור - לתקף לכל סוגי ההליכים.

- ☒ חוק המקרקעין
 ☒ פקודת הנזיקין: (1) הסגת גבול
 (2) הפרת חובת חקוקה (3) גרם הפרת חוזה (3) ה'
 ☒ חוק איסור לשון הרע
 ☒ סעד זמני
 ☒ הסכם קיבוצי

ניתן לערער בעניין מועדים

טיפ: hi hi hi i'm on vacation - אירוניה 😊 בעבודה חולמים על חופשה: נזכור את הצב -

vacation ו- on + hi 3 - ה' נזיקין. ו- i'm - מומחה.

☒ הוצאות ושכ"ט - זה רלוונטי בהחלטות ביניים. חריג: החלטה בעניין הוצאות משפט או שכ"ט, שניתנה לאחר מתן פסק דין ושאינה נבלעת בו (ברור מאליו - הסתיים ההליך).

☒ גילוי מוקדם - גילוי מסמכים ושאלונים. חריג לחריג:

☒ גילוי מסמך ספציפי.

☒ עיון במסמכים.

☒ טענות חיסיון.

☒ ענייני עדויות. חריג לחריג:

☒ החלטה על מינוי מומחה מטעם ביה"ד + החלטות שעוסקות בדחייה:

☒ עדויות מיוחדות

☒ עדות מוקדמת

☒ היוועדות חזותית

☒ עדות חוץ

☒ שלבי הדיון - החלטות טכניות על שלבי הדיון. חריג לחריג: החלטה שהדיון ישמע במפוצל.

הערה: יודגש כי צו בית הדין לעבודה, המגביל את היכולת של בעלי הדין להגיש בקשת רשות ערעור על מספר סוגי החלטות, אינו חל על החלטות של רשם.

¹⁵ כל מה שסומן בצבע אדום = החלטות שהתווספו מעבר לקבוע בצו שר המשפטים.

שאלה: בית הדין האזורי לעבודה בחיפה שדן בתובענה להסגת גבול במקרקעין נתן את החלטתו בתביעה שהגיש שגיא נגד מעסיקתו, ולפיה הוא מאשר הזמנה לעדות של מנהלו של שגיא, דוחה את הבקשה לזמן לעדות את מנכ"ל מעסיקתו, וכן קבע את מועד הדיון לישיבת ההוכחות. בית הדין פסק לחובתו של שגיא הוצאות בגין הגשת הבקשה.

איזו מבין החלטות בית הדין יכול שגיא לתקוף משפטית מייד?

- א. דחיית הזמנת מנכ"ל מעסיקתו של שגיא לעדות.
ב. דחיית הזמנת מנכ"ל מעסיקתו של שגיא לעדות וקביעת מועד הדיון.
 ג. הקביעה כי עדי ההגנה יישמעו ראשונים והזמנה לעדות את מנהלו של שגיא.
 ד. פסיקת הוצאות משפט בגין הגשת הבקשה.

יש לנו 3 החלטות אחרות: (1) מאשר הזמנה לעדות של מנהלו של שגיא; (2) דוחה את הבקשה לזמן לעדות את מנכ"ל מעסיקתו; (3) קביעת מועד הדיון לישיבת ההוכחות.

נבחן את ההחלטות לפי צו שר המשפטים חל בדיני עבודה + החרגות (מועדים+מומחה):

שתי ההחלטות בעניין העדות: (1) מאשר הזמנה לעדות של מנהלו של שגיא; (2) דוחה את הבקשה לזמן לעדות את מנכ"ל מעסיקתו - לפי צו שר המשפטים לא ניתן לערער על החלטה לאשר הזמנת עדות, אבל ניתן לערער על החלטה שדוחה הזמנת עד.

ההחלטה בעניין מועד: (3) קביעת מועד הדיון לישיבת ההוכחות - לפי צו שר המשפטים לא ניתן לערער על החלטה בעניין מועדים למעט החלטה ששוללת פתיחת הליך, אבל בעבודה הוסיפו לנו עוד חוקים שבהם ניתן לערער על החלטות בנושא מועדים, וביניהם חוק המקרקעין. ולכן ניתן לערער. כך שחלופה ב' נכונה: ניתן לערער על ההחלטה דחיית הזמנת מנכ"ל מעסיקתו של שגיא לעדות (בהתאם לרשימת החרגים "הרגילה" בצו) ועל קביעת מועד הדיון (בהתאם לאחד החרגים שהתווסף לצו בדיני עבודה).

ענייני סמכויות בבית הדין לעבודה

ביה"ד הארצי לעבודה ידון כערכאה דיונית ואחרונה בתביעות מסוימות:

1. ארגון זה מול ארגון זהה

ארגון עובדים	מול	ארגון עובדים	הערה: אם מדובר בסכסוך של ארגון עובדים
או			מול ארגון מעבידים - הסמכות לביה"ד האזורי.
ארגון מעבידים	מול	ארגון מעבידים	טיפ: אם זה X (הצלבה) לא בארצי.

2. הסכם קיבוצי כללי

הסכם קיבוצי "רגיל"	=	ביה"ד האזורי	הערה: לבקשת בעל דין או היועמ"ש, ביה"ד
הסכם קיבוצי מיוחד			הארצי (נשיא/סגנו) יכול להחליט לדון כערכאה
הסכם קיבוצי כללי	=	ביה"ד הארצי	דיונית גם בהסכם קיבוצי "רגיל" או מיוחד.

כשמדובר בהסכם קיבוצי מיוחד - ידון בביה"ד האזורי לעבודה. לעומת זאת, כשמדובר בהסכם קיבוצי כללי - ידון בביה"ד הארצי לעבודה. רציונל: הסכם קיבוצי כללי, מדובר בקבוצה מאוד גדולה של עובדים ולכן זה ידון בארצי.

הערה: בשאלת לשכה, אם רשום: הסכם קיבוצי או הסכם קיבוצי מיוחד - נפנה לאזורי. רק כשרשום הסכם קיבוצי כללי - נפנה לארצי.

פקודת הנזיקין - ביה"ד לעבודה

ביה"ד לעבודה ככלל: לא תובעים מכוח פקודת הנזיקין. חריג: 3 ה': (1) הסגת גבול (2) הפרת חובת חקוקה (3) גרם הפרת חוזה - הסמכות היא סמכות ייחודית לביה"ד לעבודה!

טיפ: hi hi hi i'm on vacation - אירוניה 😊 בעבודה חולמים על חופשה 3 hi 3 ה'; on - נזיקין.

דוגמה להסגת גבול: עובדים התבצרו במפעל החברה. מדובר בסכסוך שנובע מהעבודה, ומדובר בהסגת גבול - הם השתלטו על מבנה של החברה - הסמכות היא לביה"ד האזורי לעבודה.

דוגמה לגרם הפרת חוזה: מעסיק רוצה שעובד מסוים יעבוד אצלו והוא גורם לו להפר את החוזה שחתם עם המעסיק הנוכחי - המעסיק הנוכחי יכול להגיש תביעה בגין גרם הפרת חוזה.

דוגמה להפרת חובה חקוקה: המעסיק הפר חובה שרשומה בחוק דיני עבודה.

הערה: סמכות ייחודית לביה"ד לעבודה - רק אם זה קשור לעבודה + רק לעוולות שצינו מתוך פקודת הנזיקין עצמה (3 ה'), כך גם לגבי עוולה לפי איסור לשון הרע. שאר החוקים אין סמכות ייחודית כגון: חוק למניעת הטרדה מינית, חוק עוולות מסחריות ועוד.

הטרדה מינית במקום העבודה

הסמכות לדון בתביעה לפיצויים בגין הטרדה מינית במקום העבודה נתונה לבית הדין לעבודה. לעומת זאת, הסמכות לדון בתביעה לפיצויים בגין אונס במקום העבודה נתונה לבית המשפט האזרחי הרגיל.

תביעה הכוללת דרישה לפיצויים הן בגין הטרדה מינית במקום העבודה והן בגין אונס במקום העבודה נתונה אף היא לסמכות בית המשפט האזרחי הרגיל.

הרוב הדרוש חוקי יסוד

הדחות 90

מבקר המדינה נשיא המדינה	הדחה בשל התנהגות בלתי הולמת	90 חברי כנסת טיפ: הדחה בספורט בתום 90 דקות.	3/4 (שלושת רבעי) בוועדת הכנסת
חבר כנסת	הדחה בשל הסתה לגזענות או תמיכה במאבק מזויין נגד ישראל		

שאר סוגי ההחלטות על סיום/השעיה/הפסקה/העברה מתפקיד: 61

61 חברי כנסת טיפ: מי משחק כדורגל בגיל הזה.	החלטה בעניין השעיה וההעברה יו"ר הכנסת מתפקידו או סגנו	טיפ: השעיה - שני ה', גם יו"ר וגם סגנו.
	הפסקת כהונת רה"מ מחמת עבירה שיש עמה קלון	טיפ: המלצת ועדת הכנסת + טיפ: כהונה - ועדת הכנסת+ק/כ
	העברת כהונה של מבקר המדינה מטעמי בריאות	טיפ: מבקר - בא לביקור, ולכן לא צריך משהו מעבר.
	החלטה על סיום כהונת הנשיא מטעמי בריאות	טיפ: (שני שלישים) ועדת הכנסת + טיפ: כהונה נשיא בריאות: נשיא=נוסף ל-61 + ועדת הכנסת בריאות - ב=2-שני שלישים.

נשיא המדינה

61 חברי כנסת טיפ: נ=50, שני מועמדים, יא=11. 61 = 50+11. לבחירת נשיא כאשר יש שני מועמדים נדרש רוב של 61 ח"כ.	הרוב הנדרש לבחירת נשיא (לפחות שני מועמדים) בהצבעה ראשונה
תהיה הצבעה בעדו או נגדו, והוא ייבחר אם מספר הקולות שניתנו בעדו עלה על מספר הקולות שניתנו נגדו.	מועמד אחד לנשיאות
טיפ: א (1) ח (ח"כ) ד (4) ועדת הכנסת יכולה להאריך את התקופה פעמיים, ולא צריך ללכת למליאת הכנסת. אחרי הפעמים, בהצבעה 61 ח"כ.	הארכת הפסקה הזמנית של כהונת נשיא המדינה

חוקי יסוד

רוב השאלות בחוקי היסוד מנוסחות כך: "כיצד ניתן לשנות חוק יסוד: X". **ככלל רוב רגיל:** חוק יסוד - ניתן לשנות ברוב רגיל. דוגמה: 3 ח"כ נגד 2 ח"כ. **חריגים 61 חברי כנסת:**

☒ חוק יסוד: **משאל עם**

☒ חוק יסוד: **הלאום**

☒ חוק יסוד: **הממשלה** - רוב בכל 3 הקריאות על מנת לשנות את החוק.

טיפ: ממשלה - רוב של 61 בכל ה- שלוש קריאות.

☒ חוק יסוד: **חופש העיסוק** + מתן תוקף בהוראת חוק (בחוק רגיל) שאינה עומדת בפסקה ההגבלה (חוק חורג).

הערה: בחלופה יכולים לרשום לנו רוב חברי כנסת או רוב חברי הכנסת. הכנסת - זה 61 ח"כ. לעומת רוב חברי כנסת, בלי "ה" זה הרוב שנכח במליאה בזמן ההצבעה וזה יכול להיות 2 מול 1.

טיפ: "ממשלת הלאום לא עוסקת בעם"

שאלה: מה הרוב הנדרש לשינוי חוק יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי?

- א. 61 חברי כנסת.
 ב. כל רוב מזדמן של חברי הכנסת הנוכחים במליאה בשעת ההצבעה.
 ג. 80 חברי כנסת.
 ד. לא ניתן לשנות את חוק היסוד.

סעיפים נוספים 80

שטחים	
80 שינוי הסעיף האוסר על העברת סמכויות בשטח ירושלים לגורם זר - הסעיף משוריין בהצבעה של 80 ח"כ אישור החלטת ממשלה בדבר ויתור על שטחים או הצבעה של 80 ח"כ או 61 ח"כ + משאל עם	טיפ: ירושלים: שלם-שמונים. טיפ: לצמצם במסך נראה כמו 8.
תקנות חירום	
80 אין בכוחן של תקנות חירום לשנות את חוק יסוד: הכנסת, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים - הסעיף משוריין בהצבעה של 80 ח"כ	טיפ: חירום = 80 ח"כ שינוי הסעיף: 80 בכל ה- 3 הקריאות
ביטול תוקפן של תקנות שעת חירום על ידי הכנסת ביטול הכרזה על מצב חירום על ידי הכנסת בהחלטה	ביטול תוקף או ביטול הכרזה קל יותר: 61 חברי כנסת
הארכת כהונת הכנסת	
80 החלטה בדבר הארכת תקופת כהונתה של הכנסת - בהצבעה של 80 ח"כ +80 שינוי הסעיף בדבר הארכת כהונת הכנסת החלטה להארכה בהצבעה של 80 ח"כ.	טיפ: לא נותנים לחתול (כנסת) לשמור על השמנת (תקופת הכהונה). חתול ו-שמנת. ח=80 (80) + שמנת (שמונים) שינוי הסעיף: 80 בכל ה- 3 הקריאות

סעיפים על סיום כהונה של הכנסת 61

לקצר/לפזר קל יותר: 61 חברי כנסת	החלטת הכנסת שהאריכה את תקופת כהונתה בחוק, לקצר את התקופה שהארכה
	קבלת חוק על התפזרות הכנסת
	הבעת אי אמון בממשלה, תוך הבעת אמון בממשלה חלופית

סעיפים משוריינים שקשורים לכנסת 61

שינוי הסעיף בעניין "אי קבלת חוק התקציב"	61 חברי כנסת טיפ: תקציב - צב מעייף מידי 3 קריאות.
שינוי סעיף " שיטת בחירות"	61 חברי כנסת
שינוי סעיף בדבר התפזרות הכנסת לפני גמר כהונתה	61 בכל ה- 3 הקריאות

תקציב

הצעת חוק תקציבית ו- הסתייגות תקציבית	50 חברי כנסת טיפ: שטר כסף של 50 (אין שטר של 61, 90, 80), ותקציב זה עם קונוטציה של כסף. ו- תקציב - 5 אותיות - 50 ח"כ.
---	---

שאלה: הכנסת החליטה על הבעת אי אמון בממשלה.

איזה מבין המשפטים הבאים אינו נכון?

- על הבעת אי האמון בממשלה להתקבל ברוב של 61 חברי כנסת.
- התקבלה הצעת אי אמון בממשלה, תצביע הכנסת על כינונה של ממשלה חדשה בתוך 30 ימים ממועד הבעת אי האמון בממשלה על ידי הכנסת.**
- החלטת כנסת על הבעת אי אמון בממשלה תיעשה באמצעות הבעת אמון בממשלה אחרת.
- אם ההצעה להביע אי אמון הוגשה בידי רוב חברי הכנסת, יש לקיים את הדיון בהצעה לא יאוחר משבוע ימים ממועד הגשתה.

חלופה ב' אינה נכונה מכיוון שהיא אומרת שבפיזור יש לנו הליך דו שלבי שזה לא נכון. כי אי אמון בממשלה תעשה תוך הבעת אמון בממשלה חלופית וזה נעשה יחד.

מבחינת מיומנות בשאלות של מה אינו נכון, ננסה למצוא שתי חלופות סותרות, וניתן גם לבדוק את החלופות הנותרות במי הן תומכות. חלופות ב' ו-ג' הן חלופות סותרות. חלופה ב' אומרת שמדובר בהליך דו שלבי, וחלופה ג' מתארת הליך אחד. נזכור החלטת הכנסת על הבעת אי אמון, בא יחד עם (באמצעות) הבעת אמון בממשלה אחרת.

שיעור 13

נושא: הוצאה לפועל**מרצה: עו"ד אסף מנשה**

1. סמכויות בהוצאה לפועל
2. סמכות מקומית בהוצאה לפועל
3. א(ע)רובה זה לא עסק רק של החייב
4. באילו מצבים רשאי רשם הוצאה לפועל לפעול מיוזמתו?
5. ענייני משכנתה
6. ערעורים בהוצאה לפועל
7. הוראות בענייני מחשבים - חתך השוואתי
8. סכומים חשובים בהוצאה לפועל

סמכויות בהוצאה לפועל

הבסיס שחשוב לזכור: מערכת הוצל"פ נוצרה כדי לשרת את הזוכה.

1. מימוש משכון או משכנתה

דוגמה: פלוני פה לבנק לקבלת הלוואה, והבנק מבקש ערובה. כתנאי לקבלת הלוואה פלוני משכן את הבית שבבעלותו. במידה ופלוני לא מחזיר את הלוואה ניתן לממש את הבית. המחוקק מבין שהאינטרס של כל הציבור בכללותו, שהליך מימוש משכנתה יהיה ישיר, יעיל ומהיר ולכן הוגדר הליך בפני עצמו שהוא מהיר מאוד.

רציונל: כאשר פלוני לוקח הלוואה, הריבית על הלוואה משקף את הסיכון שהבנק לוקח על עצמו. ככל שהלוואה מסוכנת יותר ככה הריבית תהיה גבוהה יותר. אם מימוש נכס בגין אי פירעון הלוואה יהיה מסורבל מי שישא בעלויות האלה זה הציבור בדמות ריבית גבוהה מאוד בלקיחת הלוואות. תוצאה מכך אנשים לא ייקחו הלוואות ולא ירכשו דירות וזה יפגע במשק. לכן למחוקק ולציבור כולו יש עניין שמימוש נכס בגין אי פירעון הלוואה יהיה פשוט, מהיר ויעיל.

בהליך של מימוש משכון או משכנתה, כל מה שצריך לעשות: למנות כונס נכסים שימכור את הנכס וכך מתקבל הכסף חזרה. מהסיבה הזאת גם אין חקירת יכולת במימוש משכון או משכנתה, כי זה לא משנה כמה כסף יש לך או אין לך, משכנתה=מימוש הנכס. [כמובן במקרה של מימוש משכנתה על דירת מגורים יש הגנות, כי המשמעות היא שלאנשים לא יהיה איפה לגור].

2. ביצוע פסק דין

מערכת הוצל"פ מבצעת פסקי דין אופרטיביים בלבד. פס"ד שהוא בעל אופי הצהרתי או מתמשך לא ניתן לביצוע בהוצל"פ. **הערה: אין אופציה להתנגדות לביצוע פס"ד.**

פסק דין ו-מדינה

פסק דין פלילי: **אם מדובר בקנס לאוצר המדינה** - לא ניתן לבצע את פס"ד דרך מערכת הוצל"פ, אלא באמצעות פקודת המיסים (גבייה). **אם מדובר בפיצוי לנפגע עבירה** - הנפגע יכול לממש את פס"ד דרך מערכת הוצל"פ.

פסק דין **לטובת המדינה** - ניתן לאכוף בהוצל"פ. במידה ומדינת ישראל היא הזוכה בפס"ד אזרחי, אין בעיה לאכוף את פס"ד במערכת הוצל"פ.

פסק דין **נגד המדינה** - לא ניתן לאכוף בהוצל"פ. הרי לא ניתן לעקל את הרכב של שר התחבורה. הדרך לממש את פס"ד שניתן נגד המדינה, זה באמצעות המצאה פס"ד לחשב של המשרד הרלוונטי.

פסק דין ו-ענייני משפחה

פס"ד בענייני משפחה מבצעים בהוצל"פ חוץ מ- 3 נושאים שנותרו בסמכות בימ"ש לענייני משפחה ומתבצע באמצעות מחלקות הסעד:

- (1) תובענה לאיזון משאבים בין בני זוג;
- (2) תובענה לפירוק שיתוף בנכס של בני זוג;
- (3) תובענה בעניינו של קטין (למעט ענייני רכוש-מזונות).

הערה: בימ"ש לענייני משפחה רשאי להורות על ביצוע ההליכים במערכת הוצל"פ או בדרך אחרת הנראית לו יעילה וצודקת.

3. ביצוע שטר

הליך ביצוע שטר נוצר מטעמי יעילות. שטר=פסק דין. כאשר נפתח הליך של ביצוע שטר יש לחייב 30 ימים להגיש התנגדות.

לא הוגשה התנגדות - השטר יבוצע במערכת הוצל"פ. **הוגשה התנגדות** - התיק יועבר לביהמ"ש המוסמך (תלוי בסכום השטר).

4. תביעה על סכום קצוב

תביעה על סכום נוצרה בעקבות אילוצים של המערכת. רציונל: בעבר הרבה תביעות הוגשו למערכת ביהמ"ש כשברור לנו שהנתבע צריך לשלם. כמו אי תשלום ארנונה או הוצאת חשבונית בעבור עבודה שבוצעה ולא שולם השכר לבעל המקצוע או אי תשלום שכירות. ברוב התיקים גם התברר כי הנתבעים לא מכחישים את החוב. לכן המחוקק יצר את המסלול תביעה על סכום קצוב.

תנאים מצטברים להגשת תביעה על סכום קצוב:

- (1) **חוב על סכום כסף קצוב וברור**;
- (2) **נתון לחישוב מתמטי** (אריתמטי);
- (3) **מכוח חוזה או התחייבות** (ראיה בכתב לדוגמה: חשבונית, חוזה);
- (4) **75,000 ₪**;
- (5) **הזוכה שלח התראה 30 ימים לפני שהגיש תביעה על סכום קצוב.**

במידה והתנאים מתקיימים, ניתן לגשת ישירות למערכת הוצל"פ. אם הנתבע ירצה להתנגד לתביעה, נעביר את התיק לביהמ"ש. אבל אם החייב לא מתנגד, כלומר לא מכחיש את החוב נגדו, נתחיל בהליכי גבייה בהוצל"פ.

בשלב של הגשת התביעה אין לתביעה מעמד של פס"ד מכיוון שהתביעה טרם הוכחה. אבל לאחר שהתביעה הוגשה, אם החייב לא מגיש התנגדות, כלומר הוא לא מכחיש את החוב, נאכוף את התיק כאילו הוא פס"ד.

ההליך של תביעה על סכום קצוב קצר מאוד:

(1) הטוען לחוב שולח אזהרה לחייב - **סופרים 30 ימים**.

חלפו 30 ימים:

(2) הטוען לחוב פותח הליך לתביעה על סכום קצוב במערכת הוצל"פ - **סופרים 30 ימים**.

חלפו 30 ימים והחייב לא הגיש התנגדות:

(3) מתחילים בהליך גבייה כאילו התיק נהפך לפס"ד.

במהלך 30 ימים האלה, לא ניתן לבצע הליכי גבייה כי החוב לא סופי. יש סיכוי שהחייב יגיש התנגדות ויטען שהוא לא חב בחוב הזה, ואז התביעה תעבור לביהמ"ש ויכול להיות שתביעה תידחה נגדו. מערכת הוצל"פ "יודעת" לעבוד רק עם דברים סגורים=חובות שאין בהם ספק.

במידה והוגשה התנגדות - התיק עובר לביהמ"ש הרלוונטי, וביהמ"ש רשאי להכריע על יסוד האמור בהתנגדות בלבד ועל יסוד חקירת המצהיר.

ביהמ"ש מקבל את ההתנגדות - כאשר ביהמ"ש מקבל התנגדות המשמעות היא שהוא לא בטוח שאותו חייב אמור לשלם, ונדרש בירור. המסמכים שהוגשו למערכת הוצל"פ יהיו כתב התביעה בתיק, והתצהיר שהוגש יהיה כתב הגנה, והתיק נהפך לתביעה רגילה בבימ"ש.

ביהמ"ש דחה את ההתנגדות - כאשר ביהמ"ש דוחה את ההתנגדות המשמעות היא שהוא בטוח שאותו חייב אמור לשלם. לאחר שביהמ"ש דוחה את ההתנגדות חוזרים למערכת הוצל"פ, רק שהפעם המסלול המתאים יהיה: ביצוע פסק דין.

רשות ציבורית גם יכולה להגיש תביעה על סכום קצוב - בתנאים מצטברים שונים:

(1) **חוב על סכום כסף קצוב וברור** (מטר בדירה X מספר חודשים = סכום קצוב);

(2) **נתון לחישוב מתמטי** (אריתמטי);

(3) **75,000 ₪**;

(4) **הסכום הקצוב מקורו בהוראת חיקוק מפורשת**;

(5) **הרשות שלחה התראה 30 ימים מראש**.

מכיוון שתביעה על סכום קצוב מוגבלת לסכום של 75,000 ₪, תביעה על סכום קצוב תוגש לבימ"ש שלום בלבד.

במידה ומוגשת התנגדות, לכאורה היינו צריכים להגיע לביהמ"ש למסלול המהיר - מכיוון שמדובר בסכום של עד 75,000 ₪ - אבל, המחוקק קבע כי ביהמ"ש רשאי לתת כל הוראה בדבר סידרי הדין בתביעה, לרבות כתבי הטענות, הליכים נוספים ופלוגות. כלומר, ביהמ"ש רשאי להורות על קדם

משפט, ולא בטוח שנגיע למסלול של דיון מהיר. ברוב המקרים אכן נגיע למסלול של דיון מהיר - אבל לא בהכרח.

בביהמ"ש ניתן לפגוש: **שופט או רשם בכיר** [הרי התביעה על סכום קצוב וברו עד 75,000 ₪ כך שהיא לא תביעה מסוג: מנ"י (משפחה, נזקי גוף, ייצוגית) ולכן גם רשם בכיר יכול לדון בה].

סמכות מקומית בהוצאה לפועל

פתיחת הליך	הזוכה רשאי להגיש בקשה בכל לשכת הוצל"פ. אבל, רשם הוצל"פ רשאי להעביר את הביצוע ללשכה אחרת אם הדבר מוצדק ולאחר שנתן לזוכה הזדמנות להשמיע את דברו.
הערה:	קיימת אופציה של הסתייעות בלשכה אחרת, נניח שרשם הוצל"פ מבקש סיוע מלשכה אחרת. אבל לא מדובר בהעברה של תיק.
חקירת יכולת	כללי: חקירת יכולת - החייב מקבל האזהרה מלשכת הוצל"פ וכך הוא יודע שהוא חייב. באזהרה כתוב: (1) תשלם את החוב בתוך 20 ימים, או (2) תגיש בקשה לצו תשלומים בתוך 20 ימים או (3) במידה ואין לך איך לשלם תבוא ללשכת הוצל"פ בתוך 21 ימים לחקירת יכולת [בוחנים מה הוא באמת יכול לשלם].
	החייב מגיע מרצונו - החייב יכול להגיע לחקירת יכולת בכל לשכת הוצל"פ שהוא רוצה. רציונל: לעודד את החייבים לשתף פעולה; ההנחה שאין להם כסף מיותר לתשלום נסיעה; כל רשם הוצל"פ יכול ויודע לבצע חקירת יכולת.
	החייב לא מגיע מרצונו - במקרה כזה נרצה להטיל עליו הגבלות: עיכוב יציאה מהארץ; לשלול שימוש בכרטיס אשראי; להכריז עליו כחייב מוגבל בבנק. אבל, כדי להטיל עליו הגבלות, חייבים לשלוח לחייב התראה לפני הטלת הגבלות. (לא מדובר במכתב אזהרה, האזהרה רק מעדכנת אותך שאתה חייב). במידה ונשלחה התראה לפני הטלת הגבלות, החייב יכול להגיע לחקירת יכולת: (1) הלשכה שבה מתנהל התיק. (2) הלשכה שליד בימ"ש שלום שבאזור שיפוטו נמצא מקום מגוריו.
הערה:	אם החייב הגיש בקשה לצו תשלומים (פריסת החוב לתשלומים), והבקשה נדחתה - אין לחייב זכות בחירה, ועל החייב להתייצב רק בלשכה שבה נפתח התיק.
איחוד תיקים	כללי: ברוב המקרים של איחוד תיקים מדובר באדם נורמטיבי, שלא תמיד בזדון נוצרו לו חובות למספר אנשים במקביל. דוגמה: עסק למסיבות. באחד האירועים הלקוח מבקש דרישות מאוד יקרות. בעל העסק דואג להכלל בסוף האירוע הלקוח משלם לו בשיק. בעל העסק משלם בשיקים משלו לספקים. השיק של הלקוח חוזר וכך גם כל השיקים שלו שנמסרו לספקים. במקרה כזה בד"כ אדם לא יודע להתמודד במקביל עם מספר נושים ולכן במקרים דומים לאלו, שמדובר באדם נורמטיבי, המחוקק פתח הליך שנקרא "איחוד תיקים" - במקום מספר תיקים, מתנהל תיק אחד. בתיק איחוד השליטה נלקחת בידי של הזוכה. הבעיה מתחילה אם החייב נעלם. והזוכה בא בתלונות להוצל"פ. הרי מערכת הוצל"פ מנעה מהזוכה לנקוט בהליכים. לכן באיחוד תיקים: חקירת יכולת חובה; מבקשים מהחייב דוחות של 5 שנים אחורה; אם הוגשה בקשה והיא נדחתה, לא

תוכל לבקש שוב בקשה אלא אם היה שינוי נסיבות משמעותי; באופן אוטומטי ניתן צו עיכוב יציאה מהארץ.	
להיכן מוגשת הבקשה לאיחוד תיקים? הבקשה תוגש ללשכה שבה נפתחו מרבית התיקים ולא מרבית הסכומים. מתי הסכומים כן רלוונטיים? כשנפתחו מספר תיקים באופן שווה בכל לשכה. אבל, הרשם רשאי לפי בקשת מרבית הזוכים, להורות שאיחוד התיקים יתנהל בלשכה אחרת.	
מגישים התנגדות על: ביצוע שטר; תביעה על סכום קצוב. רשם הוצל"פ מעביר את התיק לבימ"ש המוסמך. הערה: אם ההתנגדות הוגשה באיחור (לאחר 30 ימים), הרשם עדיין יעביר את התיק לבימ"ש, אבל הליכי הגבייה ימשיכו. אם פס"ד ידחה את התביעה, נחזיר את המצב לקדמותו. נהפוך את החייב לזוכה, ואת הזוכה לחייב. להיכן תוגש בקשת ההתנגדות? 1) לשכת הוצל"פ שליד ביהמ"ש שמוקנית לו הסמכות המקומית בהתאם לתקסד"א (בלי שום קשר ללשכה שבה נפתח התיק). 2) לשכת הוצל"פ שבה נפתח התיק. האם החייב ציין על גבי ההתנגדות איזה ביהמ"ש מוסמך לדון בתביעה או בשטר? אם כן - ביהמ"ש המוסמך הוא זה שצוין על גבי ההתנגדות. אם לא - ביהמ"ש המוסמך הוא ביהמ"ש שליד לשכת הוצל"פ אליה הוגשה ההתנגדות.	התנגדויות
כלל: ערעור או בר"ע על החלטת רשם הוצל"פ יוגשו לבימ"ש שלום שבתחום סמכותו נמצאת הלשכה שבה ניתנה ההחלטה. חריג: מדובר בהחלטה של רשם הוצל"פ בענייני משפחה - הערעור יוגש לבימ"ש לענייני משפחה. הערכאה שנתנה את פס"ד: בימ"ש לענייני משפחה - נערער על החלטת רשם הוצל"פ לאותו בימ"ש שנתן את ההחלטה. דוגמה: פס"ד בענייני מזונות שניתן בת"א. ותיק המזונות נפתח בלשכת הוצל"פ בירושלים. הערעור יוגש לבימ"ש בענייני משפחה בת"א כי הוא נתן את ההחלטה. הערכאה שנתנה את פס"ד: ביה"ד דתי - נערער לביהמ"ש לענייני משפחה שקרוב ללשכת הוצל"פ.	ערעורים

א(ע)רובה זה לא עסק רק של החייב

מספר גורמים יכולים להפקיד ערובה ולא רק החייב.

טיפ: בכל סוגי הערובות מומלץ שלא לבחור בחלופה שאינה מאפשרת שיקול דעת לרשם הוצל"פ לפועל ביחס לערובה. כלומר, **בערובה נעדיף את החלופה שנותנת שיקול דעת לרשם הוצל"פ**.

אין מצב כזה שרשם הוצל"פ חייב להורות על ערובה. יש לו סמכות להפעיל שיקול דעת ולפטור מהפקדת ערובה.

הפקדת ערובה: החייב + 4 דמויות

1. **הזוכה :**
- (1) **בהליכי חיפוש**
- (2) **עיקול מקרקעין שאינם רשומים על שם החייב**
2. **צד שלישי - צד שלישי שטוען לזכות בספק.** צד ג' טוען שנכס מסוים שייך לו ולא לחייב. במקרה וצד ג' טוען לזכות, הוא מבקש מרשם הוצל"פ לעכב את המכירה של הנכס. רשם הוצל"פ רשאי לעכב את המכירה ולהורות על הפקדת ערובה.
3. **ערובה של כונס הנכסים - כונס הנכסים מבצע את כל הפעולות שעד עתה עשה החייב.** כלומר, הוא מחזיק בזכויות וחובות החייב. לכונס הנכסים יש הרבה אחריות והוא יכול לגרום לנזקים. לכן, רשם הוצל"פ רשאי להורות על הפקדת ערובה.
4. **ערובה (10%) בהצעה לרכישת מכרז - רוכש שמעוניין לרכוש נכס במכרז, צריך להפקיד 10% ערובה.**
5. **המערער בערעור - בימ"ש של הערעור (שלום או משפחה) רשאי להורות למערער להפקיד ערובה כדי להבטיח את הוצאות המשיב.**

באילו מצבים רשאי רשם הוצאה לפועל לפעול מיוזמתו :

מסלולים

ככלל: אם הזוכה מעוניין בפעולה מצד רשם הוצל"פ הוא צריך לבקש ולציין איזה פעולה לבצע.

חריג: קיימים מספר מצבים שבהם רשם הוצל"פ פועל מיוזמתו ללא בקשת הזוכה.

עו"ד תחליף
המסלולים: המסלול המקוצר ו- מסלול מזונות = תחליף לעו"ד. כלומר, בשני המסלולים האלה הרשם יכול לעשות מיוזמתו כל מה שהחייב יכול לבקש מהרשם במצב "רגיל", והוא לא צריך בקשה מצד הזוכה.
המסלול המקוצר
מדובר במסלול רשות שמיועד לחובות קטנים עד 25,000 ₪ . הרשם מבצע בעבור הזוכה את הפעולות בתיק (רק את שתי הפעולות האלה):
1. עיקול כספים
2. עיקול כלי רכב
טיפ: הזוכה ישן על הכר (כרית) בבית, ורשם הוצל"פ מבצע כר בעבורו. כספים; רכב.
תקופה: 8 חודשים. רשם הוצל"פ מנסה למשוך כספים מהחייב במשך 8 חודשים. במידה והרשם לא מצליח לגבות או מצליח חלקית. הוא מותיר בידי הזוכה את הברירה:
1. לסגור את התיק ולוותר על יתרת החוב.
2. להעביר את התיק למסלול הרגיל, והזוכה ממשיך לנהל אותו.
אם החייב משלם לפי תשלומים, לא נפסיק את ההליך אחרי 8 חודשים. אבל, אם ברור לנו שאין סיכוי להוציא מהחייב כספים, ניתן גם לאחר 3 חודשים לפנות לזוכה ולהסביר לו שאין סיכוי לגבות מהחייב הזה, ולכן לא נמתין 8 חודשים. אם הזוכה מעוניין הוא יכול להמשיך את ההליך, שימשיך במסלול הרגיל.

הערה: במסלול המקוצר לא ניתן לקבל שכר טרחת עו"ד. אלא אם כן, מדובר בתביעה על סכום קצוב במסלול המקוצר. אבל, עד 20 הבקשות הראשונות בכל שנה.
מסלול מזונות
מדובר במסלול שמיועד לחוב מזונות. הרשם מבצע בעבור הזוכה את הפעולות בתיק. רשם הוצל"פ יכול להפעיל מספר אמצעים ולא מוגבל לשתי הפעולות של המסלול המקוצר. אבל במידה והזוכה צריך את הכסף בדחיפות הוא יכול לפנות לב"ל ולבקש שישלמו לו את הסכום כדי שיוכל להאכיל את הילדים. ב"ל משלם ופותח נגד החייב תיק מזונות. אדם פרטי - מסלול המזונות הוא מסלול רשות. ב"ל - מסלול המזונות הוא מסלול חובה. רציונל: מדובר בסופו של דבר בעובדי מדינה (ב"ל ורשם הוצל"פ), ואין עניין שתתבצע עבודה מיותרת. ב"ל יודע באיזה מהלשכות יש מסלול מזונות ומגיש לשם את הבקשה].

גילוי האמת

1. **ליזום חקירת יכולת**
2. **להורות על מענה על שאלון**
3. **לתת צו למסירת מידע:**
- 1) **החייב משתף פעולה** - החייב חתם על טופס ויתור סודיות. באמצעות הצו אפשר לפנות לגופים ולבקש מהם מידע.
- 2) **החייב לא שתף פעולה** - רשם הוצל"פ יכול מיוזמתו בלי שום צורך בבקשה להוציא צו למסירת מידע. אבל, כדי לקבל את הצו רשם הוצל"פ צריך לשלוח לחייב התראה ולהמתין 7 ימים לפני הוצאת הצו. **הערה: כתובת** - ניתן לפנות לגופים ולקבל את המידע גם בלי טופס ויתור הסודיות.
4. **הזמנה לבירור** - הרשם רשאי להזמין את החייב לבירור מיוזמתו ללא בקשה מהזוכה.
5. **לחפש על גופו ובכליו של החייב** - הרשם רשאי להורות על חיפוש על גופו של החייב.

סנקציות

1. **דמי פיגורים** - הרשם רשאי להורות כי ביטול דמי הפיגורים לחייב העומד בתשלומים לא יחול על החייב לתקופה מסוימת אם מצא שהחייב עשה שימוש לרעה בהוראות ביטול דמי פיגורים. הסבר: חייב שמשלם בהוצל"פ נבדק בסוף כל 3 חודשים: שילם או לא שילם. דמי הפיגורים מתווספים לחוב באופן אוטומטי אם הוא לא שילם. אבל אם הוא שילם - לא מוספים.
- הערות:**
- 1) **בוחנים את העמידה בתשלומים כל 3 חודשים**. דוגמה: אם החייב משלם כל חודש 10 אלף ₪, והוא לא שילם בחודש הראשון, ולא בחודש השני, אבל בחודש השלישי הוא משלם את כל הסכום (30 אלף ₪) - הכלל: לא התווספו דמי פיגורים.
 - 2) **שימו לב:** ביטול דמי פיגורים לחייב שעומד בתשלומים, **לבין** הכרה בחייב כחייב שעומד בתשלומים. מדובר בשני מצבים שונים:
- (1) **חייב שעומד בתשלומים** - כדי לקבל את ההכרה של "חייב העומד בתשלומים" החייב צריך להראות שהוא משלם לפי צו התשלומים ברציפות לפחות **3 חודשים ובמועד**. אם החייב מקבל

- הכרה של חייב העומד בתשלומים הוא יכול להיות רגוע שלא יוטלו עליו סנקציות. **חריג:** עיקול ברישום - כלומר ניתן להשתמש בנכס, אבל לא ניתן לבצע פעולת כגון מכירה או מתנה.
- הערה:** רשם הוצל"פ יש סמכות כללית להורות על עיקול על אף ההכרזה הזו.
- (2) **ביטול דמי פיגורים** - החייב נבדק כל 3 חודשים. אם בתוך 3 החודשים שילמת את כל הסכום שהיית אמור לשלם ב- 3 חודשים אחורה, תקבל את ההכרה של ביטול דמי פיגורים.
2. **הטלת הגבולות** - דוגמאות: למנוע מהחייב להחזיק בכרטיס אשראי; להכריז עליו חייב מוגבל בבנק; עיכוב יציאה מהארץ. הרשם יכול להטיל ולבטל הגבלות מיוזמתו וללא צורך בבקשה מהזוכה. **ההגבלות יוטלו לאחר שנשלחה לחייב התראה ובמינימום גובה חוב מסוים.**
3. **מרשם החייבים** - לרשום (ולמחוק רישום) של חייב במרשם חייבים בעלי יכולת המשתמטים מתשלום חובותיהם. מי שרשום במרשם החייבים זה חייב שהרשם מחזיק ממנו כמי שיכול לשלם אבל הוא משתמט מתשלום החוב.

טובת החייב

מדובר במצבים שהרשם רשאי לבצע פעולה לטובת החייב בלי שהחייב מבקש:

1. **ביטול עיקול מקרקעין** - רשם הוצל"פ רשאי מיוזמתו לבטל עיקול מקרקעין בשל היעדר פעולה - לאחר 3 שנים (לאחר ששמע את טענות הצדדים). **הערה:** בחוק רשום אף אם לא התבקש לכך=כלומר מיוזמתו.
2. **לעכב הליכי ביצוע משכנתה לאחר תשלום החוב בפיגור** - אם החייב שילם את החוב שבפיגור, רשם הוצל"פ רשאי מיוזמתו לעכב את הליכי הביצוע של המשכנתה.
3. **להטיל ולבטל צו עיכוב יציאה מהארץ למטרה מוצדקת** - רשם הוצל"פ מיוזמתו רשאי לבטל עיכוב יציאה מארץ אם מדובר במטרה מוצדקת; רשאי להטיל עיכוב יציאה מהארץ מיוזמתו.
4. **לבטל הכרזה של החייב כמוגבל באמצעים** - המונח הזה כבר לא קיים ממועד כניסתו לתוקף של חוק חדל"פ ב 2019. אבל צריך לדעת שיש אופציה לרשם הוצל"פ לבטל הכרזה כזו, כי נותרו אנשים מלפני 2019 שהוכרזו כך.

עיקול רכב + אצל צד שלישי

אצל צד ג' - מהתיקון לחוק נוצר מצב "טיפשי": רשם הוצל"פ לא רשאי להורות מיוזמתו על עיקול נכסי החייב שנמצאים אצל החייב עצמו, אלא הוא צריך שתוגש בקשה. אבל, הכלל הזה לא חל כשמדובר בנכסים של החייב שנמצאים אצל צד ג'.

דוגמה: לחייב יש ציור של קלוד מונה, והציור נמצא בתוך הבית של החייב, הרשם לא רשאי להורות על עיקול הציור מיוזמתו, הוא צריך שתוגש בקשה מצד הזוכה. מצד שני, אם הציור נמצא בבית של צד ג', הרשם רשאי לתת צו עיקול מיוזמתו.

רכב - רשם הוצל"פ רשאי להוציא מיוזמתו צו עיקול של רכב של החייב ללא צורך בבקשה מצד הזוכה.

איחוד תיקים

באיחוד תיקים רשם הוצל"פ נוקט במשנה זהירות כי קיים חשש שהחייב יעלם והנושים "יאשימו" את רשם הוצל"פ שאסר עליהם לנקוט בפעולות וביקש מהם להמתין. לכן, רשם הוצל"פ רשאי:

1. למנות אדם שיהיה ממונה על תיק האיחוד;
2. לדחות מיוזמתו את הבקשה לאיחוד תיקים;
3. לבטל לשנות את הכללים בצו לאחר שניתן.

חישובים

רשם הוצל"פ מיוזמתו רשאי בלא בקשה:

1. **לקבוע כי אין לעקל מיטלטלין מסוימים**, מהסיבה שהתמורה הצפויה ממכירתם אינה מצדיקה את הפגיעה החמורה שתיגרם עקב עיקולם לחייב או לבני משפחתו הגרים עמו.
2. **חוב עבר במזונות** - לצוות על תשלום של חוב עבר במזונות, בשיעורים ובמועדים כפי שיקבע. הדגש הוא על **עבר**. דוגמה: נקבע כי על פלוני לשלם סכום כסף כל חודש למזונות. רשם הוצל"פ לא יכול בשום אופן להתערב בסכום החודשי. אבל אם לפלוני יש חוב עבר מצטבר של מספר חודשים שלא שילם, רשם הוצל"פ יכול לפרוס לו את החוב עבר של המזונות לתשלומים.
3. **הפחתה הריביות ודמי הפיגורים של הוצל"פ** - רשם הוצל"פ רשאי מיוזמתו (לאחר שנתן לזוכה הזדמנות לטעון טענותיו) או לבקשת החייב, להפחית את תוספת הריביות ודמי הפיגורים הנצברים בתיק הוצל"פ. **אבל**, אם הריבית **נקבעה בפס"ד** או שהיא **ריבית הבסיס לפי הסכם** בין הזוכה לחייב (ריבית שהצדדים סיכמו עליה בהסכם שחתמו ללא קשר להפרה) - **יופחתו רק מטעמים מיוחדים שירשמו**.
4. **נטרול אינטרס של עו"ד לפתוח מספר תיקים במקביל** - להורות כי שכר טרחתו של בא כוח הזוכה שפתח מספר תיקי שטרות/סכום קצוב כנגד החייב לא יעלה על שכר טרחה שהיה מגיע לו אילו היה מגיש את הכל לביצוע בתיק אחד. דוגמה: חוזה שכירות וניתנו 12 שקלים. השוכר לא עומד בתשלומים, ו-5 שיקים החזרו. העו"ד פותח על כל חודש תיק נפרד, במקום לפתוח תיק אחד על כל 5 השיקים, מהסיבה שהוא מעוניין לקבל יותר שכ"ט. במקרה כזה, רשם הוצל"פ יכול שיתקבל שכ"ט כאילו נפתח רק תיק אחד.

השהיית הליך לצורך מינוי עורך דין

1. להשהות החלטה **בעניין פינוי ומכירת דירת מגורים** כשהחייב **אינו מיוצג**, וזאת כדי לאפשר לו למנות לעצמו עו"ד (מדובר בפעולה מאוד קשה וחריפה, וניתן להשהות את הפינוי).
2. להשהות החלטה על **מאסר של חייב בעל יכולת בשל אי תשלום חוב מזונות שגובה הב"ל**, לתקופה שתאפשר לחייב למנות לעצמו עו"ד (החוב הוא למדינה, הילד לא נשאר רעב - כאן ניתן להשהות את המאסר).

ענייני משכנתה

משכנתה - שעבוד של נכס מקרקעין.

משכון - שעבוד של מיטלטלין (כולל מקרקעין לא רשומים).

כמו שצינו לעיל, יש אינטרס כללי שלנותן הלוואה יהיה קל לממש את השעבוד.

כלל: הבנק לא יכול לנקוט בפעולה של פתיחת תיק בהוצל"פ על חוב בגין אי תשלום משכנתה בטרם עברו 6 חודשים. וגם לאחר 6 חודשים, הבנק יכול לפתוח תיק בהוצל"פ, רק על החוב שבפיגור.

דוגמה: מרץ = חודש אחד לא שולם התשלום - לא ניתן לפתוח תיק. דוגמה נוספת: מרץ, אפריל, מאי = 3 חודשים לא שולמו התשלומים, ובחודש יוני שולם כל החוב - לא ניתן לפתוח.

אם בחודש מרץ נוצר חוב של 3,000 ₪ - לאחר 6 חודשים, הבנק יכול לפתוח תיק בהוצל"פ, אבל רק על 3,000 ₪ ולא על כל סכום ההלוואה.

חריגים: מדובר במקרים שבהם הבנק יכול להעמיד את שטר המשכנתה בביצוע מיידי ועל כל סכום ההלוואה, ומבלי להמתין 6 חודשים.

1. **דירת מגורים נוספת** - בבעלות החייב דירת אחרת שיכולה לשמש למגורים.
2. **החייב עזב / עתיד לעזוב את הארץ לתקופה ממושכת מבלי לפרוע את חובו** - חזקה שמתקיים האמור, אם עזב לתקופה העולה על 3 חודשים.
3. **החייב הונה / עתיד להונות את נושיו.**
4. **מונה כונס נכסים לדירת המגורים או ניתן צו כינוס על כלל נכסי החייב או ניתן צו לפתיחת הליכי חדלות פירעון.**
5. **לא שולם תשלום בהסכם ההלוואה בתשלומים, וסכום החוב עולה על 10% מיתרת חוב ההלוואה.**

הגנה על דירת מגורים - כללי

מימוש משכנתה היא פעולה שידועה לחייב מראש. הרי הוא לקח הלוואה וכערוכה הוא "נתן" את הדירה, והוא מודע לכך שאם הוא לא ישלם, הדירה תמומש.

במקרה של דירת מגורים לא ניתן להסתכל על העניין נטו במשקפיים כלכליים, יש פה אנשים, ועומדים להוציא אותם מהדירה. לכן, ניתנו הגנות שרלוונטיות לדירות מגורים.

הערה: הגנת דירת מגורים אינה חלה על מקרקעין שדיני הגנת הדייר חלים עליהם, ובמקומה חלות על דייר מוגן הוראות מיוחדות של חוק הגנת הדייר. כך שאם יש שאלה על דייר מוגן, המסקנה היא שההגנות שחלות על דירת מגורים לא חלות.

כשמדובר בדירת מגורים נבדוק:

1. יש לחייב ולבני משפחתו הגרים עימו מקום מגורים סביר.
2. יש לחייב ולבני משפחתו יכולת כלכלית המאפשרת להם מימון מקום מגורים סביר.
3. הועמד לרשות החייב ובני משפחתו הגרים עימו סידור חלופי התואם את צורכיהם. דוגמה: סכום כסף המאפשר להם לשכור דירה (העלות של השכירות מתווספת לחוב).

הבסיס של משכנתה הוא חוזה הלוואה, בחוזה הלוואה רשאים : בעל זכות המשכנתה או המשכון להתנות מראש שאם יבוצעו המשכנתה או המשכון בהליכי הוצל"פ, הוא לא יחויב לדאוג לחייב ולבני משפחתו לדיור חלופי קבוע, אלא יחויב לדאוג להם לדיור חלופי באזור מגוריהם למשך 18 חודשים בלבד (סכום השכירות ל- 18 החודשים מתווסף לחוב).

אבל, גם אם הותנה כך בין הצדדים, רשאי רשם הוצל"פ להעמיד לרשות החייב ובני משפחתו דיור חלופי לתקופה ארוכה יותר, **אם סבר שקיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת**. דוגמה : נקבע בחוזה הלוואה מגבלה לתקופה של 18 חודשים, ורשם הוצל"פ סבר שקיימות נסיבות מיוחדות שמצדיקות זאת והאריך את התקופה ל- 24 חודשים.

ערעורים בהוצאה לפועל

ערעור על החלטה של רשם הוצל"פ בעניין פס"ד במשפחה

ערעור בזכות בתוך 15 ימים, לביהמ"ש לענייני משפחה. אם מדובר בפס"ד של בימ"ש לענייני משפחה, נפנה לאותו לבימ"ש שנתן את פס"ד. אם מדובר בפס"ד של ביה"ד הרבני, נפנה לבימ"ש בענייני משפחה שבמחוז שיפוטו נמצאת לשכת הוצל"פ.

ערעור על החלטה לא במשפחה

כלל : ערעור לבימ"ש שלום **ברשות בתוך 20 ימים**.

חריגים : ערעור לבימ"ש שלום **בזכות בתוך 20** : החלטות שיפוטיות ; החלטות מיוחדות.

1. החלטות שיפוטיות

(1) **ערעור על החלטת רשם הוצל"פ בטענת פרעתי** - כל טענה של הודאה והדחה. כלומר טענה : נכון, אבל... (לא מדובר בהתנגדות. בהתנגדות החייב טוען שאף פעם לא היה חייב). ניתן לטעון טענת פרעתי בכל עת. **כשחייב טוען טענת פרעתי, אין עיכוב הליכים אוטומטי**. כרשם הוצל"פ רוצה לעכב הליכים הוא צריך טעמים מיוחדים שירשמו.

(2) **חייב או אי חייב של בעל תפקיד** : נאמן ; צד שלישי ; כונס נכסים :

צד שלישי - צד שלישי יכול להיות אדם פרטי, אבל זה גם יכול להיות בנק. מבוקש מהצד ג' להחזיק את מה ששייך לחייב אצלו. הצד ג' יכול להתרשל, הוא בטעות יכול למסור לחייב את הכסף או את הנכס שהתבקש להשאיר אצלו. במקרה כזה, רשם הוצל"פ יכול לחייב את צד ג' **רק על הנזק שגרם, ועד גובה החוב**. ואם גרם לנזק שנמוך מגובה החוב, נחייב אותו רק על הנזק שגרם.

נאמן - דוגמה : הגובה של הוצל"פ מגיע לבית של חייב ומוצא שם טלוויזיה והוא לא יכול לשנע אותה באותו הרגע, ולכן הוא מבקש מאדם אחר שיהיה אחראי על כך שהטלוויזיה תישאר במקום - אותו אדם שנהפך לאחראי נקרא נאמן. גם את נאמן ניתן לחייב עד לגובה הנזק שנגרם אבל עד גובה החוב. ואם גרם לנזק שנמוך מגובה החוב, נחייב אותו **רק על הנזק שגרם ועד גובה החוב**. ניתן למנות גם את בעל החוב כנאמן (לא יקבל תשלום).

כונס נכסים - רשם הוצל"פ יכול לחייב את כונס את הנכסים על נזק שהוא גרם. **השוני בין כונס נכסים לצד ג' ונאמן, שרשם הוצל"פ רשאי לחייב את כונס הנכסים על כל גובה הנזק ללא קשר לגובה החוב**.

2. החלטות מיוחדות

(1) מעצר

☑ **מעצר מנע** - מעצר מנע תכליתו למנוע סיכול ההליכים. ניתן לעצור לתקופה של עד 48 שעות. ניתן לעצור את החייב וכל אדם שמפריע לביצוע הליכי הוצל"פ.

☑ **הפקדת דרכון** - רשם הוצל"פ הורה לו להפקיד את הדרכון והוא לא מוצא את הדרכון. רשם הוצל"פ יכול לעצור אדם עד 7 ימים עד שייזכר איפה הדרכון (כיום אין צורך להפקיד דרכון כדי שימנעו מחייב לצאת מהארץ, אבל זה עדיין רשום בחוק).

☑ **צו הבאה** (אהבה) - חייב הובא בצו הבאה. החייב לא הקשיב לרשם הוצל"פ והרשם הוציא נגדו צו הבאה. כדי להוציא צו הבאה צריך להמתין 2 חודשים מיום האזהרה+14 ימים (שבועיים) מיום המצאת האזהרה. **טיפ:** 14.2 יום אהבה, צו הבאה.

הערה: אם רשום בשאלה מאסר - נסיק מכך שמדובר בחייב במזונות. מזונות=משפחה, ומשפחה נערער בזכות לשלום בתוך 15 ימים.

(2) **צו עיכוב יציאה הארץ** - המצב השכיח ביותר זה מצב שבו הוכח שהחייב עומד לברוח מהארץ. אבל קיים מצב שבו החייב לא משתף פעולה והצו הוטל עליו במסגרת ההגבלות.

(3) פינוי מדירת מגורים

(4) **החלטה בעניין הכנסת חייב למרשם החייבים המשתמטים מתשלום חובותיהם** - יש להבחין בין הכנסת חייב למרשם לבין הוצאת חייב למרשם. אם הכנסנו חייב למרשם, החייב יכול לערער בזכות בתוך 20 ימים לשלום. אבל, אם הוצאנו את החייב מהמרשם, והזוכה לא מרוצה, הוא יכול לערער ברשות בתוך 20 ימים לשלום.

טיפ: חיוב פרוע + צא אל תצא מהמרשם

חיוב - החלטה לחייב או שלא לחייב כל אחד מבעלי התפקידים; **פרוע** - כל החלטה של רשם הוצל"פ בטענת פרעתי; **צא** - כל החלטה של רשם הוצל"פ שקשורה לפינוי מדירת המגורים (כולל החלטות בעניין הסידור החלופי); **אל תצא** - עיכוב יציאה מהארץ + צו הבאה; **מהמרשם** - רישום החייב בפנקס החייבים המשתמטים - **בכל המקרים הללו, הערעור לבימ"ש שלום בזכות, בתוך 20 ימים.**

הליכי השגה נוספים

מנהל הלשכה - כאשר רוצים לערער על מנהל הלשכה, נגיש ערר בזכות בתוך 3 ימים לרשם הוצל"פ. על רשם הוצל"פ ניתן לערער לבימ"ש שלום וכך הלאה עד העליון (5 גלגולים).

ועדת האישורים - ועדת האישורים היא ועדה שנותנת אישורים לתפקיד ביצועי. זאת ועדה שמאפשרת לאנשים להצטרף לשירות המבצעים של הוצל"פ. אם הועדה לא אישרה את הצטרפותך, ניתן להגיש עתירה מינהלית על החלטה בתוך 45 ימים לבימ"ש לעניינים מינהליים (תאגיד לא יכול לקבל אישור לתפקיד ביצועי).

שיטת העבודה בערעורים: קודם נבחן אם מדובר בהחלטה צדדית:

מנהל הלשכה	ועדת האישורים
פעולה של מנהל/עובד לשכת הוצל"פ	החלטה של ועדת האישורים/מנהל הוצל"פ בעניין אישור לתפקיד ביצועי
ערר	עתירה מינהלית
בזכות	בזכות
3 ימים	45 ימים
רשם	בימ"ש מינהלי

שלב 1: האם החלטת רשם הוצל"פ היא **בענייני משפחה**? כן

ערעור לבימ"ש **לענייני משפחה**, בזכות בתוך 15 ימים

שלב 2: האם מדובר בהחלטה **מיוחדת**? **חיוב פרוע** + **צא אל תצא מהמרשם**

ערעור לבימ"ש **שלום**, בזכות בתוך 20 ימים

שלב 3: **כל שאר ההחלטות**? ערעור **ברשות** בתוך 20 ימים לבימ"ש **שלום**.

הוראות בענייני מחשבים - חתך השוואתי בכל הדין הדיוני

הליך אזרחי - תפיסת חומר שנמצא במחשב

דוגמה: פלוני תובע בתיק, ולשיטתו יש לנתבע ראיות שהוא מסתיר אצלו במחשב. התובע מבקש מביהמ"ש צו לתפיסת ראיות. אבל אם התובע חושב שהראיה, נניח חוזה, נמצאת אצל הנתבע במחשב, לא ניתן להסתפק בצו חיפוש כללי - צריך צו מפורש שמתיר חיפוש במחשב.

בידי מי מתבצע חיפוש במחשב?

1. **בעל תפקיד מיומן + אין חיבור לאינטרנט** - רציונל: להסיר את הספק שנשתלה הראיה במחשב תוך כדי חיפוש. דוגמה: נניח כל התביעה נסובה סביב השאלה האם הנתבע קיבל או לא קיבל את הודעת הקיבול, והוצא צו לתפיסת חומר מחשב, ובעל התפקיד מבצע חיפוש ומוציא את הודעת הקיבול. הנתבע טוען שהודעת הקיבול הושתלה. לכן מנתקים את האינטרנט לפני החיפוש.

2. **בעל הבית** - בעל הבית יכול לבצע את החיפוש, והתובע יהיה בסמוך אליו ויורה לו איפה לחפש (אין צורך שיהיה מנותק מהאינטרנט כי אין חשש הנתבע עצמו ישתול ראיה לרעתו).

הוצאה לפועל - תפיסת חומר שנמצא במחשב

קיימים 3 סוגים של מחשבים:

1. **מחשב אישי/פלאפון אישי** של החייב או בני משפחתו שגרים עימו, + לא לצורך עסק שמנהל החייב - לא ניתן לעקל מחשב אישי של החייב ושל בני משפחתו שגרים עימו.
2. מחשב שמשמש את החייב לצורך עסק שהוא מנהל - ניתן לעקל.
3. מחשב שהוא מלאי עסקי - ניתן לעקל.

כלל: לא ניתן לעקל מחשבים אישיים וטלפונים ניידים המשמשים את החייב ובני משפחתו הגרים עימו ושאינם משמשים לצורך עסק שמנהל החייב.

הוצא צו עיקול מחשב, ייתן מנהל לשכה הודעה בכתב על כך לחייב או למחזיק המחשב בהודעה ייכתב כי עליו למחוק כל מידע המצוי במחשב בתוך 10 ימים. **העיקול יבוצע אלא לאחר 10 ימים מיום הוצאת הצו.** הוראה זו אינה חלה על מלאי עסקי של מי שעוסק במכירת מחשבים או בהשכרתם.

כלל: לא ניתן לעקל מיטלטלין שהערך שלהם נמוך מ- 150 ₪. רציונל: לא משתלם לעקל.

פירוט		
למחיית החייב ובני משפחתו הגרים עימו לתקופה של 30 ימים. [אוכל זמין במקרה לא נעקל]		אוכל
מערכות בגדים: מיטות וכלי מיטה; ציוד רפואי ותרופות; כלי אוכל, כלי מטבח וכלי בית אחרים. [אפשר לעקל ספא מזנון תמונה וכל השאר]		צרכים חיוניים (לחייב ובני משפחתו הגרים עימו)
שאינן משמשות לעיסוק בעל אופי מסחרי.		חיות מחמד (בעיני החייב)
הפטור מעיקול על מיטלטלין אלו לא יחול לגבי חוב שנתחייב בו החייב לצורך רכישת המיטלטלין. דוגמה: יהיה ניתן לעקל תשמישי קדושה או מכשיר של נכה, אם החוב נוצר עקב רכישתם.	לרבות מיטלטלין בבית תפילה שנועדו לאפשר קיום תפילה באופן סביר. דוגמה: תפילין, סידור.	תשמישי קדושה
	בעלי חיים; כלים; מכשירים; מכונות ומיטלטלין אחרים, לרבות רכב. בלבד ששווים: מיטלטלין- עד 1,300 ₪ מכונות- עד 5,000 ₪	דברים המשמשים לפרנסה
	כלים; מכשירים; מכונות; מיטלטלין אחרים לרבות רכב; בעלי חיים.	מיטלטלין השייכים לנכה (השייכים לו ונחוצים לו בגלל נכותו)
	בלבד ששווים: רדיו- עד 150 ₪ מדפסת- עד 200 ₪ טלוויזיה- עד 500 ₪ מכונת כביסה-עד 1000 ₪ הערה: הפטור הוא לפריט אחד מכל סוג. ניתן לעקל טלוויזיה או רדיו , אך לא את שניהם.	מוצרי חשמל בסיסיים
	למעט מלאי עסקי.	מיטלטלין ששווים עד 150 ₪

חדלות פירעון - תפיסת חומר שנמצא במחשב

בחדלות פירעון **לא מעקלים** מחשבים. **אבל**, מחשב כן ייכלל בקופה הנשייה רק אם שוויו המוערך עולה על הסכום שקבע השר.

פלילי - תפיסת חומר שנמצא במחשב**כמה זמן ניתן לתפוס את המחשב?**

1. **מוסד** - רשות מרשויות המדינה או עסק פרטי. ניתן להחזיק את המחשב לתקופה מקסימלית של **48 שעות ללא שמיעת המחזיק**.

2. **לא מוסד (אדם פרטי)** - ניתן להחזיק במחשב עד **30 ימים** - **לפנות לבימ"ש שלום** ולבקש הארכה לעוד 30 ימים וכך הלאה - **עד אין סוף בקשות הארכה לתקופה חוזרת של 30 ימים**.

קבלת העתק מהחומר מחשב שנתפס :

1. **מהמשטרה** - החוק קובע שאתה זכאי לקבל **העתק מחומר המחשב בתוך 4 ימים** מהיום שהמחשב נתפס. **אבל, קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה**, יכול לדחות את מסירת העתק ב- **4 ימים בכל פעם, עד למקסימום 16 ימים**.

2. **בימ"ש שלום** - **בנסיבות מיוחדות בימ"ש שלום** רשאי לדחות את מסירת העתק ב- **15 ימים** בכל פעם - **עד אין סוף בקשות הארכה לתקופה חוזרת של 15 ימים**.

הערה: ניתן לא לאפשר מסירת העתק כאמור אם קיים חשש סביר שמסירת ההעתק תביא לשיבוש החקירה או לביצוע העבירה.

סכומים חשובים בהוצאה לפועל**☒ 100 - צו תשלומים**

אם נשאלנו בשאלה על **צו תשלומים** ובחלופות מופיעים מספרים - **התשובה עם המספר עם 100 היא כנראה התשובה הנכונה**.

צו תשלומים ייקבע את שיעורי התשלום בהתאם של היכולת של החייב ולשיעורי התשלום המזעריים: אם סכום החוב אינו עולה על 100,000 ₪ - התקופה לתשלום החוב לא תעלה על 3 שנים. אם סכום החוב עולה על 100,000 ₪ - התקופה לתשלום החוב לא תעלה על 4 שנים.

טיפ: 100 - 3 ספרות: עד 100(אלף) 3 ספרות = לתקופה של עד 3 שנים; מעל 100 - מעל 3 ספרות = לתקופה מעל 3 שנים (4 שנים).

חריג: אם החייב והזוכה הסכימו על תקופה ארוכה יותר אין מניעה לפרוס מעבר.

☒ 25,000 - מסלול מקוצר

תקרת הסכום במסלול המקוצר הוא עד 25,000 ₪.

☒ 75,000 - סכום קצוב

ביצוע תביעה על סכום קצוב (חשוב לזכור: לפני התביעה יש לשלוח התראה 30 ימים מראש).